

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

Gruzínský konflikt v českých médiích
Analýza rámcování hlavními deníky

Diplomová práce

Bc. Daniel Prokop

Autor práce: **Bc. Daniel Prokop**

Vedoucí práce: **PhDr. Lenka Vochocová**

Oponent práce:

Rok obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

PROKOP, Daniel (2010). *Gruzínský konflikt v českých médiích Analýza rámcování hlavními deníky*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. str. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová

Anotace

Diplomová práce zkoumá mediální interpretaci kavkazského válečného konfliktu ze srpna 2008, v němž se střetla armáda Gruzie s ozbrojenými silami Ruska a Jižní Osetie / Abcházie. Analyzuje rámcování tématu v českých denících MF DNES, Právo, Hospodářské noviny a Lidové noviny ve hlavní fázi konfliktu (6. - 26. 8. 2008). Teoreticky práce vychází z konceptu rámcování, jak ho na počátku 90. let definoval Robert Entman – hlavní výzkumnou otázkou tedy je, jaké aspekty gruzínského konfliktu české deníky selektovaly a zvýrazňovaly a jaké interpretace tím vytvářely.

Analýza se zaměřuje na projevy a struktury rámcování v textu a využívá sekvenční kombinace kvalitativní a kvantitativní metodiky (QUAL-QUAN analýza). Kvalitativní analýza slouží k identifikování způsobů rámcování v denících, k hlubšímu porozumění analyzovanému materiálu a generování dílčích výzkumných hypotéz. Kvantitativní analýza zkoumá celou populaci článků v daném období a odpovídá na základní výzkumné otázky (Jak byl konflikt rámcován? Jak se deníky lišily? Vyznívalo jejich rámcování pro-rusky, či pro-gruzínsky? Jak se měnilo v rámcování v čase?), testuje dílčí hypotézy vycházející z kvalitativní analýzy. Pro redukci subjektivity v kódování pro kvantitativní analýzu byla využita metoda redukce seznamu rámců Jamese W. Tankarda, opírající se o analýzu (ne)shody více kódérů. Pro zvýšení tzv. teoretické citlivosti předchází kvalitativní analýze rešerše dosavadních analýz rámcování vojenských konfliktů. K vizualizaci výsledků kvantitativní analýzy je využita metoda multidimenzionálního škálování.

Klíčová slova

analýza rámcování, framing, QUAL-QUAN analýza, zahraniční zpravodajství, MF DNES, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, gruzínský konflikt, Gruzie, Jižní Osetie, válečné zpravodajství, Tankard, Entman

Annotation

The thesis examines Czech media interpretation of Russia-Georgia conflict, which took place in August 2008. It analyzes framing of the conflict in four main Czech serious-minded daily newspapers (MF DNES, Právo, Lidové noviny and Hospodářské noviny) in its main period (6th - 26th August 2008). As the paper is based on Entman's concept of framing, its general research question is which aspects of the topic were selected and made salient by Czech newspapers and to what kinds of interpretations this framing resulted. The thesis combines qualitative and quantitative analyses focused on the media content. The qualitative analysis was used for identification of frames, generating secondary research hypotheses as well as for getting a deeper understanding of how particular frames works.

Quantitative analysis is then performed on whole population of the articles. It answers primary research questions (How was the conflict framed? What were the main differences in approaches of the particular newspapers? Did the framing result in pro-Russian, or pro-Georgian interpretation of the conflict? How was the framing transformed in time? Etc.) and tests secondary research hypothesis. For reduction of subjectivity in coding of data for quantitative analysis, Tankard's list of frames approach based on analysis of an agreement between coders was used. For increasing of theoretical sensitivity, research of former studies on war conflicts framing was done before the qualitative analysis. The results of the quantitative analysis are visualized by multidimensional scaling (MDS).

Keywords

frame analysis, framing, QUAL-QUAN analysis, foreign news, war coverage, MF DNES, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Russia-Georgia conflict, war in Georgia, South Ossetia, Tankard, Entman

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci zpracoval samostatně s použitím uvedených a citovaných pramenů a literatury.
2. Vlastní text práce (bez anotací, obsahu, anglického summary, bibliografie, příloh a poznámek pod čarou) má celkem 324 528 znaků včetně mezer.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 20. května 2010

Bc. Daniel Prokop

Poděkování

Děkuji PhDr. Lence Vochocové za konzultace a rady při psaní této práce. Zároveň děkuji svým blízkým za podporu při její (ne příliš krátké) realizaci a pedagogům FSV UK za dřívější výuku. Deseti studentům kombinovaného magisterského studia IKSŽ FSV UK děkuji za kódování materiálu pro kvantitativní analýzu, které umožnilo aplikovat zvolenou metodologii.

OBSAH:

1. Úvod	8
2. Teoretický a tematický úvod k analýze	10
2.1 Kořeny a chronologie gruzínského konfliktu	10
2.2 Rámcování jako teoretický koncept a analytický přístup	14
2.2.1 Historie a definice konceptu rámcování	15
2.2.2 Typologie analýz rámcování	17
2.2.2.1 Typologie podle kritéria - objekt analýzy	18
2.2.2.2 Typologie podle kritéria - metodologie (kvalitativní a kvantitativní analýzy).....	20
2.3 Specifikace zkoumané populace, výzkumné metodologie a otázek	23
2.3.1 Definice a výběr analyzovaného materiálu (populace)	23
2.3.2 QUAL-QUAN analýza	26
2.3.3 Problém subjektivity a Tankardova metoda redukce seznamu rámců	27
2.3.3.1 Problém subjektivity a reflexivity v kvalitativní a kvantitativní analýze	27
2.3.3.2 Tankardova kvantitativní metodologie seznamu rámců.....	29
2.3.4 Základní výzkumné otázky	30
2.4 Rámcování a teoretické koncepty vedoucí jeho interpretace	31
2.4.1 Rámcování a teorie zpravodajských hodnot.....	31
2.4.2 Rámcování a politická ekonomie komunikace.....	33
2.4.3 Rámcování a teorie preferovaného čtení	35
2.5 Přechozí analýzy rámcování válečných konfliktů	36
2.5.1 Metodologické důvody rešerše (teoretická citlivost, chyby, konstruované kódy)	36
2.5.2 Analýzy mediálního rámcování válečných konfliktů	37
3. Kvalitativní analýza rámcování gruzínského konfliktu	43
3.1 Cíle kvalitativní analýzy	43
3.2 Výběr vzorku pro kvalitativní analýzu	43
3.3 Metodologická východiska kvalitativní analýzy	44
3.3.1 Kódovací proces - úloha v kvalitativní analýze	44
3.3.2 Kódovací proces – metodologie	46
3.4.1 Diplomatický rámec	48
3.4.1.1 Dimenze rámce: Konflikt versus konsensus	51
3.4.2 Rámec vojenských střetů a operací	53
3.4.3 Kauzální rámec - hledání viníků a přisuzování odpovědnosti	56
3.4.3.1 Dimenze: Vina a odpovědnost na straně Gruzie / Ruska	60
3.4.4 Rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů	61
3.4.5 Rámec ekonomických důsledků a souvislostí	64
3.4.6 Specifické rámce: vnitropolitické spory, ruský imperialismus, radar a Kosovo	66
3.4.6.1 Rámec českých vnitro-politických sporů a implikací	67

3.4.6.2	Rámec ruského imperialismu	69
3.4.6.2.1	Dimenze: Má Rusko nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy?	72
3.4.6.3	Radarový rámec	73
3.4.6.2.1	Dimenze: Gruzínský konflikt jako argument pro / proti radaru	73
3.4.6.4	Rámec kosovského argumentu	75
3.4.6.4.1	Dimenze rámce: Srovnatelnost vs. nesrovnatelnost s Kosovem	78
3.4.7	Obecná kategorie pro-ruského / pro-gruzínského zaměření	79
3.5	Shrnutí dílčích hypotéz a výzkumných otázek z kvalitativní analýzy	80
4.	Kvantitativní analýza rámcování gruzínského konfliktu	83
4.1	Tankardova metoda seznamu rámců	83
4.2.	Adjustace Tankardovy metody seznamu rámců	84
4.2.1	Nedisjunktnost rámců a možnost neutrální kategorie	84
4.2.2	Zvýšení počtu kódérů pro skutečnou redukci subjektivity	85
4.2.3	Přepočítání požadavku na shodu	87
4.2.4	Adjustace příspěvků do shody	90
4.2.5	Způsob redukce rámců	91
4.3	Vyhodnocení shody kódovačů v jednotlivých rámcích	91
4.3.1	Alternativní test: _vyhodnocení shody kódérů podle Cohenova kappa	93
4.4	Tvorba finálních dat	95
4.5.	Kvantitativní analýza: hlavní analytická část	97
4.5.1	Přijetí tématu gruzínského konfliktu deníky – proměna agendy v čase	97
4.5.2	Základní analýza rámcování (využití jednotlivých rámců)	101
4.5.2.1	Preferované a potlačované rámce – obecně v populaci	101
4.5.2.2	Preferované rámce – srovnání deníků	103
4.5.3	Zpravodajské a komentářové rámce	106
4.5.4	Homogenita rámcování u jednotlivých deníků	109
4.5.5	Průběh a proměny rámcování gruzínského konfliktu v čase	112
4.5.5.1	Průběh a proměny rámcování obecně	112
4.5.5.2	Průběh a proměny rámcování v jednotlivých denících	115
4.5.6	Pro-ruskost a proti-ruskost v dimenzích rámců	118
4.5.7	Vyhodnocení dílčích hypotéz vycházejících z kvalitativní analýzy	122
5.	Závěr: Profily deníků a hlavní zjištění analýzy	127
5.1	Profily deníků podle rámcování	127
5.2	Srovnání deníků multidimenzionálním škálováním	131
5.3	Shrnutí teoreticky relevantních poznatků a zhodnocení metodologie	134
	Bibliografie	141
	APPENDIX 1: Příklad kódovacího procesu	148
	APPENDIX 2: KÓDOVACÍ KNIHA	149
	APPENDIX 3: Matice dat pro multidimenzionální škálování	151

1. Úvod

„Jeden musí být slepý, předpojatý či zaplacený, aby mu unikla nová imperiální gesta nynějšího Kremlu,“ zhodnotil 23. srpna 2008 Pavel Novotný v MF DNES postup Ruska v tehdejšímu gruzínskému konfliktu (MF DNES 2008n). Byl to jeden z mnoha Novotného kritických článků, v nichž argumentoval, že intervence ruské armády na území Jižní Osetie a následně i vnitřní Gruzie, byla dokladem přetrvávajících a nebezpečných imperiálních ambicí Ruska.

Sociolog Jan Keller v tutéž dobu v deníku Právo (Právo 2008g) ironicky napadá podle něj pokrytecký přístup Západu, který na jedné straně uznává kosovské jednostranné vyhlášení samostatnosti a straně druhé odpírá stejné právo jihoosetskému a abchazskému etniku.

„Je třeba zvolit důsledně třídní přístup, abychom byli schopni blahovlně pardonovat první případ a o to ostřeji odsoudit případ druhý,“ píše Keller.

Názorově nevyhraněný čtenář těchto dvou deníků může dospět k názoru, že pravdu mají v jistém smyslu oba autoři. Zdá se to být na první pohled paradoxní. Novotný i Keller přece píšou o téže věci, v němž Rusko a gruzínské autonomní regiony Jižní Osetie a Abcházie stály proti Gruzii podporované (morálně a diplomaticky) Západem, a kritizují opačné strany tohoto sporu.

Odpověď na otázku, jak je možné, že dva novináři stojící obrazně řečeno na opačné straně gruzínské barikády mohou uvěřitelně argumentovat a ani se nedostat do přímého sporu, nabízí mediální teorie rámcování. Novotný a Keller totiž selektují a zvýrazňují každou jinou část gruzínského konfliktu ze srpna 2008¹ a ostatní jeho aspekty naopak z argumentace vyřazují.

Gruzínský konflikt, který má kořeny v dávné minulosti kavkazského regionu a zejména ve sporech o státní uspořádání post-sovětské Gruzie (viz kapitola 2.1), je tématem, kde může mít mediální rámcování na celkovou interpretaci konfliktu zásadní vliv. Nezávislá vyšetřovací zpráva dospěla k názoru, že všechny strany konfliktu v jeho různých fázích porušovaly nebo mohly porušovat mezinárodní právo a jejich jednání vedlo na obou stranách ke smrti stovek civilistů a vyhnání tisíců lidí z domovů. (viz kapitola 2.1.) A mediální rámcování (framing) funguje právě systémem výběru a zdůrazňování dílčích aspektů a subtémat v popisovaném problému (Entman 1993).

¹ Keller vychází z práva národů na sebeurčení z Charty OSN, které bylo přiznané Kosovu a nikoli gruzínským autonomním regionům (viz kapitola 3.4.6.4), a Novotný zejména z faktu masivnosti ruských vojenských operací, které navíc pokračovaly po uzavření prvního příměří, a to navíc na území vnitřní Gruzie. (viz kapitola 2.1)

Gruzínská válka ze srpna 2008 je pro analýzu mediálního rámcování zajímavým objektem i proto, že se jednalo o první konflikt od konce studené války, do něž se na jedné straně výrazně vojensky zapojilo Rusko a na druhé straně diplomaticky a mediálně Evropská unie i Spojené státy. Může tedy být chápána i v širším geopolickém a reálně často i v normativním hledisku (viz kapitola 3.4.6.2). Konflikt navíc probíhal v době vrcholících jednání o umístění radarové základny USA v České republice a svými vyjádřeními se do něj protikladně zapojily české politické elity včetně prezidenta Klause a exprezidenta Havla.² Kromě celé řady aspektů a tematických rovin, které mohli čeští novináři v rámcování využít a zdůrazňovat, tak existuje i předpoklad, že postoj ke gruzínskému konfliktu mohl souviset s jejich hodnotami a názorovým zaměřením v jiných oblastech.

Ambicí této práce je komplexně zmapovat způsoby, kterými hlavní české deníky rámcovaly gruzínský konflikt v jeho hlavní a nejkonfliktnější fázi. Jaké aspekty tématu novináři zdůrazňovali a jaké interpretace konfliktu tím vytvářeli? Lišily se způsoby a přístupy k rámcování v jednotlivých denících, nebo byly na poli českých deníků sdílené? Jak se měnilo rámcování a postoje českých deníků ke konfliktu během sledovaného období? A na čí stranu se v gruzínském konfliktu svým rámcováním deníky spíše stavěly? Na to a další otázky (viz kapitoly 2.3.4 a 3.4.7) se pokusí odpovědět předkládaná studie.

Pro dosažení co možná nejuvěrohodnějších výsledků analýza rámcování využije kvalitativní i kvantitativní metodiku. První, kvalitativní analytická část poslouží k identifikaci použitých typů rámcování, k porozumění zkoumaným textům a generování dílčích hypotéz. Výsledkem kvantitativní části bude popis struktury rámcování v celé zkoumané populaci, zkoumání specifických postupů jednotlivých deníků a validní zodpovězení výše zmíněných výzkumných otázek i dílčích hypotéz. Důležitým metodologickým aspektem je použití metody redukce seznamu rámců Jamese W. Tankarda, jejímž cílem je zredukovat subjektivitu v kódování pro kvantitativní analýzu a zvýšit tak validitu jejích výsledků.

² Postoj Václava Klause argumentujícího kosovským precedentem a Václava Havla upozorňujícího na projevy ruského imperialismu (viz kapitola 3.4.6.1) mimochodem kopírují výše uvedený vztah mezi Janem Kellerem a Pavlem Novotným z MF DNES. Fakt, že Klaus v tomto „spárování“ stojí s levicovým sociologem a Havel s novinářem MF DNES, ukazuje, že aplikace levo-právěho politického spektra na zahraničně-politické události nemusí být vždy relevantní.

2. Teoretický a tematický úvod k analýze

2.1 Kořeny a chronologie gruzínského konfliktu

Před začátkem analýzy i uvedením metodologie, kterou bude provedená, je nezbytné představení jejího objektu – tedy uvedení do reálií gruzínského konfliktu. Části mediálních prací, které se nezabývají mediální interpretací, ale jejich předmětem jako takovým, čelí z podstaty riziku, že samy interpretují. V popisu gruzínského konfliktu tedy budeme vycházet zejména ze zahraničního zdroje, který si nárokuje nezávislost a jeho výstupy nevyznívají jednostranně pozitivně ani negativně pro žádnou ze stran sporu – ze zprávy *Mezinárodní nezávislé vyšetřovací mise pro konflikt v Gruzii*, jejímž zadavatelem byla Rada Evropy a vycházela z ročního vyšetřování konfliktu (IIFFMCG 2009). Druhotné zdroje budou využity pro upřesnění historických reálií před začátkem konfliktu. Protože dílčích událostí a aspektů samotného konfliktu Gruzie s autonomními regiony a Ruskem, který se rozhořel v srpnu 2008, se bude skrze rozbor subtémat jednotlivých rámců dotýkat kvalitativní analýza, zaměříme se v tomto faktickém úvodu spíše na historický rozbor příčin gruzínského konfliktu a roli jednotlivých stran v jeho historii.

Jak bývá ve válečných sporech založených na etnickém a národnostním základě obvyklé, kořeny gruzínského konfliktu sahají daleko před eskalaci v srpnu 2008. Jeho prapříčiny se dají vypočítat už z historicky ambivalentního vztahu mezi Ruskem a Gruzii.

„Gruzie je velmi starým křesťanským národem a považuje sama sebe za mnohem starší než Rusko,“ připomíná v historickém zdůvodnění i zpráva *Mezinárodní nezávislé vyšetřovací mise pro konflikt v Gruzii* (IIFFMCG 2009, str. 12).³

Počátek ambivalentního politického vztahu Ruska s Gruzii se však dá hledat zejména po roce 1783, kdy ruská carevna Kateřina II. ovládla území dnešní východní Gruzie, aby odsud odrážela nájezdy Peršanů. Postupné podmaňování si Gruzie Ruskem vyvrcholilo ještě před socialistickou revolucí – už mezi lety 1881 a 1917 se Gruzie stala plně součástí carského Ruska. Toto historické období je zdrojem uvedené ambivalence. Gruzie jej často interpretuje z pohledu národního obrození, které už v samotném 19. století bojovalo proti rusifikaci. „V ruském pohledu však dostala Gruzie jen tolik potřebnou ochranu proti svým drancujícím sousedům.“ (IIFFCGM 2009, str. 12). Rusko navíc

³ Toto přesvědčení se zdá být alespoň z hlediska evropské křesťanské a vzdělanostní tradice opodstatněné. Například první křesťanské kostely v Gruzii vznikaly ve 4. století po Kristu a gruzínská abeceda vznikla již v 5. století. Rusko pod carem Vladimírem I. konvertovalo ke křesťanství a přijalo modifikovanou verzi cyrilice až o 5 století později. (Ross 1999)

argumentuje svým přínosem pro modernizování administrativy a infrastruktury v Gruzii, což připouští i část gruzínského veřejného mínění.

Po tři roky existující samostatné Gruzínské republiky (1918-1921) se Gruzie stala na 70 let součástí Sovětského svazu. I zde měla poněkud nejednoznačné postavení – v SSSR byla zejména díky turismu prosperující oblastí a navíc rodištěm řady vrcholných sovětských představitelů rané generace od Stalina, přes nechvalně proslulého šéfa NKVD Lavrentije P. Beriju či člena politbyra a Stalinova přítele G.K.Ordžonikidzeho. Na druhou stranu byla Gruzie také jedním z násilně podrobených kavkazských národů a mezi nejvzpomínanější gruzínské národní události 20. století patří potlačené Cholokašviliho srpnové povstání z roku 1924, národnostní disidentské hnutí z let 60 a brutálně potlačená protisovětská demonstrace z dubna 1989. (Dictionary Of Georgian National Biography 2010) Dvousečný vztah ke Kremlu však není jediným pozůstatkem sovětské doby:

„Jedno z důležitých dědictví sovětské éry bylo i rozdělení Gruzie na tři politicko-teritoriální entity, které zahrnovaly Autonomní republiku Abcházie i Autonomní oblast Jižní Osetie.“ (IIFFMCG 2009, str. 13)

Samostatná post-sovětská Gruzie měla nacionalistické spory ve vínku. Rozhořely se ještě před vyhlášením nezávislosti Gruzie v dubnu 1991. Takřka všichni Abcházci a Jihooseti, kterým se nedostalo slibované rovnoprávnosti po prvních gruzínských svobodných volbách v roce 1990 (ještě pod SSSR), se totiž v referendu v březnu 1991 vyjádřili pro setrvání v navrhované nové federaci sovětských států. Gruzínská populace a vnitřní Gruzie referendum bojkotovaly a jeho výsledek tak byl neplatný. V následném gruzínském referendu o nezávislosti převážily hlasy vnitřní Gruzie a země vyhlásila samostatnost. První post-sovětský prezident Zviad Gamsachurdia označil elity autonomních regionů za zrádce. (Cohen 1999)

V Jižní Osetii už v době referend v roce 1991 zuřila válka mezi gruzínskými jednotkami a separatisty, která v roce 1992 vyústila tím, že Gruzie ztratila nad oblastí kontrolu. V Abcházii podobný scénář proběhl v letech 1992-1994. Oba regiony měly již tehdejším konfliktu částečnou podporu Moskvy. (IIFFMCG 2009, str. 13) Na počátku roku 1992 přitom svrhl kontroverzního prezidenta Gamsachurdiu převrat, po němž se dostal do čela někdejší sovětský ministr zahraničí Edvard Ševarnadze. Ten se od roku 1993 přiklání k Rusku a s jeho pomocí potlačuje opozici ve vnitřní Gruzii.⁴ Na oplátku téhož roku vstupuje Gruzie do post-sovětského Sdružení nezávislých národů (SNS). (Cohen 1999)

⁴ Za klíčový a definitivní obrat Ševarnadzeho k Rusku je označována žádost o pomoc při potlačení povstání příznivců svrženého prezidenta na západě Gruzie, které ruská armáda vyhověla. (IIFFMCG 2009, str. 13)

S pomocí Moskvy jsou také uzavřena příměří v Abcházii a Jižní Osetii. V nich je dohodnuto, že nad jihoosetským územím dohlíží Sdružené mírové jednotky (po 500 vojácích Ruska, Gruzie a Severní Osetie – tzn. 1000 z Ruska) a nad Abcházíí Mírové jednotky SNS, které se však rekrutují výhradně z ruských řad. (IIFFMCG 2009, str. 14) Do konce milénia je situace v autonomních regionech Gruzie de facto konzervovaná. Význam regionu se začíná ale zvyšovat s rozšířením NATO o země východní Evropy. Gruzie a její autonomní regiony se stávají geopoliticky ještě konfliktnější oblastí po nástupu Vladimira Putina do funkce ruského prezidenta (2000) a tzv. Růžové revoluci v Gruzii, po níž se dostává k moci pro-západní prezident Michail Saakašvili (2004).

Už v roce 2002 obvinila Moskva Gruzii, že podporuje čečenské bojovníky a poskytuje jim útočiště ze svojí strany soutěsky Pankasi. Tbilisi pod hrozbu vojenského zásahu Ruska v soutěsce samo zasáhlo. (BBC 2008) Po nástupu Saakašviliho se vztahy nejprve zostřují rétoricky a v roce 2006 i fakticky, když Tbilisi vyhošťuje pro špionáž 4 ruské diplomaty a Moskva odpovídá rozsáhlými ekonomickými sankcemi proti Gruzii. (Gasperini 2006) Rusko také začíná vydávat ruské pasy obyvatelům Abcházie a Jižní Osetie – podle mezinárodního práva však nezákonně, protože u většiny lidí nejsou splněny ruské ani gruzínské ústavní podmínky pro změnu občanství. (IIFFMCG 2009, str. 18)

Aktivita vychází rovněž ze strany prezidenta Saakašviliho. Toho v plánu posílit vliv v Abcházii a Jižní Osetii podpořil úspěch v udržení dalšího problémového regionu – jižní Adžárie. Kromě žádosti o přijetí do NATO (již ovšem jako první podal už Ševarnadze), pod Saakašvilim stoupají výdaje na zbrojení z 1 % na 8 % HDP. Posilují se také vztahy s USA - Spojené státy dodávají ze všech zemí světa nejvíce finanční pomoci per capita právě Gruzii. USA prohlubuje i vojenskou spolupráci s Gruzii. „*V gruzínských ozbrojených silách bylo údajně přes sto poradců z americké armády, když konflikt v srpnu 2008 začal.*“ (IIFFMCG 2009, str. 15)

V dubnu 2008 dochází k prvním ozbrojeným konfliktům. Tbilisi obviňuje Moskvu ze sestřelení bezpilotního letounu nad Abcházíí, Moskva to ale přičítá abchazským vojákům. Už předtím, v březnu 2008, žádají obě autonomní oblasti – Abcházie a Jižní Osetie země OSN o uznání nezávislosti. Používají precedent uznání kosovské nezávislosti, ovšem bezúspěšně. Rusko také obviňuje Gruzii, že posiluje svou vojenskou přítomnost v soutěsce Kodori – v jediné části Abcházie, kterou Tbilisi ovládá. (BBC 2008)

Na konci jara 2008 eskaluje zejména situace na hranicích Abcházie a vnitřní Gruzie, útoky se objevují na obou stranách hranice. V červenci se ale napětí přesouvá do Jižní Osetie:

„[...] bylo posilováno záškodnickými útoky i zvýšenou palbou mezi gruzínskou a jihoosetskou stranou včetně minometné a dělostřelecké palby.“ (IIFFMCG 2009, str. 19)

Podle zprávy *Mezinárodní nezávislé vyšetřovací mise pro konflikt v Gruzii* se k otevřenému konfliktu schylovalo už od začátku července. V polovině měsíce gruzínské jednotky zorganizovaly pod vedení poradců USA cvičení s názvem „Okamžitá odpověď“ a Rusové začali s velkým vojenským cvičením v severokavkazském regionu (severně od hranic Gruzie). Jihoosetská samospráva začala už na začátku srpna (týden před konfliktem) evakuovat civilisty do Ruska. (IIFFMCG 2009, str. 19) Co se přinejmenším z českého mediálního pohledu zdálo jako nečekaný konflikt, byla ve skutečnosti spíše dlouho očekávaná válka.

Otevřený konflikt začal v noci ze 7. na 8. srpna, kdy gruzínská armáda nejprve zahájila ostřelování jihoosetských cílů a poté vnikla do jihoosetské metropole Cchinvali. Interpretace tohoto počátku války se liší – podle oficiálního vyjádření Gruzie byl mimo jiné reakcí na ilegální posilování ruské armády v Jižní Osetii tunelem Roki, které údajně zesílilo zejména 6. a 7. srpna. Rusko to popírá s tím, že první jeho jednotky překročily gruzínskou hranici až v pátek 8. srpna v 14.30, tedy až v rámci odvetného opatření. (IIFFMCG 2009, str. 19) Zpráva IIFFMCG nedává zcela zapravdu ani jedné straně. Masivní příchod ruské armády před 8. srpnem se nepotvrdil. Na druhou stranu existují důkazy, že Rusové před vypuknutím války cvičili jihoosetskou milici, tunelem Roki se do Jižní Osetie pohybovali žoldněři a v regionu se skutečně nacházely i jiné ruské jednotky, než jen mírové složky. Rusové také začali hlavní operaci proti Gruzii už 8. srpna ráno, tedy dřív než uvádějí, a to včetně dílčích leteckých útoků na území vnitřní Gruzie. (IIFFMCG 2009, str. 19)

Ruská strana obhajovala svůj vstup do Jižní Osetie údajnou genocidou páchanou v regionu Cchinvali a také zabitím několika příslušníků ruských mírových sil. První obvinění mezinárodní zpráva z větší části vyvrací,⁵ k druhému nenašla argumenty ani protiargumenty, ale úmrtí vojáků ruských mírových složek považuje za „pravděpodobné“. (IIFFMCG 2009, str. 19-21)

Po finálním stažení gruzínských vojsk z Jižní Osetie dne 11. srpna ruská armáda pokračovala v obsazování dílčích území a vojenských základen ve vnitřní Gruzii (základny v městech Gori, Poti, Seneki a Zugdidi). Dne 12. srpna vojska Abcházie s podporou Ruska zaútočila a vyhnala gruzínské jednotky ze soutěsky Kodori v Abcházii. Ruské operace pokračují i po uzavření prvního dílčího příměří 12. srpna a vrcholí zejména okolo 14. srpna v okolí gruzínského města Gori.

⁵ V celém průběhu války zemřelo celkem 162 jihoosetských civilistů, proti 2 000, o kterých hovořila ruská strana již v začátku své intervence. (IIFFMCG 2009, str. 21)

Zpráva IIFFMCG svou analýzu uzavírá konstatováním, že prvotní útok Gruzie na jihoosetské území byl v rozporu s mezinárodním právem, protože ostřelování raketami GRAD a masivní intervence armády nebyly přiměřenou obranou a odpovědí, a to ani v případě pravdivosti gruzínských informací o provokacích a útocích ze strany jihoosetské milice. (IIFFMCG 2009, str. 22)

Jihoosetské milice se nedopustily porušení mezinárodního práva jakoukoli obranou proti tomuto gruzínskému útoku ze 7. na 8. srpna, ale jejich případné útoky⁶ proti gruzínským civilistům a pokračování v boji po uzavření dílčího příměří 12. srpna porušením mezinárodního práva byly. Z ruské strany by nebyla porušením mezinárodního práva úvodní intervence v Jižní Osetii, pokud by se prokázalo zabití členů mírových jednotek (což zpráva připouští, ale jednoznačně nepotvrzuje) – síla reakce by totiž podle *Mezinárodní nezávislé vyšetřovací mise* odpovídala síle přítomné gruzínské armády. Porušením mezinárodního práva jsou však následné nepřiměřené operace a útoky na území vnitřní Gruzie (kontrola dálnic ve vnitřní Gruzii, operace a útoky v Gori, námořní operace u gruzínských přístavů, pomoc abchazské armádě s dobytím soutěsky Kodori, apod.). (IIFFCMG 2009, str. 23)

„Během několik málo dnů se pozice legitimní a nelegitimní vojenské akce mezi dvěma hlavními aktéry - Ruskem a Gruzii - zcela obrátily.“ (IIFFCMG 2009, str. 24)

Celkové ztráty v konfliktu na gruzínské straně činily 170 vojáků, 14 policistů a 228 civilistů - dalších 1 747 Gruzínců (zde jsou započtení vojáci i civilisté) bylo raněno. Na ruské straně zemřelo 67 vojáků a 283 bylo zraněno. Jihoosetská strana uvádí celkově 365 obětí, ale mezinárodní vyšetřování potvrdilo 162 mrtvých civilistů.⁷ Přes 100 tisíc civilistů (Oseti i Gruzínů) přišlo o domov a rok po válce bylo stále 35 tisíc z nich bez domova. (IIFFMCG 2009, str. 5)

2.2 Rámcování jako teoretický koncept a analytický přístup

Jak bylo řečeno v úvodu, k analýze interpretace gruzínského konfliktu v českých médiích bude použita tzv. analýza rámcování. V celé práci je pro český termín „rámcování“⁸ jako synonymum používán i původní anglický výraz „framing“. Před

⁶ Zpráva však nezmiňuje, jestli se tyto útoky prokázaly a nakolik byly silné.

⁷ Zbytek mohou být civilisté, nebo nadhodnocená čísla ze strany Jižní Osetie.

⁸ Někteří anglicky píšící autoři používají k představení framingu metaforu rámu obrazu (Tankard 2001), což by ospravedlňovalo i použití českého termínu rámcování. Jiní teoretikové se však shodují (König 2010), že metafora rámu jakožto výseku z reality je pro mediální koncept framingu zavádějící. Termín rámcování je navíc používán i v rámci výuky na IKSŽ FSV UK.

samotnou analýzou je však potřeba rámcování jako mediálně-teoretický a analytický koncept blíže představit.

2.2.1 Historie a definice konceptu rámcování

„Původ slova rámcování (framing) v kontextu komunikace je ve fotografii a kinematografii, kde odkazuje k takovým proměnným, jako jsou úhel kamery a přístupy ke stylizování vizuální zprávy,“ píše ve své teoretické stati teoretikové framingu a agenda-settingu McCombs a Gahenová. (McCombs & Gahenová 2001, str. 71)

Většina pramenů (Reese 2001) (König 2010) se však shoduje, že původ teorie a metafory rámcování neleží v komunikačních studiích, ale v psychologizující sociologii Ervinga Goffmana, autora slavné dramaturgické teorie. Goffman ve své stati z roku 1974 použil metaforu rámce k popisu, jak lidé strukturují sociální realitu kolem sebe do subjektivně smysluplných jednotek. (Goffman 1974) Samotný pojem „framing“ si přitom vypůjčil od antropologa Gregory Batesona, který touto metaforou popisoval metarovinu komunikace, již je podmíněno porozumění. (Reese 2001)

Od 80. let došlo k adaptování teorie a analýzy rámcování v rozdílných humanitních oborech od teoretiků sociálních hnutí (Snow, Gamson) po kognitivní lingvistiku (Lakoff, Langacker). S adaptací konceptu pro různá vědecká odvětví došlo ale také k jeho roztržštění. Současná aplikovaná mediální analýza rámcování je tak spojena s Goffmanovým pojetím framingu jen volně a především terminologicky. (König 2010)

Mezi pionýry aplikované mediální analýzy rámcování patří americký profesor politologie Shanto Iyengar, který už v roce 1991 zkoumal ve své studii *Is Anyone Responsible?* způsob, jakým americké televize rámcují politická témata (Iyengar 1991), a později (Iyengar 1993) se pokusil popsat dopad použití epizodického vojenského rámcování války v Perském zálivu na televizní diváky. (viz kapitola 2.5)

Až další americký mediální analytik a teoretik Robert M. Entman (1993) se ovšem pokusil, jak napovídá sám název jeho studie z roku 1993, o „ujasnění roztržštěného paradigmatu“. Z této Entmanovy publikace také pochází v mediálních studiích zřejmě nejrozšířenější a nejpoužívanější definice rámcování:

„Rámcovat je vybírat některé aspekty vnímané reality a zvýrazňovat je v komunikovaném textu, touto cestou propagovat určitou definici problému, kauzální interpretaci, morální hodnocení nebo doporučené řešení.“ (Entman 1993, str. 52)

Zatímco Goffmanova definice a přístup k rámcování se staly těžištěm pro teoretiky sociálních hnutí (Snow, Gamson), Entmanova definice je aplikovatelnější ve studiu

mediálního rámcování. Zcela konsolidovat paradigma framingu se Entmanovi nepodařilo a analýzy rámcování se i dnes naprosto liší, co do předmětu svého zájmu a použité metodologie (viz kapitola 2.2.2) Právě proto je ale výhodná Entmanova poměrně obecná definice, která nehovoří o příčinách a motivacích framingu (kdo a jak vybírá a zdůrazňuje aspekty reality), ani nutně nepředjímá účinky rámců na publikum, stejně jako apriori nepřipisuje rámcům (vybíraným a zdůrazňovaným aspektům reality) žádné atributy.

Díky nepředjímání motivů je rámcování v Entmanově pojetí otevřené ke spolupráci s jinými teoretickými koncepty - například teorií zpravodajských hodnot, či s politickou ekonomikou komunikace (viz kapitola 2.5). Díky nepředjímání nutnosti účinků je definice udržitelná i v analýzách dopadů mediálního rámcování na publikum.⁹ A díky nepřipisování apriorních atributů rámcům (co se týče obecnosti, centrálnosti, kulturní podmíněnosti,¹⁰ sdílení, apod.) je aplikovatelná na širokou škálu témat bez nežádoucích výchozích omezení.

V mediální teorii rámcování se však vyskytuje řada dalších definic. Velmi podobnou té Entmanově vytvořil už v roce 1991 (tedy 2 roky před Entmanem) americký profesor James W. Tankard, jehož metodu „redukce seznamu rámců“ v upravené podobě používá i naše analýza:

„Rámeček je centrální organizační idea mediálního obsahu, která poskytuje kontext a definuje, co je problémem, za využití selekce, zdůrazňování, vylučování a rozvíjení.“ (Tankard 1991, str. 11)

Definice zdánlivě zcela odpovídá Entmanově, a to zejména důrazem na to, že rámcování vzniká „selekcí“ a „zdůrazňováním“¹¹ aspektů/idejí v určité tematické oblasti. Jako omezující se ale ukazuje Tankardova formulace, že rámeček musí být „centrální organizační idea“. Z ní totiž vyplývá, že v daném mediálním obsahu (např. článku) se může vyskytovat jen jeden rámeček¹² a nemůže v něm být sekundárně obsažen jiný druh rámcování – ať už opoziční, či komplementující s rámcováním dominantním. Sám Tankard (2001) přitom později přiznává, že připustit existenci multiplicity rámcům v jednom textu může být přínosné.

Jinou definici rámcování vytvořil později Stephen Reese: „Rámce jsou organizační principy, které jsou sociálně sdílené a trvalé po jistou dobu, a které symbolicky vytvářejí smysluplnou strukturu sociálního světa.“ (Reese 2001, str. 11)

⁹ Pokud by byl již v definici rámcování předpokládán jeho dopad na publikum, nemohl by být framing díky často neprůkazné či jen částečně doloženými dopady (viz kapitola 2.1.2.2) vůbec považován za rámcování.

¹⁰ Rovněž neplatí, že rámcování vychází nutně z dominantní ideologie, jako tomu je v teoriích kulturních studií. (viz kapitola 2.4.3)

¹¹ Entman používá anglický výraz „salience“ a Tankard „emphasis“, které při překladu do češtiny splývají. Mezi anglicky píšícími teoretiky framingu se však ujal spíše Entmanův termín.

¹² Sekundární rámeček by nemohl být centrální a nebyl by tedy rámečkem.

Reeseho definice se snaží do paradigmatu rámcování vrátit sociologický Goffmanův rozměr. Její výhodou je, že do ní snáze spadají analýzy rámcování jako dlouhodobého kulturně podmíněného procesu, který se neodehrává jen v médiích. (viz kapitola 2.2.2.1) Právě obecnost definice je ale zároveň největším úskalím Reeseho definice – dá se totiž namítnout, že například i instituce manželství je společenský organizační princip, je sociálně sdílená a trvalá a podílí se na symbolickém vytváření smysluplné struktury sociální světa. Označovat manželství za „rámec“ přitom hraničí s absolutním rozmělněním paradigmatu.

Reese navíc svou definicí do jisté míry prokazuje medvědí službu kvalitativnímu přístupu k analýze rámcování, který sám propaguje. V definici se totiž objevují předpoklady sdílení a trvalosti rámců. Sdílení přitom Reese definuje tak, že: „*Rámec musí být sdílen v určité míře, aby byl signifikantní a komunikovatelný.*“ (Reese 2001, str. 11), a trvalost tak, že: „*Signifikace rámců leží v jejich trvanlivosti, v jejich persistenci a rutinnímu užití v čase.*“ (Reese 2001, str. 11)

Bez užití kvantitativní metodiky a měření však zřejmě není z empirického hlediska relevantní hovořit o „míře sdílení“ a „rutinním užití“.¹³ Reese tak svou definicí de facto znemožňuje kvalitativní analýze vůbec identifikovat rámec, jakkoli se vyjadřuje pro větší využívání kvalitativních metod v analýzách rámcování. (viz kapitola 2.2.2.2)

Protože analýza mediálního rámcování gruzínského konfliktu se bude skládat z kvantitativní a kvalitativní části a apriori nevylučuje multiplicitu rámců, budeme vycházet z nejčastěji používané Entmanovy definice rámcování (viz výše).

2.2.2 Typologie analýz rámcování

Přestože jsme přijali obecně akceptovanou Entmanovu definici, nelze pominout poznatek Michaela Mahera, že přesto: „*Mnoho nepřesností a nedorozumění v akademické obci zabývající se rámcováním vyvěrá z polysémické povahy slova rámcování.*“ (Maher 2001, str. 83)

K rozptýlení této mnohoznačnosti a jasnému zařazení naší analýzy poslouží lépe než teoretické definice¹⁴ kategorizace dosud aplikovaných analýz rámcování. Pokud pomineme

¹³ Míra je již od doby Aristotela jednotkou kvantity. A to, zda je použití daného rámce ve srovnání s jinými potenciálními rámci rutinní či ojedinělé, lze zjistit zřejmě jen srovnáním jeho „míry“ v čase.

¹⁴ Definice, jak zdůrazňoval Karl R. Popper, nepřinášejí nové informace, ale pouze zkracují dlouhý příběh na levé straně závorčky krátkým slovem na straně pravé. Porozumění termínům tak nakonec vždy závisí na intuitivním pochopení vztahu slov a reality (v našem případě reálných analýz rámcování), ne v posilování definic. Viz Popperova stať *Two Kinds of Definition* napsanou v roce 1945. (Popper 1985)

rozličnost samotných témat, na která od počátku 90. let zaměřovaly,¹⁵ dají se analýzy rámcování kategorizovat podle dvou metodologických kritérií: a) co je objektem analýzy rámcování, b) jakou metodologií (kvalitativní vs. kvantitativní) analýzy využívají.

2.2.2.1 Typologie podle kritéria - objekt analýzy

Podle Roberta Entmana (1993) se dají oddělit nejméně čtyři typy analýzy mediálního rámcování podle objektu (fáze), na který se zaměřují:

- a) na komunikační proces
- b) na text
- c) na příjemce
- d) na kulturu

Analýzy zaměřené na *framing jako komunikační proces* zkoumají prosazování rámců komunikátory, a to jak na úrovni politických aktérů, tak na úrovni novinářů. Konkrétním příkladem může být studie izraelského profesora Gadiho Wolsfelda (1997), který se zabýval procesem prosazování konfliktního rámcování v izraelských médiích při referování o sporech a jednáních s Palestinci.

Stephen Reese výše uvedenou Maherovu poznámku o polysémii slova „framing“ upřesňuje konstatováním, že: „*Jakožto podstatné jméno a sloveso odkazuje rámcování (framing) k aktivnímu procesu a k výsledku.* (Reese 2001, str. 7) Právě na výsledek, tedy na *rámcce v mediálních textech* se zaměřuje druhý typ analýzy – zkoumá přítomnost a podobu rámcování v textech, proměnu rámcování v čase, jeho strukturu, rozlišnosti v jednotlivých médiích apod. Takto koncipovaných analýz je jen mezi studii rámcování vojenských konfliktů bezpočet – od analýzy Eldersové a Lütera (2000), kteří zkoumali, jak německé média rámcovala účast německé armády v Kosovu, podobný výzkum Thussua aplikovaný na CNN (2000), po analýzu rámcování irácké války v subsaharských novinách (Alozie 2006) či komparaci rámcování tohoto konfliktu v zemích, které spojeneckou invazi v roce 2003 podporovaly a nepodporovaly. (Kolmer & Semetková 2009) (viz kapitola 2.5)

Další velkou skupinou jsou analýzy zaměřující se na *recepti rámců publikem a vliv rozdílného rámcování na publikum*. V oblasti válečných témat např. Boettcher a Cobb (2006) analyzovali dopad různého rámcování informací o obětech intervenující armády na podporu publika v intervenující zemi. (viz kapitola 2.5) Valkenburgová, Semetková a deVreese (1999) experimentálně prokázali, že rámcování tématu čtenářem (v jejich případě

¹⁵ Jen v provedené rešerši stahují od problematiky potratů, přes takřka všechny větší válečné konflikty, ke karikaturám proroka Mohameda, zobrazování alkoholiků, ekonomickou krizi v roce 2009, evropskou měnu euro a lokální kriminalitu.

téma eura a kriminality) odpovídá rámcování, v jakém text obdržel. Role rámcování pro zapamatování informací se ukázala jako pochybnější. Domke, Shah a Wackerman (2000) v jiném experimentálně koncipovaném výzkumu zkoumali reakci amerického publika a jeho interpretaci tematicky stejných textů setnickým a ekonomickým rámcováním. Ukázali, že interpretace na framingu závisí. Jejich další hypotéza, že rámcování článků ve výsledku ovlivňuje voličské priority a strategie, se ale neprokázala. McLeod a Detenber (1999) naopak prokázali vliv mediálního rámcování anarchistických protestů na diváckou interpretaci těchto protestů (tj. podpora status-quo establishmentu v televizní reportáži posiluje divácké odsouzení protestujících).

Méně častý (alespoň podle provedené rešerše) se zdá být poslední obecnější typ analýzy rámcování, který se zaměřuje na *přítomnost a proměnu rámců v určitém kulturním prostoru* a na vztah rámcování daného tématu s ideologickými a sociálními atributy společnosti. Příkladem může být studie Rosse S. Fuglsaga (2001), který zkoumal dlouhodobé proměny mediálního rámcování motocyklových „gangů“ v USA v průběhu druhé poloviny 20. století. Ty se z pozice exemplárního příkladu porušování společenských norem dostaly na úroveň přijatelné subkultury, která odpovídá hodnotám a pocitům americké střední třídy, což podle Fuglsaga ilustruje kulturní proměnu v USA.

Řada z analýz rámcování se však nedrží jen jednoho ze čtyř uvedených modelů, ale kombinuje je. Například Iyengar a Simon (1993) ve své studii rámcování války v Perském zálivu zkoumali nejprve reálnou dominanci epizodického vojenského rámcování v americké televizi ABC a výsledně její dopad interpretaci konfliktu publikem. (viz kapitola 2.5) Spojili tak druhý a třetí typ analýzy rámcování.

Někteří mediální teoretici (McCombs a Ghanemová) upozorňují, že zejména v případě takovýchto kombinací se výzkumníci blíží výzkumnému paradigmatu agenda-setting a jeho různých fází. Rámcování se podle nich de facto překrývá s druhým stupněm agenda-settingu, v němž už nejde jen o selekci objektů agendy (médiá určují, o čem mají lidé myslet), ale o přiřazování atributů těmto objektům (médiá určují, jak o tom mají lidé myslet). McCombs a Ghanemová (2001) proto hovoří o konvergenci těchto paradigmat.¹⁶

¹⁶ Spor na této úrovni má spíše teoreticko-terminologický charakter a k reálnému výzkumu, jak média rámcovala gruzínský konflikt, by jeho rozvádění zřejmě příliš nepříspělo. Dá se také poznamenat, že ani rozlišení mezi selekcí témat (první stupeň agenda-settingu) a přiřazování atributů (druhý stupeň agenda-settingu) není jasnou a odlišitelnou dichotomií. Jak ukazuje kvalitativní analýza (viz kapitola 3.4), přiřazování atributů tématu (gruzínský konflikt) probíhá zejména selekcí a zdůrazňováním jeho jednotlivých subtémat (např. humanitární dopady). Jedná se tedy o obdobný proces na rozdílné tematické úrovni.

2.2.2.2 Typologie podle kritéria - metodologie (kvalitativní a kvantitativní analýzy)

Základní metodologickou dichotomií, která existuje i uvnitř „roztříštěného paradigmatu“ (Entman 1993) rámcování, je kvalitativní a kvantitativní analytický přístup. Aplikovány jsou zhruba stejně často. Teoretici framingu se však neshodnou, jestli se v akademické obci prosazuje spíše trend přiklánět se ke kvalitativním nebo ke kvantitativním metodám. Stephen Reese popisuje historii aplikovaných analýz rámcování jako obrat od kvantitativních přístupů ke kvalitativním. (viz Reese 2001, str. 2008) Michael Maher říká ve stejném sborníku v podstatě pravý opak:

„Mnoho studií framingu zůstane kvalitativních, ale stále častěji budeme svědky kvantitativních přístupů k procesům a efektům zpravodajského rámcování.“ (Maher 2001, str. 92)

Na trend k posilování kvantitativních metod poukazuje i James W. Tankard (2001), z jehož studií mediálního rámcování tématu potratů se inspiruje kvantitativní analýza v této práci. Nutno poznamenat, že Tankard i Maher sami aplikují kvantitativní metody.¹⁷ Naopak Reese upřednostňuje kvalitativní výzkum a píše:

„Kvalitativní obrat mnoha analýz rámcování (...) pomáhá vzdorovat redukcionistickému nutkání třídit mediální texty a diskurs do šuplíků a počítat jejich velikost či frekvenci.“ (Reese 2001, str. 8)

Zdá se tak, že hodnocení trendů v užívání kvalitativní a kvantitativní metodiky částečně odpovídá samotnému zaměření hodnotícího. Opustíme-li samotný problém oblíbenosti kvalitativní a kvantitativní metodiky, zůstává otázka, která je pro analýzu rámcování vhodnější. Ani zde není situace jednoznačná:

„Kvalitativní popis může produkovat důkladný přístup k danému problému, ale nemusí pomoci zredukovat masu informací na smysluplná a demonstrovatelná témata,“ připouští i Reese. (Reese 2001, str. 8)

Stěžejní je uvědomění, že kvalitativní a kvantitativní metodika nejsou apriori vhodné postupy. Jejich vhodnost závisí na výzkumné otázce a zejména na tom, na jakou oblast z výše uvedených (viz kapitola 2.2.2.1) se analýza rámcování zaměřuje. Například Reese je zastáncem kvalitativní metodologie právě proto, že prosazuje chápání framingu jako v první řadě procesu a až sekundárně výsledku (viz kapitola 2.2.1) a analýzy by se podle něj měly zaměřovat zejména na rámcování jako proces.

¹⁷ U Tankarda se jedná o samotnou vzorovou studii (2001) a u Mahera například o dřívější práci *How and Why Journalists Avoid the Population – Environment Connection* (1997).

Pro analýzy zkoumající rámcování jako proces je zásadní weberovské porozumění motivům jednání (Weber 1998), a proto se orientují místo kvantitativních metod na kvalitativní metodiku, která umožňuje porozumět aktérům rámcování. Příkladem jsou Wolsfeldova interview s izraelskými novináři a politickými aktéry, kteří se podíleli na rámcování palestinského problému. (Wolsfeld 1997) Kvalitativní interpretativní přístup je preferovaný i v analýzách, které se soustředí na framing jako součást širších kulturních procesů. Zde jsou příkladem uvedena Fuglsagova historizující studie (2001) či práce teoretiků sociálních hnutí, kteří framing pojmají jako specifický druh aktivní sociální konstrukce reality. (Snow & Bendford 2000)

Analýzy zaměřené na *dopad rámcování na publikum* jsou naopak s drtivou pravidelností kvantitativní a používají statistického srovnání testované a kontrolní skupiny (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999) nebo regresních odhadů¹⁸ interpretace daného tématu publikem z různých faktorů (věk, pohlaví, atd.), mezi něž je zahrnut i způsob rámcování, kterým je téma publiku předloženo. (Iyengar & Simon 1993) (Shah & Domke & Wackerman 2000)

V poslední skupině analýz rámcování, kam patří i předkládaná analýza českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu, – tedy v studiích zaměřených na text – se objevují oba přístupy. I mezi analýzami rámcování vojenských konfliktu zaměřených na přítomnost rámců v textu se dají nalézt kvantitativní (Kolmer & Semetková 2003) (Lee & Maslog & Kim 2006) i kvalitativní (Alozie 2006) studie.

Oba typy metodologie skýtají rozdílné nástrahy. Kvantitativním analýzám zaměřeným na text hrozí zejména Reesem zmiňované redukcionismus (viz výše). Druhou nástrahou je sklon vytvářet závěry, které v kvantitativní (ale nakonec ani v kvalitativní) analýze zaměřené na text nemají oporu. Příkladem může být Thussuova studie (2006) o tom, nakolik CNN legitimizovalo „humanitární intervenci“ NATO proti Srbsku (viz kapitola 2.5).

Problémem kvantitativních studií zaměřených na dopady rámcování na publikum často bývá, že jsou aplikovány na nereprezentativním vzorku. Shah, Domke a Wackerman (2000) provedli experiment dopadů rámcování na 184 studentech a příslušnicích

¹⁸ Regresní analýza odhaduje závislou proměnnou (postoj k tématu a jeho interpretace) z nezávislých proměnných. Sestaví tedy z nezávislých proměnných regresní funkci, která nejlépe odhaduje postoj čtenáře (statisticky řečeno, co nejlépe vysvětluje rozptyl závislé proměnné). Např. v našem tématu by taková hypotetická regresní funkce mohla mít podobu: $pro-ruska_orientace_ctenare_ (hodnoty\ 1\ až\ 5) = 1 + 0,5*vek + 0,2*pohlavi + 0,8*mira_levicovosti_ctenare + 1,2*percepce_pro_rusky_ramcovanych_textu$. Při sestavování regresní funkce je testováno, zda kromě sociodemografických a politických charakteristik recipienta přispívá k vysvětlení rozptylu závislé proměnné (pro-ruska_orientace_ctenare) i percepce textů rámcovaných určitým způsobem.

anglikánské církve. Valkenburgová, Semetková, deVreese (1999) pracovali se 187 studenty Univerzity v Amsterdamu a McLoad a Detenber (1999) s 212 studenty ze své americké univerzity. Závěry těchto studií tedy mohou být statisticky signifikantní, ale jedná se pouze o signifikanci testu, kde plnou populací jsou právě a jenom studenti či evengalikáni. U jiných sociálních skupin by mohly mít sociodemografické faktory a recepce různých druhů rámcování zcela odlišný vliv. Průkaznější se tak zdá být studie Iyengara a Simona (1993), kteří pracovali s reprezentativním vzorkem 1500 respondentů, a to nikoli experimentálně, ale retrospektivně.¹⁹ I zde se však vyskytují metodologicky kritizovatelné aspekty (viz kapitola 2.5)

Kvalitativní přístup skýtá rovněž několik nástrah. První zmiňuje ve svém úvodu do metodiky analýzy rámcování sociolog Thomas König: „Kvalitativní studie rámcování zřídka odhalují své modely měření.²⁰ I v jinak dobře zdokumentovaných studiích, je často obtížné určit, jaké mechanismy byly použity, abychom se dostali k daným rámcům...“ (König 2010 – *sekce Identification and Measurement of Frames*). König kritizuje zejména kvalitativní analýzy, které nespecifikují či vágně popisují metodiku svého kódování.

Dalším úskalím kvalitativních analýz rámcování je snaha přinášet zobecňující závěry, jenž přísluší kvantitativní analýze, která buď analyzuje celou populaci (naš případ) nebo reprezentativní vzorek, z něhož se dá na populaci usuzovat. Příkladem je studie Emanuela Alozieho (2006), který kvalitativní analýzu vybraných článků několika konkrétních deníků zobecňuje na srovnání národních přístupů k rámcování iráckého konfliktu v subsaharských státech. (více viz kapitola 2.5)

Některé analýzy rámcování, které se prohlašují za kvalitativní, naopak ve skutečnosti vycházejí především kvantitativní metodiku frekvenční analýzy (tedy počítání procent), které je ilustrována citacemi. (Ahernová & Broadwayová 2008, str. 370) Prohřešují se tedy proti zásadě nezakládat kvalitativní analýzu na kvantifikování a počítání procent. (Corbinová & Strauss 1999, str. 10)

¹⁹ Iyengar a Simon (1999) u respondentů průzkumu Gallupova ústavu zkoumali souvislost podpory války v Perském zálivu se sledováním televize ABC, kde dominoval epizodický válečný framing konfliktu.

²⁰ König zde myslí měření v nejširším sociologickém slova smyslu.

2.3 Specifikace zkoumané populace, výzkumné metodologie a otázek

2.3.1 Definice a výběr analyzovaného materiálu (populace)

Před analýzou rámcování gruzínského konfliktu je nutno specifikovat analyzovanou populaci²¹ – tedy definovat typ média, jeho konkrétní zástupce, sledované období a typy mediálních materiálů, kterými se bude analýza zabývat.

Analýzy mediálního framingu vojenských konfliktů se zaměřují jak na televizní zpravodajství a publicistiku (Iyengar & Simon 1993) (Kolmer & Semetková 2003), tak na tisk (Lee & Maslog & Kim 2006) (Alozie 2006). Vždy však právě na jeden z těchto typů médií. Analýza rámcování gruzínského konfliktu se zaměří na rámcování v českém tisku, a to kvůli výzkumnému zaměření analytika i potenciálu tištěných médií rámcovat gruzínský konflikt rozdílnými způsoby.²²

Samotný gruzínský konflikt se odehrál v relativně krátké době, kdy intervence gruzínské armády na území Jižní Osetie proběhla v noci ze 7. na 8. srpna 2008 a k uznání samostatnosti Jižní Osetie a Abcházie (po vojenské porážce Gruzie) ruskou Dumou 26. srpna 2008. Z důvodu relativně krátkého časového rozmezí, kdy proběhla stěžejní část konfliktu, budou analyzovány české deníky (nikoli týdeníky),²³ protože mají ve svém zpravodajství a publicistice schopnost kontinuálně reagovat na dílčí události a aspekty probíhajícího válečného konfliktu. Pro výběr deníků byla určena tato kritéria: a) celostátnost a obecné tematické zaměření; b) relevantní penetrace na mediálním trhu (tištěný náklad dlouhodobě nad 20 000); c) nesvázanost s konkrétní českou politickou stranou; d) relevantní zastoupení zahraničního zpravodajství v deníku.

Po aplikování těchto tří kritérií byl výběr zkoumaných deníků zúžen na čtyři: **Mladou Frontu DNES, Právo, Lidové noviny a Hospodářské noviny.**²⁴

²¹ Jan Hendl připomíná, že ve statistice a výzkumu je základní populací míněna „*množina všech možných objektů v uvažované problémové situaci.*“ (Hendl 2009, str. 41) Budeme-li tedy od této chvíle používat termínu „populace“, nemáme na mysli jeho laický význam (populace lidí), ale právě ten statistický, připomínaný Hendlem.

²² Moderní západní televizní stanice mají, jak ukázal Iyengar se Simonem (1993) i Kolmer se Semetkovou (2003) tendenci rámcovat vojenské konflikty epizodicky a liší se pouze v intenzitě tohoto trendu. (viz kapitola 2.5)

²³ V případě týdeníků vychází v hlavním válečném období jen 2 až 3 vydání.

²⁴ Sportovní, jiné tematické a regionální deníky vypadly na kritériu a). Haló noviny oficiálně přes ABC ČR (Kancelář pro ověřování tisku) neuvádějí náklad, ale sami redaktori ho „odhadují“ na 20 až 30 tisíc kusů. Pokud toto číslo odpovídá realitě, deník by prošel kritériem b). Sami zástupci komunistické strany však přiznávají svázanost deníku s KSČM (Dolejš 2005) (Břešťan 2010) a například veřejnoprávní vysílací média mají díky tomu zákaz tento stranický tisk citovat (Břešťan 2010). Haló noviny tedy vypadávají na kritériu c). Deníky Blesk, Aha, Šíp pak vypadávají na kritériu d) – například o gruzínském konfliktu napsaly ve sledovaném období dohromady 30 článků, což je v průměru 10 článků na deník. Takové množství materiálu by nebylo relevantní kvantitativně analyzovat.

Protože ambicí studie je analyzovat rámcování přímo v průběhu gruzínského konfliktu, bylo analyzované období zepředu ohraničeno 6. srpnem 2008, tedy obdobím těsně před plným propuknutím konfliktu, kdy se do agendy deníků již mohly promítnout sílící konflikty a napětí mezi gruzínskou a jihoosetskou stranou (viz kapitola 2.1). Zezadu bylo analyzované období ohraničeno 26. srpnem 2008, tedy dnem po uznání samostatnosti Jižní Osetie a Abcházie ruskou Dumou, které se dá považovat za diplomatické vyvrcholení a uzavření hlavního konfliktu.

Do analýzy bylo zahrnuto jak zpravodajství, tak názorově zaměřená publicistika. Protože předmětem analýzy bude mimo jiné studium, jak se liší rámcování v těchto dvou sektorech, nemůžeme logicky vycházet z vnitřních charakteristik samotného materiálu,²⁵ ale z charakteristik vnějších. I díky reálnému silnému prolínání žánrů uvnitř jednotlivých článků²⁶ a jejich velkému počtu (N=421) bylo za nejtransparentnější a nejpoužitelnější kritérium stanoveno samotné redakční zařazení. Za články názorové publicistiky jsou tedy považovány materiály, které vyšly v redakčních částech *Názory* (LN, MF DNES, HN) a *Publicistika (Právo)*, či články, které mají označení žánrů názorově zaměřené publicistiky v podtitulu. V případě MF DNES jsou za názorovou publicistiku považovány i úvahy z přílohy *Kavárna* a v případě *Lidových novin* i tradiční sloupek z úvodní strany *99 slov* a úvahy z přílohy *Horizont*.²⁷ Pro účel naší analýzy a zkrácení terminologie jsou všechny články takto definované názorové publicistiky níže označovány také jako „komentáře“ a všechny ostatní články jako „zpravodajství“.²⁸

Analýzy rámcování rozdílných témat v tištěných médiích se také liší podle toho, jestli se zaměřují pouze na text (Lee & Maslog & Kim 2006) (Alozie 2006) nebo na text i doprovodné fotografie a grafiku (Tankard 2001). Naše analýza se zaměří pouze na všechny textové projevy, a to kvůli tomu, že: a) je aplikována poměrně rozsáhlá a metodologicky náročná QUAL-QUAN analýza s metodou redukce počtu rámců v kvantitativní části (viz

²⁵ Např. při konstatování, že daný článek má více subjektivně-hodnotící vyznění, a proto se jedná o komentář, a následném závěru, že sekce komentářů má více hodnotící charakter, by se analýza zjevně dostávala do argumentace kruhem.

²⁶ Například v článku zpravodaje MF DNES Pavla Novotného *Rusové prý v Gori nejsou a my jsme je potkali* (MF DNES 2008d), který je psaný přímo z Gruzie se protínají prvky klasického zpravodajského článku, reportáže i hodnotící komentářové prvky.

²⁷ Přesto se v případě *Lidových novin* opakuje situace, kdy je na zpravodajské stránce (sekce *Politika, Domov*) zařazen hodnotící článek jednoho z komentátorů listu – například článek Martina Weisse *Zas jedna hodina Evropy* (Ln 2008e) – u nějž však není nijak uvedeno, že se jedná o názorovou publicistiku. Vzhledem ke zvoleným objektivním kritériím takové články do názorové publicistiky nespádají. Nejasnost v oddělování žánrů by mohla být předmětem kritiky redakce LN, která se však naše analýza nemá ambice věnovat.

²⁸ Takto zavedená terminologie se sice může stát předmětem kritiky specialistů na mediální žánry, postup ale plně odpovídá nominalistickému a arbitrárnímu pojetí definice (tj. zkracování dlouhého příběhu na levé straně závorky krátkým slovem na straně pravé), jak jej popisuje slavný teoretik vědy Karl R. Popper. (Popper 1985)

kapitola 2.3.2), b) v kvantitativní analýze je kódována a zkoumána celá populace více než čtyř set článků (viz níže). Před rozšířením zkoumaných projevů a strategií framingu (grafika, umístění článků na stránce a v deníku) tedy preferujeme precizní provedení stanovené metodologie, která počítá s článkem jako standardní jednotkou podléhající rámcování.²⁹

Výběr článků byl proveden v archivu Newton Media, přičemž při vyhledávání byla jako klíčová slova použita substantiva „Gruzie“ „Jižní Osetie“ „Abcházie“ „Saakašvili“ „Kavkaz“ a jejich pády a odvozená adjektiva „gruzínsk*“ „jihoosetsk*“ „abcházsk*“ „kavkazsk*“. Z vyhledané sumy článků byly odstraněny ty, které se gruzínského konfliktu a jeho aspektů vůbec netýkaly, nebo se o něm zmiňovaly zcela okrajově.³⁰

Po úvaze byly ze zkoumaného materiálu vyřazeny také rozhovory, a to ze dvou důvodů: a) v mnoha případech se u rozhovorů nedá určit hlavní téma a Gruzie se týkaly jen v marginální části; b) teorie framingu předpokládá zásadní vliv média na rámcování a v rozhovorech, kde je autorství fakticky rozštěpeno, se zdá být tento vliv z části omezený, proto se jim také analýzy rámcování, které se dostaly do naší rešerše, většinou nevěnují (viz kapitola 2.5). Z obdobných důvodů (rozpad autorství a podílu na rámcování) byly z analýzy také vyřazeny články kompilující „dopisy čtenářů“³¹, ankety a fóra. Tyto materiály, kterých bylo však oproti finálně zkoumané populaci řádově menší množství, by vyžadovaly jiný analytický přístup.

Takto vybraná a omezená populace dosáhla velikosti 421 článků. V kvalitativní analýze byla zkoumána její náhodně vybraná část (viz kapitola 3) a v kvantitativní analýze celá populace článků. Z toho mimo jiné vyplývá, že použité kvantitativní metody nemají charakter statistických testů a usuzování, ale prostých zjištění.³²

²⁹ Proto také do analýzy nezahrnujeme kvantifikaci rozsahu článku přes počet znaků či prostor na stránce. Tento přístup se sice občas vyskytuje v klasické obsahové analýze, ale neprotikuje ho ani jedna frame analysis prozkoumaná v naší rešerši. (viz kapitoly 2.2, 2.5 či Bibliografie). Navíc vážení pomocí kvantifikovaného rozsahu článku předpokládá, že dvojnásobně dlouhý článek má dvojnásobnou významnost, účinek na čtenáře, dvojnásobně se jím projevují preference deníku v rámcování apod. Za vhodnější než tento zpochybnitelný předpoklad považujeme, pokládat článek za standardní informační jednotku bez ohledu na jeho délku či umístění.

³⁰ Jednalo se zejména o zpravodajství z olympijských her v Pekingu, kde vystupovala gruzínská reprezentace v řadě odvětví. Vyřazeny byly sportovní články s výjimkou těch, které o účasti Gruzie informovali v kontextu války. Vyřazeny byly také ekonomické články, které se týkaly např. pohybu kurzu měn a či cen ropy a na válku v Gruzii odkazovaly jen jednou větou.

³¹ Tj. články s více než příspěvkem více než jednoho čtenáře. Jednotlivě uveřejněné komentáře externistů zařazené do názorových rubrik v kategoriích dopisů byly v analýze ponechány.

³² Čtenáři by na první pohled mohly chybět informace, nakořik jsou například rozdíly mezi deníky „signifikantní“ či jinak řečeno „statisticky významné“. Testování signifikance se však týká právě statistických testů/usuzování, kdy usuzujeme z výběrových statistik na populační parametry, např. z průměru ve výběru na průměr v populaci. (viz

2.3.2 QUAL-QUAN analýza

Ambicí analýzy českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu je zkombinovat zmíněné výhody kvalitativní a kvantitativní metodologie a co možná nejvíce zredukovat jejich nevýhody. (viz kapitola 2.2.2) Využije tedy kombinace kvalitativní a kvantitativní metodologie, která bývá zkráceně označována jako QUAL-QUAN analýza. (Hendl 2005, str. 277)

Zastáncem syntézy obou zdánlivě soupeřících a nekompatibilních přístupů k analýze je například Jan Hendl, který je rovněž poměrně vzácným případem teoretika, jenž se rovnoměrně zaměřuje na metodologii kvalitativní i kvantitativní:

„Postupně se prosazuje mínění, že kvalitativní a kvantitativní výzkum přispívají každý po svém k rozšiřování našich znalostí o člověku a sociálním světě. Podle tohoto názoru se nelze dívat na oba přístupy jako na kontradiktorní.“ (Hendl 2005, str. 56)

„[...] je rozumné sbírat a analyzovat data pomocí několika metod takovým způsobem, že vzniklá směs nebo kombinace dat a výsledků využívá síly a komplementarity jednotlivých přístupů.“ (Hendl 2005, str. 62)

Mezi hlavními přednostmi kvalitativního výzkumu Hendl uvádí, že „*umožňuje studovat procesy*“ a „*pomáhá při exploraci fenoménů*“. (Hendl 2005, str. 52) První přednost je ilustrována výše zmíněným faktem, že analýzy zaměřené na rámcování jako *proces* standardně využívají kvalitativní metodiku (viz kapitola 2.2.2). Druhá Hendlem zmiňovaná přednost je důvodem použití kvalitativní analýzy v naší studii. Jejím úkolem totiž bude identifikovat rámce používané v médiích a generovat dílčí hypotézy o jejich vztazích a způsobech použití, které budou testovány v následující kvantitativní analýze. Tato konstrukce splňuje Hendlův obecný popis, že:

„Typické cíle kvalitativního výzkumu jsou explorace a popis případů. Typické cíle kvantitativního výzkumu jsou statistický popis, predikce nebo verifikace příčinných hypotéz.“ (Hendl 2005, str. 61)

V terminologii používané Hendlem se dá konstatovat, že z pěti možných typů spojení kvalitativního a kvantitativního výzkumu (*triangulace, komplementarita, sekvenčnost, iniciace a extenze*)³³ naše analýza využívá metodu sekvenčnosti, kde použití jedné kvalitativní analýzy (identifikace rámců) umožňuje použití kvantitativní analýzy, a

Hendl 2009, str. 42-43) Naše kvantitativní analýza však zkoumá celou populaci. Jazykovou hříčkou by se dalo říct, že naše „*usuzování*“ má prostě 100% signifikanci, protože vzorek je stejně velký jako zkoumaná populace.

³³ Triangulace je potvrzování výsledků jinými metodami. Komplementarita studování rozdílných aspektů problému rozdílnými metodami. A extenze podle Hendla „*snaha o širší záběr a rozsah studie použitím různých metod při zkoumání jednotlivých komponent problému.*“ (Hendl 2005, str. 273)

iniciace, kdy zjištění původně nečekaných vztahů v datech, pomáhá k (re)formulování a upřesňování výzkumných otázek a perspektiv. (Hendl 2005, str. 273)

Ve stejné kombinaci jako naše studie používají kvalitativní a kvantitativní metodiku i jiné studie. Například O'Mahonyho a Schäferova (2005) analýza mediální rámcování tématu genetického výzkumu v německých a irských médiích.

2.3.3 Problém subjektivity a Tankardova metoda redukce seznamu rámců

2.3.3.1 Problém subjektivity a reflexivity v kvalitativní a kvantitativní analýze

Jedním ze zásadních výzkumnických dilemat a otázek, kterou musí mediální analýza ve své metodologii řešit, je problém subjektivity. Samotné téma gruzínského konfliktu skýtá velký potenciál zcela protikladného subjektivního vnímání. Je to způsobeno zejména faktem, že obě strany konfliktu (gruzínská x ruská/jihoosetská/abchazská) podle nezávislé výzkumné mise porušovaly v rozdílných fázích konfliktu mezinárodní právo a jejich jednání vedlo ke smrti několika stovek civilistů (viz kapitola 2.1). To, které z těchto právně a eticky nelegitimních jednání, považujeme za závažnější a které naopak za ospravedlnitelnější (například historicky), je do značné míry věcí subjektivního rozhodnutí.³⁴ Kvalitativní analýza navíc ukazuje, že některé typy mediálního rámcování nabízejí zcela protikladné možnosti využití a mohou namířeny v prospěch i neprospěch Ruska resp. Gruzie (viz kapitola 3.4), a také, jak si i povšimly i české deníky (viz kapitola 3.4.3), že zneprátelené strany se aktivně snažily prosadit jednostrannou mediální interpretaci konfliktu. Díky těmto aspektům tedy bylo s vysokým potenciálem subjektivního vnímání konfliktu počítat.

Hendl ve své publikaci o kvalitativním výzkumu jako jednu z jeho zmiňovaných nevýhod uvádí, že „[...] výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.“ (Hendl 2005, str. 52)

To je však poměrně rigorózní pohled, který nezohledňuje, že zejména do kvalitativního výzkumu se projevíly maximy interpretativní humanitní vědy, jak je definoval už sociolog Max Weber – tedy snaha o porozumění, nikoli jen deskripci. (viz Keller 2004, str. 289) Jestliže má být úlohou kvalitativního výzkumu zejména porozumění, není subjektivita apriori nevýhodou, a to právě tehdy, slouží-li k porozumění motivací

³⁴ Při rekrutaci kódérů pro použití níže popsané Tankardovy metodologie se jeden z nich nechal slyšet, že „S gruzínským postupem každopádně nesouhlasí“. Variantou bylo ho z procesu kódování vyloučit. Spíše to však potvrdilo obavu, že apriorní postoje ke kódované problematice jsou běžné a budou se, ač v neverbalizované formě, vyskytovat i u ostatních kódérů. Řešením tak nebylo vyřadit kódéra, ale spíše s potenciálem subjektivity počítat a zohlednit ho v metodologii.

aktérů či porozumění textu (jakožto projevu motivací aktérů) a ne k subjektivní desinterpretaci. Hendlovo konstatování se tak zdá být zpochybnitelné. Ukazuje se to i tím, že v kvalitativním výzkumu stále sílí názory, že vhodnější, než snažit se subjektivitu potlačit a „zapřít“, je technika přiznané a reflektované subjektivity. (Breuer & Mrucková & Roth 2002)³⁵ Podle některých výzkumníků je to právě reflektovaná subjektivita, která umožní i čtenáři posoudit, zda se kvalitativní výzkumník blíží spíše pólu žádoucího porozumění nebo pólu nežádoucí subjektivní desinterpretace. Například Carl Rentner (2002) v této argumentaci dochází až k názoru, že subjektivita není v kvalitativním výzkumu antipodem objektivitu, ale jejím nástrojem. Subjektivní přístup a metody podle Rentnera „[...] dovolují výzkumníkovi objektivně pochopit a obsáhnout psychologické fenomény.” (Rentner 2002, str. 1)

Subjektivita je tedy spíš potenciálním problémem v kvantitativním výzkumu. Ten totiž možnou subjektivitu kódérů a analytika „zapírá“ už jen svými kvantifikovanými výsledky. Jisté formy reflexivity jsou samozřejmě v kvantitativním výzkumu možné (Ryan & Goldenová 2002), ale jedná se zpravidla o metodologickou reflexivitu, nikoli o reflexivitu ve smyslu přiznání subjektivity v samotných datech a kvantitativních výsledcích. Těžko si například představit kvantitativního analytika argumentujícího, že mezi dvěma jím subjektivně vnímanými a zakódovanými jevy existuje signifikantní korelační vztah s Pearsonovým koeficientem 0,8.

V naší metodologii vycházíme z předpokladu, že subjektivita samotného analytika v kvantitativní analýze je odhalitelná z analýzy samotné – tedy z vyvozování závěrů, které neodpovídají statistickým zjištěním, či z nerespektování omezení použité metodiky.³⁶ Nebezpečí subjektivizace naší kvantitativní analýzy tedy leží zejména v procesu získávání dat – tedy v kódování materiálu a identifikování, jak byly jednotlivé články rámcovány. Za účelem zvýšení reliability kvantitativní části naší studie se proto inspirujeme metodologií kalifornského profesora Jamese W. Tankarda (2001), kterou autor nazývá metodou seznamu rámců.

³⁵ Souhrnná publikace desítek kvalitativních vědců s názvem *Subjectivity and Reflexivity in Qualitative Research*, kterou iniciovali Breuer, Mrucková a Roth (2002), se celá věnuje problému subjektivity a reflexivity a jejich aplikací v kvalitativních analýzách rozdílných oborů – od psychologie po mezinárodní vztahy.

³⁶ Připomeňme opět například nereprezentativitu některých kvantitativních výzkumů dopadu framignu na publikum (viz kapitola 2.2.2.2) či neúplné interpretace regresní analýzy, které se dopouštějí Iyengar a Simon (1993) (viz kapitola 2.5) V obou případech se dá spekulovat, nakolik jsou tyto metodologické kontroverze způsobeny subjektivním přáním autora, aby se hypotéza potvrdila.

2.3.3.2 Tankardova kvantitativní metodologie seznamu rámců

James W. Tankard a kolektiv jeho spolupracovníků metodu prezentovali ve studii *The Empirical Approach to the Study of Media Framing* (Tankard 2001), která je metodologickou obhajobou jimi provedené analýzy rámcování problematiky potratů v amerických denících. Tankard zpochybňuje přístup v některých raných analýzách rámcování, „[...] kde individuální výzkumník pracuje sám, jako expert, na identifikaci rámců v mediálním obsahu“. (Tankard 2001, str. 98).

„Tento přístup činí z identifikace rámců spíše subjektivní proces. Pokud jeden čtenář tvrdí, že příběh používá konfliktualistický rámec, je to nutně pravda?“ ptá se Tankard. (Tankard 2001, str. 98).

Výzkumník podle Tankarda riskuje, že při samostatném kódování definuje rámce způsobem, který „vědomě, či nevědomě“ sleduje jeho záměry a odpovídá potenciálně stereotypnímu pohledu na danou problematiku. Jako řešení Tankard obhajuje „[...] přístupy k měření mediálního rámcování, které jsou systematické a empirické, a předkládá jeden takový přístup – metoda „seznamu rámců“.“ (Tankard 2001, str. 98)

Metoda „seznamu rámců“ má tři stěžejní body. Nejprve je analytikem (v našem případě kvalitativní analýzou) definován seznam všech potenciálně přítomných a rozeznatelných rámců.³⁷ Jednotku následné kvantitativní analýzy tvoří článek. Kodérům³⁸ jsou kromě kódovaného materiálu a seznamu rámců jako pomůcky při kódování předloženy:

- a) souhrn klíčových témat, slov, frází a obrazů typických pro dané rámce
- b) jedenáct „ohniskových bodů“, na které se mají kromě textu jako celku soustředit při identifikaci rámců (Tankard 2001, str. 101).

Po zakódování článků je měřena shoda kodérů. Seznam rámců je poté zužován a redukován tak, aby shoda kodérů při opakovaném kódování dosáhla přijatelné hranice. Tankardův tým se spokojil s dosaženou shodou 89 procent.³⁹

³⁷ V analýze rámcování problematiky potratů například Tankardův tým na počátku definoval seznam šesti rámců: proti-potratový, proti pro-potratový, pro-život, pro-volbu, pro-potratový, proti proti-potratový. V posledním případě se například jedná o argumentaci, která má vyvrátit argumenty odpůrců potratů. (Tankard 2001, str. 102)

³⁸ Jejich počet se může lišit. Tankard používá dva, čímž se jeho metoda blíží standardně používanému měření reliability kodérů. V naší analýze budou použiti 4 kodéři pro každý článek, aby se robustnost metody a její schopnost redukce subjektivity v kódování zvýšila (viz kapitola 4.2.2).

³⁹ V Tankardově analýze je této shody nakonec dosaženo po redukcí seznamu rámců jen dva rámce – „obecně pro-potratový“ a „obecně proti-potratový“.

Tankardův postup bude po modifikacích, aby odpovídal specifikům naší analýzy a zvýšila se jeho schopnost redukce subjektivity (viz kapitola 4.2), využít i kódování materiálu o gruzínském konfliktu. Takto konstruovaná metodologie pomůže v přechodu mezi kvalitativní a kvantitativní analýzou k redukci subjektivity a dosažení reliabilnějších výsledků kvantitativní analýzy.⁴⁰ Její úprava pro specifika naší analýzy a následná aplikace budou popsány před samotnou kvantitativní analýzou (viz kapitola 4.2 a 4.3).

2.3.4 Základní výzkumné otázky

Ambicí analýzy je pokud možno úplně popsat rámcování gruzínského konfliktu, jeho pravidelnosti a specifika ve vybraných denících. V QUAL-QUAN koncipované analýze do kvalitativní analýzy vybraných článků vstupujeme bez apriorních konceptů, které způsoby rámcování české deníky používaly, a hypotéz o dominanci některých typů rámcování či pravidelnostech/odlišnostech v rámcování jednotlivých deníků. Identifikace rámců a generování dílčích hypotéz bude právě úkolem kvalitativní analýzy. Proto jsou počáteční výzkumné otázky definovány v obecné rovině:

1. Jak intenzivně zkoumaná media informovala o gruzínském konfliktu, jak se jejich zájem měnil v čase a jak téma distribuovala mezi zpravodajství a komentáře?
2. Jak zkoumaná média gruzínský konflikt rámcovala – tedy jaké jeho aspekty „selektovala a zdůrazňovala“ (viz Entmanova definice)? Existují pravidelnosti v rámcování a preference určitých rámců, které jdou napříč zkoumanými deníky? V použití jakých typů rámcování se naopak deníky liší? Jaké způsoby rámcování jsou používány ve zpravodajství a jaké v komentářích?
3. Jaká je homogenita rámcování v jednotlivých denících? Liší se v počtu nabízených perspektiv na gruzínský konflikt?
4. Jak se rámcování gruzínského konfliktu v českých médiích měnilo v čase (v průběhu sledovaného období 6. - 26. srpna 2008)? Existují v případné transformaci rámcování v čase trendy, které platí napříč zkoumanými médii? Nebo je transformace rámcování v jednotlivých denících specifická?
5. Pokud kvalitativní analýza ukáže, že určité rámce byly používány způsobem, který umožňoval gruzínský konflikt interpretovat více pro-gruzínsky, či pro-

⁴⁰ Kriticky nutno připustit, že metoda založená na komparaci subjektivních kódování, nemá potenciál dosažení objektivity, jak tvrdí Tankard (2001), ale spíše intersubjektivní platnosti zakódovaných dat. Nikdy se totiž nedá vyloučit, že n+1. kódér by materiál kódoval jinak.

rusky (respektive pro-osetsky/pro-abcházsky), lišily se deníky v intenzitě a způsobech využívání těchto rámců? Interpretovaly svým rámcováním téma gruzínského konfliktu spíše pro-gruzínsky, či pro-rusky (respektive pro-osetsky/pro-abcházsky)?

2.4 Rámcování a teoretické koncepty vedoucí jeho interpretace

Teoretikové mediálního rámcování se liší v míře, nakolik chtějí framing ustavit jako zcela samostatné paradigma (Entman 1993) a nakolik jej označují jen za analytický přístup, který kooperuje s jinými mediálními teoriemi, aby vysvětlil fungování médií (D'Angelo 2006). Ať už se ztotožníme s jakoukoli z těchto meta-teoretických argumentací, je těžko zpochybnitelné, že analýzy rámcování většinou nechávají značný prostor na straně vysvětlení skutečných intencí autorů tohoto rámcování. Studie zaměřené na rámcování v textu či dopady na publikum (viz výše) mají systematický problém se touto otázkou zabývat, protože leží mimo jejich analytickou oblast. Studie zaměřené na rámcování jako proces (Wolsfeld 1997) mají větší šance intence odhalovat, ale pro jejich popis se často obrací k jiným teoriím.

Pro zasazení mediálního konceptu rámcování do širšího teoretického kontextu uvedeme několik teorií, s nimiž mohou teorie a analýzy rámcování spolupracovat, a to ať už na straně vysvětlení intencí autorů rámcování, nebo na straně dopadů rámcování.

2.4.1 Rámcování a teorie zpravodajských hodnot

Teoretickou oblastí zřejmě nejpříbuznější k framingu, která může pomáhat v interpretaci dominance určitých typů rámcování či dokonce intencí jeho autorů, jsou teorie zpravodajských hodnot. Existuje řada studií, kde se tyto dva koncepty záměrně protínají.

Například Shin a Cameron (2006) zkoumali mediální rámcování tématu rakoviny a jejich společenských a individuálních dopadů a zjistili, že zdravotnická periodika mají tendenci se odklánět od informování o reálných trendech v oblasti (klesající výskyt rakoviny a úmrtnost na ni) k rámcování, které čistě odpovídá zpravodajským hodnotám. Propojení teorie zpravodajských hodnot s framingem se od poloviny 90. let v řadě studií věnuje například americký výzkumník Vincent Price. Právě Price (1997) přišel se zjištěním, že novináři se díky sledování zpravodajských hodnot často zaměřují na *konfliktualistické rámcování*, *lidsky orientované rámcování* a *rámec odpovědnosti*. (jejich popis viz kvalitativní analýza, kapitola 3.4)

„Smysl novinářů pro sledování zpravodajských hodnot je vede k prezentování veřejných problémů témat v určitých rámcích, které často reflektují širší kulturní témata a narace,“ vysvětluje. (Price & Tewksbury 1997, str. 177)

Valkenburgová a Semetková (1999) poté seznam Priceových tří typických rámců rozšířily o *rámec ekonomických důsledků* a *moralistní rámeček* a těchto pět rámců bývá označováno za tzv. generické rámce, které se objevují napříč médii a rámcovanými tématy. I ony tak mají základ v teorii zpravodajských hodnot.

Komplementarita teorie rámcování a teorie zpravodajských hodnot se explicitně či implicitně projevuje jak v textech teoretiků, kteří chtějí ustavit framing jako samostatné výzkumné paradigma (Entman 1993), tak v textech, které ho považují jen za jeden z kooperujících a propojených konceptů (D'Angelo 2006) Právě D'Angelo ve své stati namířené proti Entmanovi explicitně píše, že:

„ [...] výzkumníci musí identifikovat záměry žurnalistů, zpravodajské hodnoty, diskursivní struktury a formáty obsahů, které integrují slova a obrazy zpravodajského příběhu v rámci.“ (D'Angelo 2006, str. 2006)

Robert Entman se ve svých textech přímému odkazu na teorii zpravodajských hodnot vyhýbá. Ve své hlavní definici rámcování ovšem říká, že: „*Rámcovat je vybírat některé aspekty vnímané reality a zdůrazňovat je v komunikovaném textu* [...]“ (Entman 1993, str. 52). Nelze přehlédnout, že i jeho chápání framingu vyjádřené slovesy „vybírat“ a „zdůrazňovat“ se velmi podobá tomu, jak propagátoři teorie zpravodajských hodnot Galtung a Rugeová (1965) popisují prosazování těchto hodnot do zpravodajství. Podle jejich tzv. dvou hypotéz se totiž zpravodajské hodnoty prosazují systémem selekce a deformace⁴¹, kde selekce je vybírání materiálu, který obsahuje zpravodajské hodnoty, a deformace zdůrazňování těchto hodnot ve vybraném materiálu. Vidíme tedy, že oba přístupy jsou přinejmenším kompatibilní. Je faktem, že zatímco Entman (1993) hovoří o selekci aspektů tématu, které je rámcováno, Galtung a Rugeová (1965) mají na mysli selekci témat jako takových. Jedná se ovšem o podobný proces na jiné úrovni. Více než o reálný rozpor tak jde o to, co považujeme za tematickou úroveň a co za rovinu subtematickou (rovinu aspektů).⁴²

⁴¹ Galtung a Rugeová (1965) používají anglických termínů „selection“ a „distortion“.

⁴² Z Entmanova pohledu by se například dalo říci, že některé deníky selektují aspekt humanitárních dopadů v tématu gruzínského konfliktu a tím toto téma rámcují. Stejně tak je však možno z pohledu Galtunga a Rugeové považovat humanitární dopady gruzínského konfliktu za samostatné dílčí téma, které se pak stává předmětem selekce, jak k ní přistupují oni.

Teorie zpravodajských hodnot budou využity jako pomocný interpretační aparát i v naší analýze.⁴³ Protože se analýza zaměřuje na přítomnost a projevy rámcování v textu (a nikoli na rámcování jako proces), budeme omezeni na identifikaci zpravodajských hodnot v jednotlivých rámcích, popř. na analýzu inklinování novinářů jednotlivých deníků k těmto rámcům. Otázky záměrnosti/nezáměrnosti a motivací pro sledování či ignorování zpravodajských hodnot leží mimo dosah naší analýzy.

2.4.2 Rámcování a politická ekonomie komunikace

Analýzy rámcování mohou při vysvětlování kauzality a intencí (proč je rámcováno daným způsobem) spolupracovat také s kritickými mediálními teoriemi, například s teoriemi politické ekonomie komunikace. Ostatně sám Noam Chomsky, spoluautor slavné kritické studie *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media* (Chomsky & Herman 2002 – původně 1988), používá termín „rámcování událostí“ pro popis jedné ze strategií masmédií, jak „vyrábět souhlas“, „spoutávat debatu do určitých mezí“ a „sloužit zájmům dominantních, elitních skupin ve společnosti“. (Chomsky 1992)

Alternativním nástrojem pro interpretaci důvodů rámcování by tak mohl být například tzv. propaganda model navržený právě Chomsky a Hermanem (2002). Ten obsahuje pět filtrů, které působí na masmedia:

1. Vlastnická struktura (mediální obsah je formulován v souladu s širšími zájmy jeho vlastníků média, kterými jsou většinou větší korporace – tj. například je vyřazována kritika kapitalismu jako takového)
2. Inzerce (obsah je formulován v souladu se zájmy inzerentů – tj. nekoliduje s jejich obchodními zájmy a nepotlačuje „nákupní náladu“ publika)
3. Ovládnutí zdrojů (média jsou informačně závislá na informacích od establishmentu, který tak dostává prostor pro prosazování vlastních interpretací)
4. Kritika a tlak na media – tzv. flak (establishment vyvíjí záměrný tlak - veřejná kritika médií, soudní kauzy, apod. – aby otupil jejich kritický potenciál)
5. Anti-ideologie (zveličování nebezpečí soupeřících ideologií – v případě prvního vydání Chomského a Hermanovy komunismu – slouží k vytváření strachu a potlačování kritiky establishmentu, který se proti těmto ideologiím vymezuje) (viz Chomsky & Herman 2002, str.1-37)

⁴³ Kromě klasifikace Galtunga a Rugeové (1965) budeme přihlížet i k dalším klasifikacím, a to od pionýra teorie zpravodajských hodnot von Steilera (1695) k moderním klasifikacím Westersthala s Johansonem (1994), Shulze a Rienemanna (2006), Menchera (1997), Cottera (1999), Itulea a Andersona (1991).

Propaganda model se stal předmětem více či méně opodstatněné kritiky z několika úhlů, kterou shrnuje například Jeffery Klaehn (2002). Pro náš případ je relevantní námitka, že Chomsky s Hermanem implicitně předpokládají existenci homogenní „vládnoucí třídy“, která má například v otázkách zahraniční politiky shodné zájmy, které jsou propagovány pomocí filtrů propaganda modelu (Klaehn 2002, str. 153). V případě Česka a rámcování gruzínského konfliktu ale tento předpoklad není zcela relevantní. Vzhledem k historickým souvislostem státu, v kterém probíhá rámcování, sice existuje potenciál využití proti-ruské anti-ideologie.⁴⁴ Ruská strana sporu ale již nereprezentuje komunistickou alternativu k tržnímu systému, v němž podnikají vlastníci zkoumaných médií (viz filtr 1). Německo, jehož korporacím patřilo 3 ze 4 zkoumaných deníků,⁴⁵ vyjadřovalo už před válkou a během ní Gruzii jen zdrženlivou podporu (viz filtr 1).⁴⁶ Ruský kapitál je stejně jako ten západní potenciálním zadavatelem inzerce na českém mediálním trhu (viz filtr 2). Není tedy zcela zřejmé, jestli by měl být politický a ekonomický establishment stojící za zkoumanými deníky nakloněn spíše pro-ruské či pro-gruzínské interpretaci konfliktu.⁴⁷

Dalším problémem je, že i Chomsky s Hermannem dokládali platnost svého propaganda modelu na příkladech, jak americká média interpretovala zahraničně politické události s přímou angažovaností či zájmy USA (volby ve středo-amerických státech, válka ve Vietnamu, akce komunistické KGB, apod. – viz Chomsky & Herman 2002). Jednalo se o témata, kde existují jasné a jednotné zahraničně politické zájmy státních elit a tedy i velký potenciál využití filtru 4 (flak), a kde podstatná část informací médiím pochází od státních institucí (filtr 3). Tyto podmínky ovšem platí v našem případě jen velmi omezeně.⁴⁸

Díky těmto determinantům a faktu, že naše analýza se zaměřuje na text a nikoli na proces rámcování⁴⁹ a nemůže plně ověřovat hypotézy o intencích novinářů při rámcování a

⁴⁴ Což může být částečným vysvětlením častého využívání „rámce ruského imperialismu“ v rámcování gruzínského konfliktu, který odhalila kvalitativní analýza. (viz kapitola 3.4.7)

⁴⁵ Většinovým vlastníkem vydavatelství MAFRA, kam spadají deníky MF DNES a Lidové noviny, je německá společnost Rheinisch-Bergische Druckerei- und Verlagsgesellschaft (RBDV). Hospodářské noviny (respektive jejich vydavatel Economie) patřily v době začátku války německé společnosti Verlagsgruppe Handelsblatt. Právě na konci srpna byl ovšem oznámen prodej Zdeňku Bakalovi.

⁴⁶ Na nátlak Německa a Francie nebyla Gruzie v dubnu 2008 na summitu NATO přijata do programu začleňování do aliance. (SummitBucharest 2008)

⁴⁷ Podrobnější analýza těchto zájmů může na naší studii navazovat a ověřovat, zda rámcování gruzínského konfliktu těmto zájmům odpovídalo.

⁴⁸ O rozporuplnosti postavení českých politických elit ke konfliktu viz kapitola kvalitativní analýzy 3.4.7.

⁴⁹ Což by však například Chomskému a Hermanovi zřejmě nevadilo. Jejich testy hypotéz se také nezaměřují na kazuistiku a výzkum skutečných intencí novinářů či vlivů, které nevědomě ovlivňují jejich práci. Většinou se autoři pracují jen s předpokladem, jak by měl být konflikt interpretován vzhledem k zájmům USA, a obsahovou analýzou, zda tento předpoklad platí. Například zjištění autorů, že Stephen Kinzer z New York Times v 50 článcích o volbách v Nikargai necitoval ani jednu vládní strany v situaci, kdy Amerikou podporovaná opozice měla podporu 9 % místního obyvatelstva, je alarmující a dokazuje naprostou nevyváženost. Přímé důkazy, nakolik Kinzer jednal vědomě či nevědomě ovlivněn zájmy americké „vládnoucí třídy“, však chybí. (Chomsky & Herman 2002, kapitola 3) Stejně tak je otázkou, zda je propaganda model vůbec falsifikovatelnou hypotézou, když Chomsky zdůrazňuje,

vlivech, které na ně působí, nebude politická ekonomie komunikace využita jako teorie k interpretaci českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu. Komplexní analýza však poskytne materiál pro možné budoucí hodnocení z pozic kritických teorií. Chomského přístup k testování propaganda modelu, kdy se zaměřuje na širší spektra názorů a úhlů pohledů, je také jednou z inspirací pro studium homogenity rámcování gruzínského konfliktu v denících (viz kvantitativní analýza, kapitola 4.5)

2.4.3 Rámcování a teorie preferovaného čtení

Rámcování, pokud na něj nahlížíme z hlediska dopadů na publikum, také souvisí s některými koncepty kulturních studií – konkrétně s konceptem preferovaného čtení, jak ho definoval Stuart Hall ve své stati *Encoding/Decoding* (Hall 2001). Na rámcování totiž lze nahlížet jako kódování preferovaných čtení do mediálních textů. Problematickým aspektem ve spojení těchto dvou konceptů je fakt, že preferované čtení v Hallově pojetí je projevem dominantní ideologie a jejího zakódování do textu. Analýzy mediálního rámcování sice často dochází k závěru, že rámcování respektuje dominantní ideologii či legitimizuje politiku daného státu. (Thussu 2000) (Kolmer & Semetková 2009) Někdy ovšem docházejí i k opačným závěrům (Wolsfeld 1997). (viz kapitola 2.5) Analýzy framingu také často zkoumají intenzitu zcela protikladných rámcování - např. pro-potratové a proti-potratové rámcování v Tankardově studii (2001) - z nichž logicky minimálně jedno nemůže dominantní ideologii respektovat. A teoretici rámcování vybízejí novináře, aby využívali více rámců a umožňovali jejich pluralitu a soutěžení (Entman 2010). Analýza rámcování tedy obecně na rozdíl od Halla počítá s potenciálně pluralitním rámcováním.

Stuart Hall ve svém přístupu ve stati *Encoding/Decoding* nepředpokládá absolutní dominanci textu nad čtenářem, ale naopak možnost vyjednávání s textem či opozičního čtení ve chvíli, kdy recipient dokáže reflektovat preferované čtení (Hall 2001). Otázkou nakolik reálně „funguje“ preferované čtení, tedy nakolik recipienti přijímají předkládané rámcování, se zabývají výše uvedené studie zaměřené na publikum (viz kapitola 2.2.2.1). Ty většinou prokazují, že publikum interpretuje témata ve stejných rámcích, jako je přijímá; často se však ukazuje malý (Iyengar & Simon 1993) nebo neprokazatelný účinek (Domke, Shah & Wackerman 2000) na celkové postoje a hodnoty recipienta v rámcované tematice.

Předmětem naší analýzy však nejsou dopady rámcování gruzínského konfliktu na

že novináři v jeho rámci jednájí často nevědomě, a navíc připouští formy omezeného soutěžení názorů (např. liberálních a konzervativních) a odporu proti dominantní ideologii. (Chomsky 2002)

české mediální publikum, teorie preferovaného/opozičního čtení tak nebude součástí interpretace.

2.5 Předchozí analýzy rámcování válečných konfliktů

2.5.1 Metodologické důvody rešerše (teoretická citlivost, chyby, konstruované kódy)

Poté, co analýzu rámcování jako aplikovaný a nikoli jen teoretický Goffmanův přístup zavedl na začátku 90. let zejména Robert M. Entman (viz kapitola 2.2), ji řada vědců využila právě k výzkumu mediální interpretace válečných konfliktů. Protože naše studie bude tematicky a metodologicky tyto práce následovat, rekapitulujeme nejinspirativnější z nich.

Ve zvoleném QUAL-QUAN konceptu analýzy (viz kapitola 2.3.2) nebudou rámce zkoumané v kvantitativní analýze odvozeny z předchozích analýz rámcování válečných konfliktů či z teoretické literatury, ale budou identifikovány v prvotní kvalitativní analýze vzorku článků. Metodologickým důvodem pro rešerši dosavadních analýz rámcování válečných konfliktů je však zvýšení tzv. teoretické citlivosti badatele, o které hovoří autoři zakotvené teorie Corbinová a Strauss:

„[...] (teoretická citlivost) poukazuje na určitou osobní vlastnost badatele, a to na schopnost rozlišovat jemné detaily ve významu údajů. Lidé provozující výzkum mohou mít různou citlivost závislejší na znalostech a zkušenostech ve zkoumané oblasti. Je možno ji během výzkumu dále rozvíjet.“ (Corbinová & Strauss 1999, str. 27)

Jako zdroj teoretické citlivosti uvádí Corbinová a Strauss na prvním místě právě literaturu vztahující se ke zkoumanému problému a tématu, a to jak teoretickou, tak analytickou. (Corbinová & Strauss 1999, str. 28)

Zvolený postup prvotního zvýšení teoretické citlivosti a následné vlastní kvalitativní analýzy vybraných textů je přitom v souladu s doporučeným postupem v rámci zakotvené teorie. Corbinová a Strauss totiž varují, že analýza předchozích výzkumů a literatury by neměla sloužit k apriornímu sestavení kategorií, které by mohly „[...] stát v cestě objevu.“ (Corbinová & Strauss 1999, str. 33), ale právě jen ke zvýšení teoretické citlivosti při pozdějším induktivním procesu vytváření kategorií v kvalitativní analýze.

Anselm Strauss ve svých dřívějších studiích uvádí další, příbuzný metodologický důvod pro rešerši předchozích analýz ve zkoumané oblasti. Kódování v kvalitativní analýze využívá dvou typů kódů – in-vivo kódy, které „[...] jsou převzaty nebo extrahovány přímo z jazyka zkoumaného prostoru: zejména z termínů, kteří používají jeho

aktéři.” (Strauss 1987, str. 33), a kódy formulované samotným výzkumníkem, které Strauss nazývá sociologické konstrukty. Výhodou in-vivo kódů je podle Strausse zachování analytické představivosti. Sociologicky konstruované kódy představivost redukují, ale jejich výhodou je naopak to, že „*jdou za lokální významy*” (Strauss 1987, str. 34) a „*Mají velké analytické využití, protože jsou konstruovány čistě a systematicky.*” (Strauss 1987, str. 34).

V analýze typu QUAL-QUAN, kde kódujeme a vytváříme analytické kategorie na vzorku článků a poté je aplikujeme v kvantitativní analýze na celou populaci článků, je vhodné právě použití sociologicky konstruovaných kódů. A to díky Straussem zmiňované vyšší „systematičnosti“ a možnost „analytického využití“ v následné kvantitativní analýze, i kvůli nebezpečí, že in-vivo kódy by mohly vést k přílišnému svázání kategorií (rámců) s lokálními jazykovými prostředky použitými ve vzorku článků, které by zkomplikovalo následnou rozpoznatelnost rámců v populaci.

Strauss přitom upozorňuje, že sociologicky konstruované kódy „[...] jsou založeny na kombinaci akademických znalostí výzkumníka a jeho znalosti zkoumaného prostoru” (Strauss 1987, str. 34). Aniž bychom tedy apriori vytvářeli kódy na základě dřívějších analýz, je prospěšné jejich terminologii a zjištění spolu s reáliemi gruzínského konfliktu prozkoumat, aby pojmenování některých sociologicky konstruovaných kódů odpovídalo terminologickému úzu „*zkoumaného prostoru*“.

Rešerše dřívějších analýz mediálního rámcování bude v některých případech provázena také poukázáním na metodologické a interpretační nedostatky studií, kterých by se naše analýza měla vyvarovat.

2.5.2 Analýzy mediálního rámcování válečných konfliktů

Jednou z raných aplikací analýzy framingu v oblasti vojenských konfliktů je práce amerického sociologa Williama A. Gamsona (1992), který identifikoval čtyři základní rámce ve zpravodajství o arabsko-izraelském konfliktu. Americká média podle něj konflikt interpretovala v rámci *strategických zájmů, znesvářených sousedů, arabské neústupnosti a izraelského expansionismu.* (Gamson 1992)

Shanto Iyengar a Adam Simon (1993) ve své často citované studii zkombinovali přístupy agenda-settingu, primingu a framingu pro výzkum televizních reportáží o válce v Perském zálivu a o jejich vlivu na veřejné mínění v USA. Během roku 1993 rapidně vzrostla přítomnost *militaristického framingu konfliktu*, zatímco byly potlačeny jeho diplomatické, sociální aj. aspekty. Rostl také podíl *epizodického informování* o konfliktu na

úkor kontextuálně širšího tematického framingu. Iyengar a Simon v kvantitativní analýze (přes 1700 respondentů) zkoumali vliv vystavení takto rámcovanému vysílání ABC News na podporu vojenského řešení konfliktu. Sestavili regresní funkci z nezávislé proměnné „TV exposure“ a dalších determinantů (věk, pohlaví, vzdělání, stranická příslušnost, informovanost o problému atd.), kde závislou proměnnou byla právě podpora vojenského řešení. Vliv parametru „TV exposure“ se ukázal jako pozitivní (tj. zvyšující podporu vojenského řešení konfliktu) a signifikantní na hladině významnosti 95 %. (Iyengar & Simon 1993)

Metodologicky problematické ovšem je, že autoři ve studii uvádějí jen nestandardizované koeficienty b regresní funkce (u TV exposure $b=0,02$), nikoli standardizované koeficienty β , podle nichž se dá srovnat vliv jednotlivých závislých proměnných na nezávislou. Z nestandardizovaného koeficientu $b=0,02$ se dá usuzovat, že vliv zkoumané proměnné „TV exposure“ existuje, ale je zcela minimální.⁵⁰ Regresní funkce Iyengara a Simona má navíc jen velmi malou vysvětlující sílu ($R^2 = 0,19$, tj. vysvětluje jen 19 procent rozptylu závislé proměnné). Dá se tak předpokládat, že nejdůležitější determinanty podpory vojenského řešení v jejich výzkumu zcela chybí. Potvrzení hypotézy, že *“Vystavení epizodickému televiznímu framingu posilovalo, ačkoli skromně, podporu vojenského řešení krize.”* (Iyengar & Simon 1993, str. 381), tak může mít přes statistickou pravdivost zanedbatelný reálný význam.

Dominanci vojenského epizodického framingu v amerických médiích zkoumala později v případě války v Iráku a deníku NY Times Daniela Dimitrova (Dimitrova 2006) a potvrdila se hypotéza, že v první etapě války, kdy tento deník nezaujímal k intervenci kritické postoje, dominovalo vojenské epizodické rámcování. (Dimitrova 2006)

Izraelský profesor Gadi Wolfsfeld (1997) se ve své ranější studii zaměřil na blízkovýchodní konflikt. Ukázal, že izraelská média navzdory snahám tehdejšího kabinetu Ischaka Rabina zvýrazňovala v zájmu dramatičnosti *konfliktní rámeček*, informovala o střetech, pozornost věnovala extrémistickým táborem obou znesvářených stran a neúměrně malý prostor ponechávala mírovým snahám. Wolfsfeld patří k výzkumníkům, kteří se zaměřují na framing jako proces, a jeho studie sestává mimo jiné ze srovnání hloubkových interview s žurnalisty a politickými lídry. (Wolsfeld 1997)

Christiane Eldersová a Albrecht Lüter (2000) z Berlínského centra pro sociální výzkum kvantitativně analyzovali, jaký framing zvolily německé deníky pro plánované

50 Soudě podle nestandardizovaných koeficientů b se zdá vliv sledování televize sice signifikantní, ale oproti ostatním determinantům zanedbatelně silný, např. pohlaví ($b=0,67$) vypadá jako řádově důležitější faktor. U srovnávání nestandardizovaných koeficientů však hrozí nebezpečí, že srovnávané závislé proměnné se pohybují v jiné škále - např. u pohlaví 0-1 a věku 1-100 let jsou tyto koeficienty b zcela nesrovnatelné.

nasazení německých jednotek v rámci mise NATO v Kosovu. Němečtí politici byli v roce 1999 ve zvláštním postavení, protože dávali souhlas k prvním zahraničním nasazením německých vojáků od konce druhé světové války a ukončovali tak více než padesátiletou čistě pacifistickou historii post-hitlerovského Německa. Eldersová s Lüterem v kvantitativní analýze zjistili, že německá média tento pro vládu kontroverzní rámec používala, ale dominantnější postavení zaujaly rámce Německa jako „loajálního člena NATO“ a *rámec humanitárního ospravedlnění* mise. Celkovým pozitivním tónem tak podle autorů deníky pomohly politickým elitám získat podporu veřejného mínění pro misi. (Eldersová & Lüter 2000)

Studie Eldersové a Lütera má však stejně jako analýza Iyengara a Simona metodologický nedostatek – ač je kvantitativní, spoléhá se na expertní hodnocení analytika, zda je rámec v článku přítomen, či není, které je v rámci kvantitativně pojímané analýzy rámcování kritizováno Jamesem W. Tankardem jako potenciální zdroj subjektivity v kódování. (Tankard 2001)

Kosovského konfliktu a problému legitimizace se týká i Thussuova studie *Legitimizing Humanitarian Intervention* (2000), která analyzovala rámcování intervence NATO v kosovském konfliktu (tj. bombardování srbských cílů) na obrazovce CNN. Podle Thussua pomohla nejvlivnější světová zpravodajská televize legitimizovat první akci NATO vůči suverénnímu státu v historii tím, že přebrala jeho terminologii a agendu Aliance. Zásah Aliance rámcovala jako „humanitární intervenci“, demonizovala postavu Slobodana Miloševiče, kosovskou separatistickou armádu UČK nazývala „bojovníky za svobodu“ a ve framingu potlačovala informace o srbských obětech bombardování a vytlačovala je „technickými aspekty války“. (Thussu 2000)

Interpretační výhradou Thussově zajímavé a kritické studii může být, že sice mluví o „legitimizaci“ bombardování Srbska mediálním rámcováním - argumentuje fakty, kolik zemí a milionů posluchačů CNN přímo a přebíraná dalšími médii na světě zasáhla (Thussu 2000, str. 353–354), čímž implicitně naznačuje, že „legitimizací“ myslí legitimizaci intervence NATO u publika – neprovádí však (ve stylu Iyengara – viz výše) analýzu dopadu framingu na publikum, tedy test, jak konflikt interpretují diváci vystavení a nevystavení vlivu CNN. Důkaz o akceptování jakkoli homogenního a dominantního rámcování CNN samotnými diváky tedy chybí a legitimizace v mimo-mediálním smyslu zůstává hypotézou.

V dalších analýzách rámcování vojenských konfliktů se na konci tisíciletí objevuje i více retrospektivní přístup, který zvolila britská profesorka Susan L. Carruthersová v

souhrnné studii *Media At War* (2000), v níž analyzovala framing hned několika válečných konfliktů 20. století. Mimo jiné prokázala efekt, který Reese nazývá persistencí rámců (Reese 2001). Z její analýzy totiž vyplynulo, že média provozující pod státním či armádním dohledem tzv. válečný žurnalismus projektují jeho rámce do jiných témat a udržují je i po skončení válečného konfliktu.

Renesanci analýz aktuálního mediálního framingu přinesla zejména válka v Iráku. Tým amerického profesora masové komunikace Micheala Pfau (2004) se zaměřil na tzv. „embedded journalism“ (tj. novináři vyslaní s armádou vlastního státu) a obsahovou analýzou prokázal, že reportéři přiřazení k armádě během počáteční fáze války v Iráku měli tendenci k: a) více pro-armádnímu rámcování, b) více epizodickému rámcování zpravodajství než novináři pracující a informující z USA. (Pfau 2004)

Politologové z univerzity v Severní Karolině William A. Boettcher a Michael D. Cobb (2006) se zaměřili na jiný specifický aspekt framingu válečného zpravodajství – informování o obětech intervenující armády. Už na počátku 70. let, během končící války ve Vietnamu, byla empiricky prokázána nepřímá úměra mezi medializovaným počtem obětí americké intervenující armády a podporou intervence v americkém veřejném mínění.⁵¹ Tento vztah se později potvrdil i u dalších vojenských operací USA:

„Tento pohled ztvrdilo dalších dvacet let, právě výše obětí zřejmě způsobila rychlý pokles veřejné podpory a následné stažení amerických jednotek z Libanonu a Somálska, významně změnila vojenskou strategii pro první iráckou válku, Haiti a Kosovo; nebo zabránila intervenci do Bosny a Rwandy.“ (Boettcher & Cobb 2006, str. 835)

Boettcher a Cobb zjistili, že v případě aktuální války v Iráku se americká armáda nejprve snažila zdržovat informace o vlastních obětech a od roku 2004 se pokoušela zmírnit dopad těchto informací tím, že do médií prosazovala framing *poměru obětí* (americké oběti vždy uváděny v poměru s vyšším počtem zabitých ozbrojenců) či *významu obětí* (pro dosažení strategických cílů). Autoři provedli kvantitativní výzkum zaměřený na recepci těchto rámců publikem a dokázali, že takové rámcování významně zabraňuje snižování podpory americké intervence v Iráku. (Boettcher & Cobb 2006)⁵²

Další odlišitelnou formou analýz rámcování jsou komparativní studie zaměřené na srovnání mediálního framingu ve více zemích. Profesori Lee, Maslog a Kim působící či hostující na amerických univerzitách (Illinois, Colorado, Minnesota) zkoumali, jak média na Srí-Lance, v Pákistánu, v Indii a na Filipínách rámcují své lokální válečné konflikty a

⁵¹ Tato nepřímá úměra není lineární, ale má logaritmický tvar. (Boettcher & Cobb 2006, str. 835)

⁵² Zde je tedy na rozdíl od Thussovi studie rámcování bombardování Srbska CNN (Thusso 2000 – viz výše) dopad na publikum prokázán.

provedli srovnání s jejich interpretací války v Iráku jakožto internacionálního konfliktu, jehož se země přímo neúčastní (Lee & Maslog & Kim 2006). Ke srovnání použili Galtungových 13 kritérií válečného a mírového žurnalismu (Galtung 1998) a kvantitativní analýzou se jim podařilo dokázat hypotézu, že v lokálních konfliktech vlastních států se média kloní k zaujatému válečnému žurnalismu a ve vzdálené internacionální válce k nezaujatému mírovému žurnalismu.⁵³ Jedinou výjimkou byla Srí-Lanka, jejíž vybraná mainstreamová média referovala relativně nezaujatě, tedy v intencích Galtungova mírového žurnalismu, o sporu vládnoucích Sinhalů s rebelující tamilskou menšinou.⁵⁴ (Lee & Maslog & Kim 2006)

Christian Kolmer a Holli A. Semetková (2009) naopak ve zpravodajství z počátku irácké války srovnávali framing spojenecké invaze do Iráku v amerických, britských, českých, německých, jihoafrických televizích a v arabské televizi Al-Jazeera. Zjistili, že ve spojeneckých médiích převládá framing do *vojenského rámce*, zatímco Al-Jazeera i televize z Německa, které se stavělo spíše proti invazi, dávaly více prostoru *rámci politických aspektů a argumentace*. (Kolmer & Semetková 2003) Situace českých médií (ve studii zastoupena Českou televizí) se ukázala jako poplatná mezinárodně-politické pozici ČR v otázce irácké války. Politický rámec byl v ČT sice zastoupen výrazněji než v médiích amerických, ale nesrovnatelně méně než v Německu či v Al-Jazeere. Kolmer a Semetková také ukázali, že média zemí, která zpočátku v iráckém konfliktu neprovozovala tzv. „embedded journalism“ více reflektovala problémy válečného žurnalismu a jeho objektivitu ve svém zpravodajství a publicistice. Opět zde platilo, že v Německu byl tento trend výrazný a v Česku menší. (Kolmer & Semetková 2003)

Další komparativní - ovšem kvalitativní - studii mediálního rámcování iráckého konfliktu je studie Emanuela Alozie, který se zaměřil na noviny subsaharských států. Zjistil, že mezi sedmi rámci, kterými subsaharská média konflikt strukturovala, je pět zaměřeno proti-americky. Potvrzuje se přitom zjištění Kolmera a Semetkové, že k negativnímu rámcování není použit rámec vojenských operací, ale podle zjištění Alozieho mimo jiné rámce *diplomacie/vyjednávání a politiky*, *ekonomický rámec* a *rámec sociokulturní, politické a náboženské dominance*, jejichž pomocí byla anglo-americká aktivita vůči Iráku kritizována. (Alozie 2006, str. 466)

Metodologickou výtkou Aloziemu a ponaučením pro naši analýzu může být, že z kvalitativní studie dělá závěry ve vlastní kvantitativní analýze. Odpovídá totiž na

53 I autoři ovšem přiznávají, že toto zjištění nebylo „neočekávatelné“. Spíše se tedy prokázala vhodnost Galtungova nástroje na diferenciaci válečného a mírového žurnalismu.

54 Autoři to připisují faktu, že analýza byla prováděna v letech kdy separatistická organizace Tamilských tygrů (LTTE) ustoupila od násilných akcí vyjednávala s vládou mírové řešení.

výzkumnou otázku „*Jaké jsou dominantní témata a rámce v diskursu novin sub-saharské Afriky?*” (Alozie 2006, str. 451) Na základě kritické textové analýzy menšího množství článků (v případě vybraného nigerijského deníku např. jen 7 článků) usuzuje na dominanci rámce v kontextu celého daného média. Navíc rozdíly v rámcování bez bližší argumentace vysvětluje národním původem médií (např. nigerijské versus keňské deníky), a nikoli charakterem jednotlivých deníků a jejich postavením na národní mediální scéně. Kvůli tomuto faktu tak jeho kvalitativní studie neoprávněně vyvolává dojem reprezentativnosti pro celé národní mediální rámcování. (Alozie 2006, str. 467)

3. Kvalitativní analýza rámcování gruzínského konfliktu

3.1 Cíle kvalitativní analýzy

Výzkumné cíle kvalitativní analýzy rámcování gruzínského konfliktu ve čtyřech českých denících vycházejí z QUAL-QUAN konceptu celé analýzy a z Tankardovy metodologie redukce seznamu rámců (Tankard 2001) použité v kvantitativní části analýzy (blíže viz kapitola 2.3.3.2). Primárním cílem kvalitativní části analýzy je proto samotná identifikace rámců, které čtyři české deníky používaly při rámcování gruzínského konfliktu mezi 6. a 26. srpnem 2008. Tyto rámce a jejich případné rozvíjející kategorie budou poté vstupovat do kvantitativní analýzy, kde budou po vzoru metodologie Jamese W. Tankarda redukovány na základě (ne)shody více kódovačů.

Identifikace a popis rámců, aby byly použitelné jako kategorie pro kvantitativní analýzu, je přitom stěžejní část analýzy rámcování. „*Hlavním úkolem při určování textových významů by mělo být identifikování a popis rámců,*“ píše zakladatel aplikované analýzy rámcování Robert Entman (1993).

Sekundárním cílem kvalitativní analýzy je specifikace obecných výzkumných otázek a generování specifických výzkumných otázek a hypotéz, které budou vycházet ze vztahů objevených ve zkoumaných textech. (viz kapitola 2.3.2)

3.2 Výběr vzorku pro kvalitativní analýzu

V kvalitativním výzkumu se používá celá řada výběrových technik, tedy technik výběru analyzovaného vzorku z populace. Kuzel (1992) a Miles (1994) popisují šestnáct základních možných technik tvorby vzorku pro kvalitativní analýzu, které se liší jak podle účelu a designu studie, tak vstupními podmínkami a možnostmi výzkumníka. V analýze rámcování gruzínského konfliktu je účelem výběru pro kvalitativní analýzu:

- a) postihnout základní strukturu populace (tj. jednotlivé deníky a typy článku),
- b) protože Tankardova metodologie použitá v kvantitativní analýze pracuje systémem definování širšího „seznamu rámců“ a jeho následné redukce, je účelem kvalitativní analýzy identifikace spíše vyššího počtu rámců - šanci na identifikování dostatečné šíře rámců je zvýšena dostatečnou robustností (rozsahem) výběru.

Vzhledem k těmto cílům byla při výběru použita kombinace Milesem popisovaných metod „maximalizujících rozptyl“ a uvnitř ní metoda „účelně náhodného výběru“. (Miles 1994, str. 28) V rámci první metody byly články rozděleny do kategorií podle jednotlivých deníků (MF DNES, Lidové noviny, Právo, Hospodářské noviny) a uvnitř těchto kategorií podle zkoumaných typů článku (zpravodajství, publicistika). Z každé z těchto kategorií bylo v rámci druhé metody náhodným výběrem⁵⁵ vybráno 5 textů (u publicistiky), resp. 10 textů (u zpravodajství). Celkově tak kvalitativní analýza obsáhla 60 článků s rovnoměrným zastoupením deníků a dvojnásobným zastoupením zpravodajství, které má převahu i v populaci článků.

3.3 Metodologická východiska kvalitativní analýzy

3.3.1 Kódovací proces - úloha v kvalitativní analýze

Kódování dat a jeho úloha v kvalitativní analýze jsou teoretiky kvalitativního výzkumu popisovány ze dvou úhlů. Coffey a Atkinson popisují kódovací proces obecně jako „[...] kondenzování objemu dat do analyzovatelných jednotek vytvářením kategorií z našich dat.“ (Coffey & Atkinson 1996, str.26). Varují, že „[...] přestože kódování může být část procesu analýzy, nemělo by být chápáno jako analýza samotná.“ (Coffey & Atkinson 1996, str. 26) V přístupu těchto autorů kódování předchází samotnému utváření analytických konceptů, „[...] pomáhá organizaci, uchování a interpretaci dat.“ (Coffey & Atkinson 1996, str. 26) a vytváří „materiál pro analýzu“. (Miles 1994, str. 56).

Zakladatel zakotvené teorie Anselm Strauss přikládá kódování zásadnější význam, právě ono je podle inherentní a „zásadní procedurou“ kvalitativní analýzy. „*Excellence výzkumu leží z velké části v excelenci v kódování,*“ píše Strauss. (Strauss 1987, str. 27)

Rozdíl ve dvou přístupech ke kódování pramení právě do značné z toho, zda-li ho chápeme jako nástroj redukce a zjednodušení dat, nebo naopak jejich rekonceptualizace, zesložnění a rozšíření:

„Na jednu stranu může být kódování chápáno jako zjednodušení a redukce dat. [...] Dodání jednoduchých a širokých analytických kategorií může být použito k redukci dat do zvládnutelných proporcí. Analytik se v takovém případě soustředí primárně na identifikaci jednoduchého konceptuálního schématu. Hlavním cílem takového kódování je zajistit

⁵⁵ Náhodný výběr proběhl generováním náhodné proměnné v každé definované kategorii článků v programu SPSS. Následně bylo vybráno v každé kategorii pět článků s nejnižší hodnotou vygenerované náhodné proměnné.

uchování a vyhledávání segmentů dat kategorizovaných pod stejnými kódy.“ (Coffey 1996, str. 28)

Coffey a Atkinson upozorňují, že ve druhém pojetí, jehož zástupcem je právě Strauss a precizně prováděná grounded theory, však kódování znamená „[...] *odlišný druh zaměření na data než ten implikovaný redukcí dat.*“ (Coffey & Atkinson 1996, str. 29) „*Kódovat zde vlastně znamená jít za data, kreativně myslet s daty, pokládat jim otázky a generovat teorie a koncepty.*“ (Coffey & Atkinson 1996, str. 29) Což jinými slovy zdůrazňuje sám Anselm Strauss. (Strauss 1987, str. 27)

Vzhledem ke QUAL-QUAN modelu naší analýzy a cílům kvalitativní části (viz kapitola 3.1), je účelem kódování zejména právě onen první aspekt, tedy redukce a strukturování syrových dat do analyzovatelných kategorií - řečeno terminologií Jamese W. Tankarda identifikace „seznamu rámců“. Analýza dominancí, vztahů a struktur identifikovaných kategorií navazující na tento kódovací proces bude ve své většině předmětem druhé, kvantitativní části analýzy.

Ani v takto koncipované QUAL-QUAN analýze rámcování se však na kódování nedá pohlížet jako na proces čisté redukce a zjednodušení dat. Coffey a Atkinson poznamenávají, že v reálném kvalitativním výzkumu je většinou aplikována kombinace redukčního (Miles) a rozvinutého přístupu (Strauss) ke kódování. (Coffey & Atkinson 1996, str. 30)

Metodologický přístup naší kvalitativní analýzy se konceptuálně nejvíce podobá technice dekontextualizace a rekontextualizace textu, kterou popisuje Teschová. (Tesch 1990) V procesu dekontextualizace je text segmentován na jednotlivé složky (dostatečně velké, aby měly význam), které jsou vyvázány ze svého původního kontextu (např. použití jednotlivými autory v jednotlivých člancích) při zachování významu. Segmentovaná data jsou následně organizována v procesu rekontextualizace. Prostředkem takové organizace je podle Teschové zařazení segmentů dat do širších „*kategorií organizujícího systému*“. (Teschová 1990, str. 121)

Tento přístup je pro kvalitativní analýzu, jejímž účelem je identifikace rámců, vhodný právě proto, že konstruuje „*kategorie organizujícího systému*“, což je pojem odpovídající pojetí rámce u většiny teoretiků framingu. Rámcem totiž není rozuměna úzká obsahová kategorie, ale širší aspekt reality, který je v textu zdůrazňován (Entman 1993), „*centrální organizační idea mediálního obsahu*“ (Tankard 2001, str. 101) či „*organizační princip*“, který se do textů přenáší ze sociální reality, v níž jsou rámcovány. (Reese 2001, str. 11) James W. Tankard, z jehož metodologie redukce seznamu rámců čerpá kvantitativní

část naší analýzy, navíc přímo doporučuje, aby rámce byly poměrně široké. (Tankard 2001, str. 105)⁵⁶

3.3.2 Kódovací proces – metodologie

V kódování vybraných 60 článků o gruzínském konfliktu bylo využito *otevřeného kódování*, které je základním krokem metodologie grounded theory. Podle Corbinové a Strausse je to první analytický krok a „[...] část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů.“ (Corbinová & Strauss 1999, str. 43) Autoři otevřené kódování dále charakterizují jako „Proces rozebírání, prozkoumávání, porovnávání, konceptualizace a kategorizace údajů.“ (Corbinová & Strauss 1999, str. 42) Jedná se tak vlastně o proces podobný obecnější metodologii dekontextualizace a rekontextualizaci textu u Teschové.

Ze dvou možných přístupů k analytickému čtení textů, které zmiňuje Anselm Strauss, bylo vybráno podrobné čtení a kódování (*minutely approach*), které stojí v protikladu k rychlému, přehledovému čtení (*overview approach*), před nímž Strauss varuje zejména kvůli možnosti přehlédnutí kategorií a nenasyčení kódování. (Strauss 1987, str. 30)

Podrobné čtení, které provází kódování malých textových segmentů, rovněž odpovídá analytickému postupu dekontextualizace textu Teschové. Při rekontextualizaci textů, tedy při vytváření nových, širších kategorií (kódů) - identifikování rámců -, bylo aplikováno opakované čtení jako jedna ze základních základní metod grounded theory (Corbinová & Strauss 1999) se snahou vytvořit saturovanou a nerozpornou sadu širších kategorií, která by posloužila jako „seznam rámců“ vstupující do kvantitativní analýzy.

Tzv. podrobným čtením jsme v kvalitativní analýze postupovali zejména u prvních analyzovaných článků. Jak totiž zmiňuje sám Strauss, s rostoucím počtem textů se zhušťuje opakování primárních kódů, zvyšuje se saturace širších kategorií i citlivost výzkumníka, což umožňuje přechod k méně podrobnému čtení, které je znovu aplikováno při nalezení nové kategorie:

„[...] když kódy vypadají poměrně saturované a 'nic se neděje', analytik zjišťuje, že se daty pohybuje rychle, při analýze řádek po řádku nalézá opakování, a tak prohlíží

⁵⁶ Uvedeno na příkladu – jednání Ruska s OSN je pro rámeček kategorie zřejmě příliš úzký. Z hlediska framingu je vhodnější ji zařadit do širšího „diplomatického rámečku“ (viz kapitola 3.4.1)

stránky, dokud jeho pozornost neupoutá něco nového. Pak přichází na řadu opět podrobné zkoumání.“ (Strauss 1987, str. 31)

Příklad článku zakódovaného v podrobném čtení z úvodu kvalitativní analýzy je uveden v příloze *APPENDIX 1: Příklad kódovacího procesu*.

3.4 Výstupy kvalitativní analýzy - identifikované rámce

Kvalitativní analýza dosáhla dostatečné saturovanosti kategorií při identifikaci devět rámců, u nichž byla ve čtyřech případech definována i rozvíjející kategorie⁵⁷ – dvoupólová dimenze použití rámce (např. u **kauzálního rámce - hledání viníků a přisuzování zodpovědnosti**⁵⁸ se jedná o dimenzi závisící na tom, zda je odpovědnost za rozpoutání gruzínského konfliktu přisuzována Gruzii či Rusku).

Pět z devíti identifikovaných základních rámců (viz kapitoly 3.4.1 až 3.4.6) má obecnější a tematicky širší zaměření a jak ukazuje zpětný pohled na teorii a aplikaci analýz rámcování – buď odpovídají tzv. generickým rámcům, které média standardně využívají bez ohledu na téma (Valkenburgová & Semetková 1999), či některým rámcům identifikovaným v dřívějších analýzách rámcování válečných konfliktů. Čtyři zbylé identifikované rámce (viz kapitola 3.4.7) jsou specifické a vycházejí z reálií a geopolitického kontextu gruzínského konfliktu a státu, v němž probíhalo rámcování (ČR).

Desátou a samostatnou hlavní kategorií, která není v pravém slova smyslu rámcem, ale spíše výsledkem použití identifikovaných rámců, je **obecná kategorie vyznění článku (pro-gruzínského či pro-ruského)**. Zdefinování této obecnější kategorie pro pozdější kvantitativní analýzu odpovídá některým předešlým analýzám framingu (viz kapitola 3.4.8).

Základní metodologickou otázkou každé analýzy rámcování je, zda považovat rámce za disjunktní, či nedisjunktní kategorie (tj. jestli přítomnost jednoho rámce vylučuje přítomnost ostatních, či se může v jednom článku vyskytovat více rámců). Výzkumným cílem analýzy bylo popsat rámcování gruzínského konfliktu komplexně – identifikovat všechny přítomné typy rámcování, jeho strukturu a neomezovat analýzu předpoklady o použitém rámcování. Proto v analýze disjunktnost rámců nutně nepředpokládáme.

Možnost nedisjunktnosti rámců navíc přímo souvisí s problémem existence dominantních a sekundárních rámců, jak je popisuje Entman (1993 a 2010) či Rodríguez (2007). Entman (2010, str. 112) přímo vyzývá žurnalisty, aby v článcích v zájmu

⁵⁷ Tyto kategorie doporučuje definovat i Corbinová se Straussem a nazývají je dimenze (Corbinová & Strauss 1999, str. 48)

⁵⁸ Jména rámců identifikovaných v kvalitativní analýze jsou zvýrazněna menším, tučným fontem.

demokratického „soutěžení rámců“ nenechávali jeden rámeček dominovat. Podle Rodrígueza, který z Entmanova přístupu k rámcování vychází, jsou „[...] *dominantní rámce často provázeny rámci sekundárními, které komplementují, nebo napadají hlavní teze.*“ (Rodríguez 2007, str. 577)⁵⁹ Z toho vyplývá, že apriorní chápání rámců jako disjunktních kategorií by mohlo mít redukcionistický vliv. „Zjištění“ hegemonie některých rámců by totiž mohlo vycházet prostě z metodologického omezení, že alternativní či komplementární rámce se nemohou prosazovat jako sekundární v článku.

„*Charakterizovat zpravodajský text pouze pomocí jednoho rámce vytváří zásadní riziko přehlédnutí velkého stupně komplexity a detailnosti,*“ upozorňují na to také jinými slovy McCombs s Ghanemovou (2001, str. 74)

I naše kvantitativní analýza bude následovat tento model, který připouští soupeření či komplementaci více rámců uvnitř jednoho textu. Na společný výskyt jednotlivých rámců (jejich komplementaritu či soutěžení) bude upozorňováno v průběhu analýzy. V kvantitativní části analýzy pak budeme počítat s tím, že každý jednotlivý základní rámeček se může v článku buď nevyskytovat (kód 0), být sekundární (1), či dominantní (2).

3.4.1 Diplomatický rámeček

Jedním z nejčastěji používaných způsobů rámcování, které se v analyzovaném vzorku objevuje několik dní po začátku gruzínského konfliktu, je zdůrazňování a selekce diplomatických aspektů, sporů a (potenciálních) diplomatických řešení konfliktu. Při pohledu na dřívější analýzy rámcování vojenských konfliktů se ukazuje, že **diplomacický rámeček** obsahově odpovídá například *rámci diplomacie/vyjednávání a politiky*, který v subsaharském mediálním framingu irácké války identifikoval Emanuel Alozie (Alozie 2006). V případě informování o gruzínském konfliktu v českých denících se rámcování **diplomacickým rámečkem** projevuje selekcí a zdůrazňováním následujících subtémat:

► ***Důsledky konfliktu na vztah NATO s Ruskem.*** Toto subtéma **diplomacického rámce** se objevuje ve všech zkoumaných denících v takřka celém analyzovaném období. Vysledovanými primárními tématy, která jednotliví novináři zdůrazňují a selektují, zde jsou:

- návrhy západních politiků (Merkelová, McCain, Obama, aj.) k

⁵⁹ Rodríguez se v tomto konstatování odvolává na Entmana, ale je nutno poznamenat, že Entman je v hodnocení reálného stavu značně pesimističtější a obává se spíše hegemonie určitých rámců, které navíc novináři nevytvářejí záměrně, ale pouze je přejímají od politických aktérů, kteří tak do médií prosazují své rámcování. (Entman 2010, str. 111 – 112) V tomto Entman sdílí kritický pohled politické ekonomie komunikace, např. Hermana a Chomského. (viz kapitola 2.4.3)

pokračování/urychlení integrace Gruzie do NATO a diskuse o začlenění dalších ruských sousedů Ukrajiny a Moldávie do NATO a ruská odmítavá reakce (Právo 2008b)⁶⁰ (HN 2008b); • odsouzení ruské intervence ministry zahraničí států NATO jako porušení mezinárodního práva (HN 2008d); • omezení vztahů Severoatlantické aliance k Rusku v druhém týdnu po začátku konfliktu jako reakce na narušení suverenity Gruzie (HN 2008b) a zrušení Rady NATO–Rusko (MF 2008a); • následná deklarace Ruska, že je k ochlazení vztahů připraveno a neobává se jí (LN 2008a), opírající se mimo jiné o výroky ruského prezidenta Medveděva, že: „*NATO má větší zájem na spolupráci než Rusko[...]*“ (HN 2008a) a „*Jestli se rozhodnou pro rozluky, nic strašného se nestane [...]*“ (Právo 2008a)

► **Reakce a role USA.** Další ze zdůrazňovaných subtémat **diplomatického rámce** ve zkoumaném období chronologicky sleduje tato primární témata: • odsouzení ruské intervence prezidentem Bushem jako „*nepřijatelné v 21. století*“ (LN 2008c) a americké výzvy k respektování územní celistvosti Gruzie (MF 2008b); • tvrzení diplomatických zdrojů, že USA „*[...] opakovaně varovaly gruzínskou vládu, aby se nenechala vyprovokovat ruskými vojenskými aktivitami,*“ (Právo 2008c); • pronikání tématu gruzínského konfliktu do americké prezidentské předvolební kampaně – vyjádření kandidátů Johna McCaina a Baracka Obamy (MF 2008b); • publicistické analýzy symbolických důsledků ruské intervence na území amerického spojence (Gruzie) na geopolitickou dominanci USA (MF 2008c) – například americký ekonom Paul Krugmana v článku přetištěném v Hospodářských novinách vyjadřuje názor, že ruský postup „*[...] znamená konec Pax Americana – éry v níž si Spojené státy víceméně udržovaly monopol na použití vojenské síly.*“ (HN 2008f); • ochlazení vztahů Rusko–USA, které se například podle bývalého zpravodajce Andora Šándora dostaly „*[...] na nejhorší úrovni od konce studené války.*“ (Právo 2008e); • uvažování Bushovy administrativy o přerušení jaderné spolupráce s Ruskem (LN 2008a).

► **Reakce EU, OSN a vyjednávání o stažení vojsk.** Přinejmenším stejná pozornost jako roli a reakci USA je v analyzovaných člancích věnována reakci Evropské unie, což například komentátor Lidových novin Martin Weiss zdůvodňuje větší důležitostí války v Gruzii pro Evropu, protože „*Amerika může přijít jen vlastně hlavně jen o prestiž. Evropa se může obávat hmatatelnějších a podstatnějších následků. Zaprvé je tu energetická bezpečnost.*“ (LN 2008e) Autoři se při sledování tohoto subtématu zaměřují na: • snahu představitelů

⁶⁰ Odkazy na články v denících uvádím přes název deníku, nikoli novináře, protože kvalitativní analýza slouží ke generování hypotéz o rámcování v denících a toto značení je tedy přehlednější. Seznam článků i s konkrétními autory je dohátelný pod Bibliografií.

Evropské unie sjednotit svůj postoj ke konfliktu (HN 2008e) a analýzy geopolitické důležitosti gruzínského konfliktu pro Evropu (LN2008e); • návrhy členů Rady OSN na rezoluci odsuzující narušení územní celistvosti Gruzie a vyzývající ke stažení ruských jednotek, která byla odmítnuta Ruskem jakožto stálým členem RB OSN (HN 2008d); • vyjednávání mírového plánu a stahování ruských vojsk francouzským předsednictvím EU a prezidentem Nicolasem Sarkozym a jeho následné podepsání oběma stranami konfliktu (LN 2008m) (HN 2008c). Do subtématu ovšem patří i • kritika údajně laxního postoje EU komentátory jednotlivých deníků (LN 2008f).

► **Pozastavení přijetí Ruska do WTO a vztah s G8.** Dalším oddělitelným subtématem **diplomatického rámce**, který se v českých médiích objevuje týden po začátku konfliktu (od 15.8.2008) je tlak západních zemích na Rusko pomocí hrozby jeho znevýhodnění či vyloučení v mezinárodních ekonomických organizacích. Toto subtéma na první pohled souvisí i ekonomickým rámcováním (viz kapitola 3.4.6). V kvalitativní analýze se však ukazuje, že neslouží k zdůrazňování ekonomických souvislostí gruzínského konfliktu (**rámec ekonomických důsledků a souvislostí**), ale je výhradně prostředkem rámcování gruzínského konfliktu jako diplomatického sporu západních zemí a Ruska – ve všech analyzovaných článcích se totiž vyskytuje společně s dalšími subtématy diplomatického rámce a nikde neobsahuje analýzu reálných dopadů případného vyloučení z G8 a nepřijetí do WTO na ruskou ekonomiku. V rámci tohoto subtématu **diplomatického rámce** jsou zdůrazňovány tato primární témata: • americký ministr obchodu Paulson a další diplomaté naznačující, že WTO kvůli gruzínskému konfliktu odloží přijetí Ruska (HN 2008a) (Právo 2008b); • americký prezidentský kandidát McCain navrhuje vyloučení Ruska z G8 (Právo 2008b); • stejně jako v případě ochlazení vztahů s NATO následuje ruská odpověď, že na vstup do WTO nemá zájem, protože vstup je slovy ruského vicepremiéra Igora Šuvalova „[...] v současné době jsou v rozporu se zájmy Ruska.“ (HN 2008a)

► **Diplomatické výzvy Ruska a Gruzie.** Oddělitelným subtématem **diplomatického rámce**, které se v analyzovaném vzorku objevuje poměrně vzácně, jsou diplomatické výzvy samotných účastníků konfliktu – Ruska a Gruzie. Tedy aktivní diplomacie, která nemá jen charakter odpovědi na mezinárodní diplomatické snahy a tlak. Vysledována byla primární témata: • aktivní snaha Gruzie získat diplomatickou podporu mezinárodních nadnárodních institucí (Právo 2008d); • ruské výzvy gruzínskému prezidentu Saakašvillimu k odstoupení z funkce (LN 2008d).

► **Uznání samostatnosti Jižní Osetie a Abcházie.** Zcela samostatné subtéma se v rámci objevuje v samotném závěru sledovaného období (25.–26. 8. 2008). Zdůrazňováno je

uznávání gruzínských separatistických provincií Jižní Osetie a Abcházie, v nichž probíhal ozbrojený konflikt, jakožto diplomatický proces. Autoři se přitom zaměřují na: • začátek diskuse o uznání samostatnosti separatistických provincií (LN 2008b); • uznání oběma komorami ruské Dumy (HN 2008a); • otázka, zda prezident Medveděv rozhodnutí Dumy potvrdí (Právo 2008a); • reakce Západu na uznání nezávislosti Gruzie (HN 2008a).

3.4.1.1 Dimenze rámce: Konflikt versus konsensus

Jednou ze zpravodajských hodnot zmiňovaných v modernějších teoretických klasifikacích i praktických příručkách pro vytváření zpráv je „konfliktnost“ (Itule a Anderson 1978) (Cotter 1999). V klasické klasifikaci Galtunga a Rugeové (1965) sice konfliktnost chybí, ale pokud chápeme válečný diplomatický konflikt jako negativní hodnotu, je „konfliktnost“ v této klasifikaci do jisté míry nahrazena základní zpravodajskou hodnotou „negativity“.⁶¹

Jak bylo uvedeno výše (viz kapitola 2.4.1), teorie framingu není s teoriemi zpravodajských hodnot v rozporu. Při interpretaci procesu vytváření zpráv klade větší důraz na mechanismus „deformace“ zprávy, o němž hovoří Galtung a Rugeová (1965) – tedy na zdůrazňování zpravodajských hodnot v tématu a deformaci (rámcování) tématu, aby zpravodajským hodnotám odpovídalo.

Deformaci tématu poplatnou zpravodajské hodnotě „konfliktnosti“ se věnují některé dřívější studie rámcování válečných konfliktů. Například zmiňovaný Gadi Wolsfeld (1997) ukázal, že izraelská média navzdory snahám kabinetu Ischaka Rabina ve sporu o Palestinu volila konfliktualistický framing tématu, dávala větší prostor radikálním a nekonsensuálním hlasům obou nepřátelených táborů apod.

Dichotomie konfliktualistického a konsensuálního líčení diplomatických procesů se dá vysledovat i v případě českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu. Například Adam Černý ze zahraniční rubriky Hospodářských novin téma uznání Jižní Osetie a Abcházie ruským parlamentem interpretuje jako diplomatický střet Ruska a Západu. Moskva podle něj uznáním samostatnosti „[...]začala odpovídat na kritiku Západu diplomatickou *protiofenzívou*.“ (HN 2008a). Černý dále hovoří o „*diplomatičtěm tlaku Ruska*“, dále se soustředí na „*vesměs zápornou*“ reakci Západu a cituje například italského ministra zahraničí Frattiniho, který v reakci na uznání separatistických regionů Rusko „[...]varoval před vznikem *protiruské koalice* v Evropě.“ (HN 2008a) Černého článek tak má v důsledku vybraných citací a použití výrazů vojenské terminologie v **diplomatičtěm**

⁶¹ Galtung a Rugeová definovali zpravodajské hodnoty na analýze zahraničního zpravodajství, což je i náš případ.

rámci (ofenziva, protiofenziva, roztržka) zřetelně konfliktualistický framing.

Deník Právo ve stejný den rámcuje stejné téma více konsensuálně. Cituje jihoosetského prezidenta Eduarda Kokoytyho, který přirovnává situaci Jižní Osetie ke Kosovu a vyzdvihuje „politicko-právní důvody“ pro uznání samostatnosti. Právo nepoužívá Černého metaforickou válečnou terminologii a s odkazem na fakt, že samotné rozhodnutí o uznání přísluší ruskému prezidentu Dmitriji Medveděvovi, a navíc upozorňuje, že „*Mnozí odborníci podle agentury Interfax soudí, že zatím je o uznání nezávislosti obou republik předčasně hovořit.*“ (Právo 2008a)

Analytik Andor Šándor ke stejnému tématu v podobně konsensuálním tónu píše, že „*Gruzie si určitě zaslouží podporu západního světa [...] Je jen nutné, aby se o to snažila realistickou politikou. Není na čase nechat separatistické enklávy, aby si samy určily svůj osud?*“ (Právo 2008c)

Z provedené kvalitativní analýzy se dá obecně usuzovat, že konfliktualistické rámcování symptomaticky používá vojenské metafory – hovoří o diplomatické ofenzivě, protiofenzivě, roztržkách (HN2008a), diplomatické přestřelce (HN 2008d); zdůrazňuje neústupnost stran sporu a diplomatické kroky interpretuje jako akci a reakci – „*Moskva na kritiku aliance reagovala velice ostře.*“ (HN 2008b); vybírá si radikálnější mluvčí z obou stran – např. citace amerického prezidentského kandidáta McCaina, že „*Rusko za vpád do Gruzie zaplatí velkou cenu.*“, a mělo by být vyloučeno z G8 (Právo 2008b); akcentuje nejen diplomatický konflikt mezi západem a Ruskem, ale i neshody mezi umírněně proti-ruskými (Francie, Německo) a silně proti-ruskými státy EU (Polsko, pobaltské státy) (LN 2008m).

V konsensuálním rámcování naopak vojenské metafory absentují; to zdůrazňuje nezbytnost diplomatických kroků (např. uznání Jižní Osetie a Abcházie) pro budoucí mír (Právo 2008a) a dílčí úspěchy vyjednávání míru (Právo 2008c); diplomatické spory mezi západními státy interpretuje jako hledání konsensu – „*Dnes se budou zástupci EU v Bruselu pokoušet najít společný postoj ke konfliktu mezi Ruskem a Gruzii.*“ (HN 2008e); někteří komentátoři jako Miloš Balabán zdůrazňují i dočasnost diplomatického napětí a dlouhodobé spojení Ruska se Západem:

„*Až opadnou často ideologicky motivované emoce, bude otázkou perspektiva pokračování spolupráce USA, Aliance a EU s Ruskem a také Čínou při řešení nynějších i potenciálních konfliktů od Iráku, přes Írán, Afghánistán až po Pákistán.*“ (Právo 2008d)

Konsensuálně-diplomatické rámcování se v kvalitativně analyzovaném vzorku ukazuje jako podstatně méně zastoupené než konfliktualisticky-diplomatické rámcování.

Díky samotné možnosti distinkce těchto dvou protikladných metod rámcování a teoretické relevanci (viz výše) však bude dichotomie konflikt-konsensus zařazena jako rozvíjející kategorie **diplomatického rámce** v kvantitativní analýze. Hypotéza o celkové dominanci konfliktualistického diplomatického rámcování nad konsensuálním diplomatickým rámcováním bude testována v kvantitativní analýze.

Na úrovni srovnání jednotlivých deníků z kvalitativně analyzovaného vzorku rovněž vyplývá hypotéza, že konsensuálně-diplomatické rámcování je frekventovanější v deníku Právo a zcela konfliktualistické diplomatické rámcování se naopak nejčastěji objevuje v Hospodářských novinách. I tato dílčí hypotéza bude testována v kvantitativní části.

3.4.2 Rámec vojenských střetů a operací

Dalším rámcem identifikovaným zejména ve zpravodajství zkoumaných deníků je **rámec vojenských střetů a operací**. V takto rámcovaných materiálech jsou často zvyrazňovány technické a taktické aspekty konfliktu a zpravodajství se zaměřuje na líčení střetů v konkrétní oblasti v konkrétní dobu. Rámec je tak typický svou epizodičností, kterou ve vojenském rámcování zachytil už Iyengar se Simonem či Dmitrova (viz kapitola 2.3.4.). Epizodičnost spočívá v tom, že rámec sleduje „[...] izolované události, zaměřuje se na diskrétní případy či epizody, zatímco tematické rámce nabízejí širší sociální kontext k problémům a událostem.“ (Dmitrova 2006, str. 1)

Z provedené kvalitativní analýzy se dá usuzovat, že tento rámec dominoval zpravodajství v prvních dnech války (9. – 11. srpna 2008), pak došlo k jeho chvilkovému oslabení a následně k opětovnému oživení (od 14. srpna 2008) při druhé fázi konfliktu, která se odehrávala ve vnitřní Gruzii – zejména v oblasti města Gori. Tato hypotéza o průběhu rámcování **rámecem vojenských střetů a operací** bude testována v kvantitativní části analýzy.

Z pohledu „common sense“ je upřednostnění rámce v počátečních dnech důsledkem toho, že zpravodajství kopíruje vývoj válečného konfliktu. Tento „common sense“ ovšem reflektuje a vychází právě z mediální reality konfliktu. Diplomatická vyjádření a výzvy⁶², humanitární dopady, ekonomické konsekvence či potenciální otázka, kdo je za konflikt zodpovědný, reálně provázely válku v Gruzii od prvního dne stejně jako samotný vojenský průběh konfliktu. Dostal-li v prvních dnech konfliktu **rámec vojenských střetů a operací** přednost před **diplomatickým rámcem, rámcem humanitárních dopadů/pomoci a lidských**

⁶² Oficiální reakce USA o podpoře územní celistvosti Gruzie, prohlášení prezidentských kandidátů Obamy a McCaina a setkání prezidenta George Bushe s ruským premiérem Vladimírem Putinem přišla už v pátek 8.8., v řádu hodin po proniknutí ruských jednotek na území Gruzie. (viz MF 2008b)

příběhů, rámcem ekonomických důsledků a souvislostí či kauzálním rámcem – přisuzování viny a odpovědnosti, (viz kapitoly níže) bylo to z pohledu teorie zpravodajských hodnot proto, že nejvíce naplňoval zejména zpravodajskou hodnotu dynamičnosti resp. dramatičnosti, která se objevuje v klasifikacích od Kaspara von Steilera (1695), přes Shulze a Rienemanna (2006) až k Westerstahlovi s Johanssonem (1994). Předpokládáme-li chápání vojenských konfliktů auditoriem jako negativních jevů, dá se preference **rámce vojenských střetů a operací** vykládat i jako zvýraznění (transformace zpráv do) zpravodajské hodnoty negativity z klasické klasifikace Galtunga a Rugeové (1965). Z hlediska zpravodajských hodnot, jejichž přítomnost je determinována předchozími mediálními obsahy, se dá prvotní dominance **rámce vojenských střetů a operací** interpretovat přítomností zpravodajské hodnoty překvapivosti z klasifikace Galtunga a Rugeové (1965).⁶³ Pozdější přítomnost **rámce vojenských střetů a operací** lze aplikací klasifikace stejných autorů interpretovat naopak jako příklon ke zpravodajské hodnotě kontinuity (tj. navázání a narativní dokončení předchozího průběhu vojenských operací).

Použití vojenského epizodického rámcování má teoretickou relevanci nejen z hlediska důvodů (zpravodajské hodnoty), ale také z hlediska potenciálních dopadů na publikum. Iyengar a Simon (1993) prokázali vliv sledování americké televize ABC, v které dominovalo militaristické a epizodické rámcování války v Perském zálivu, na podporu této vojenské operace. (viz kapitola 2.3.5) Podobně Thussu (2000) dospěl v analýze framingu zásahu NATO proti Srbsku na obrazovce CNN k závěru, že médium zdůrazňováním „technických aspektů války“ vede k potlačení ostatních relevantních rámců – v tomto případě informování o srbských civilních obětech a humanitárních dopadech bombardování – které by mohly podporu války ohrozit.

Uvedené studie se zaměřily přímo na média hlavní intervenující země (tj. USA samostatně v případě Perského zálivu a jako nejvýznamnější člen NATO v zásahu proti Srbsku), jejíž novináři navíc v případě Perského zálivu pracovali částečně tzv. embedded žurnalismem. Kolmer a Semetková (2003) ovšem poukázali na strategii vytlačování politické argumentace a odůvodnění invaze vojenským epizodickým framingem i v zemích, které hrály v irácké válce jen úlohu spojence, nikoli hlavní intervenující země. (viz kapitola 2.3.5)

Analýza, nakolik v jednotlivých denících ve framingu gruzínského konfliktu rámec

⁶³ Slovy Tuchmanové (1973) – přednost dostávají tzv. hard news. Před samotným začátkem konfliktu (v pátek 8. srpna 2008) psaly o napětí mezi Gruzii a Jižní Osetií v jednom stručném zpravodajském článku Hospodářské noviny (HN 2008g). V rámci českého deníkového zpravodajství tak byla překvapivost vojenského konfliktu naprostá. Již v průběhu pátku však o konfliktu referovaly všechny české zpravodajské servery i televizní zpravodajství. Je tedy otázkou, zda-li byla zpravodajská hodnota překvapivosti v líčení vojenského průběhu pátečních střetů obsažena kromě deníkových žurnalistů (píšících v pátek večer) i u čtenářů (čtoucích v sobotu).

vojenských **rámce vojenských střetů a operací** vytlačoval ostatní rámce, bude předmětem kvantitativní analýzy.

Ve vybraném vzorku článků používání **rámce vojenských střetů a operací** dominují především Lidové noviny a MF DNES, které měly redaktory přímo v Gruzii. František Švec z Lidových novin například na titulní straně detailně popisuje rozmístění vojenské techniky - „*Po stranách silnice vedoucí k Jižní Osetii [...] je sem tam zamaskovaná technika gruzínské armády – nákladní vozidla, obrněné transportéry, děla či mobilní houfnice.*“ (LN 2008c) Celý zbytek článku pak věnuje popisu konkrétních vojenských operací mezi hranicemi Jižní Osetie a gruzínským městem Gori.

Pavel Novotný z MF DNES, který je v rámci zpravodajství zřejmě nejvýrazněji pro-gruzínsky zaměřeným novinářem vůbec,⁶⁴ o dva dny později na titulní straně deníku popisuje již situaci v městě Gori:

„Z obrněných transportérů, které podle oficiálního prohlášení z Moskvy neexistují, vyhrává zoufale nenápaditá ruská pop-music. Ruští vojáci [...] mají tetování a máchají nebezpečně vyhlížejícími automaty. A jejich divocí spolubojovníci rabují v opuštěných kasárnách.“ (MF 2008d)

Novotný se použitím tematicky nesouvisejících popisů (*nenápaditá ruská pop-music, tetování*), blíže nedoložených adjektiv (*divokost spolubojovníků*), spekulací (konzumace alkoholu při cestě ruských vojáků do Gruzie) a informacemi o rabování, které v článku opírá o citaci „*postaršího obyvatele Gori*“, vytváří konotaci Ruska jako barbarského agresora⁶⁵ a staví se, jak sám ve svých pozdějších komentářích přiznává (MF 2008g) (MF 2008n), na stranu Gruzie.

Z provedené kvalitativní analýzy se tak dá vytvořit hypotéza o pozitivním vztahu mezi přítomností zpravodajů v místě konfliktu (LN, MF DNES) - intenzitou použití **rámce vojenských střetů a operací** – a pro-gruzínským zaměřením deníku.⁶⁶ Pro-gruzínské zaměření je přítom postoj v souladu s oficiální zahraniční politikou České republiky (podpora územní celistvosti Gruzie), takže se jedná o hypotézu analogickou výše zmíněnému zjištění Kolmera a Semetkové o míře vojenského epizodického framingu a nekritičnosti k irácké invazi v České televizi. (viz kapitola 2.3.4.2) Hypotéza bude testována v kvantitativní

⁶⁴ Pavel Novotný se k proti-ruskému postoji přímo hlásí, mimo jiné v komentářích Moskva se vrací na pól, diktátoři slzí štěstím (MF 2008n) a Velmocenská politika Ruska je zpátky. Nebezpečná jako kdysi? (MF 2008g).

⁶⁵ Není předmětem analýzy, nakolik je tento obraz ruské armády pravdivý. Poukazováním na tetování, nenápaditost pop-music a tetování, blíže neurčenou divokost, spekulacemi o konzumaci alkoholu a obviněním místních obyvatel by se ovšem dala popsat zřejmě každá intervenující armáda.

⁶⁶ To zachycují rozvíjející dimenze následujících rámců, které zkoumají, zda deník připisuje vinu a odpovědnost za konflikt spíše Rusku či Gruzii (viz kapitola 3.4.3.1), varuje před nepřiměřenými a nebezpečnými imperiálními ambicemi Ruska (viz kapitola 3.4.7.1.1), a dodatečná kategorie o obecně pro-ruském či pro-gruzínském zaměřením (viz kapitola 3.4.8)

analýze.

Pro bližší definici **rámce vojenských střetů a operací** užitého českými médii je třeba dodat, že v něm kvalitativní analýza vysledovala několik vybraných a zdůrazňovaných subtémat (řazeno chronologicky podle průběhu konfliktu):

► **Vojenské operace předcházející válce.** Framing gruzínského konfliktu pomocí zdůrazňování vojenských operací nezačíná až pátkem 9. srpna 2008 a definitivním vstupem gruzínských vojsk na území Jižní Osetie. Například Hospodářské noviny už 6. srpna píše o „[...] několikadenních srážkách v Jižní Osetii, při nichž přišlo o život nejméně šest lidí.“ (HN 2008g)

► **Víkendová válka.** Tedy samotný hlavní konflikt na území Jižní Osetie ve dnech 8 až 10. srpna 2008, který termínem „víkendová válka“ začala označovat MF DNES (MF 2008h). Zdůrazňovanými primárními tématy jsou zde: ● vstup gruzínských jednotek na území Jižní Osetie a následné boje okolo jihoosetské metropole Cchinvali; (LN 2008g) (MF 2008b) ● problematika neobsazení tunelu v Rokském průsmyku⁶⁷ (Právo 2008c); ● intervence ruské 58. armády ze severních hranic Jižní Osetie a ústup gruzínské armády (LN 2008g) (MF 2008b); ● gruzínská mobilizace tisícovky vojáků z Iráku (MF 2008b).

► **Možnost vojenské intervence západu.** Toto subtéma je ve vojenském rámci obsaženo jen okrajově, vysledovanými primárními tématy jsou: ● výzvy gruzínského prezidenta Saakašviliho k vojenské intervenci a jejich nevyslyšení (MF 2008e); ● zpráva gruzínské vlády, že USA převezmou vojenskou kontrolu nad gruzínskými přístavy a letišti – později dementovaná Američany (Právo 2008n).

► **Další vojenský vývoj konfliktu.** V průběhu prvního a druhého týdne po ukončení bojů v samotné Jižní Osetii jsou v rámci vojenského epizodického rámci zdůrazňována další primární témata: ● nepřijaté prvotní mírové/kapitulační návrhy Gruzie (LN 2008c); ● postup Rusů do vlastní Gruzie spojený s ústupem gruzínských jednotek až před metropoli Tbilisi (LN 2008c) (MF 2008f); ● blokáda černomořských přístavů a bombardování gruzínských letišť Ruskem (HN 2008i); ● bombardování a okupování města Gori Ruskem (MF 2008d); ● (MF 2008d); ● postupné stahování ruských vojsk z vnitřní Gruzie (HN 2008d).

3.4.3 Kauzální rámec - hledání viníků a přisuzování odpovědnosti

⁶⁷ Tunel, kterým se ruské jednotky dostaly do Jižní Osetie. Analytik Andor Šándor v Právu jeho včasné neobsazení gruzínskou armádou označuje titulkem „Saakašviliho fatální chyba“ (Právo 2008c).

Některé z definic rámcování zdůrazňují, že „*Rámce jsou organizační principy, které jsou sociálně sdílené a přetrvávají v čase [..]*“ (Reese 2001, str. 11) Tedy, že více než partikulárním tématům, které rámcují, jsou rámce poplatné strukturám sociálního světa, v kterém jsou používány. V konkrétních analýzách rámcování lze skutečně vystopovat použití stejných rámců v zcela odlišných tématech. Valkenburgová, Semetková a deVreese (1999) tyto obecné strategie rámcování, které se opakují napříč tématy a médii, se nazývají „generickými rámci“, a řadí mezi ně a) obecně konfliktualistický rámeček; b) lidsky orientovaný rámeček⁶⁸; c) rámeček odpovědnosti a d) rámeček ekonomických dopadů. Rámecem odpovědnosti se přitom rozumí „*přisuzováním odpovědnosti a obviňováním určitých politických institucí či jedinců*“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 551).

Jiné analýzy rámcování vycházejí z faktu, že existuje obecnější kauzální rámeček (McFerrie 2009), u něhož však nad hledáním příčin mimo zúčastněné subjekty⁶⁹ často převažuje důraz právě na hledání viníků a přisuzování odpovědnosti. Brendan McFerrie ve studii z roku 2009 popisuje, jak britští, američtí a němečtí opoziční politici (Cameron, Obama, Steinmaier) využívali v době finanční krize kauzálního rámečku, přičemž ho však v rámci politického boje omezovali na hledání viníků a přisuzování odpovědnosti tehdejšími vládními představiteli v Británii, USA a Německu. Zatímco Cameron a Obama v tom byli úspěšní, slabé německé SPD se středo-pravé vládě odpovědnost přisoudit nepodařilo. (McFerrie 2009)

Kauzální rámeček je dominantně přítomný i v analyzovaném vzorku zpravodajských a publicistických článků a gruzínském konfliktu a stejně jako v případě, který popisuje McFerrie, se ve své většině omezuje na hledání viníků a přisuzování odpovědnosti jedné ze stran konfliktu. Vysledovaná byla tato subtémata:

► **Dlouhodobé a geopolitické příčiny.** V menšině článků jsou analyzovány dlouhodobější a geopolitické příčiny konfliktu, které sahají dluho před jeho začátek. Primárními tématy zde jsou: ● národnostní složení a kulturní odlišnosti Jižní Osetie a Abcházie a jejich nevyslyšený požadavek samostatnosti po rozpadu SSSR (MF 2008b); ● dlouhodobá nechuť Ruska řešit problém gruzínských separatistických regionů směřovaná k destabilizaci Gruzie (HN 2008e) ● dlouhodobé spory Ruska a Gruzie v oblasti obchodu s energiemi (ruský plyn a elektřina) a potravinami (gruzínské minerálky a alkohol) (MF 2008b); ● trvalé

⁶⁸ Anglický termín, který užívají teoretici framingu zní „human-interest frame“ – doslovný překlad „rámeček lidských zájmů“ se však jeví jako nepřesný, protože podstatou rámečku (stejně jako v žánru human interest stories) je orientace na příběh konkrétních lidí, nikoli informování o zájmech veřejnosti. (Valkenburg 1999)

⁶⁹ V případě gruzínského konfliktu je takovou mimo-subjektovou příčinou objektivní geo-politická nestabilita Kavkazu a jeho mnoha etnik po rozpadu SSSR. (DOLOŽIT STUDIÍ)

ekonomické zájmy na území vnitřní Gruzie – ropovod z Azerbajdžánu, Turkmenistánu a Kazachstánu (LN 2008e); • dlouhodobý zájem Ruska na udržení nárazníkové zóny mezi ním a NATO (Právo 2008c).

► **Bezprostřední vina a odpovědnost v konfliktu (Gruzie).** Mezi primárními tématy a argumenty, kterými přímo média či jimi citovaní aktéři přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání samotného konfliktu gruzínské straně, patří: • iniciace konfliktu zahájení gruzínského vojenského útoku na Jižní Osetii v pátek 8.8. (LN 2008h) (Právo 2008f); • obvinění Gruzie a prezidenta Saakašviliho z genocidy jihoosetského obyvatelstva, porušení mezinárodního práva či zločinů proti lidskosti, které vyvolaly ruskou reakci (LN 2008d) (Právo 2008f);⁷⁰ • návrhy postavení Michaila Saakšviliho před haagský tribunál (LN 2008j); • cynismus, arogance, populismus, impulsivnost a neznalost mezinárodní politiky Michaila Saakšviliho (HN 2008k); • údajné odstřelování jihoosetské metropole Cchinvali gruzínskou armádou už před invazí na území Jižní Osetie (HN 2008g); • interpretace gruzínského zásahu v Jižní Osetii jako politické „neomluvitelné chyby“ (HN 2008e) či „fatální chyby“ (Právo 2008c).

► **Bezprostřední vina a odpovědnost v konfliktu (Rusko).** Mezi primárními tématy a argumenty, kterými novináři či jimi citované aktéry přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání samotného konfliktu ruské, resp. jihoosetské a abchazské straně, jsou: • rozdávání pasů jihoosetskému obyvatelstvu Ruskem, které se stalo záminkou pro obranu ruských občanů v Jižní Osetii (MF 2008b); • odstřelování gruzínského území jihoosetskými jednotkami před začátkem konfliktu (LN 2008g); • vyzbrojování jihoosetských rebelů Moskvou (LN 2008g); • údajné přiblížení se či překročení jihoosetských hranic ruskou armádou ještě před gruzínskou invazí (MF 2008j); • interpretace konfliktu jako nepřiměřeného zásahu Ruska (MF 2008b); • obvinění Ruska z plánu jednorázově podlomit gruzínskou demokracii (HN 2008c).

► **Self-referenční rámcování.** Specifickou strategií, která se objevuje v českém tisku právě při použití *rámce hledání viníků a přisuzování odpovědnosti*, je tzv. self-referenční zpravodajství a publicistika. Nárůst důležitosti tohoto typu rámcování, kdy média nejen „pokrývají“ události, ale vědomě zobrazují sama sebe jako součást politického a interpretačního procesu⁷¹, v nedávné historii na příkladu amerických, britských a

⁷⁰ V tomto případě dochází v článcích standardně ke komplementaci kauzálního rámce s rámcem humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů, přičemž líčení humanitárních zločinů slouží právě k přisouzení odpovědnosti za konflikt.

⁷¹ Esser a D'Angelo i DeVreese s Elenbaasem nazývají self-referenční framing také termínem „metacoverage“. Jeho překlad do češtiny je poměrně problematický, uvážme-li, že i doslovný překlad termínu „coverage“ jako „pokrytí“ provází řada diskusí.

německých volebních kampaních identifikovali Esser a D'Angelo (2006). V pozdější studii se DeVreese a Elenbaas (2008) zaměřili na dopady takového framingu na čtenáře. Nepodařilo se jim však se statistickou významností prokázat, že by self-referenční rámcování více než informování přímo o problému „[...] podporovalo cynický přístup k veřejnosti k politikům a politickým tématům.“ (DeVreese & Elenbaas 2008, str. 289)

Self-referenční framing (metacoverage) se ve vzorku naší kvalitativní analýzy objevuje ve dvou podobách. Prvním typem jsou publicistické útvary, které používají kauzálního rámce, ale místo snahy o vlastní identifikaci důvodů a viníků války a přisuzování odpovědnosti se primárně vymezují vůči předešlým mediálním obsahům interpretacím. Příkladem je článek Michala Musila z MF DNES *Mýtus o gruzínském dobru a ruském zlu* (MF 2008i).⁷² Lze najít paralelu mezi tímto stylem rámcování a některými rámci (proti-proti-potratový, proti-pro-potratový, ...), které ve své analýze mediálního rámcování potratů navrhl James Tankard a které mají rovněž formu vymezení proti dřívějším mediálním obsahům podporujícímu či odmítajícímu potraty. (Tankard 2006)⁷³

Druhým případem self-referenčního rámcování je pak zaměření deníků na snahu politických aktérů gruzínského konfliktu o prosazení vlastní mediální interpretace války a jejích důvodů a viníků. Tento typ rámcování odpovídá tomu, co Esser a D'Angelo nazývají meta-coverage a považují ho za „*třetí stadium politického žurnalistu*“ (Esser 2001, str. 17).

„*Otočením reflektorů dovnitř tyto formy mediálního obsahu,*“ píše DeVreese a Elenbaas, „*zjevně odhalují provázanost jakkoli napjatých vztahů mezi politikou a tiskem, stejně jako mediální strategie, které politici používají k vytváření publicity, posilování vlastní image a proaktivnímu či reaktivnímu ovládnutí zpravodajství.*“ (deVreese & Elenbaas 2008, str. 286)

Například Pavel Novotný z MF DNES ve svém článku *O Gruzii bojují i propagandisté* popisuje souboj ruských a gruzínských PR agentur a státem ovládaných médií v informování „[...] *kdo válku začal. A kdo jí především trpěl.*“ (MF 2008a) O stejné „informační válce“ píše i Ondřej Soukup z HN (LN 2008j) a zpravodajci Práva v článku *V mediální válce sbírá více bodů Tbilisi* (Právo 2008o). V těchto typech článků novináři

⁷² Zástupce šéfredaktora Musil píše, že „*S pobavením i jistým úžasem sleduji posledních pár dnů rojení protiruských jestřábů.*“ (MF 2008i) Na jedné straně připomíná, že „*...gruzínský prezident Saakašvili se rozhodl zaútočit na Jižní Osetii usilující o nezávislost,*“ a na straně druhé připouští, že se mohlo jednat o „*ruskou zpravodajskou hru.*“ Jeho sdělení nakonec zní, že „*...činit z kavkazské války exemplární případ střetu zla s dobrem není právě bystrá myšlenka.*“ Vlastní interpretaci problému (důvody a viníky války) se tak vyhýbá, ale vymezuje se proti podle Musilova názoru dominantní proti-ruské interpretaci.

⁷³ V Tankardově studii se však ukazuje, že kodéři nebyli na dostatečné úrovni schopni rozlišit například mezi proti-pro-potratovým rámcem a prostým proti-potratovým rámcem. (Tankard 2001) I proto zařazujeme vymezení se proti dřívějším interpretacím v rámci *Kauzalita – hledání viníků a připsování odpovědnosti* do rámce samotného.

zdánlivě sami nevyužívají rámce *Kauzalita – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti*, ale informují o využívání tohoto rámce politickými aktéry. Z hlediska deVreeseho a Elenbaase (2008) i Essera a D'Angela (2006) je to však alternativní strategie téhož rámcování, které se jen liší v potenciálních účincích (posilování cynismu čtenářů) a důvodech (vyzdvihování role médií, snaha o vyváženost) použití.⁷⁴

3.4.3.1 Dimenze: Vina a odpovědnost na straně Gruzie / Ruska

Stejně jako v případě **diplomatického rámce** by pouhé zařazení **kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti** vedlo ke ztrátě informací po provedení kvantitativní analýzy, protože by do jedné slučovalo zcela pro-gruzínské a pro-ruské rámcování. Do kvantitativní analýzy bude tedy zařazena rozvíjející proměnná, dimenze kauzálního rámce – tedy, zda autor článku vlastní argumentací či selekcí a zdůrazňováním argumentů zúčastněných nebo třetích stran klade vinu a odpovědnost na stranu Gruzie, či Ruska a regionů Jižní Osetie a Abcházie. V případě pro-gruzínského využití kauzálního rámce jsou zdůrazňovány fakta a argumenty ze subtematu *Bezprostřední viny a odpovědnosti na straně Ruska* (viz výše) a dlouhodobá konfrontační politika Ruska a jeho zájmy na gruzínském (viz výše). V případě pro-ruského využití rámce jsou zdůrazňovány fakta a argumenty ze subtematu *Bezprostřední viny a odpovědnosti na straně Gruzie*.

Stejně jako v **diplomatickém rámci**, kde ke konfliktualistickému použití rámce nesloužila jen selekce argumentů, ale také jazykové prostředky (metaforická válečná terminologie diplomatických ofenziv, proti-ofenziv, střetů – viz kapitola 3.4.1.1), i zde slouží využití konotované terminologie k příklonu k jednomu z pólů dimenze kauzálního rámce. Jedná se zejména o použití negativně konotovaného výrazu „separatismus“. Zahraniční rubriky MF DNES i Lidových novin totiž popisují intervenci Gruzie v Jižní Osetii shodně jako útok „*proti separatistům*“ (LN 2008g) (MF 2008b).

Termín „separatismus“ má podle Riffova *Slovníku moderních ideologií* (Riff 1987) překvapivý etymologický původ v Británii 17. století, kde jím byla označována snaha o oddělení církve a státu. Ve století 19. se však termín „separatismus“ začal používat v souvislosti se snahou Irska o nezávislost či autonomii. „*Byl ražen jeho odpůrci a tím termín získal negativní konotaci, kterou již nikdy neztratil.*“ (Riff 1987, str. 159)

⁷⁴ Tyto motivy se dají vysledovat i v článcích Novotého a Soukupa. Novotný otevírá větou „*Že se války nevyhrávají jen na bojišti, dávno vědí všichni stratégové světa.*“ (MF 2008a) a Soukup analogickým konstatováním, že „*[...] informační válka je možná důležitější než ta se zbraněmi.*“ (LN 2008j) – tj. vyzdvihování role mediální interpretace a médií. Co se týče zdůrazňování činnosti jednotlivých stran sporu volí Novotný zdánlivě vyvážený tón, přesto však ruské propagandistickým snahám věnuje 7 odstavců a gruzínské jen 4 (zbytek je patří smíšené argumentaci). Soukup se většinu článku věnuje poukazování na „krajní nevěrohodnost“ ruské propagandy.

Volba negativně konotovaného termínu separatismus dává Jižní Osetii do souvislosti s regiony a národnostními menšinami, u nichž je termín spojen extremistickým nacionalismem i terorismem (španělské Baskicko, tamilský problém na Srí-Lance, severoirský separatismus atd.).⁷⁵ Informování o gruzínské intervenci jako útoku „*proti separatistům*“ (LN 2008g) (MF 2008b) bez dovedení kauzálního řetězce k potenciálním důvodům tohoto separatismu také implicitně interpretuje gruzínskou intervenci Jižní Osetii jako vojenskou reakci.

Pro zachycení, zda texty při použití kauzálního rámce kladou vinu a odpovědnost za rozpoutání a důsledky konfliktu spíše na stranu Gruzie, či na stranu Ruska a regionů Jižní Osetie a Abcházie, bude v kvantitativní analýze zavedena rozvíjející proměnná zachycující dimenzi **kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti**. Definována je otázkou, zda „*Vina za rozpoutání války a odpovědnost za její důsledky leží podle vyznění článku*“ (hodnoty na škále: zcela na straně Gruzie (1) až zcela na straně Ruska, popř. odtrženeckých regionů (5))⁷⁶

3.4.4 Rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů

Další z identifikovaných rámců v českém mediálním rámcování gruzínského konfliktu rovněž částečně odpovídá jednomu z čtyř obecných generických rámců, který Valkenburgová, Semetková a deVreese (1999) nazývají „lidsky-orientovaný rámec“ (human interest frame). Podle těchto autorů je rámec: „*[...] přináší příběhy jednotlivců či emocionální způsob prezentace události, tématu či problému.*“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 551) Autoři dále zdůvodňují využívání rámce médií:

„*Protože se mediální trh stává všude více konkurenčním, žurnalisté a vedoucí pracovníci redakcí jsou pod tlakem produkovat produkty, které upoutají a udrží si pozornost publika.*“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 551)

Využití lidsky-orientovaného rámce je podle autorů „*[...] způsob personalizace, dramatizace a emocionalizace zpráv.*“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 551) V pozdější studii Valkenburgová a Semetková doložili, že lidsky-orientovaný

⁷⁵ Je samozřejmě otázkou, nakolik byly praktiky milice pod vedením jihoosetského prezidenta Eduarda Kokoytyho srovnatelné s militantními organizacemi Tamilských tygrů, ETA či IRA. Pro naši úvahu však je zásadní, že uvedené články se do tohoto srovnání argumentačně vůbec nepouští a srovnání je implicitní a nefalzifikovatelné, protože je dosaženo výhradně použitím negativně konotovaného termínu „separatismus“.

⁷⁶ Poměrně volné zadání, jak posuzovat zda-li text přisuzuje vinu Gruzii či Rusku a odtrženeckým regionům, umožňuje metoda redukce seznamu rámců použitá v kvantitativní analýze. I v rozvíjejících proměnných bude testována shoda 4 kodérů a při nedostatečné shodě budou vyřazeny. Podobný postup poměrně volného zadání (pro a proti-potravnosti) a pozdějšího vyřazování rámců podle shody kodérů volí i zakladatel této metodologie James W. Tankard (Tankard 2001).

rámec je spolu s rámcem ekonomických dopadů obecně méně využíván, než zbylé dva generické rámce – rámec konfliktu a rámec odpovědnosti. (Valkenburgová & Semetková 2000)⁷⁷ Lidsky-orientovaný rámec je častěji využíván v televizním zpravodajství a publicistice než v tištěných médiích. Zásadní determinant používání lidsky-orientovaného rámce však není typ media dle technologie přenosu informací:

„Signifikantnější nebyly rozdíly mezi médii (televize x tisk), ale mezi senzacechtivými a seriózními médii. Strážlivé a seriózní televizní programy a noviny častěji používají konfliktní rámec a rámec odpovědnosti při prezentaci zpráv, senzacechtivé mediální kanály častěji využívají lidsky-orientovaný rámec.“ (Valkenburgová & Semetková 2000, str. 91)

Profesor a mediální analytik Xigen Li působící na univerzitách v USA a Číně v pozdější analýze framingu událostí 11. září 2001 doplňuje, že lidsky-orientovaný rámec je používanější v tématech, které obsahují motiv krize či lidských obětí. (Li 2007) To také může být případem rámcování gruzínského konfliktu v českých denících. Kvalitativní analýza totiž naznačuje, že identifikovaný **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů** (který ze své většiny odpovídá generickému lidsky-orientovanému rámci) je v textech zastoupen silně, zhruba se stejnou intenzitou jako rámec hledání viníků a přisuzování odpovědnosti.

V případě českého mediálního framingu gruzínského konfliktu se dá *lidsky-orientované rámcování* rozpoznat tak, že zdůrazňuje jakékoli typy přímých (nikoli například sekundárních ekonomických) dopadů válečného konfliktu na civilní obyvatelstvo, humanitární pomoc tomuto obyvatelstvu a příběhy jedinců-civilistů jakkoli zasažených konfliktem. V tomto typu rámce, který byl nazván **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů**, jsou selektována a zvýrazňována čtyři subtémata:

► **Oběti, utrpení, zločiny proti civilnímu obyvatelstvu a další humanitární dopady.** Mezi primární sledovaná témata a motivy v tomto subtématu patří: • úmrtí a zranění jihoosetských a gruzínských civilistů při první fázi konfliktu v Jižní Osetii (LN 2008g) (MF 2008f) (HN 2008i); • majetkové ztráty civilních obyvatel v Jižní Osetii, které například emotivně popisuje Petra Procházková v Lidových novinách: *„Někteří plakali, nemohli najít svoje domy, protože ty mezi tím shořely. Zničena byla řada budov včetně ústřední nemocnice.“* (LN 2008g); • evakuace obyvatel z Jižní Osetie (MF DNES 2008f); • útěk civilního obyvatelstva a zdravotníků z gruzínského města Gori do metropole Tbilisi po

⁷⁷ Valkenburgová a Semetková udělaly kvantitativní obsahovou analýzu více než 4 tisíc televizních a novinových zpráv z roku 1997, které se týkaly rozdílných témat evropské politiky. (Valkenburgová & Semetková 2000)

příjezdu ruských vojsk (LN 2008c) (MF DNES 2008c); • rabování a zločiny proti civilnímu obyvatelstvu páchané ruskými vojáky a jihoosetskou milicí v gruzínské Gori a na cestě k němu (MF DNES 2008a), (MF DNES 2008c) (HN 2008f); • strach obyvatel Tbilisi z ruského postupu do gruzínské metropole (HN 2008i).

► **Humanitární pomoc z České republiky a dalších zemí.** V tomto oddělitelném subtématu se autoři zaměřují na primární témata: • zaslání zásob krve ze zásob nemocnic v Brně, Ostravě a Třinci do Gruzie (LN 2008l); • charitativní sbírky organizace Charita ČR, Adra a jiných pro Gruzii či Severní Osetii (MF DNES 2008o); příběhy z doručování a distribuce humanitární pomoci v Gori a dalších místech Gruzie (MF DNES 2008c).

► **Individuální příběhy Gruzínců a Osetů.** Zatímco předchozí dvě subtémata souvisela s lidsky-orientovaným rámcem emocionalizací tématu zaměřením na humanitární dopady a pomoc, v následujících dvou subtématech se autoři přímo zaměřují na další faktor, který je podle Valkenburgové a spol. pro lidsky-orientovaný rámec typický, tedy na konkrétní „příběhy jednotlivců“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 551). Novináři přináší: • individuální příběhy Gruzínců z utečeneckých a nemocničních center v okolí Gori (MF DNES 2008c); • příběhy a informace o Gruzíncích, jimž byla omezena komunikace (blokace telefonu a přístupu na internet) s příbuznými (MF DNES 2008a) nebo neznají osud svých příbuzných (MF 2008c); • příběhy o utrpení konkrétní Jihoosetů (MF DNES 2008f); • útěk šesti hráčů Dinama Tbilisi a trenéra z gruzínské metropole kvůli válce (MF DNES 2008p).

► **Dopad války na Čechy v Gruzii.** Do posledního oddělitelného subtématu rámce patří ve zkoumaném vzorku: • přepadení, okradení a střelba na české novináře v Gruzii (Právo 2008l) (MF DNES 2008a) (HN 2008n); • odjezd tří desítek českých občanů z Gruzie do arménského Jerevanu kvůli válce (HN 2008i).

Kvalitativní rozbor používání rámce **humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů** naznačuje, že tento druh rámcování je nejdominantněji přítomný v deníku MF DNES. Vzhledem k dřívějším studiím, které dokládají obecně větší míru bulvárnosti a popularizace v zahraničním zpravodajství MF DNES,⁷⁸ by se tak jednalo o potvrzení zjištění Valkenburgové a Semetkové, že rámcování přes lidské dopady a individuální příběhy více

⁷⁸ K tomuto závěru došel například ve své bakalářské práci Petr Cífk (FSV UK), když srovnával bulvaritu a popularizaci zpravodajství MF DNES a Hospodářských novin do roku 2004. "MfD nezřídka preferuje události, které se těší mohutné, v pravém slova smyslu masové pozornosti, ale pozbývají dlouhodobého významu," píše ve srovnání zahraničního zpravodajství Cífk (2005). Trend popularizace zahraničního zpravodajství MF DNES se podle něj projevuje i postupným oklešťováním rozsahu textů, důrazem na fotografie, a soustředěním se elitní národy a osobnosti. Jedná se o studentskou práci, ale v našem případě slouží jen k formulaci hypotézy, ne k vytváření či podporování závěrů.

využívají bulvárnější mediální producenti. Tato hypotéza (že MF DNES dominuje v používání rámce **humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů**) bude testována na celé populaci článků v kvantitativní analýze.

3.4.5 Rámec ekonomických důsledků a souvislostí

Dalším rámcem použitým ve framingu gruzínského konfliktu, který vychází z tzv. generických rámců (viz Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999), je **rámec ekonomických důsledků a souvislostí**. Toto rámec z větší části⁷⁹ odpovídá generickému *rámci ekonomických důsledků*, který podle Valkenburgové, Semetkové a deVreeseho média používají ve framingu napříč tématy, a podle definice autorů:

„[] prezentuje událost, problém či téma ve smyslu jejich ekonomických důsledků, které budou mít na jednotlivce, skupinu, instituci, region či zemi.“ (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 552)

Podle Valkenburgové, Semetkové a deVreeseho ekonomický dopad události sám o sobě nese velkou zpravodajskou hodnotu a díky univerzální srozumitelnosti ekonomické problematiky *„[...] producenti zpráv často používají rámec ekonomických dopadů, aby učinili téma relevantní pro své publikum.“* (Valkenburgová & Semetková & deVreese 1999, str. 552)

Kvalitativní analýza vybraného vzorku naznačuje, že v českém mediálním rámcování gruzínského konfliktu se **rámec ekonomických dopadů a souvislostí** vyskytuje s menší frekvencí, než jaká by se dala očekávat i od méně podle obecně méně užívaného (Valkenburgová 2000) generického rámce.⁸⁰ Což se dá hypoteticky vysvětlit:

- a) vytlačení tohoto rámce konkrétně v případě framingu gruzínského konfliktu jinými rámci preferovanými danými médii. Ve zkoumaném vzorku se rámci ekonomických dopadů a souvislostí vůbec nevěnoval deník Právo (u něhož je naopak ve vzorku častěji zastoupeno rámcování dvěma specifickými rámci – **radarovým rámcem, rámcem kosovského argumentu** - viz kapitola 2.4.8) a minimálně se mu věnovala MF DNES (u níž je zase dominantní použití **rámce humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů a rámce ruského imperialismu** – viz kapitoly 2.4.4 a 2.4.8.1)

⁷⁹ Z větší části proto, že autoři hovoří jen o ekonomických důsledcích (*economic consequences frame*). V případě framingu gruzínského konfliktu je však lepší hovořit kromě důsledků i o souvislostech obecně, protože uvnitř rámce se objevují i obecnější úvahy o roli válečného konfliktu v globalizované ekonomice (HN 2008f) či možných ekonomických důvodech, nikoli jen důsledcích, války (HN 2008k).

⁸⁰ Objevuje se jen ve 4 z 60 analyzovaných článků (LN 2008j, HN 2008k, HN 2008f, MF DNES 2008c - viz analýza subtémat níže).

- b) možností, že ekonomicky rámcované články v populaci jsou, ale při náhodném výběru se nedostaly do vzorku pro kvalitativní analýzu. Hypotézy vyplývající ze zjištění a) i b) budou ověřovány v kvantitativní analýze.
- c) třetím možným vysvětlením je obecně méně časté rámcování pomocí **rámce ekonomických dopadů a souvislostí** u neekonomických (např. válečných) témat v českých denících obecně.⁸¹

Přes omezenou frekvenci se rámec **ekonomických důsledků a souvislostí** v analyzovaném vzorku vyskytuje, a to ve formách, které se nedají zařadit do ostatních identifikovaných rámců. Vysledováno bylo zvýrazňování následujících subtémat:

- **Ekonomické dopady konfliktu na ruskou a gruzínskou ekonomiku.** Mezi primární témata tohoto subtématu patří: • odliv západního kapitálu z ruských akciových trhů v důsledku gruzínského konfliktu (LN 2008j); • boj ruské centrální banky s kurzem rublu klesajícím v důsledku konfliktu (LN 2008j); • odchody zahraničních investorů z Gruzie v důsledku válečného nebezpečí (LN 2008j). Poněkud překvapivým zjištěním je, že v analyzovaném vzorku se nenachází jediný článek, který by detailněji mapoval rozsah poničení infrastruktury, institucí a dalších objektů na gruzínském území a jeho potenciální ekonomický dopad. Toto téma se omezuje jen na souvislost s ropovodem BTC (HN 2008p - viz níže), ale celkově do rámce ekonomických důsledků a souvislostí potenciálně patří.
- **Dopady konfliktu na české firmy.** Ekonomicky rámcované texty se také zaměřují na gruzínský problém z hlediska českých firem působících v Gruzii či v Rusku. Zabývají se například: • dočasným odchodem českých firem Techo a EnergoPro z Gruzie (LN 2008j).
- **Souvislost a důsledky pro ropný trh.** Specifickým subtématem ekonomického rámce jsou texty, které upozorňují na fakt, že „*Gruzie má velmi důležitou polohu na ropné mapě světa – ropu sice nemá, zato přes ni vede klíčový ropovod spojující bohaté šelfy Kaspického moře se západními trhy.*“ (MF DNES 2008c) Primárními tématy uvnitř tohoto subtématu jsou: • interpretace potenciálního ohrožení ropovodu jako jednoho z důvodů ruské intervence (HN 2008p), • raná připomenutí potenciálních důsledků omezení provozu ropovodu pro západní trhy (MF DNES 2008c), • pozdější poukazování na reálné zvýšení cen ropy v důsledku gruzínského konfliktu (HN 2008p).
- **Globálně ekonomické souvislosti a důsledky gruzínského konfliktu.** Samostatné subtéma tvoří komentář analytika amerického deníku New York Times Paula Krugmana

⁸¹ Tato hypotéza je bohužel v rámci předkládané analýzy neověřitelná, protože by si vyžadovala širší srovnání rámcování rozličných témat v českém a v zahraničním tisku.

převzatý Hospodářskými novinami (HN 2008f), který se zabývá provázanou globalizovanou ekonomikou jako potenciální faktorem bránící válkám, protože v ní „[...] i vojenská vítězová mnohem více ztrácejí, než získávají.“ (HN 2008f)⁸², a naopak také možností rozpadu globální ekonomiky v důsledku lokálních vojenských konfliktů.

3.4.6 Specifické rámce: vnitropolitické spory, ruský imperialismus, radar a Kosovo

Rámce identifikované v rámcování gruzínského konfliktu českými deníky dosud buď odpovídaly tzv. generickým rámcům (viz kapitoly 3.4.3 až 3.4.5) nebo variovaly dřívějšími analýzami odhalené způsoby rámcování ve vojenském zpravodajství a publicistice (viz kapitoly 3.4.1 a 3.4.2). V českém mediálním rámcování gruzínského konfliktu se ale vyskytují i čtyři druhy specifického rámcování. Za specifické rámce přitom považujeme ty, které nejenže by nemohly být uplatněny při rámcování různých mediálních obsahů (jako tzv. generické rámce), ale díky své podmíněnosti geopolitickými atributy gruzínského konfliktu a země, v níž rámcování probíhá, nejsou ani označitelné jako obecné pro rámcování válečných konfliktů.

Tyto specifické rámce jsou založeny na maximálním využití zpravodajské hodnoty kulturní blízkosti (**rámce českých vnitropolitických sporů a implikací**), na zdůrazňování tematicky specifického argumentu, který vychází z geopolitického kontextu konfliktu (**rámec kosovského argumentu a radarový rámec**), nebo na specifickém typu generalizace událostí a induktivní argumentaci (**rámec ruského imperialismu**).

Při pokusu o zařazení těchto specifických rámců do výše uvedených obecných rámců by se jejich přítomnost v kvantitativní analýze neprojevila. Co je však stěžejní pro chápání **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací**, **rámce ruského imperialismu**, **radarového rámce** a **rámce kosovského argumentu** jako samostatných objektů analýzy – v kvalitativně analyzovaných textech se vyskytují často samostatně, nebo jako komplementy nikoli jednoho, ale několika různých výše identifikovaných rámců, a to zejména jako komplementy **diplomatického rámce**⁸³ či v případě poslední trojice specifických rámců (**rámec ruského imperialismu**, **radarový rámec**, **rámec kosovského argumentu**) také jako

⁸² Krugman je k tomuto argumentu, který před první světovou válkou zmiňoval britský teoretik Norman Angell, kritický. „Přesvědčení, že ekonomická racionalita vždy válce brání, je [...] iluzorní,“ vyvozuje Krugman i z ruského postupu v Gruzii. (HN 2008f)

⁸³ **Radarový rámec** komplementuje s diplomatickým například v případě vyjednávání Polska s USA o proti-raketové základně urychlené gruzínským konfliktem (LN 2008i). V případě **rámce kosovského argumentu** o širší analýzy diplomatického přístupu EU, OSN a západního světa k gruzínskému a kosovskému problému (LN 2008b). **Rámec ruského imperialismu** může být potenciálně komplementem konfliktně pojímaného informování o západních diplomatických snahách o řešení gruzínského konfliktu.

komplementy samotného specifického **rámce českých vnitro-politických sporů a implikací**.⁸⁴ Z těchto důvodů nebylo v kvalitativní analýze relevantní zařazení ani jednoho ze specifických rámců do subtémat ostatních identifikovaných rámců, ale jediným řešením bylo naopak jejich zachování jako samostatných kategorií.

3.4.6.1 Rámec českých vnitro-politických sporů a implikací

Prvním specifickým rámcem identifikovaným v českém mediálním rámcování gruzínského konfliktu, je **rámec českých vnitro-politických sporů a implikací**. Patří do něj texty, které se tematicky vztahují ke gruzínskému konfliktu, ale zdůrazňují spory a vyjádření českých politiků o jeho interpretaci, případně jakékoli české vnitropolitické akty na podporu válčících stran a další dopady konfliktu na českou politickou scénu.

Pro dekonstrukci zdánlivé samozřejmosti častého rámcování gruzínského konfliktu **rámcem českých vnitro-politických sporů a implikací** v českých denících je důležité si uvědomit, že gruzínský konflikt se odehrával zhruba 2 300 kilometrů za hranicemi České republiky a že např. rozdílné názory politiků uvnitř KSČM, ale i současných a bývalých prezidentů Václava Klause a Václava Havla mají na faktickou interpretaci gruzínského konfliktu či na jeho reálné řešení jen minimální vliv. Důvody použití **rámce českých vnitro-politických sporů a implikací** tak nelze hledat mimo mediální realitu, ale právě v mediální logice jako takové. Konkrétní možné zdůvodnění nabízí opět teorie zpravodajských hodnot. Už v prehistorii klasifikací zpravodajských hodnot – u Kaspara von Steilera (1695) – a ve většině klasifikacích moderních (Itule & Anderson 1991) (Mencher 1997) (Cotter 1999) se objevuje zpravodajská hodnota „blízkosti“. V nejcitovanější klasifikaci, která iniciovala rozvoj teorií zpravodajských hodnot – u Galtunga a Rugeové (1965) – sice blízkost na seznamu zpravodajských hodnot zdánlivě chybí, ve skutečnosti je ale podle autorů „kulturní blízkost“ (culture proximity), tedy blízkost v kulturním a nejen geografickém slova smyslu, jedním z faktorů dosažení zpravodajské hodnoty „smysluplnosti“ (meaningfulness).

Rámcování pomocí rámce českých vnitro-politických sporů a implikací lze chápat právě jako tzv. transformaci (Galtung & Rugeová 1965) zahraničně politického tématu do kontextu „kulturně blízkého“ čtenářům. Použití rámce však skýtá z hlediska

⁸⁴ V případě **rámce ruského imperialismu** se jedná o české vnitro-politické diskuse nad srovnatelností gruzínského konfliktu se srpnem 1968. (LN 2008h) V případě radarového rámce se jedná o vnitro-politické diskuse, nakolik je gruzínský konflikt argumentem pro výstavbu radarové základny proti-raketového systému USA v ČR (Právo 2008j). V případě rámce kosovského argumentu se jedná o vnitro-politické diskuse a spory nad srovnatelností a přístupem české vlády ke gruzínskému a kosovskému problému (Právo 2008h).

zpravodajských hodnot i další potenciál. Jednou z dalších zpravodajských hodnot v klasifikaci Galtunga a Rugeové (1965) jsou personifikace zpráv a orientace na elitní osoby – právě tak lze interpretovat fakt, že řada textů v kvalitativně analyzovaném vzorku používá rámec českých vnitropolitických sporů a implikací jako například komplement ke **kauzálnímu rámci - hledání viníků a přisuzování odpovědnosti** za gruzínský konflikt. (LN 2008a) (LN 2008h) (MF 2008j) (MF 2008l) Zejména prezident Václav Klaus, jakkoli pro faktickou interpretaci není jeho názor nezbytný, se stává ve zprávách i analýzách personifikací názoru poukazujícího na vinu gruzínské strany a relativizující zavinění ruské a jihoosetské strany, zatímco ministr zahraničí Karel Schwarzenberg či exprezident Havel se stávají personifikací názoru opačného.

Rámec byl označen za specifický, protože nepatří mezi tzv. generické rámce (viz výše) a navíc, jakkoli se to zdá být překvapivé, nebyl identifikován žádnou z výše uvedených analýz rámcování vojenských konfliktů (viz kapitola 2.5).

Tematicky se dá v rámci českých vnitropolitických sporů a implikací vysledovat selekce a zdůrazňování několika primárních témat:⁸⁵ • Reakce česká vlády na gruzínský konflikt a vymezení se proti této reakci (Právo 2000h); • Reakce prezidenta Václava Klause na gruzínský konflikt, odmítavé proti-reakce a podpora Klausova názoru (LN 2008a) (LN 2008k) (LN 2008h) (MF 2008j) (MF 2008l); • Vyjádření exprezidenta Václava Havla ke konfliktu a případné reakce na jeho proti-ruský postoj (Právo 2008k) (MF DNES 2008m); • Spory o interpretaci konfliktu uvnitř českých politických stran (zejména uvnitř KSČM) a mezi politickými stranami (LN 2008h) (Právo 2008m); • Spory o správnost adresování humanitární finanční vládou pouze Gruzii (LN 2008a) (MF 2008l).

Potenciálně do rámce českých vnitropolitických sporů a implikací patří jakékoli politické akty (demonstrace, protesty, petice, výzvy velvyslancům atd.) na podporu či odpor jednotlivým stranám gruzínské konfliktu. Ty však v analyzovaném vzorku nebyly zaznamenány. Do rámce se naopak nedají zařadit texty o podnikání českých firem v Gruzii (viz 2.4.5 **Rámec ekonomických důsledků a souvislostí**), o ohrožení českých občanů v Gruzii či o české humanitární pomoci⁸⁶ (viz 2.4.4 **Rámec humanitárních dopadů / pomoci a lidských příběhů**), protože se nejedná o politické akty, spory či diskuse.

⁸⁵ Standardně používané rozdělení na subtémata a jejich následné dělení na primární témata není díky pakování několika málo témat v tomto rámci relevantní.

⁸⁶ Pokud není v rámci ČR politicky zpochybňována a nestává se tak předmětem vnitropolitické diskuse (LN 2008a) (MF 2008l).

3.4.6.2 Rámec ruského imperialismu

Rámec ruského imperialismu tematicky a argumentačně vychází z ruské intervence v gruzínském konfliktu – v rámcování zvýrazňuje tuto část gruzínského konfliktu. Fakt ruské intervence je induktivně využíván k charakteristice současné ruské zahraniční politiky jako takové. **Rámec ruského imperialismu** je sice specifický pro české rámcování gruzínského konfliktu, při pohledu na dřívější analýzy rámcování vojenských konfliktů se však dá vysledovat podobnost s *rámcem sociokulturní, politické a náboženské dominance*, který podle Emanuela Alozieho používala některá sub-saharská media při rámcování americké intervence v Iráku. (Alozie 2006)⁸⁷ Spatřit se dá také podobnost s *rámcem izraelského expansionismu*, který jako protipól k rámci arabské neústupnosti používala na počátku 90. let v rámcování arabsko-izraelského sporu americká média (Gamson 1992)

Rámec ruského imperialismu tvoří v analýze výjimku, která nabízela použití in-vivo kódu. Řada novinářů, kteří pomocí rámce ve člancích o gruzínském konfliktu používají, totiž termín „imperialismu“ přímo (nebo jeho odvozeniny) používá:

„*Není pochyb o tom, že Rusko vede proti Gruzii imperiální válku.*“ píše Jiří Hanák v deníku Právo. (Právo 2008j) Někdejší SSSR podle něj byla jen „*schrána pro ruský imperialismus*“.

„*Jsmo Rusko. Imperiální, autokratická říše. Dědici nejhorších carských i bolševických tradic,*“ interpretuje v komentáři MF DNES význam ruského zásahu v Gruzii Pavel Novotný. (MF DNES 2008g) „*Jeden musí být slepý, předpojatý či zaplacený, aby mu unikla nová imperiální gesta nynějšího Kremlu,*“ píše zahraniční zpravodaj v dalším komentáři. (MF DNES 2008n)

Rovněž americký ekonom Paul Krugman, jehož komentář přebral Hospodářské noviny z NY Times, hovoří v souvislosti s ruským zásahem v Gruzii o „*imperialismu*“. (HN 2008f)

Většina ostatních autorů, kteří využívají **rámce ruského imperialismu**, se pak liší terminologicky, nikoli však obsahově. Uvnitř rámce se dá vysledovat zdůrazňování tří rozlišných subtémat:

► ***Obecné a globální imperialistické sklony Ruska a srovnání se SSSR.*** Oddělitelným subtématem jsou texty, které se zabývají ruským imperialismem v geograficky globální rovině či ve zcela obecné rovině. Symptomaticky se zejména v těchto obecněji

⁸⁷ V Aloziem vysledovaném rámci však jde na rozdíl od **rámce ruského imperialismu** nejen o dominanci vojenskou a politickou, ale také o obviňování USA z tzv. kulturního imperialismu. (Alozie 2006) Tento motiv se v **rámci ruského imperialismu** neobjevuje.

rámčovaných textech objevuje srovnání současného Ruska a Sovětského svazu. • „*Moskva [...] chce bojovat. Expandovat na jih, ovládat blízké, okřikovat vzdálení. Chovat se jako starý nedobrý Sovětský svaz,*” usuzuje z gruzínského konfliktu Michal Novotný v MF DNES a nepřímo varuje před návratem „*bipolárního světa studené války*” (MF DNES 2008). • Více článků staví framing srovnání mocenských ambic Ruska a SSSR na vyjádření Václava Havla (Právo 2008k) (MF DNES 2008m). Exprezident vyjadřuje názor, že „*>Mnoho staletí existuje takový ruský problém, že Rusko přesně neví, kde začíná a kde končí. Přepadení Gruzie dává jasnou správu o povaze putinovského režimu, který je mnohonásobně sofistikovanější než komunismus za Brežněva.*“ (Právo 2008k)⁸⁸; • Komentátor Práva Jirí Hanák ruský zásah v Gruzii srovnává se zabráním části Polska za druhé světové války a přepadením Finska. (Právo 2008j) Sovětský svaz podle něj byla jen „*schrána pro ruský imperialismus*“. • Adam Černý z Hospodářských má zřejmě rovněž na mysli obecně a globálně pojímaný ruský imperialismus, když píše, že: „*Vzkaz, že silné Rusko chce hrát podle vlastních pravidel, je třeba brát vážně. [...] Světový pořádek podle představ dnešních vládců v Kremlu je znepokojivý.*” (HN 2008m) • Ekonom Paul Krugman se v Hospodářských novinách „imperialismem“ zabývá ne jako výhradně ruským jevem, ptá se: „*A je-li Rusko ochotno a schopno použít takto sílu, nezachovají se ostatní stejně? Stačí si představit, jaká globální ekonomická roztržka by následovala, kdyby se Čína [...] rozhodla silou prosadit své nároky na Tchaj-wan.*“ (HN 2008f)

► **Lokální imperialistické sklony Ruska.** Rozdílným subtématem jsou konkrétnější texty, které se zabývají ruským imperialismem v geograficky omezené rovině – tedy jen na úrovni Kavkazu či ostatních bývalých států SSSR. V tomto subtématu jsou zdůrazňovány: • informace o strachu Ukrajiny a dalších zemí v kavkazském regionu z ruské intervence (HN 2008a). • Petra Procházková z Lidových na konci sledovaného období v komentáři *S jídlem roste bič* upozorňuje na to, že „*Po odbojně Gruzii teď Rusko staví do latě Moldávii,*“ (LN 2008a) a prezident Medveděv naznačuje možnost ruské intervence do separatistického konfliktu v Podněstří. Procházková přitom vychází jen z citace ruského prezidenta Medveděva z jednání s moldavským prezidentem Vladimírem Vorodinem, že „*konflikt v Podněstří má šanci na vyřešení*“, a interpretuje ji jako výzvu Moldávii, aby se nesnažila o členství v NATO ani jiných západních institucích. Tato dedukce je ovšem podložená spíše osobní zkušeností a názory autorky, než jakoukoli argumentací přímo

⁸⁸ Zajímavé je, že MF DNES cituje stejný výrok Havla s trutnovského festivalu jinak a na první větu navazuje na rozdíl od práva větou. „*I když je to největší země světa, přesto má pocit, že je taková trochu malá [...]*” (MF DNES 2008m), což vyvolává dojem, že Právo tuto větu z Havlovy citace vynechalo.

v textu. (LN 2008a). V dalších názorových člancích lze vysledovat obdobné. • Například Martin Weiss z Lidových novin se odvolává na někdejší výrok současného ruského premiéra a píše, že „*Putin je evidentně odhodlán napravit >největší geopolitickou katastrofu 20. století<, rozpad SSSR.*“ (LN 2008e) A ptá se, jestli se „gruzínské řešení“ nestane také například „řešením litevským“. • Pavel Novotný z MF DNES má v jednom ze svých článků (díky odkazům na ruský postup v Čečensku) na mysli zejména Kavkaz, když píše, že „*Gruzínská tragedie navíc předznamenala osud postsovětského prostoru – nyní každý v kraji ví, že pokud se Kremlu znelíbí, dostane přes prsty.*“ (MF DNES 2008g). • O tom samém, ovšem neutrálním a analytickým tónem, hovoří bezpečnostní analytik Andor Šándor v Právu, když píše, že „*Kavkaz představuje strategický zájem pro Rusko [...]*“ (Právo 2008c). • Subtémata lokálních a globálních mocenských ambicí Ruska kauzálně propojuje analytik Luboš Veselý v Hospodářských novinách, podle nějž „*[...] hrozí, že Rusko rozvrátí nejen Gruzii, ale pokusí se o totéž i na Ukrajině. Pak by nás čekala minimálně druhá studená válka.*“ (HN 2008e)

► **Přímé srovnání gruzínského konfliktu se srpnem 1968 v Československu.** Třetím subtématem, při jehož využití **rámec ruského imperialismu** často komplementuje s **rámcem českých vnitropolitických sporů a implikací** (LN 2008h) (LN 2008k), je přímé či nepřímé srovnávání ruského zásahu v Gruzii se srpnem 1968 v Československu. • Zbyněk Petráček kritizuje v komentáři Lidových novin reakci Václava Klause na gruzínský konflikt a k válce na Kavkaze píše: „*Vede ji stejná armáda, jejíž invazi před čtyřiceti lety si sami připomínáme.*“ (LN 2008k) Má na mysli ruskou armádu, ale blíže neargumentuje v čem je totožná s armádou vojsk Varšavské smlouvy z roku 1968.⁸⁹ • Neutrálně, co se týče srovnatelnosti gruzínského konfliktu s invazí do Československa v roce 1968, naopak vyznívá zpravodajský článek Lidových novin, který proti sobě staví názor prezidenta Václava Klause a členů KSČM (odmítají srovnání) a ministra zahraničí Karla Schwanzenberga a europoslance ODS Jana Zahradila (připouštějí srovnání). (LN 2008h) • Zajímavou techniku používá v rámcování **rámec ruského imperialismu** zahraniční zpravodaj MF DNES Pavel Novotný. Jeho zpravodajský článek z 12. srpna 2008 nese titulky „*Srpnová invaze. Do Gruzie*“, zdůrazněním měsíce srpna v kombinaci s použitím

⁸⁹ O „shodnosti“ technické a personální není relevantní uvažovat. Z etnického hlediska je třeba zmínit, že v roce 1968 do Československa přijela vojska Varšavské smlouvy (kromě 30 sovětských divizí také 5 mimo-sovětských) a i iniciující a majoritní sovětskou část tvořili z části například právě Gruzíni a další kavkazské národnosti. Petráček tak má na mysli zřejmě shodnost z hlediska motivů invaze v roce 1968 a v Gruzii, což ovšem blíže nedokládá. Navíc se tom případě jedná o argumentaci kruhem – stejné motivy implikují „stejnou armádu“ a přítomnost stejné armády implikuje srovnatelnost s rokem 1968, na niž Petráček v komentáři upozorňuje. (LN 2008k)

interpunkce uprostřed věty konotuje srpnovou invazi z roku 1968, ačkoli faktickému srovnání invaze do Československa s ruským zásahem v Gruzii se v těle článku nevěnuje jedinou větou.

3.4.6.2.1 Dimenze: Má Rusko nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy?

Většina citovaných textů a autorů používá **rámce ruského imperialismu** k varování a upozornění na nepřiměřené a nebezpečné mocenské snahy Ruska. V textech rámcovaných daným rámcem se ovšem objevuje i přímá proti-argumentace proti takovému tvrzení – např. v materiálech, které odkazují na názor prezidenta Václava Klause, jenž byl kvůli odsuzování ruské intervence v Gruzii a srovnání se srpnem 1968 „[...] >smutný z toho, že se nechce brát realita, jaká je, a vytvářejí se určité mýty<.“ (LN 2008k), popřípadě na obdobné názory některých představitelů KSČM, kteří rovněž odmítají odsouzení Ruska a srovnání jeho intervence v Gruzii se srpnem 1968 v Československu. Proti interpretaci ruské intervence v Gruzii jako ukázky nepřiměřeného a nebezpečného imperialismu se staví i komentátor Pavel Máša v Lidových novinách, který s odkazem na právně pochybné vojenské intervence USA (Grenada, Kosovo, Irák) konstatuje, že:

„Potíž je v tom, že i v tomto případě se úvahy západních vlád řídí podle cynického římského úsloví >co je dovoleno Iovovi, není dovoleno volovi<. A teď se diví, že Rusové se odmítají za voly pokládat.“ (LN 2008e)⁹⁰

Mimo těchto kontra-argumentací se v analyzovaném vzorku objevují i více analyticky pojaté materiály, které sice připouštějí mocenské ambice Ruska, ale chápou je jako geopolitický fakt a neslouží k normativnímu odsouzení ruské zahraniční politiky – to jsou například články ekonoma Paula Krugmana (HN 2008f) a bezpečnostního analytika Andora Šándora (Právo 2008c).

Stejně jako v případě dvou generických rámců (**diplomatický rámec** a **kauzální rámec hledání viníků a prisuzování odpovědnosti**) by tak prosté identifikování **rámce ruského imperialismu** slučovalo i zcela protikladné argumentace a vyznění článků. V kvantitativní analýze proto bude rovněž zavedena rozvíjející proměnná zachycující dimenzi **rámce ruského imperialismu**. Definována je otázkou, zda podle článku a jeho vyznění platí, že konstatování, že dnešní Rusko „*má nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy a*

⁹⁰ Máša mimochodem samotný termín „imperialismus“ používá jen v citaci amerického kontroverzního konzervativního myslitele Patricka J. Buchanana, který nazývá Gruzii „*kuřata demokratického imperialismu*“. Označuje jím tedy nikoli ruskou, ale druhou stranu gruzínského konfliktu.

(případně) jsou jeho mocenské ambice srovnatelné se SSSR” (škála hodnot určitě platí (1) - určitě neplatí (5).

3.4.6.3 Radarový rámec

V případě třetího specifického rámce (nazvaného zjednodušujícím kódem **radarový rámec**) texty českých deníků rámcují gruzínský konflikt jako událost, která je geopoliticky svázaná s plánovanou výstavbou americké protiraketové obrany v České republice, v Polsku a případně v dalších zemích post-komunistických zemích. Rámec se v analyzovaném vzorku vyskytuje v podobě několika subtémat:

► **Souvislost gruzínského konfliktu s dohodou USA-Polsko.** Zpravodajové Lidových novin dávají do souvislosti ruskou intervenci v Gruzii s urychleným dojednáním dohody USA s Polskem o výstavbě protiraketové základny a její rostoucí podporou v Polsku. (LN 2008i) Deník Právo poté analyzuje, nakolik spojitost gruzínského konfliktu s urychlením dohody USA-Polsko mění pohled na účel protiraketové obrany. (Právo 2008i) (více viz kapitola 3.4.7.2.1 o dimenzích rámce)

► **Souvislost gruzínského konfliktu s výstavbou radaru v ČR.** Ruskou intervenci v Gruzii jako argument pro výstavbu radaru americké protiraketové základny v ČR interpretuje komentátor Jiří Hanák (Právo 2008j) a na názorech exprezidenta Havla založený zpravodajský článek MF DNES (MF DNES 2008m). (více viz kapitola 3.4.7.2.1)

► **Nabídka Ukrajiny na začlenění do proti-raketové obrany USA.** Tematicky do radarového rámce také spadá informování o nabídce Ukrajiny, aby Spojené státy rozšířily proti-raketovou obranu na její území. Informoval o tom deník s Právo s tím, že:

„Ukrajinskou nabídku dávají agentury do souvislosti se čtvrtelním uzavřením americko-polské dohody o umístění části amerického protiraketového štítu v Polsku, což Rusko chápe jako vlastní ohrožení.“ (Právo 2008i)

3.4.2.2.1 Dimenze: Gruzínský konflikt jako argument pro / proti radaru

V deníku Právo interpretuje ruskou intervenci v Gruzii jasně pro-radarově publicista Jiří Hanák: „... *nezmění v České republice praxe Ruska „vstávajícího z kolen“ dosud většinově odmítavý názor na radar v Brdech? Pokud ne, co ještě by dnešní Rusko muselo předvést?*“ (Právo 2008j)

Stejně jako v Hanákově komentáři, vychází i v MF DNES spíše pro-radarové zaměření často ze spojení radarového rámce s rámcem ruského imperialismu. Například zpráva z 25. srpna 2008 je postaven výhradně na názorech exprezidenta Václava Havla, že Rusko postupem v Gruzii ukázalo, že „[...] přesně neví, kde začíná a končí.“ a má „imperiální ambice“ (MF DNES 2008m) v kombinaci právě s opětovnou Havlovou výzvou přijmout americkou nabídku na výstavbu radarové základny v ČR.

Zdánlivě objektivní způsob použití radarového rámce volí Lidové noviny ve zprávě *Poláci chtějí rakety USA. Bojí se Rusů* (LN 2008i). Zpráva čerpá z výzkumu agentury GfK Polonia, která zjistila, že v době gruzínského konfliktu se výrazně změnil názor polské veřejnosti na výstavbu protiraketové základny USA, kterou poprvé začala podporovat většina obyvatel (55 %). Lidové noviny to interpretují tak, že „*Ruská invaze do Gruzie a ruská okupace této kavkazské země změnila pohled Poláků [...]*“ (LN 2008i) Novináři LN ovšem nedokládají, zda výzkum skutečně prokazoval souvislost mezi podporou protiraketové základny USA a odmítáním Ruské intervence v Gruzii.⁹¹ Samozřejmost této souvislosti místo statistických zjištění implikují použitím negativně konotovaných výrazů „*invaze*“ a „*okupace*“ pro označení ruské intervence v Gruzii.

Z těchto a dalších textů by bylo možné usuzovat, že rámcování gruzínského konfliktu radarovým rámcem neumožňuje jinou než argumentaci, která se staví pozitivně či alespoň neutrálně k výstavbě americké protiraketové obrany v ČR a Polsku. Neplatí to však v celém analyzovaném vzorku. Deník Právo v jednom případě (Právo 2008i) s odkazem na rakouský Der Standard interpretuje urychlení dohody USA-Polsko díky ruské intervenci v Gruzii naopak jako zpochybnění avizovaného účelu americké proti-raketové obrany:

„Jak však poznamenává (Der Standard), tvrzení USA, že rakety mají být ochranou před rizikovými státy jako Írán, je na pozadí aktuálních událostí málo hodnověrné nejen z pohledu ruských generálů.“ (Právo 2008i)

Právo kromě načasování dohody USA-Polsko informuje i o dalším argumentu (dva hnací stupně antiraket, které umožňují rychlý vzestup), který podle novinářů Der Standard „>[...]nasvědčuje tomu, že štít by mohl být namířen i proti Rusku.<“ a připouští „>[...] oprávněné pochyby ohledně pohnutek USA.<“ (Právo 2008i)

Spíše proti-radarový postoj zaujímá v souvislosti s gruzínským konfliktem v Právu i analytik Miloš Balabán. Urychlení dohody USA-Polsko a rozmístování americké protiraketové obrany v Polsku a v ČR hodnotí jako faktor, který může zkomplikovat

⁹¹ Tato souvislost by se dala dokázat prostou kontingenční tabulkou a chi-square testem obou proměnných (podpora základny, odmítání ruské invaze v Gruzii).

perspektivu „pokračování spolupráce USA, Aliance a EU s Ruskem a také Čínou při řešení nynějších i potenciálních konfliktních ohnisek od Iráku přes Írán, Afghánistán až po Pákistán.“ (Právo 2008d)

Kvůli možnosti zcela odlišného a protikladně vyznívajícího použití **radarového rámce** bude do kvantitativní analýzy zavedena doplňující proměnná, která bude zkoumat dimenzi rámce – tedy, *jestli zaměření textu vyznívalo pro výstavbu americké protiraketové obrany či podporovalo americkou a českou vládní argumentaci o proti-raketové obraně, nebo naopak vyznívalo proti výstavbě americké protiraketové obrany či napadalo americkou a českou vládní argumentaci o proti-raketové obraně.* (hodnoty proměnné na škále: zcela pro-radarové (1) – zcela proti-radarové (5)).

3.4.6.4 Rámec kosovského argumentu

Čtvrtý specifický rámec se vychází z mezinárodně-politických specifik a historického načasování gruzínského konfliktu. Ten totiž následoval bezprostředně po prvním půlroce kontroverzního procesu uznávání nezávislosti státu Kosovo řadou členů OSN. Od 18. února 2008 do vypuknutí gruzínského konfliktu uznalo Kosovo 45 států OSN - jako první mimo jiné USA, Velká Británie a Francie a jako poslední 7. srpna 2008 stát Belize. (Kosovo ministry 2009) Z euroasijských států se proti uznání Kosova už před gruzínským konfliktem vyslovily země s historickými a politickými vazbami na Srbsko (např. Rusko a Slovensko) i státy, na jejichž území se rovněž nachází separatistické regiony a etnika, a obávaly se tak mezinárodně-právního precedentu – mezi ty patří mimo jiné Španělsko (baskická a katalánská autonomie), Kypr, Čína (autonomní ujgurský region, Tibet a nároky na Tchaj-Wan) a právě Gruzie.

Kosovská kontroverze spočívá ve faktu, že jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosovem je v souladu s Kapitolou 1 Charty OSN, která klade za cíl „*rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů.*“ (Charta 1945, Kapitola 1), ale uznání Kosova dalšími státy OSN je podle kritiků v rozporu s Kapitolou 2 Charty OSN, který zapovídá členům OSN narušovat územní celistvost jiných států, v tomto případě Srbska.⁹² (Charta 1945, Článek 2) Mezinárodní soudní tribunál v Haagu navíc od prosince 2009 posuzuje stížnost srbské a ruská diplomacie, které argumentují zejména faktem, že nezávislost Kosova je v rozporu s rezolucí 1244 Rady

⁹² Při bližším pohledu se však ukazuje, že o přímý rozpor s Kapitolou 2 se nejedná, protože ta doslova říká, že „*Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu.*“ (Charta 1945, Kapitola 2) Mluví tak jen o použití síly či hrozbě síly, ke kterým při uznávání Kosova v roce 2008 nedošlo.

bezpečnosti OSN, která po konci kosovské války definovala Kosovo jako součást Srbska. (Miley 2009)

Argumentace problémem Kosova v případě gruzínského konfliktu se dá v analyzovaném vzorku článků rozdělit do dvou subtematických okruhů, které odkazují na různé etapy v kosovském a gruzínském problému:

► ***Ospravedlnění Ruského zásahu v Gruzii kosovským argumentem.*** Argument vychází z faktu, že zásah NATO proti Jugoslávii na obranu Kosova v roce 1999 proběhl bez souhlasu Rady Bezpečnosti OSN a byl americkou administrativou Billa Clintona ospravedlněn jako humanitární intervence. Názor, že takto koncipovaný zásah NATO slouží Rusku jako precedens při intervence v Jižní Osetii a Abcházii, uvádí jako jeden z prvních zahraniční zpravodaj Tomáš Nídr z MF DNES:

„[...] (Rusko) může tvrdit: do Jižní Osetie jsme vpadli proto, abychom ochránili civilní obyvatelstvo před národnostními čistkami gruzínských ozbrojenců, a celá akce má humanitární charakter.“ (MF DNES 2008k)

Jednoznačně se za srovnatelnost ruského zásahu v Gruzii a zásahu NATO proti Srbsku staví i sociolog Jan Keller v Právu. (Právo 2008g) Keller sice přiznává rozdíl ve faktu, že bombardování NATO bylo po kapitulaci Srbů ukončeno a Rusové pokračovali v útocích na vnitřní Gruzii i po podepsání příměří. Ale zdůvodňuje to tím, že:

„[...] mnohatýdenní bombardování Srbska letadly NATO jaksi už v zemi neponechalo žádné strategické objekty (mosty, továrny, elektrárny, televizní studia, ropné rafinerie), které by ještě stály za shození bomby.“ (Právo 2008g)

Kosovský argument se do mediálního diskursu nejvíce prosazuje v souvislosti s vyjádřeními českého prezidenta Václava Klause.⁹³ Ten však na rozdíl od Nídra a Kellera nevolí logickou paralelu mezi zásahem NATO v Srbsku a zásahem Ruska v Gruzii. Prezident podle MF DNES tvrdí, že Rusko „získalo silné ospravedlnění pro svou akci“ právě až vyhlášením a uznáním nezávislosti Kosova, které Klaus v první půli roku 2008 kritizoval (MF DNES 2008l). Stejnou paralelu jako prezident poté volí i deník Právo s odkazem na analýzu francouzského deníku Le Figaro (Právo 2008c). A s Klausem posléze souhlasí další novináři, jako např. Pavel Máša z Lidových novin, podle nějž „*Toto srovnání je zcela logické.*“ (LN 2008)

⁹³ Zde, protože Klausova vyjádření vyvolala reakce politických stran a zástupců Topolánkovy vlády, se jedná o multiplicitu s rámcem českých politických implikací. Rámec kosovského argumentu se ovšem vyskytuje i bez souvislosti s názory a spory na české politické scéně, nedá se tak pod rámec českých politických implikací zařadit.

Prezident i novináři přitom mísí dva různé aspekty mezinárodního práva - problém vojenské intervence třetí strany bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN (zásah Ruska v Gruzii resp. zásah NATO v Jugoslávii) a problém jednostranného vyhlášení nezávislosti státu a jejího uznání (nezávislost Kosova resp. nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie). Na rozdíl od Nídra a Kellera tak srovnávají zcela rozdílné etapy v kosovském a gruzínském problému.

Nekonzistenci Klausovy argumentace z jiného úhlu kritizuje Martin Komárek v komentáři *SuperKlaus a „zločinní“ Gruzíni*. (MF DNES 2008j) Upozorňuje, že prezident v avizované snaze o objektivní hodnocení na jedné straně kritizuje Gruzii a na druhé straně stojí v kosovském sporu na straně Srbska: „*Zlý ironik by řekl, že v očích SuperKlausa je ohavné, když státy čtvrtí imperialistický Západ, a chvályhodné, když to dělá bratrské Rusko.*“ (MF DNES 2008j) Proti Klausově názoru o srovnatelnosti kosovského a gruzínského problému deník MF DNES také staví názory české diplomacie a ministra zahraničí Karla Schwanzenberga, podle nějž se o srovnatelné problémy nejedná. (MF DNES 2008l)

► ***Právo na nezávislost Kosova vs. Jižní Osetie a Abcházie a jejich uznání.*** Druhé subtéma se již netýká potenciálního ospravedlnění ruské intervence v Gruzii kosovským precedentem, ale zabývá se samotnou otázkou práva Jižní Osetie a Abcházie na nezávislost, procesem uznání jejich nezávislosti a porovnávání těchto faktorů s uznáním Kosova. Pavel Máša z Lidových novin zastává názor, že právo Kosova a gruzínských regionů na nezávislost je obdobné a píše, že „*Pokud Rusko skutečně nezávislost dvou malých republik uzná, postaví tím ostatní státy před podobně obtížnou volbu, jakou bylo rozhodování v případě Kosova.*“ (LN 2008e)

Autorka stejného listu Tereza Šupová se k paralele nezávislosti Kosova a Jižní Osetie s Abcházíí staví pragmaticky a zdrženlivěji. Upozorňuje, že při rozporuplnosti mezinárodního práva je rozhodujícím argumentem při jednostranném vyhlášení nezávislosti reálné podpora od zemí OSN. „*Přitom málokdo ví, že tyto dvě oblasti jednostranně vyhlásily nezávislost na Gruzii již v roce 1990, respektive 1992,*“ píše Šupová (LN 2008b) a připomíná, že do začátku gruzínského konfliktu neuznala nezávislost gruzínských regionů ani jedna země OSN, zatímco Kosovo získalo za půlrok jednostranně vyhlášené nezávislosti přes 40 uznání. Šupová také konstatuje, že:

„*Druhý zásadní rozdíl je role Ruska v gruzínském konfliktu,*“ protože „*Rusové zapojením se do konfliktu sledovali své vlastní zájmy, chtěli dokázat svou sílu a upevnit svou pozici na Kavkaze.*“ (LN 2008b)

Nezmiňuje však, že zcela obdobně interpretovalo zásah NATO proti Jugoslávii v roce 1999 Srbsko a Rusko.

Někteří autoři považují kosovský a gruzínský konflikt za analogický v obou aspektech mezinárodního práva, tedy jak v otázce ospravedlnitelnosti intervence NATO resp. Ruska, tak v otázce práva Kosova resp. Jižní Osetie a Abcházie na samostatnost. Příkladem je komentátor Práva Pavel Verner, který podle něj nerovný přístup ČR ke gruzínskému a kosovskému problému hodnotí jako *“[...] výraz pokrytecké, demokratickému sebevědomí vzdálené politiky české reprezentace.”* (Právo 2008h) Kosovská paralela je *„bohužel oprávněná“* i podle bezpečnostního poradce Andora Šandora. (Právo 2008c)

Z hlediska porovnání deníků v kvalitativní analýze je zajímavé zjištění, že v analyzované části deníku MF DNES se neobjevuje rámec kosovského argumentu nikdy samostatně, ale vždy interferuje s rámcem českých vnitropolitických implikací (tj. kosovský argument je vždy předkládán v souvislosti s názory a spory českých politiků o gruzínském konfliktu), což se z hlediska konceptu zpravodajských hodnot dá interpretovat jako snaha tohoto deníku o dodržení zpravodajské hodnoty „kulturní blízkosti“ a přítomnosti „elitních osob“ (Galtung, Rugeová 1965). Naopak v deníku Právo a v Lidových novinách je rámec kosovského argumentu používán častěji jako dominantní a jediný ve článku. Hospodářské noviny naopak rámec takřka vůbec nepoužívají. Hypotéza, že tyto jevy jsou pro jednotlivé deníky typické i v celé populaci článků bude testována v kvantitativní části analýzy.

3.4.6.4.1 Dimenze rámce: Srovnatelnost vs. nesrovnatelnost s Kosovem

V kvalitativní analýze vybraných článků všech deníků se ukazuje jako dominantní názor, že požadavek nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie je srovnatelný s požadavkem Kosova a že intervence Ruska v Gruzii je srovnatelná s intervencí NATO v Srbsku roku 1999. Jelikož však kvalitativní analýza zaregistrovala i opačný názory a vyznívající texty (viz výše), bude v rámci citlivosti dosažených výsledků v kvantitativní analýze definována i rozvíjející proměnná rámce. Ta bude zkoumat, *zda z daného článku vyplývá, zda je požadavek nezávislosti Kosova srovnatelný s požadavkem nezávislosti Jižní Osetie a*

Abcházie, resp. zásah NATO v Srbsku se zásahem Ruska proti Gruzii. (hodnoty na škále: zcela srovnatelné (1) - zcela nesrovnatelné (5)).⁹⁴

3.4.7 Obecná kategorie pro-ruského / pro-gruzínského zaměření

Poslední proměnnou, která vstupuje jako proměnná do kvantitativní analýzy, je obecná kategorie sledující, zda bylo vyznění a zaměření textů a ve výsledku celé zpravodajství a publicistika jednotlivých deníků obecně pro-ruské (resp. pro-osetské či pro-abchazské) či pro-gruzínské.

Některé citované analýzy rámcování včetně vzorové studie Jamese W. Tankarda (Tankard 2001) pracují s obecně definovanou dvoupólovou kategorií názorového zaměření textu vzhledem k hlavnímu tématu (v případě Tankarda pro- a proti-potratovost). Teoretici framingu však varují před zaměňováním teorie rámcování s teoreticky starším konceptem objektivita a zaujatosti (objectivity x bias) médií. Podle zakladatel aplikované mediální analýzy rámcování Robert M. Entmana je zaujatost (bias) médií až produktem rámcování a záměrného či nevědomého⁹⁵ upřednostňování některých rámců a vytlačování jiných (Entman 2010, str. 112)

V analytické rovině se tak Entman logicky domnívá, že analýzy framingu, primingu a dopadů agenda settingu na publikum mohou být nástrojem k určení celkové zaujatosti a zaměření médií vzhledem k hlavnímu tématu. „*Pokud nejsou podepřeny takovouto teorií, jsou měření a závěry o zaujetí médií podezřelé,*“ píše. (Entman 2007, str. 163)

V naší analýze není zavedená **obecná kategorie pro-ruského**⁹⁶ / **pro-gruzínského zaměření** chápána jako samostatný rámec, ale v Entmanově duchu jako výsledek použitého mediálního rámcování. Kodéři proto dostali za úkol kódovat tuto obecnou kategorii u každého článku jako poslední a vycházet přitom z vlastního kódování předchozích rámců – zejména z dimenzí rámců, které zkoumají, zda byla vina a odpovědnost za rozpoutání konfliktu přisuzována Rusku či Gruzii (viz kapitola 3.4.3.1); zda autor rámcoval ruskou intervencí v Gruzii jako nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy Ruska, nebo této interpretaci odporoval (viz kapitola 3.4.6.2.1); zda pro něj byl gruzínský konflikt

⁹⁴ Kodéři dostali za úkol kódovat potenciální materiály s názorem, že Jižní Osetie a Abcházie mají větší právo na nezávislost než Kosovo kódem „zcela srovnatelný“, protože by se jednalo spíše o extrémnější podobu názoru, který v analyzovaných článcích vyjadřuje Jan Keller, Václav Klaus, Pavel Máša atd. (viz výše) než o nesrovnatelnost, která větší právo na nezávislost připisuje Kosovu.

⁹⁵ Entman se ve své nejnovější stati v podstatě shoduje s Chomským a Hermannem (viz kapitola 2.3.1) v tom, že dominance rámců v médiích často není záměrem novinářů, ale spíše jejich neuvědomělým přejímáním těchto rámců od politických aktérů, kteří tak v médiích prosazují svoje interpretace událostí. (Entman 2010, str. 112)

⁹⁶ Zde se jedná o zkratku v názvu kategorie. V kódovací knize je upozornění, že jako pro-ruské zaměření se počítá i zaměřené pro-osetské a pro-abcházské.

argumentem pro výstavbu protiraketového štítu USA, nebo těmto argumentům oponoval (viz kapitola 3.4.6.3.1); zda obhajoval, nebo rozporoval srovnatelnost situace Jižní Osetie a Abcházie s Kosovem (viz kapitola 3.4.6.4.1).

Kromě těchto pokynů nebyla **obecná kategorie pro-ruského / pro-gruzínského zaměření** blíže definována. Hypotézou vycházející z Tankardovy metodologie redukce rámců přitom je, že kodéři při kódování této kategorie dosáhnou dostatečné shody, díky níž bude možnost odmítnout obvinění z možné subjektivity v hodnocení pro-ruskosti / pro-gruzínskosti kódovaných textů.

3.5 Shrnutí dílčích hypotéz a výzkumných otázek z kvalitativní analýzy

Do kvantitativní analýzy vstupuje devět kategorií (rámců), z nichž u čtyř je definována doplňující proměnná zkoumající dimenzi rámce, a obecná kategorie celkového zaměření textu. Pro rekapitulaci všech rámců a hodnot, kterých mohou nabývat, viz *APPENDIX 2: KÓDOVACÍ KNIHA*.

K základním výzkumným otázkám definovaným v kapitole 2.3.4, kterými se bude kvantitativní analýza zabývat, přibyli v kvalitativní analýze tyto dílčí hypotézy:

Metodologické hypotézy:

Hypotéza 0a – o shodě v kódování v rámcích: Kodéři dosáhnou dostatečné shody (adjustovaná míra vycházející ze vzorové studie Jamese W. Tankarda (2001)) ve všech rámcích i v jejich rozvíjejících kategoriích.

Hypotéza 0b – o shodě v kódování obecní kategorie: Kodéři dosáhnou dostatečné shody i v kódování obecné kategorie pro-gruzínského / pro-ruského zaměření článku.

Tematické hypotézy:

Hypotéza 1a: V diplomatickém rámcování gruzínského konfliktu převládá ve všech analyzovaných denících konfliktualistický tón.

Hypotéza 1b: Konfliktualistické diplomatické rámcování je nejdominantnější v deníku Hospodářské noviny, naopak nejméně dominantní v deníku Právo.

Hypotéza 2a: Deníky se zpravodají v místě konfliktu (MF DNES, LN) dominantněji využívají epizodické rámcování (rámec vojenských střetů a operací a rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů).

Hypotéza 2b: S intenzitou epizodického rámcování pozitivně souvisí pro-gruzínské zaměření deníku.

Hypotéza 3: Všechny deníky při využití kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání častěji na stranu Ruska (resp. separatistických regionů).

Hypotéza 4: Rámcování pomocí humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů je nejvíce dominantní v deníku MF DNES.

Hypotéza 5: Generický rámec ekonomických důsledků a souvislostí je u jednotlivých deníků vytlačen negenerickým (zejména specifickými) rámci. A to konkrétně radarovým rámcem a rámcem kosovského argumentu v případě Práva a rámcem ruského imperialismu a rámcem humanitárních dopadů/pomoci v případě MF DNES.

Hypotéza 6a: Při použití rámce ruského imperialismu převládá ve všech denících vyznění, že dnešní Rusko má nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy (případně srovnatelné se SSSR).

Hypotéza 6b: Tato dimenze rámce ruského imperialismu nejvíce dominuje v deníku MF DNES.

Hypotéza 7a: Při použití radarového rámce ve všech denících dominuje využití gruzínského konfliktu k pro-radarové argumentaci.

Hypotéza 7b: Nejméně dominantní je tento trend v deníku Právo, který častěji než zbylé deníky využívá opačnou (proti-radarovou) dimenzi rámce.

Hypotéza 8a-c: (a) Lidové noviny a Právo využívají rámec kosovského argumentu častěji jako dominantního v článku – tj. zaměřují se výhradně na tento problém. (b) Deník MF DNES častěji používá personifikaci a přiblížení rámce kosovského argumentu pomocí sporů na české politické scéně (tj. rámec kosovského argumentu komplementuje s rámcem českých vnitro-politických sporů a implikací). (c) Deník Hospodářské noviny se kosovskému argumentu v rámcování vyhýbá.

Hypotéza 8d: Při použití rámce kosovského argumentu ve všech denících dominuje argumentace, že kosovský problém je srovnatelný s problémem gruzínských odtrženeckých regionů.

Hypotézy o průběhu rámcování v čase:

Hypotéza 9a: Průběh a transformace rámcování gruzínského konfliktu v čase je u všech deníků totožný (což naznačuje, že deníky při výběru rámcování sledují obdobné zpravodajské hodnoty).

Hypotéza 10a: Epizodické rámcování pomocí rámce vojenských střetů a operací dominuje ve všech denících v první (9.-11.8.2008) i druhé (14. - 15.8.2008) fázi konfliktu (což

naznačuje preferenci zpravodajských hodnot uvedených v kapitole 3.4.2).

Hypotéza o homogenitě rámcování:

Hypotéza 11: Rámcování ve všech denících je přibližně stejně homogenní – tj. deníky využívají přibližně stejné šíře rámců (tj. nabízejí stejný počet úhlů pohledu na gruzínský konflikt).

4. Kvantitativní analýza rámcování gruzínského konfliktu

4.1 Tankardova metoda seznamu rámců

Tankardova metoda seznamu rámců, kterou využijeme při redukci subjektivity v přechodu ke kvantitativní analýze, má tři stěžejní body. Stručně byly představeny už v teoretickém úvodu (2.3.3.2), nyní budou rozvedeny v souvislosti s naší analýzou. Po definování seznamu všech potenciálně přítomných a rozeznatelných rámců (viz kvalitativní analýza) jsou kódérům kromě s kódovaným materiálem (N=421 článků) jako pomůcky při kódování předloženy:

- c) souhrn klíčových témat, slov, frází a obrazů typických pro dané rámce (Tankard 2001, str. 101). Tuto fázi v našem výzkumu reprezentuje fakt, že kóděři dostali shrnutí výstupů kvalitativní analýzy, které popisovaly jednotlivé definované rámce.⁹⁷
- d) jedenáct „ohniskových bodů“, na které se mají kromě textu jako celku soustředit při identifikaci rámců. V Tankardově případě mezi ne patří:
 1. Titulky a nadtitulky,
 2. Podtitulky,
 3. Fotografie,
 4. Popisky fotografií,
 5. Tzv. poutáky a perexy (tj. první odstavce textu),
 6. Výběr zdrojů,
 7. Výběr citací,
 8. Zdůrazněné citace (např. v rámečcích),
 9. Loga,
 10. Statistiky, tabulky a grafy,
 11. Shrnující odstavce a závěry článků

Vzhledem k tomu, že analýza českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu se zaměřuje výhradně na text článků, byly Tankardovy ohniskové body redukovány a kóděři dostaly za úkol, ať se kromě textu jako celku zaměřují na ohniskové body 1,2,5,6,7,8,11 z Tankardova seznamu. Po zakódování článků byla stejně jako ve vzorové studii vyhodnocována shoda kódérů. Protože však analýza rámcování gruzínského konfliktu má zcela jiné parametry než Tankardova analýza rámcování tématu potratů, musely být před použitím metody seznamu rámců provedeny dílčí její adjustace.

⁹⁷ Jednalo se výše uvedenou kvalitativní analýzu očištěnou o teoretické úvahy, hypotézy a odkazy na konkrétní periodika a dalších faktorů, které by mohli kóděři při kódování ovlivňovat.

4.2. Adjustace Tankardovy metody seznamu rámců

4.2.1 Nedisjunktnost rámců a možnost neutrální kategorie

V analýze rámcování problematiky potratů v amerických denících, která je naší modelovou studií, Tankard pracuje s rámci jako disjunktivními. (Tankard 2001) Nepřipouští tak možnost multiplicity rámců a výskytu více rámců v jednom kódovaném textu (článku). Tankardova spolupracovnice L. J. Hendricksonová však později ve své analýze mediálního rámcování problematiky zanedbávaných dětí metodu rozšiřuje a pracuje s rámci, které nejsou nutně disjunktivní:

„Výzkum L. J. Hendricksonové poskytl důkaz, že rámce mohou být reliabilně kódovány a rozšířeny na základě metody „seznamu rámců“ i s připuštěním, že do určitých zpravodajských příběhů mohou být inkorporovány elementy více než jednoho rámce,“ píše sám Tankard. (Tankard 2001, str. 103)

Kvalitativní analýza rámcování gruzínského konfliktu v českých denících (viz kapitola 3.4) ukázala řadu případů, kde se v článku překrývá, komplementuje či soupeří více rámců. Přístup k rámci jako k disjunktivním kategoriím by tedy mohl vést nežádoucímu zjednodušení skutečné struktury rámcování gruzínského konfliktu. Proto následujeme příklad Hendricksonové a přistupujeme k rámci jako k nedisjunktivním kategoriím. Kodéři však dostali za úkol kódovat maximálně jeden dominantní rámec v článku⁹⁸ a jeden či maximálně dva sekundární rámce v článku.⁹⁹ Připuštěna byla přitom i možnost, že v článku ani jeden typ rámcování nedominuje.¹⁰⁰

James W. Tankard pracuje ve vzorové studii s dvěma protikladnými rámci (proti a pro-potratové rámcování) jako s jednou dichotomickou proměnnou. Nepřipouští tak možnost „*neutrálních ani smíšených kategorií*“. Vyřazení těchto kategorií obhajuje tím, že by se mohly stát „*[...] lehkým způsobem, jak mohou kodéři vyhnout těžkému kódovacímu rozhodnutí.*“ (Tankard 2001, str. 102).

Tento Tankardův přístup v analýze rámcování potratů vyloučil možnost, že by některý z analyzovaných článků mohl být rámcován neutrálně (tedy například srovnávat argumenty obou stran a nevyznívat ani pro-potratově, ani proti-potratově). Kvalitativní

⁹⁸ Ze samotného termínu „dominance“ logicky vyplývá, že dva rámce nemohou být stejně dominantní, protože pak by nedominoval ani jeden.

⁹⁹ Kodéři dostali za úkol brát v potaz jen rámce, kterými je rámcován alespoň jeden odstavec textu, nebo se výrazně prosazují tzv. ohniskových bodech (titulek, podtitulky, atd. – viz kapitola 4.1). Pokud je rámec v textu používán méně (například jen na úrovni jedné nebo v delších článcích několika málo vět), nekóduje se ani jako sekundární.

¹⁰⁰ V tomto případě jsou všechny přítomné rámce kódovány jako sekundární. Opět by nemělo být překročeno pravidlo maximálně 3 rámců v článku.

analýza však ukázala, že tento přístup by v případě českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu mohl vést k nežádoucímu vyřazení reálně přítomné neutrální kategorie u **obecné kategorie celkového zaměření textu (pro-ruského / pro-gruzínského)** a u čtyřech rozvíjejících proměnných (dimenzí) rámců, kde se neutrální vyznění reálně objevuje (viz kapitola 3.4). V dvoupólových škálách těchto proměnných tak byla neutrální hodnota ponechána.

Pro výslednou kódovací knihu se seznamem proměnných i hodnot, které nebývají, viz APPENDIX 2.

4.2.2 Zvýšení počtu kodérů pro skutečnou redukci subjektivity

Počet kodérů, jejichž (ne)shoda vede k redukci počtu rámců, a výsledně pak podle Tankarda k „*reliabilitě měření*“ a „*možnosti replikace*“ stejných výsledků (Tankard 2001, str. 104), není Tankardově metodologii přesně stanoven. V analýze rámcování problematiky potratů používá Tankard dva kodéry. Dochází přitom k závěru, že „*[...] dosažení akceptovatelné úrovně reliability znamená, že subjektivita byla vyřazena z (procesu) identifikace rámců.*“ (Tankard 2001, str. 104)

Tento závěr se ale ukazuje při bližším kritickém pohledu jako zpochybnitelný. Revize seznamu rámců v případě Tankardovy studie rámcování problematiky potratů spočívala v redukci šesti rámců (proti-potratový, proti-pro-potratový, pro-život / pro-potratový, proti-proti-potratový) na dva protikladné (obecně pro-potratový a obecně proti-potratový). Zjednodušení tedy spočívá v tom, že tři rámce, které jsou zaměřeny proti interrupci - proti-potratový rámec, proti-pro-potratový¹⁰¹ a rámec pro-život - se slučují do jednoho obecně proti-potratového rámce. Stejně sloučení probíhá i na straně rámců podporujících interrupci.

Pro kodéry se tak situace zjednodušuje pouze o nutnost výběru uvnitř trojice pro-potratově (respektive proti-potratově) zaměřených rámců. Samotné „*vyřazení subjektivity*“ takto aplikovaná metodologie ale nezaručuje. Subjektivita a tedy i subjektivitou daná neshoda kodérů totiž může, jak ostatně Tankard (2001) ve svých východiscích sám zdůrazňuje, pramenit z jejich stereotypních přístupů a apriorních názorů na problematiku. Pokud se dva kodéři v kódování redukovaného seznamu dvou rámců shodují a neshodují se při kódování šesti rámců, v nichž byl však obsažený stejný potenciál dvou subjektivních

¹⁰¹ Vymezuje se proti pro-potratovému rámci.

postojů kodéra k tématu (pro či proti interrupcím), není vyloučeno, že shoda nastala jen díky tomu, že:

- a) zúžení kategorií zjednodušilo kódovací rozhodnutí, a zároveň:
- b) oba kodéři mají stejné stereotypní a subjektivní nahlížení na problematiku.

V takovém případě by se samozřejmě nejednalo o Tankardovo kýžené „vyřazení subjektivit“. Role subjektivit naopak mohla použitím pouhé dvojice kodérů a redukcí rámců na obecně pro-potratový a proti-potratový, které k subjektivnímu kódování vybízejí, posilněna a zastřena.

Maximou kvantitativní analýzy rámcování gruzínského konfliktu v českých denících, bylo subjektivitu v kódování skutečně redukovat a dosáhnout alespoň intersubjektivně platných a přijatelně reliabilních závěrů. I kvalitativní analýza přitom ukázala, že mediální zpracování gruzínského konfliktu může obsahovat motiv nepřímého střetu dvou geopolitických mocí (Rusko vs. USA a NATO) a navíc spojuje téma s kontroverzními a diskutovanými problémy americké protiraketové obrany a uznání Kosova. I díky tomu bylo třeba apriorní hodnotové přístupy a stereotypy kodérů předpokládat.¹⁰²

Předností Tankardovy metodologie seznamu rámců je fakt, že v rámci testování rámců postupuje popperovsky falsifikačním, nikoli verifikační metodou. (Popper 2002) Neverifikuje intersubjektivní platnost a reliabilitu daných rámců, nýbrž ji falsifikuje a takto „falsifikované rámce“ vyřazuje. V Popperově falsifikačním přístupu je obecně žádoucí maximalizace objemu evidence, s níž se pokoušíme o falsifikaci teorie.¹⁰³ (Popper 2002) Bereme-li v Tankardově metodologii jako vnitřní teorii intersubjektivní platnost a rozpoznatelnost rámce a (ne)shodu kodérů jako evidenci této teorie, měl by být maximalizován objem měření této neshody. To lze zajistit:

- a) horizontální maximalizací – tj. co nejširším a nejdiverznějším rozsahem materiálu, který je kódován a u něž je měřena (ne)shoda kodérů. Tento rozsah je však v případě analýzy rámcování gruzínského konfliktu, jakožto i v případě většiny dalších

¹⁰² Což potvrdila zmíněné prohlášení jednoho z kodérů, že „S gruzínským postupem každopádně nesouhlasí“. Potvrdilo obavu, že apriorní hodnotové postoje jsou, ač jindy možná neverbalizovaně, běžné. A řešením je použití robustní metodologie, která odhalí, nakolik a kde je kódování apriorním přístupem kodérů zatíženo.

¹⁰³ K hypotetické verifikaci hypotézy je podle Poppera nutno nekonečné množství evidence, z čehož rovněž vyplývá, že falsifikací větším objemem evidence se pravděpodobnost teorie nezvětšuje (protože poměr reálné evidence k nekonečně rozsáhlé evidenci zůstává stejný). Zvyšuje se ovšem tzv. verisimilitude teorie, podle níž lze použitelnost teorií srovnávat. (Popper 2002, kapitola 10)

analýz, apriori limitován počtem publikovaných a tedy zkoumatelných článků v analyzovaném období.

b) vertikální maximalizací – tj. zvýšením počtu kodérů, kteří mohou do procesu kódování přinášet subjektivitu, a jejichž (ne)shoda je prostředkem falsifikace a vyřazování rámců.

V analýze rámcování gruzínského konfliktu byla zvolena v rámci dosažení přijatelně reliabilních výsledků a díky nemožnosti zvětšit v rámci zadání zkoumaný vzorek druhá možnost maximalizace objemu evidence. Procesu kódování se účastnilo 11 kodérů, přičemž populace článků byla rozdělena na třetiny a každý článek tak kodovali paralelně čtyři kodéři.¹⁰⁴ Každý z kodérů kodoval 140 respektive 141 článků (třetina celkového materiálu).

4.2.3 Přepočítání požadavku na shodu

Vycházíme-li z Tankardovy metodologie, musíme zhruba respektovat jeho požadavky na shodu kódovačů, která je nezbytná pro uvažování o daném rámci jako intersubjektivně rozpoznatelném v textech a tedy zařaditelném do analýzy – ve studii potratů činila 89 procent. (Tankard 2001) Tankardovy požadavky na shodu však musí být adjustovány, protože kódování se zúčastnil jiný počet kodérů a vyskytuje se v něm jiný počet a typ proměnných rozdílných co do počtu hodnot.¹⁰⁵

Abychom se v analýze shody kódovačů přiblížili Tankardovu modelu, byly (pouze pro účely zkoumání shody) hlavní rámce z původních trichotomií překódovány na dichotomie (nepřítomnost-přítomnost). Původně pětihodnotové rozvíjející proměnné (dimenze) rámců a **obecná kategorie celkového zaměření textu (pro-ruského / pro-gruzínského)** byly z původních pětihodnotových škál pro účely testování shody a přiblížení Tankardovu modelu překódovány na trichotomie (např. pro-gruzínského – neutrální – pro-ruského / pro-radarového – neutrální – proti-radarového / atd.). Analyzujeme tedy shodu 4 kodérů u dichotomií (hlavní rámce), respektive u trichotomií (rozvíjející proměnné). Adekvátně těmto změnám v modelu musíme adjustovat, tedy zpřísnit či uvolnit požadavek na shodu kodérů, který u Tankarda platí pro 2 kodéry dichotomických otázek.

Tankard při použití dvou kodérů vyžaduje v shodu v 89 procentech kódovaných článků ($p_i=0,89$). Při adjustaci této míry jsme vycházeli z analýzy náhodné shody různého

¹⁰⁴ Autor diplomové práce kodoval nezávisle na ostatních kodérech dvě třetiny článků. Zastal tak práci dvou kodérů.

¹⁰⁵ Celkem se museli v každé části čtyři kodéři soustředit oproti Tankardovým šesti na patnáct proměnných, které navíc mají dva typy škál hodnot, kterých mohou nabývat.

počtu kodérů (p_0). Tankardův výsledný model odpovídá situaci dvou kodérů, kteří kódují dichotomickou proměnnou¹⁰⁶ a k náhodně shodě tak v něm dochází průměrně v 50 procentech případů:

$$p_{0(2,6)} = M / V = 2 / 2^2 = 2 / 4 = 0,5 = 50 \%$$

kde M je počet možných shod (v Tankardově případě dvě – buď všichni kódují nepřítomnost, nebo všichni kódují přítomnost rámce)

a V je počet všech možných kombinací (počet hodnot proměnné počet kódovačů $=2^2=4$)¹⁰⁷

V případě čtyř kódovačů dvouhodnotové proměnné dochází k náhodné shodě ve 12,5 procentech případů:

$$p_{0(2,4)} = M / V = 2 / 2^4 = 2 / 16 = 0,125 = 12,5 \%$$

Při adjustaci požadavku na shodu musíme uvažovat, kolik v jednotlivých modelech činí maximální možná nenáhodná shoda ($p_x = 1 - p_0$). Budeme požadovat stejné pokrytí této maximálním možné shody, která není dána jen náhodou, jakou dosáhl Tankardův model.

V Tankardově modelu činí maximální možná nenáhodná shoda (p_x) 50 procent. Jeho finální požadavek na shodu převyšuje náhodnou shodu v modelu o 39 procentních bodů.¹⁰⁸

$$p_{x(2,6)} = 1 - p_{0(2,6)} = 1 - 0,5 = 0,5 = 50 \%$$

$$p_{t-0(2,6)} = p_t - p_{0(2,6)} = 0,89 - 0,5 = 0,39 = 39 \%$$

Tankard tedy z maximální možné nenáhodné shody, která činí 50 procent celkových případů (článků), vyžaduje shodu v 39 procentech celkových případů. Požaduje tedy pokrytí 78 procent z maximální možné nenáhodné shody.

$$P = p_{t-0(2,6)} / p_{x(2,6)} = 0,39 / 0,5 = 0,78 = 78 \%$$

V našem modelu čtyř kódovačů dichotomické proměnné činí maximální možná nenáhodná shoda 87,5 procent.

$$p_{x(2,4)} = 1 - p_{0(2,4)} = 1 - 0,125 = 0,875 = 87,5 \%$$

¹⁰⁶ Tj. kódují buď přítomnost obecně pro-potratového rámce, či přítomnost obecně proti-potratového rámce.

¹⁰⁷ Oba kódují přítomnost jednoho rámce, nebo přítomnost druhého rámce, nebo jeden kóduje přítomnost prvního rámce a druhý přítomnost druhého rámce, resp. naopak. Tedy 4 možnosti.

¹⁰⁸ Jinými slovy – z 89 procent shody, které Tankard dosáhl a požaduje, by se 50 procent dosáhlo i při náhodném kódování. Zbýlých 39 procent je nenáhodná shoda.

Stejně jako Tankard požadujeme pokrytí 78 procent z této maximální možné nenáhodné shody (tj. 78 procent z našich 87,5 procent). Dostáváme se na požadavek pokrýt nenáhodnou shodou 68,25 procent z celkového množství případů (článků).

$$P = p_{g-0(2,4)} / p_{x(2,4)}$$

$$0,78 = p_{g-0(2,4)} / 0,875$$

$$p_{g-0(2,4)} = 0,78 * 0,875 = 0,6825 = \mathbf{68,25 \%}$$

Těchto 68,25 procenta odpovídá 39 procentům v Tankardově modelu. Vyjadřuje, o kolik procentních bodů musí finální požadavek na shodu převyšovat náhodnou shodu v daném modelu.

V Tankardově případě nastávala náhodná shoda 50 procentech celkových případů. Celkový požadavek tak činí oněch 89 procent (39 + 50). V našem modelu čtyř kódovačů dichotomické proměnné musíme rovněž přičíst procento náhodné shody ($p_{0(2,4)} = 12,5 \%$) a dostáváme se na finální požadavek shody 80,75 procenta, zaokrouhleně pak 81 procent.

$$p_t = p_{t-0(2,6)} + p_{0(2,6)} = 0,5 + 0,39 = 0,89 = \mathbf{89 \%}$$

$$p_g = p_{g-0(2,4)} + p_{0(2,4)} = 0,6825 + 0,125 = 0,8075 = \mathbf{80,75 \% \approx 81 \%}$$

Analogicky se dá dojít k adjustovanému požadavku na shodu u rozvíjejících otázek našich rámců, které měly původně pět hodnot a pro testování shody jsme je překódovali na trichotomie. Zde činí požadavek na shodu cca 78,82 procent, zaokrouhleně tedy 79 procent.

TAB 4.2.3 Kalkulace požadavku shody pro různé modely kódování

	Tankardův model	Náš model - hlavní rámce	Náš model - širší rámce
	2 kóděři - 2 hodnoty proměnné	4 kódovači - 2 hodnoty proměnné	4 kódovači - 3 hodnoty proměnné
náhodná shoda (p_0)	50	12,5	3,703703704
maximální možná nenáhodná shoda (p_x) ($p_x = 100 - p_0$)	50	87,5	96,2962963
o kolik převyšuje finální požadavek na shodu náhodnou shodu ($p - p_0$)	39	68,25	75,11111111
požadavek pokrytí nenáhodné shody podle Tankarda (P) ($P = (p_{(2,6)} - p_{0(2,6)}) / p_{x(2,6)}$)	78	78	78
finální požadavek na shodu (p)	89	80,75	78,81481481

pozn1: údaje jsou v procentech

pozn2: údaj v šedě označených buňkách je rozhodující a musí být shodný u všech modelů, ostatní údaje se liší, protože se v modelech liší procento náhodné shody

4.2.4 Adjustace příspěvků do shody

Navýšení počtu kodérů z Tankardových dvou na čtyři vyžaduje také zamyšlení nad adjustací příspěvků do kalkulované shody kodérů. V Tankardově modelu se dva kodéři buď shodují, nebo ne. Matematicky vyjádřeno případy (články) mají buď koeficient shody $k_s=1$ nebo $k_s=0$ a celková shoda je aritmetickým průměrem těchto koeficientů shody u všech případů (článků).

Počítat se shodou kodérů jako dichotomií (0,1) je ale v případě rozšíření počtu kodérů na čtyři pro každý článek značně nesenzitivní a zcela by se stíral rozdíl mezi případy, kdy a) tři kodéři kódují 0 (nepřítomnost rámce) a jen jeden se odchyluje a kóduje 1 (přítomnost rámce), b) shoda je minimální možná (tj. dva kodéři kódují nepřítomnost a dva přítomnost rámce).

Takto nesenzitivní metodologie, která by oběma případům přiřadila koeficient shody $k_s=0$, by vedla k vyřazení rámce například i v případě, že se tři kodéři v rozpoznání v rámci v populaci článků stoprocentně shodují a čtvrtý se s nimi shoduje v 80 procentech, tedy má jen 20 procentech článků má jiné subjektivní čtení a kódování. Abychom v analýze mediální rámcování gruzínského konfliktu předešli této necitlivosti ve vyhodnocování shody, byl udělen:

- a) shodě všech kodérů udělen koeficient shody $k_4=1$
- b) shodě tří ze čtyř kodérů nižší koeficient shody $k_3=0,5$ (v případě dichotomií) resp. 0,75 (v případě trichotomií)¹⁰⁹
- c) shodě dvou ze dvou kodérů (tj. minimální shodě) pak nulový koeficient shody $k_2=0$

Výsledný model kalkulace celkové shody kodérů v rámcich je tak obecně více citlivý a méně přísný, než model Tankardův, který vedl u výzkumu mediální prezentace potratů k redukci drtivé většiny rámců (Tankard 2001, str. 102). V případě analýzy českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu je ovšem tento pokles přísnosti vyvážen faktem, že kodéři museli oproti Tankardovým šesti sledovat celkem patnáct proměnných,

¹⁰⁹ V případě trichotomií je díky většímu počtu kategorií náhodná shoda tří kodérů méně pravděpodobná než v případě dichotomií, má proto vyšší koeficient. Obecně se zvolený postup dá formulovat tak, že maximální možná shoda n kodérů má koeficient $k_n=1$ a shoda $n-1$ kódovačů má koeficient $k_{n-1}=0,5$ v případě dichotomií resp. 0,75 v případě trichotomií. Při počítání shody v proměnných rozvíjejích hlavní rámce (např. jestli měl diplomatický rámec konfliktualistické či konsensuální vyznění) totiž nastávají případy, že $n \neq 4$ ale $n=3$. Tedy, že samotnou přítomnost diplomatického rámce vnímají 3 ze 4 kodérů a v rozvíjející proměnné, která se kóduje pouze u přítomného rámce, se tak mohou shodnout maximálně oni 3 kodéři. V takových případech bylo počítáno se koeficientem shody 1 v případě shody všech a 0,75 v případě shody dvou.

kteřé navíc nejsou disjunktní. Jejich kódovací a rozhodovací proces tak byl řádově náročnějši než v případě Tankardovy studie (Tankard 2001).

4.2.5 Způsob redukce rámců

Poslední adjustace Tankardovy metodologie se týká způsobu redukce počtu rámců. Tankard v analýze mediálního rámcování potratů při nedosažení kýžené shody redukoval počet rámců a znovu provedl kódování a test shody. (Tankard 2001, str. 102). Tento postup je nutný, protože Tankard používá šesti disjunktních rámců. Kvůli použití disjunktních rámců tak kalkuluje jen jeden ukazatel shody pro všechny rámce dohromady,¹¹⁰ a když je tato dosažená shoda malá, nezbyvá, než seznam rámců redukovat a znova kódovat a počítat dosaženou shodu znova.

V analýze českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu nebylo přístupováno k rámcům jako k disjunktním (viz kapitola 4.2.1). Základní rámce tvořili jako v Tankardově modelu antipody,¹¹¹ u nichž by nemohla nastat současná přítomnost (multiplicita) v jednom článku. Shoda kódů tak musela být měřena pro každý kódovaný rámec jednotlivě. Tato analytická a časově náročnějši metodologie však umožňuje při nedosažení shody v kódování jednotlivých rámců jejich jednotlivé vyřazení, namísto redukce seznamu a opakovaného kódování, které by bylo vzhledem k robustnosti metody (značný počet kódů, kategorií a rozsah kódovaného materiálu) neproveditelné.

4.3 Vyhodnocení shody kódovačů v jednotlivých rámcích

Na základě Tankardovy metodologie upravené pro potřeby analýzy českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu (viz kapitola 4.2) byla na vyčištěných a výše zmíněném způsobem rekódovaných datech (4.2.3) provedena analýza shody kódů v jednotlivých rámcích.

Koeficient shody pro každý daný rámec byl vypočten jako aritmetický průměr koeficientů shody v jednotlivých případech-článcích (viz kapitola 4.2.4). Srovnání celkové shody v jednotlivých rámcích s požadovanou shodou¹¹² ukazuje tabulka TAB 4.3.1 (viz

¹¹⁰ Jestliže jeden kód zakóduje na rozdíl od ostatních např. rámec pro-život, tvořil to automaticky neshodu i v ostatních rámcích, protože kód mohl kódovat přítomnost právě jednoho rámce.

¹¹¹ Tankard používá i v základním modelu 6 rámců protikladné rámce, např. proti-potratový vs. proti-proti-potratový. V naší analýze tomu odpovídá dimenze použití rámce, která je zkoumána v rozvíjejících proměnných (např. pro-radarové vs. proti-radarové vyznění radarového rámce). Tyto rozvíjející proměnné lze tedy vyřadit jednotlivě bez vyřazení rámce základního.

¹¹² Jedná se o 81 % u hlavních rámců resp. 79 % u pětihodnotových obecné kategorie celkového vyznění článku a rozvíjejících otázek (viz kapitola 4.2.3) vyjádřených nikoli procentuální, ale desetinné formě.

výše). Jak ukazuje tabulka, testem minimální požadované shody kódovačů prošlo 12 ze 15 kódovaných proměnných. U tří zbývajících proměnných mezi kodéry nepanovala dostatečná shoda a z analýzy budou vyřazeny.

TAB 4.3.1 Shoda kodérů v jednotlivých rámcích

Název rámce / rozvíjející proměnné	B. Obecná kategorie vyznění článku	F1. Diplomatický rámec	F1a. Konflikt vs. konsensus v diplom. rámci	F2. Rámec vojenských střetů a operací	F3. Rámec human. Dopadů / pomoci a lidských příběhů
Koeficient shody	0,77	0,83	0,65	0,86	0,89
Požadovaný koeficient	0,79	0,81	0,79	0,81	0,81
Průchod do analýzy	NE	ANO	NE	ANO	ANO

Název rámce / rozvíjející proměnné	F4. Kauzální rámec - hledání viníků a přisuzování odp.	F4a. Vina a odpovědnost na straně Gruzie/Ruska	F5. Rámec ruského imperialismu	F5a. Má Rusko nebezp. a nepřim. imperiální snahy?	F6. Rámec českých vnitropol. sporů a implikací
Koeficient shody	0,83	0,83	0,88	0,86	0,92
Požadovaný koeficient	0,81	0,79	0,81	0,79	0,81
Průchod do analýzy	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO

Název rámce / rozvíjející proměnné	F7. Radarový rámec	F7a. Pro / proti-radarové vyznění radar. rámce	F8. Rámec eko. dopadů a souvislostí	F9. Rámec kosovského argumentu	F9a. Srovnatelnost x nesrovnatelnost s Kosovem
Koeficient shody	0,96	0,84	0,96	0,97	0,77
Požadovaný koeficient	0,81	0,79	0,81	0,81	0,79
Průchod do analýzy	ANO	ANO	ANO	ANO	NE

pozn: Šedě jsou vyznačeny proměnné, které zkoumají použití předcházejícího hlavního rámce. U rámců, které neprošly testem minimální požadované shody, je tučný a tučný výsledek NE v řádku Průchod do analýzy.

Kodéři se dostatečně neshodli v obecné proměnné celkového vyznění článku (progruzínské / pro-ruské). Neshodli se ani ve dvou dalších rozvíjejících proměnných, které zkoumaly protikladné vyznění základních rámců proměnných (konfliktualistický vs. konsensuální vyznění diplomatického rámce, srovnatelnost x nesrovnatelnost gruzínského konfliktu s problémem Kosova). Z toho vyplývá metodologický poznatek, že:

Některé z výše citovaných analýz rámcování (viz kapitola 2.5) zkoumaly framing článků v rovině jednoduchých normativních protikladných přístupů k hlavnímu tématu. Například Elders a Lüter analyzují na čtyřhodnotové škále, nakolik články v německých denících podporovaly či odmítaly nasazení německých jednotek v Kosovu (Elders, Lüter 2000), a spoléhají se v kódování těchto kategorií na expertní úsudek odborníka.

Naše analýza však naznačila, že právě v kategoriích, které nabývají normativně protikladných hodnot a dávají prostor pro subjektivní kódování, je shoda kodérů nejnižší. Pro dosažení dostatečné reliability a alespoň intersubjektivní platnosti analýzy se tak ukazuje vhodná například právě Tankardova metoda redukce seznamu rámců.

4.3.1 Alternativní test: vyhodnocení shody kodérů podle Cohenova kappa

Pro dosažení jistoty, že při využití a adjustaci Tankardovy metodologie byly odstraněny nejméně reliabilní rámce, byla ověřena shoda kodérů alternativní metodou. Standardním ex-post vyhodnocením shody kodérů je ukazatel Cohenovo Kappa, které počítá stejně jako naše adjustace Tankardových požadavků na shodu (viz kapitola 4.2.3) s náhodnou shodou kodérů¹¹³ a srovnává ji se shodou dosaženou.

Předpis Cohenova Kappa je:

$K = (\text{Pr}(a) - \text{Pr}(e)) / (1 - \text{Pr}(e))$, kde:

Pr(a) je procento dosažené shody

Pr(e) je pravděpodobnost náhodné shody.

Pravděpodobnost náhodné shody je přitom počítána ex-post jako suma kombinací pravděpodobností ve shodných kategoriích u různých kodérů. Pakliže například 2 kodéři kódují dichotomii a oba volí v 80 % případů hodnotu 1 a ve 20 % případů hodnotu 0, pak je pravděpodobnost náhodné shody $\text{Pr}(e) = 0,8 * 0,8 + 0,2 * 0,2 = 0,68$. Shodli-li by se přitom reálně v 90 % případů, dosáhne ukazatel Cohenovo Kappa výše $K = (0,9 - 0,68) / (1 - 0,68) = 0,69$. (Cohen 1960)

Jako pomůcka pro vyhodnocení velikosti Cohenova kappa bývá používána následující stupnice definovaná Simem a Wrightem. (Sim & Wright 2005)

¹¹³ Cohenovo Kappa nevytváří kritéria minimální shody před kódováním, ale testuje shodu ex-post. U Cohenova Kappa i našeho postupu, který vycházel z adjustace Tankardových ex-ante požadavků, je důležitá kalkulace náhodné shody, s níž je srovnávána shoda dosažená. Náš postup definuje kritéria před kódováním – u kalkulace náhodné shody tak vychází z předpokladu stejné pravděpodobnosti všech kategorií (je stejně pravděpodobná přítomnost/nepřítomnost daného rámce – a proto je náhodná shoda 4 kodovačů dichotomie 12,5 %), Cohenovo Kappa počítá i samotnou pravděpodobnost náhodné shody ex-post – vychází z reálných pravděpodobností kategorií (např. jestliže je konfliktní rámec u jednoho kodéra zastoupen 90 % a u druhého 10 % je jejich „náhodná shoda“ mnohem méně pravděpodobná, než kdyby byl u obou zastoupen 50:50).

0 – nulová shoda

0,01 až 0,2 - minimální shoda

0,21 až 0,4 - slabá shoda

0,41 až 0,6 – průměrná shoda

0,61 až 0,8 – značná shoda

0,81 až 1 – perfektní shoda

Autoři ovšem upozorňují, že se jedná o orientační stupnici. Ukazatel Cohenovo Kappa se používá zejména pro hodnocení shody dvou kodérů při kódování dichotomie. Při růstu počtu kodérů (v naší analýze 4) či vyšším počtu kategorií proměnné (v naší analýze jsou trichotomie **obecná kategorie vyznění článku (pro-gruzínské / pro-ruské)** a všechny rozvíjející proměnné dimenzí rámců) Cohenovo Kappa standardně klesá a jeho autoři radí zmírnit požadavky na jeho výši. (Sim & Wright 2005)

TAB 4.3.1.1 Shoda kodérů – Cohenovo Kappa

Název rámce / rozvíjející proměnné	B. Celkové vyznění článku	F1. Diplomatický rámec	F1a. Převládající tón v diplomatickém rámci	F2. Rámec vojenských operací a konfliktů	F3. Rámec human. dopadů, pomoci a lidských příběhů
Cohenovo kappa	0,3	0,59	0,27	0,62	0,64

Název rámce / rozvíjející proměnné	F4. Rámec hledání viníků a přisuzování odpovědnosti	F4a. Kdo nese vinu a odpovědnost za rozpoutání války	F5. Rámec ruského imperialismu	F5a. Má Rusko nebez. imperiální snahy?	F6. Rámec českých vnitropolit. sporů, diskusí a akcí
Cohenovo kappa	0,56	0,52	0,62	0,44	0,74

Název rámce / rozvíjející proměnné	F7. Rámec souvislosti s US protiraketovou obranou a radarem	F7a. Pro-radarové (pro-vládní) x proti radarové vyznění rámce	F8. Rámec ekonomických souvislostí a dopadů	F9. Argumentace Kosovem a zásahem NATO proti Srbsku	F9a. Srovnatelnost x nesrovn. s Kosovem
Cohenovo kappa	0,72	0,51	0,71	0,78	0,34

pozn: Šedě jsou vyznačeny rozvíjející proměnné, které zkoumají použití předcházejícího hlavním rámce. Nejnižší a nepřijatelné hodnoty Cohenova Kappa jsou vyznačeny tučně větším fontem.

Jak ukazuje tabulka 4.3.1.1, v případě tří rámců, které jsme podle výše zvoleného postupu testování shody vyřadili z analýzy, kleslo Cohenovo Kappa pod 0,4. Kodéři zde podle výše uvedených kritérií Sima a Wrighta dosáhli jen slabé shody. V ostatních rámcích Cohenovo Kappa dosahuje velikosti, která by podle výše uvedené stupnice znamenala průměrnou až značnou shodu. Vzhledem k velkému počtu kodérů a v případě tří zbylých rozvíjejících proměnných i většímu počtu kategorií se tyto hodnoty dají považovat za přijatelné.

Testování shody přes ukazatel Cohenovo Kappa tedy potvrzuje naše původní rozhodnutí vyřadit dané tři rámce z analýzy.

4.4 Tvorba finálních dat

Posledním úkolem v přípravě dat před samotnou analýzou byla po odstranění tří nereliabilních rámců tvorba finálního datového souboru, která spočívá v rekódování čtyř proměnných u každého rámce (odpovídaly čtyřem kodérů) na finální proměnnou. Tento proces je ztížen faktem, že bylo použito sudé číslo čtyř kodérů, a tedy mohla nastat situace shody dvou kodérů ze čtyř, kdy je rekód do finální proměnné (tj. jestli se rámec v daném článku vyskytuje či ne) diskutabilní, apod.

Protože cílem metodologie byla od počátku redukce subjektivity, byly pro rekódování z čtyř kódovaných proměnných na finální proměnnou stanoveny následující kritéria, která byla hierarchicky aplikována (např. kritérium b) jen při nerozhodnutí kritériem a):¹¹⁴

- a) počet jednotlivých zakódovaných hodnot (tj. platí hodnota, kterou vybralo nejvíc kodérů)
- b) průměr zakódovaných hodnot (např. v případě hodnot 1, 2, 3 u rozvíjejících rámců se škálou 1-5 se volí průměrná známka 2)
- c) vážení podle hustoty a zaměření kódování – uplatněna jsou znovu kritéria a) a b), ale kodéři mají jinou váhu, která se odvíjí od hustoty jejich kódování v případě primárních rámců (tj. kodér, který tzv. překódovává a kóduje v průměru 2,2 rámce na článek, má menší váhu v případě kódování přítomnosti rámce; naopak kodér, který systematicky podkódovává, má menší váhu v případě nepřítomnosti rámce – viz TAB 4.4.1) a od síly vychýlení kódování do jedné strany u rozvíjejících rámců s dvěma póly (tj. kodér, který systematicky nadproporčně kóduje např. u

¹¹⁴ Reálně první dvě kritéria rozhodla 87,8 % případů. U dalších cca 10 % rozhodla kritéria váhy (c) a preference nestředních kategorií (d). Subjektivní expertní kritérium bylo aplikováno u řádově jednotek (cca 2 %) případů.

Kauzálního rámce – hledání přisuzování viny a odpovědnosti vinu na straně Ruska, má při takovém kódování ve sporných případech menší váhu)

- d) snaha o redukci středních kategorií u rozvíjejících rámců, která podle Tankarda může být „[...] *lehkým způsobem, jak mohou kodéři vyhnout těžkému kódovacímu rozhodnutí.*“ (Tankard 2001, str. 102). (např. pokud u rozvíjejícího rámce byly hodnoty 2,2,3,3 a předchozí kritérium nerozhodlo, přiřklání se rekód ke kategorii 2)
- e) expertní úsudek autora kvalitativní analýzy

TAB 4.4.1

Články ident 0-140	Jméno kodéra	Zikmundová	Vitík	Vávra	Prokop
	Průměrný počet rámců v článku	1,68	2,09	1,94	1,94
Články ident 140-280	Jméno kodéra	Bartoň	Štampach	Michálková	Hrábek
	Průměrný počet rámců v článku	1,43	1,35	1,49	2,11
Články ident 281-421	Jméno kodéra	Pohorecký	Matěchová	Ouředník	Prokop
	Průměrný počet rámců v článku	1,78	1,32	2,18	1,81

Pozn: Do průměru jsou započteny jen hlavní rámce – nikoli obecná kategorie vyznění článku a rozvíjející proměnné (dimenze) rámců.

4.5. Kvantitativní analýza: hlavní analytická část

4.5.1 Přijetí tématu gruzínského konfliktu deníky – proměna agendy v čase

Ve zkoumaných denících (MF DNES, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny) a časovém období (6. – 26. srpna 2008) se gruzínskému konfliktu přímo, či nepřímo, jako hlavnímu tématu, či částečně věnuje 421 článků. Z toho je 331 článků zpravodajských a 90 článků názorové publicistiky.¹¹⁵

Prvopočátek konfliktů a střetů, který v Jižní Osetii vrcholil už v prvních dnech srpna 2008 (viz kapitola 2.1), byl pod rozlišovací schopnosti zahraničního zpravodajství většiny deníků. Prosadil se jen 6.8. do Hospodářských novin v krátkém zpravodajském článku o tom, že *Rusko nebude přihlížet násilí v Jižní Osetii* (HN 2008x).¹¹⁶ Reálně se však gruzínský konflikt do agendy dostává až v pátek 8. srpna, kdy o nepokojích v Jižní Osetii a předešlé války informují tři deníky, a to MF DNES, Hospodářské noviny a Lidové noviny – tedy všechny s výjimkou Práva. Od té doby je téma gruzínského konfliktu v menší, či větší míře obsaženo ve všech vydáních všech deníků až do konce sledovaného období (26. srpna). Pro pozdější interpretace je nutné poznamenat, že Hospodářské noviny mají v celé zkoumané populaci o tři vydání méně, protože nevycházely o sobotách (9., 16. a 23. Srpna 2008).

Při srovnání deníků se ukazuje, že celkově se gruzínským konfliktem ve sledovaném období nejvíce věnovaly Lidové noviny a Právo (153 a 114 článků). Výrazně méně o něm psala MF DNES i Hospodářské noviny (76 a 78 článků). U Hospodářských novin je to částečně zdůvodnitelné výpadkem tří sobotních vydání.¹¹⁷ Celkově se tak dá odlišit zejména výrazný zájem Lidových novin o téma (průměrně 8,5 článků o konfliktu na jedno vydání) a výrazně menší, poloviční zájem MF DNES (průměrně 4,2 článku na vydání). Tento jev je zajímavý, uvažíme-li, že právě tyto dva deníky patří jednomu vydavatelství (MAFRA), což by nahrávalo hypotéze, že došlo k meziredakční redistribuci tématu směrem k Lidovým novinám, ať již záměrné, či ne zcela záměrné.

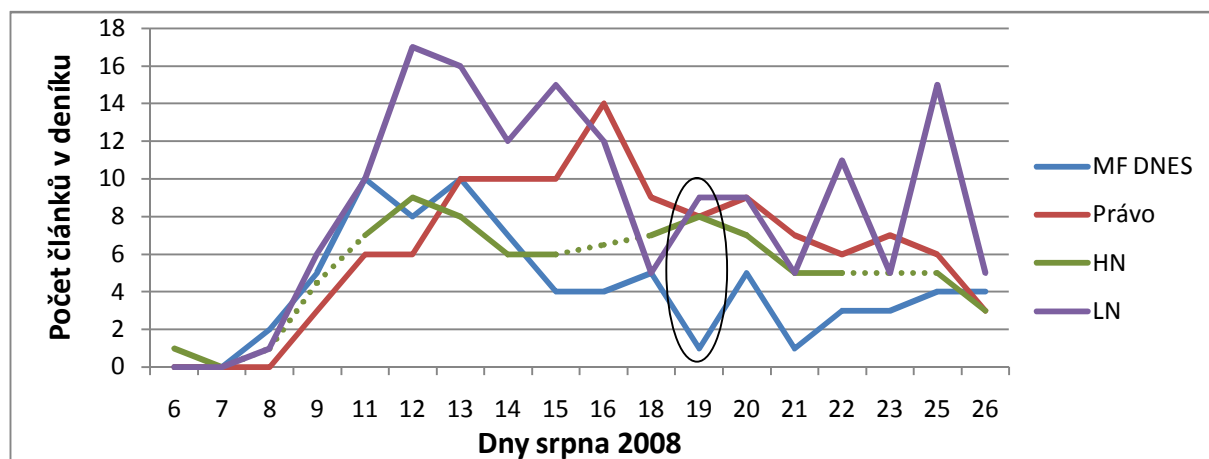
¹¹⁵ Jak bylo uvedeno v teoretickém úvodu, budeme tento typ článků označovat zjednodušujícím názvem „komentáře“.

¹¹⁶ Fakticky není bez povšimnutí, že ruská strana si už od 5. srpna připravovala mediální pozici pro zásah v Jižní Osetii tím, že poukazovala na gruzínskou armádu jako původce tamního násilí, a avizovala svou ochotu chránit občany Jižní Osetii, kteří mají ruské pasy. (HN 2008g)

¹¹⁷ Pokud spočítáme průměr článků na vydání ve sledovaném období 6. až 26. srpna (tj. 18 vydání Práva a 15 vydání HN), mají HN průměrně 5,2 článků o gruzínském konfliktu na jedno vydání a Právo 6,3 článků, čímž se jejich odlišnost snižuje.

Ačkoli tato hypotéza není v rámci naší analýzy zcela ověřitelná,¹¹⁸ odpovídá jí bližší pohled na průběh intenzity informování o gruzínském konfliktu v jednotlivých denících. Novináři MF DNES se totiž od tématu nejsilněji odklánějí počínaje 19. srpnem. Ve stejné době přichází „renesance“ informování o gruzínském konfliktu v Lidových novinách, které se v posledním týdnu věnují tématu nejvíce ze všech deníků. (viz GRAF 4.5.1.1)

GRAF 4.5.1.1 Průběh informování o gruzínském konfliktu (v jednotlivých denících)

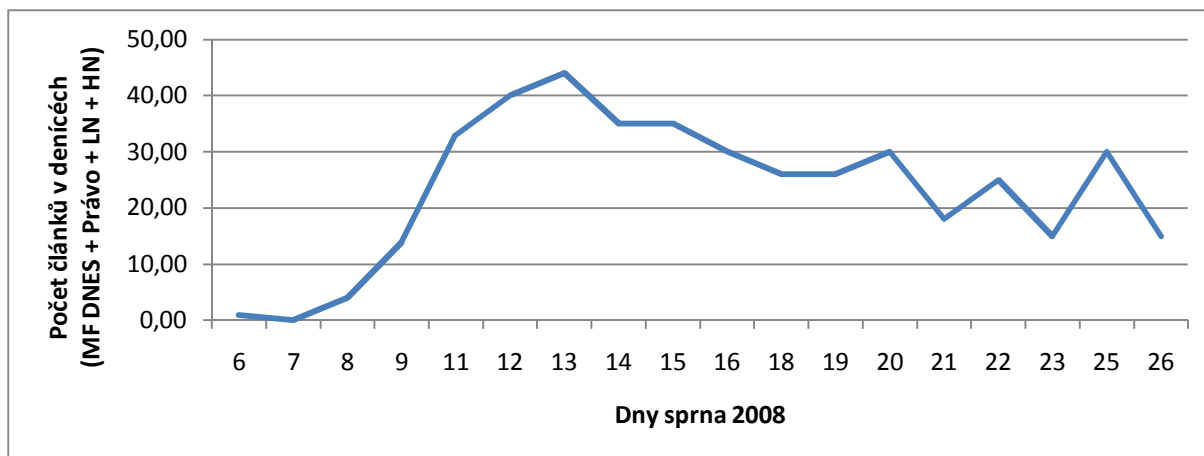

POZN: Spojnice mezi pátečními a pondělními vydáními HN, u kterých chybí sobotní vydání, jsou zachyceny tečkovaně s předpokladem lineárního trendu mezi propojovanými body.

Při celkovém pohledu na informování o gruzínském konfliktu (tj. ve všech denících dohromady) se ukazuje, že jeho intenzita rychle kulminuje v prvních dnech po gruzínské intervenci na území Jižní Osetie, zásahu ruské armády a vrcholí 13. srpna (viz GRAF 4.5.1.2). V tu dobu, jak ukáže pozdější analýza, totiž média ještě udržují obecné rámcování, ale začínají nacházet specifické rámce – tedy alternativní úhly pohledu na gruzínský konflikt. I proto 13. srpna 2008 vychází ve sledovaných denících celkem 44 článků, které se týkají gruzínského konfliktu. Poté dochází k pozvolnému ústupu celého tématu, které je posilováno jen v posledním týdnu střídavě silným zájmem Lidových novin, kde se téma gruzínského konfliktu udrželo nejdéle. (srovnej GRAF 4.5.1.1 a GRAF 4.5.1.2)

¹¹⁸ Analýza rámcování se nezaměřuje na proces vzniku a neopírá se o evidenci v rozhovorech s žurnalisty a vydavateli, jak činí například Gadi Wolsfeld v analýze rámcování blízkovýchodního konfliktu (Wolsfeld 1997). Chybí jí tak instrument, který by dokázal záměrné či nezáměrné převedení agendy gruzínského konfliktu z MF DNES do Lidových novin. Hypotéza se však může být inspirací pro další výzkum s touto metodikou.

GRAF 4.5.1.2 Průběh informování o gruzínském konfliktu (celkově)

Analyzovaná média se výrazně neliší ve vnitřní distribuci tématu mezi zpravodajské články a komentáře. Největší zastoupení zpravodajství má ve svém "pokrytí"¹¹⁹ konfliktu deník MF DNES. Díky tomu, že se v něm v celém sledovaném období objevuje jen 14 komentářů vztahujících se ke Gruzii, zabírá zpravodajství v celkovém informování takřka 82 procent. Komentátoři Práva a Lidových novin se tématu věnovali v absolutních číslech zhruba dvakrát více. Viz TAB 4.5.1.1.

TAB 4.5.1.1 Zastoupení typů článků (v denících a celkově)

	zpravodajské články	komentáře	Celkem	procento zpravodaj. článků
MF DNES	62	14	76	81,58
Právo	88	26	114	77,19
HN	60	18	78	76,92
LN	121	32	153	79,08
Celkem	331	90	421	78,62

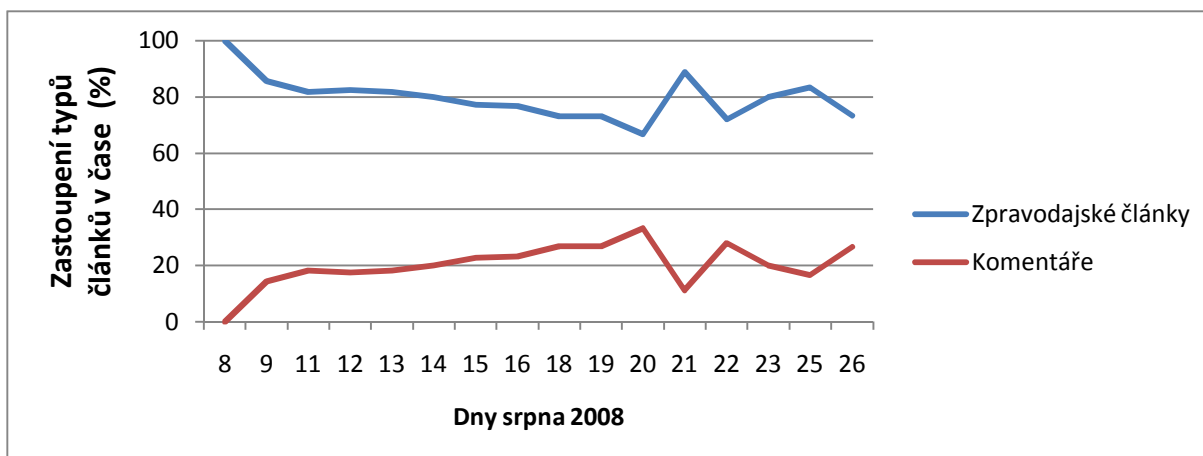
Zkoumáme-li distribuci tématu mezi zpravodajství a komentáře z hlediska času, ukazuje se očekávatelný trend jasné dominance zpravodajství v prvních dnech konfliktu. Interpretujeme-li následný trend z hlediska teorie zpravodajských hodnot, dá se říci, že zejména po prvním týdnu od začátku konfliktu (cca od 14. srpna) dochází k vyčerpávání původních zpravodajských hodnot v tématu gruzínského konfliktu (překvapivost, negativita, dramatičnost – viz kapitola 3.4), a tedy k oslabování zpravodajství na úkor komentářů.

Kontinuální trend pozvolného přechodu od zpravodajství ke komentářům částečně končí v pátek 21. srpna, tedy poté, co se schází několik nových zpravodajsky atraktivních

¹¹⁹ Poněkud otročský překlad anglického termínu „coverage“ je vhodnější než například výraz „informování o“, který implicitně svádí k uvažování o zpravodajství.

událostí spojených s gruzínským konfliktem – podpis dohody USA s Polskem o protiraketové základně, odsouhlasení české finanční pomoci Gruzii, pozastavování spolupráce s NATO ze strany Ruska, apod. – a komentářové sekce deníků obsadí jiná témata (21. 8. se gruzínského konfliktu týká jen jeden komentář v deníku Právo a jeden v LN). Od té doby intenzita redistribuce tématu mezi zpravodajství a komentáře kolísá. (viz GRAF 4.5.1.3)

GRAF 4.5.1.3 Zastoupení zpravodajských článků a komentářů v čase (v %)¹²⁰

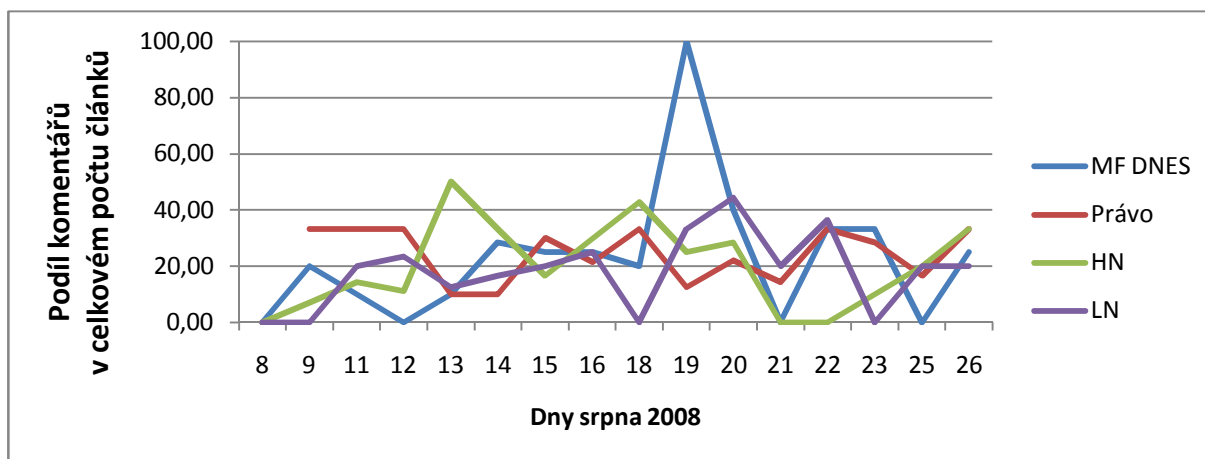

V průběhu vnitřní distribuce tématu mezi zpravodajství a komentáře se od ostatních deníků mírně odlišuje jen Právo. U něj je komentátoři silněji reagují už na samotný začátek konfliktu (v prvních dnech tvoří komentáře k tématu třetinu článků) a v celém zbytku sledovaného období poměr komentářů kolísá kolem 20 % bez viditelného trendu. (viz Graf 4.5.1.4)

Naopak MF DNES, Lidové noviny a Hospodářské noviny s menšími, či většími výkyvy sledují trend úvodní dominance zpravodajství, následného posilování komentářů ke gruzínskému konfliktu a stabilizaci tohoto vývoje v posledním týdnu sledovaného období. Tento vývoj vnitřní redistribuce tématu u tří deníků, které dohromady představují zhruba 71 % sledovaného materiálu, tak ve výsledku pochopitelně odpovídá trendu obecnému (viz GRAF 4.5.1.3)

¹²⁰ Ve zkoumání časových řad a průběhů se analýza omezí na období 8. až 26. srpna. Jediný krátký článek HN ze 6. srpna (HN 2008g) totiž nelze považovat za ukazatel trendů rámcování v daném dni a jeho zařazení by mělo spíše desintepretační vliv (tj. z grafů by bylo interpretovatelné jako 100% preference určitého typu článku a jeho rámcování v daném období).

GRAF 4.5.1.4 Zastoupení komentářů v jednotlivých denících¹²¹

4.5.2 Základní analýza rámcování (využití jednotlivých rámců)

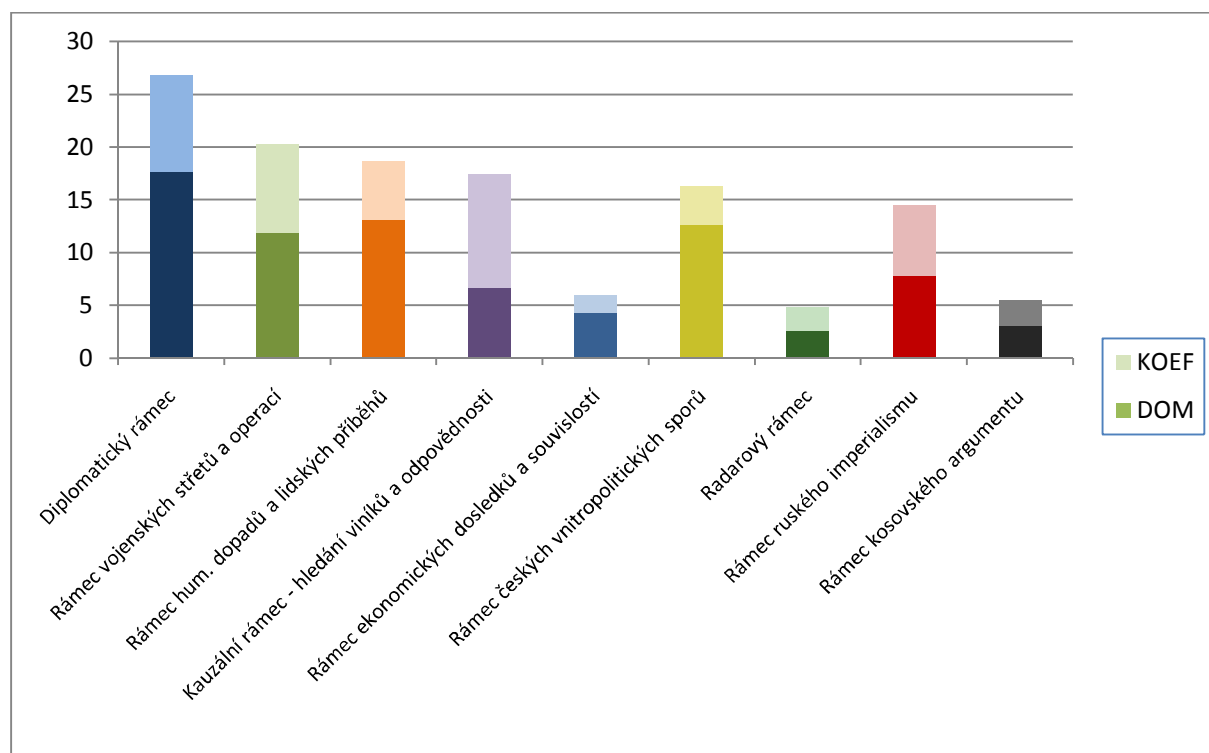
4.5.2.1 Preferované a potlačované rámce – obecně v populaci

V celém zkoumaném vzorku je nejvíce používáno diplomatické rámcování (dominantní takřka v 18 % článků). Další tři obecné rámce (rámec vojenských střetů a operací, rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů a kauzální rámec – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti) se při využití ukazatele KOEF¹²² zdají být využívány se zhruba srovnatelnou intenzitou. Zatímco však epizodické humanitární a vojenské rámcování je v člancích často dominantní (dominance ve 13 % respektive ve 12 % článků) hledání kauzálního vysvětlení gruzínského konfliktu a jeho viníků se často prosazuje jen jako doplňkový, sekundární rámec (dominance jen v necelých 7 % článků). U pátého a posledního z obecných rámců – u rámce ekonomických důsledků a souvislostí – se potvrzuje zjištění z kvalitativní analýzy, že je v českém mediálním rámcování gruzínského konfliktu využíváno jen minimálně (dominuje zhruba ve 4 % procentech - tedy ve 18 člancích). (viz GRAF 4.5.2.1.1)

¹²¹ Graf zkoumá procentuální zastoupení zpravodajství a komentářů v daném dni – jednotlivé „peaky“ v křivkách se tak nedají interpretovat jako posílení zpravodajství či komentářů v celkovém kontextu. Například hodnoty 100 % dosáhla MF DNES 19. Srpna je díky tomu, že otiskla jeden článek, a tím byl komentář Michal Komárka (MF DNES 2008j). Grafy je tak nutno interpretovat čistě jako průběh relativního zastoupení komentářů a zpravodajství v jednotlivých dnech.

¹²² Ukazatel KOEF byl vytvořen, aby analýza relevantně zachycovala použití rámce jako dominantního i sekundárního. Použití rámce jako dominantního je do ukazatele započteno s váhou 1 a použití rámce jako sekundárního s váhou 0,5. Pokud se tedy například vyskytuje rámec v daném deníku ve 20 % jako dominantní a ve 30 % jako sekundární, je ukazatel KOEF = 1*20 + 0,5*30 = 35.

GRAF 4.5.2.1.1 Využívání základních rámců (zastoupení v celé populaci)¹²³

Rovněž u specifických rámců kvantitativní analýza v intenzitě použití dokazuje, co už naznačil kvalitativní rozbor. **Radarový rámec** a **rámec kosovského argumentu** se vyskytují spíše ojediněle (každý dominuje ve zhruba 3 % článků).¹²⁴

Typickým jevem českého mediálního rámcování gruzínského konfliktu je naopak deformování tématu, tak aby odpovídalo hodnotě kulturní blízkosti - **rámec českých politických sporů a implikací** je totiž dominantní v necelých 13 % článků (tj. v každém osmém) a intenzitou je tak zcela na úrovni obecných rámců. Pro tento rámec stejně jako pro rámcování humanitární platí, že pokud je v článku použit, novinář ho většinou využívá jako dominantní. Spory a vyjádření českých politiků o gruzínském konfliktu a jiné vnitropolitické implikace jsou tedy zdůrazňovaným tématem a případné rámce, které se fakticky či analyticky gruzínského konfliktu přímo týkají (hledání jeho příčin a viníků, analýza kosovské analogie), slouží jen jako pomocné a sekundární. I tento fakt dokazuje silnou preferenci zpravodajské hodnoty kulturní blízkosti v případech, kdy se do ní dalo téma gruzínského konfliktu vůbec transformovat.

¹²³ Celkem u tří článků ze 421 kodéři nezaznamenali žádný framing. Týkaly se informací o vzájemném soupeření počítačových hackerů Gruzie a Ruska (2 případy) a toho, že gruzínský prezident Michail Saakašvili si v TV přenosu žvýkal kravatu. I tyto články samozřejmě nějaké rámcování mají. Kodéři však racionálně usoudili, že se nejedná ani o jeden typ rámcování, který odhalila kvalitativní analýza.

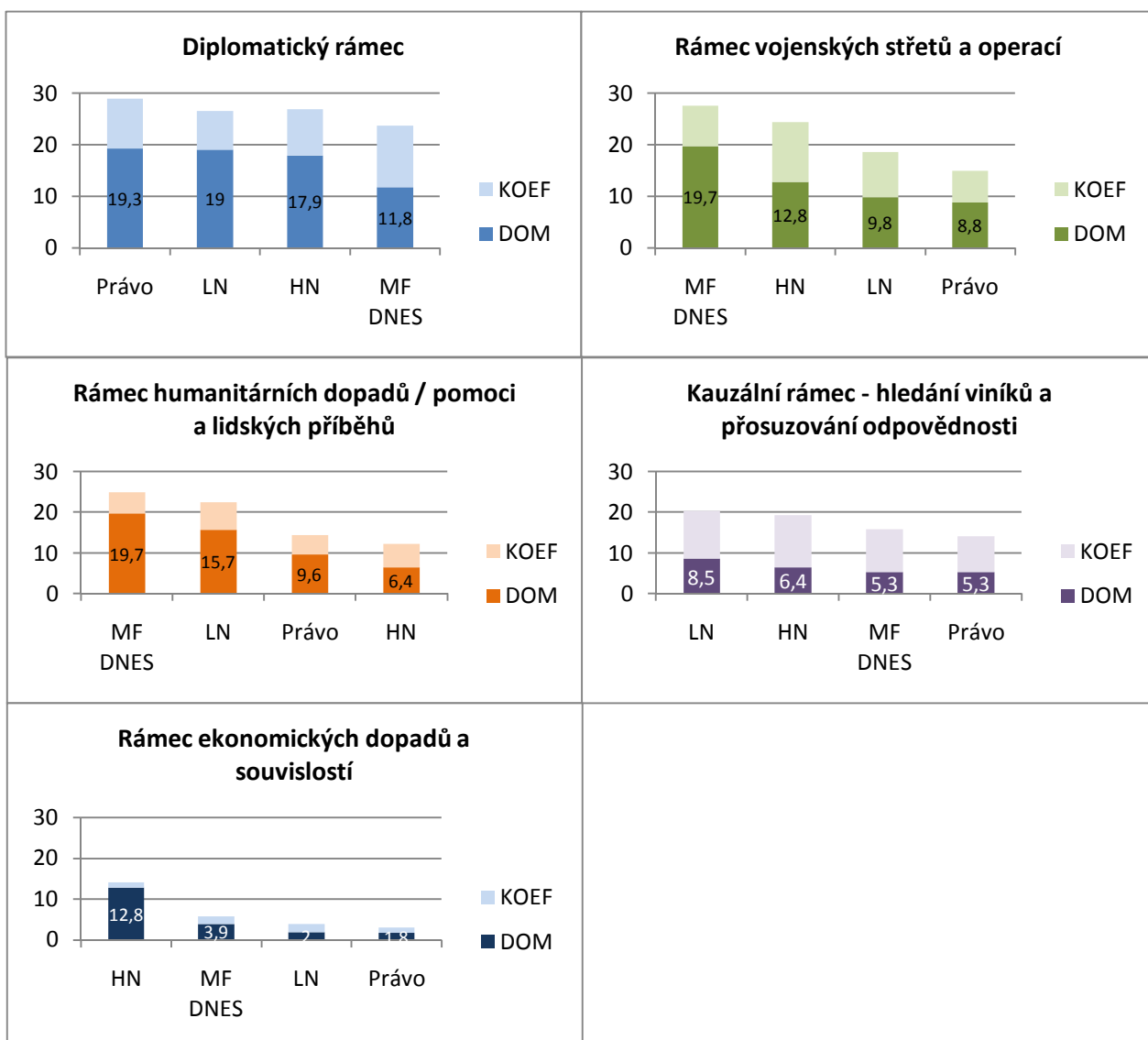
¹²⁴ I přes minoritní výskyt však tyto rámce nejsou zcela zanedbatelné. Dominantně či sekundárně se totiž vyskytují dohromady v cca 15 % článků, což je 63 článků.

Silně zastoupené je i rámcování, které využívá zobecnění gruzínského konfliktu na problematiku ruských imperialistických a mocenských snah. **Rámec ruského imperialismu** dominuje v necelých 8 % článků a v dalších 13 % je využit jako sekundární. Celkově je tedy obsažen zhruba v každém pátém článku. (viz GRAF 4.5.2.1.1)

4.5.2.2 Preferované rámce – srovnání deníků

Ačkoli výše uvedené trendy (silné zastoupení čtyř hlavních obecných rámců a **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací a rámce ruského imperialismu**) platí pro všechny sledované deníky, dají se v jejich využívání jednotlivých rámců vysledovat zásadní rozdíly. Nejprve porovnejme využívání pěti obecných rámců jednotlivými deníky. (Pro grafické srovnání viz GRAF 4.5.2.2.1)

GRAF 4.5.2.2.1 Preference obecných rámců v jednotlivých denících

Potvrzuje se hypotéza, že MF DNES jako deník s populárněji laděným zahraničním zpravodajstvím obecně (viz kapitola 3.4.4) dominuje ve využití **rámce humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů**. Celkově MF DNES dominuje v epizodickém rámcování (tj. kromě humanitárního rámce i v použití **rámce vojenských střetů a operací**), čímž se u ní potvrzuje hypotéza, že použití epizodických rámců je pozitivně svázáno s přítomností zpravodaje v místě konfliktu (za MF DNES byl v Gruzii Pavel Novotný). U Lidových novin (v Gruzii měli zpravodaje Františka Šulce) – se tato hypotéza potvrzuje jen částečně. Lidové noviny podobně jako MF DNES využívají silně **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů**, oproti MF DNES je zde však nižší podíl vojenského rámcování. Celkově – tedy při spojení vojenského a humanitárního rámcování – je ale epizodické rámcování v MF DNES i v LN silnější než u zbylých dvou deníků. (viz TAB 4.5.2.2.1) Hypotéza se tak dá celkově považovat za potvrzenou.

TAB 4.5.2.2.1 Zastoupení epizodického rámcování v denících

	epizodické rámcování (vojenské + humanitní)		
	dominantní (%)	sekundární (%)	KOEF
MF DNES	39,4	26,3	52,55
Právo	18,4	21,9	29,35
HN	19,2	34,6	36,5
LN	25,5	31,1	41,05

Díky tomu, že rámcování je hra s nulovým součtem (preference jednoho rámce vede k vyřazení rámců jiných) není překvapivé, že MF DNES, která dominuje v epizodickém rámcování, má jasně nejmenší zastoupení diplomatického rámcování. Ostatní tři deníky ho využívají relativně vyrovnaně.

U deníku Právo je nejviditelnější rezignace na epizodické rámcování – **rámec vojenských střetů a operací** a **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů** jsou používány v relativně malé míře. V deníku je naopak nejsilněji zastoupené právě zdůrazňování diplomatických rozměrů konfliktu. Z tohoto faktu by se dal vytvořit předpoklad, že deník se bude díky menšímu důrazu na epizodické rámcování více soustředit i na **kauzální rámec – hledání viníků a prisuzování odpovědnosti**. Tento předpoklad však není pravdivý a níže v této kapitole se pokusíme ukázat proč.

Hospodářské noviny mají dvě velká specifika. Tím prvním je, že ačkoli deník nerezignuje na epizodické rámcování jako takové (je zde poměrně silně zastoupen **rámec vojenských operací a konfliktů**), takřka nepoužívá rámcování pomocí **rámce humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů**. Druhé v případě Hospodářských noviny vyvrací **Hypotézu**

5 o tom, že ekonomické rámcování je ve všech denících výrazně potlačeno (viz kapitola 3.4.5). Obecně více ekonomicky zaměřené Hospodářské noviny se totiž v intenzitě použití ekonomického rámcování zcela vymykají (**rámec ekonomických důsledků a souvislostí** je zde dominantní takřka v 13 % - tedy v každém osmém článku). Výzkumnou otázkou pro analýzu framingu jako procesu, která by byla založená na rozhovorech s žurnalisty, může být, zda je tato silná preference ekonomického rámcování gruzínského konfliktu výsledkem vědomého cílení na publikum Hospodářských novin, či produktem nevědomým, vycházejícím z ekonomického zaměření redaktorů listu (a tedy jejich schopnosti využívat daný rámec nebo tendence nadhodnocovat zpravodajskou hodnotu v ekonomickém rámcování, které je jim blízké).

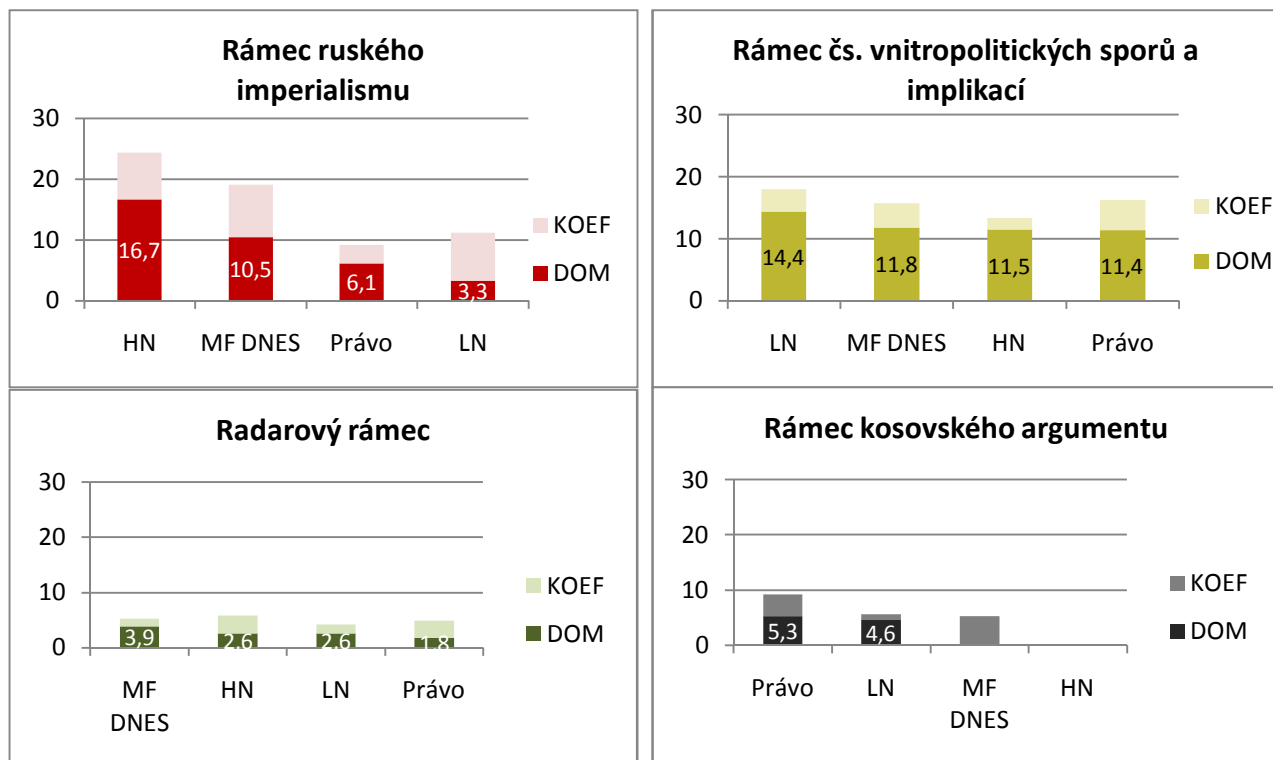
Při srovnání využití specifických rámců se ukazuje, že MF DNES a Hospodářské noviny se odlišují v mnohem intenzivnějším použití **rámce ruského imperialismu**. Hospodářské noviny využívají rámec, který zobecňuje gruzínský konflikt a poukazuje na nebezpečné a imperiální snahy Ruska, ještě intenzivněji než MF DNES. (viz GRAF 4.5.2.2.2) To je poměrně překvapivé zjištění vzhledem k tomu, že z kvalitativní analýzy by se dalo usuzovat na jasnou preferenci tohoto rámce jen v MF DNES. Vzhledem k zjištěním **kvalitativní analýzy používání rámce ruského imperialismu** (viz kapitola 3.4.7.2) a přítomnosti proti-rusky orientovaných novinářů (např. Petra Procházková) je poměrně překvapivé i výrazné ignorování tohoto rámcování v Lidových novinách.¹²⁵

Ve využití dalšího silného specifického rámcování – v kulturním přiblížení konfliktu pomocí **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací** – se deníky příliš neodlišují. Tento rámec je silně využíván všemi z nich. Nejvíce však na tento typ rámcování vsadily právě Lidové noviny.

Další dva specifické rámce jsou, jak už ukázala obecná analýza (viz kapitola 4.5.2.1) spíše okrajové. U **rámce kosovského argumentu** se však dají vysledovat významné rozdíly mezi jednotlivými deníky. U Práva a Lidových novin je tento aspekt gruzínského konfliktu zdůrazňován a využit v celkovém rámcování poměrně silně – pokud bychom brali specifické rámcování jako uzavřený celek, partikulární **rámec kosovského argumentu** u těchto deníků částečně nahrazuje absenci normativního zobecňování gruzínského konfliktu a poukazování na ruský imperialismus. (viz GRAF 4.5.2.2.2)

¹²⁵ Vysvětlení je v tom, že někdejší proti-ruská aktivistka Procházková neměla v LN takřka přístup do komentářů o gruzínském konfliktu, kde se potenciálně normativní rámec ruského imperialismu prosazuje snáze a intenzivněji (viz kapitola 4.5.3). Procházková napsala jen dva komentáře, v obou je rámec ruského imperialismu přítomný, ale do celkového framingu se to díky velkému celkovému počtu článků v LN příliš neprojevuje. V LN také neplatí model z MF DNES, že zpravodaj z místa konfliktu píše i komentáře. Právě komentáře Pavla Novotného v MF DNES přitom zvyšují podíl rámcování přes ruský imperialismus (viz kapitola 3.4.6.2).

GRAF: 4.5.2.2.2 Preference specifických rámců v jednotlivých denících

4.5.3 Zpravodajské a komentářové rámce

Protnutím tematiky posledních dvou kapitol kvantitativní analýzy (distribuce tématu mezi zpravodajství a komentáře a preferencí jednotlivých rámců) se dostáváme k analýze, jaké rámce jsou preferované ve zpravodajství a jaké v komentářích.

Použitím ukazatele KOEF a zkoumáním, jaký prostor zaujímají jednotlivé rámce ve zpravodajství a komentářích obecně (řádek celkem v TAB 4.5.3.1 a TAB 4.5.3.2), se dostáváme ke zjištění, že se dají oddělit typicky zpravodajské a komentářové rámce. Mezi zpravodajské rámce¹²⁶ patří 4 z obecných rámců - **rámec diplomatický, rámec vojenských střetů a operací, rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů a rámec ekonomických dopadů a souvislostí.**

Mezi spíše komentářové rámce patří naopak **kauzální rámec - hledání viníků a přisuzování odpovědnosti** a všechny rámce specifické s výjimkou **radarového rámce**, který se zhruba stejně vyskytuje ve zpravodajství jako v komentářích. Toto zjištění je vzhledem k výsledkům kvalitativní poměrně překvapivé zejména u rámce **českých vnitropolitických**

¹²⁶ Tento typ článků má výrazně vyšší hodnotu KOEF ve zpravodajství než v komentářích. Jedná se však o relativní ukazatel uvnitř zpravodajství a komentářů. Protože zpravodajských článků celkově zhruba 4krát více než komentářů, nedají se například hodnoty KOEF u diplomatického rámce (30,85 vs. 12,2 – viz TAB 4.5.3.1) vykládat tak, že existuje 2,5 více diplomaticky rámcovaných článků ve zpravodajství než v komentářích. Správná interpretace zní – je-li článek zpravodajský, má cca 2,5x větší šanci, že bude rámcován diplomaticky.

sporů a implikací. I ten je totiž relativně častěji zastoupen v komentářích, což znamená, že komentátoři listů obecně využívali kulturního přiblížení tématu (vymezování se, polemiky a souhlasy s reakcemi českých politiků na gruzínský konflikt) relativně častěji, než zpravodajové.¹²⁷

Stejně jako v samotné preferenci rámců (viz kapitola 4.5.2) se i v distribuci jednotlivých rámců mezi zpravodajství a komentáře dají u jednotlivých deníků vysledovat výrazné odlišnosti. Ty také často spoluvysvětlují, proč je daný rámec v daném deníku celkově naddimenzován či poddimenzován.

U diplomatického rámce se odlišují MF DNES a Hospodářské noviny, které se k diplomatickým aspektům a sporům gruzínského konfliktu poměrně výrazně vyjadřují v komentářích (tj. analýzy, interpretace a reakce na diplomatické aspekty, jednání a spory) a „zanedbávají“ je ve zpravodajství. Naopak pro Právo a Lidové noviny jsou diplomatické aspekty, jednání a spory jednoznačně zpravodajské téma. (viz TAB 4.5.3.1)

TAB 4.5.3.1 Obecné rámce v komentářích a zpravodajství (ukazatel KOEF)

	diplomatický rámec		rámec vojenských střetů a operací		rámec hum. dopadů / pomoci a lidských příběhů		kauzální rámec - hledání viníků a odpovědnosti		rámec ekonomických dopadů a souvislostí	
	ZPR	KOM	ZPR	KOM	ZPR	KOM	ZPR	KOM	ZPR	KOM
MF DNES	25	17,85	32,25	7,15	30,65	0	9,65	42,85	7,2	0
Právo	35,25	7,65	18,8	1,9	17,65	3,8	14,2	13,45	3,45	1,9
HN	28,35	22,25	30,85	2,8	15,8	0	15,85	30,55	16,65	5,6
LN	31,85	7,8	22,75	3,1	27,65	1,55	17,75	29,65	4,15	3,1
celkem	30,85	12,2	24,9	3,35	23,4	1,65	14,9	27,2	6,75	2,75

Fakt, že MF DNES se celkově nejvíce z deníků zaměřuje na informování o vojenských střetech a operacích (viz kapitola 4.5.2.2), se projevuje i tím, že tento epizodický rámec proniká jako sekundární¹²⁸ i do jejích komentářů, a to v prvních dnech konfliktu.¹²⁹ Naopak humanitární rámcování je jednoznačně zpravodajské napříč deníky a v komentářích není využíváno většinou ani sekundárně. U **kauzálního rámce – hledání viníků a**

¹²⁷ Opět je nutno připomenout, že takřka dvojnásobná hodnota ukazatele KOEF v rámci českých vnitropolitických sporů a implikací u komentářů (26,1 vs. 13,6 – viz TAB 4.5.3.2) se nedá interpretovat tak, že by bylo dvakrát více takto rámcovaných komentářů než zpravodajských článků – zpravodajských článků je totiž celkově více. Správná interpretace zní tak, že v rámci komentářů je daný typ rámcování zhruba dvakrát pravděpodobnější.

¹²⁸ Ukazatel KOEF u vojenského rámce v komentářích MF DNES dosahuje hodnoty 7,15, což je dáno tím, že vojenské rámcování je sekundárním rámcem v 14,3 % komentářů, ale v žádném nedominoje. ($KOEF = 1 \cdot 0 + 0,5 \cdot 14,3 = 7,15$).

¹²⁹ Například články Blanky Hančilové (MF DNES 2008v) a Jana Rybáře (MF DNES 2008w) jsou spíše polo-komentáři – z velké části totiž staví na faktickém ale jazykově subjektivizovaném popisu, co se vlastně v Gruzii stalo. Na něj Rybář navazuje nepřilíživě argumentovanou odpovědí „ano“ na otázku „Má Gruzii právo dobýt silou území?“ a Hančilová kritikou západu, že Gruzii vojensky nepomohl.

přisuzování odpovědnosti se rýsuje jednoznačný rozdíl mezi MF DNES a Právem. Novináři MF DNES mají stejně jako u diplomatického rámce tendenci odstraňovat hledání kauzálního vysvětlení ze zpravodajství a přesouvat do komentářů, kde je přípustný potenciálně vyšší subjektivita a je zde menší nárok na zpravodajskou hodnotu aktuálnosti a překvapivosti (Galtung & Rugeová 1965). Naopak u Práva je rámec zastoupen ve zpravodajství standardně a v komentářích je zcela poddimenzován – komentáři Práva se totiž místo obecného kauzálního vysvětlení a hledání viníků gruzínského konfliktu častěji soustředí například na analýzu analogie s kosovským problémem (viz níže).

Poslední z obecných typů rámcování - ekonomické - je celkově výraznější ve zpravodajství zejména proto, že ho zde dominantně využívají Hospodářské noviny, které celkově ekonomickému rámcování dominují.

V distribuci čtyř specifických rámců mezi zpravodajství a komentáře existují mezi deníky rovněž značné odlišnosti. Ukazuje se, že **rámec ruského imperialismu** se v MF DNES i v Hospodářských novinách prosazuje díky dvěma faktorům: a) rámcování pomocí zobecnění gruzínského konfliktu na téma ruského imperialismu je velice populární u komentátorů obou listů¹³⁰, b) rámec ruského imperialismu se ve větší míře, většinou jako sekundární prosazuje i do zpravodajských materiálů – to je viditelnější u Hospodářských novin. Jeho novináři totiž často rámec do zpravodajství prosazují jako komplement českých vnitropolitických sporů.¹³¹

TAB 4.5.3.2 Specifické rámce v komentářích a zpravodajství (ukazatel KOEF)

	rámec ruského imperialismu		rámec čs. vnitropol. sporů a implikací		radarový rámec		rámec kosovského argumentu	
	ZPR	KOM	ZPR	KOM	ZPR	KOM	ZPR	KOM
MF DNES	10,45	57,15	16,15	14,25	4,8	7,1	4,05	10,7
Právo	6,2	19,2	13,6	25	4,55	5,75	1,7	34,65
HN	14,95	55,5	10,8	22,2	6,65	2,8	0	0
LN	4,95	34,4	13,6	34,35	3,75	6,2	4,5	9,3
celkem	8,15	37,75	13,6	26,1	4,65	5,5	2,85	15

¹³⁰ Hodnoty KOEF dosahují vysokého čísla 57,15 (MF DNES) a 55,5 (HN). Zatímco u Hospodářských novin je to častěji dáno tím, že rámec ruského imperialismu je v komentáři většinou dominantní (dominantní ve 44,4 % komentářů, sekundární ve 22,2 %), u MF DNES se rámec vyskytuje jak dominantně (35,7 %), tak jako sekundární (42,9 %).

¹³¹ Jedná se například o články informující o varování Václava Havla před Ruskem (HN 2008w), opačné vyjádření Václava Klause (HN 2008v), či články o průzkumech, že Češi se v souvislosti s gruzínským konfliktem stále bojí Ruska a neodpustili mu rok 1968 (HN 2008y) (HN 2008z).

Komentátoři Práva věnují **rámci ruského imperialismu**, jakkoli se v něm nabízí i dimenze protikladné, k rusku nekritické argumentace, celkově podstatně menší prostor než ostatní deníky.¹³² (viz TAB 4.5.3.2)

Zajímavý aspekt je vyzorovatelný i v **rámci českých vnitropolitických sporů a implikací** – zatímco u většiny deníků je tento rámec výrazně komentářový (tj. komentátoři ho prosazují diskusemi, vymezením se a podporou českých politiků a jejich vyjádření ke gruzínskému konfliktu), v MF DNES je rámec více využit ve zpravodajství. Byla to totiž právě MF DNES, kdo výrazně rozehrával rámec zpravodajskými články o kontroverzních názorech Václava Klause na konflikt (MF DNES 2008l) o reakcích ostatních politiků na prezidentovy názory (MF DNES 2008y). V komentářích se pak například diskusi s Klausem věnovala jen zřídka¹³³ a přenechávají tuto agendu a celý **rámec českých vnitropolitických sporů a implikací** na poli komentářů ostatním deníkům, zejména pak Lidovým novinám. Což odpovídá výše zmíněné hypotéze o vědomé či nevědomé distribuci rámcování gruzínskému konfliktu mezi dvěma deníky vydavatelství MAFRA (viz kapitola 4.5.1).

U distribuce **radarového rámce** do zpravodajství a komentářů díky celkově malému využití rámce výrazné rozdíly mezi deníky vysledovat nelze. Výrazně rozdílný je však přístup deníků k **rámci kosovského argumentu**. Zatímco Lidové noviny a MF DNES ho okrajově používají ve zpravodajství i komentářích, v Právu se stává ústředním tématem komentátorů.¹³⁴

4.5.4 Homogenita rámcování u jednotlivých deníků

Zakladatel a čelní představitel aplikované mediální frame analysis Robert Entman v jednom ze svých nejnovějších článků přímo vyzývá žurnalisty, aby v člancích v zájmu demokratického „soutěžení rámců“ nenechávali jeden rámec dominovat (Entman 2010, str. 111).

„[...] soutěžení rámců pomáhá k angažování a osvětě publika,“ píše Entman. *“[...] jedinci jsou méně ohroženi manipulací, když obdrží soutěžící rámce.“* (Entman 2010, str. 111)

¹³² Celkově je dominantní v 11,5 % komentářů (což však jsou však jen 3 komentáře z celkových 26 v Právu). Sekundárně se objevuje v dalších 15,4 %. (KOE = $1 \cdot 11,5 + 0,5 \cdot 15,4 = 19,2$).

¹³³ Například v komentář Martina Komárka *Klaus SuperKlaus a zločinní Gruzíni*, který kritizuje prezidentovu snahu vyhrocovat vlastní argumentaci k neopodstatněným vyhraněným postojům. (MF DNES 2008j)

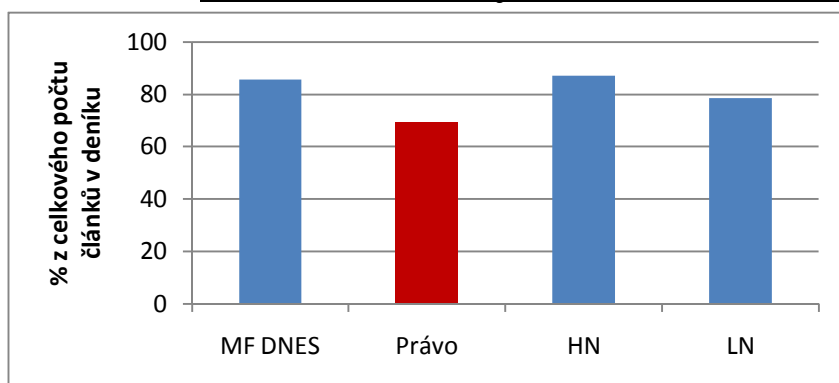
¹³⁴ Ve 23,1 % komentářů je zaměření na kosovský argument dominantní a ve stejném procentu sekundární, celkově se tak rámec vyskytuje takřka v polovině komentářích Práva.

Jedním z kritérií, nakolik média informovala o problému manipulativně a nakolik naopak otvírala demokratickou a kritickou diskusi, je tedy podle Entmana samotné kritérium homogenity rámcování – tedy nakolik v rámcování deníků dominuje jeden, nebo několik málo rámců.

Při pohledu na preference jednotlivých deníků v rámcování (viz kapitola 4.5.2.2) se ukazuje, že ani jeden z deníků nemá homogennější rámcování v tom smyslu, že by zcela, nebo takřka ignoroval větší počet rámců. Hospodářské noviny, které vůbec nevyužívají rámec kosovského argumentu, například obohacují celkový český mediální framing gruzínského konfliktu o ekonomický úhel pohledu, který naopak takřka absentuje v Lidových novinách a v Právu.

Druhým možným úhlem pohledu při zkoumání homogenity rámcování v jednotlivých denících, je analýza, jak velký poměr článků v deníku byl dominantně rámcován několika málo rámci. Už při prvním pohledu se ukazuje výjimečnost deníku Právo. Ten totiž jen v 69,3 % článků vůbec obsahuje dominantní framing. Kodérům bylo v situaci, kdy v článku žádný druh rámcování jasně nepřevažuje, dovoleno dominantní framing nekódovat a místo toho v článku identifikovat 2 až 3 rámce sekundární. V Právu tato situace nastává takřka ve třetině článků.¹³⁵ (viz GRAF 4.5.4.1)

GRAF 4.5.4.1 Poměr článků obsahujících dominantní framing

Odlišné postavení deníku Právo se projevuje také, když analyzujeme, v kolika procentech článků dominuje v jednotlivých denících několik nejintenzivnější používaných rámců. Kupříkladu v MF DNES dominují 3 nejvíce používané rámce (v jejím případě to jsou rámec vojenských střetů a operací, rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů a rámec českých vnitropolitických implikací) dohromady ve více než polovině článků.

¹³⁵ Tento ukazatel je u Práva nižší také proto, že dva ze tří článků, v nichž kodéři správně neidentifikovali žádný z rámců vycházejících z kvalitativní analýzy, jsou právě v Právu. Nicméně 2 články tvoří z celkových 114 otištěných v Právu jen necelých 1,8 a jejich příspěvek do procenta článků, v nichž není žádný dominantní framing, je tak zanedbatelný.

V Hospodářských novinách a v Lidových novinách je situace takřka totožná, ačkoli dominanci v polovině článků zajišťují odlišné rámce.¹³⁶ V deníku Právo je však síla nejintenzivněji používaných rámců nižší – tři nejsilnější dohromady dominují jen ve zhruba 40 % článků. (viz TAB 4.5.4.1)

TAB 4.5.4.1 Dominance nejsilnějších rámců (% článků s dominancí X nejsil. rámců)

	MF DNES	Právo	HN	LN
2 nejsilnější rámce	39,4	30,7	34,6	34,7
3 nejsilnější rámce	51,2	40,3	47,4	49,1
4 nejsilnější rámce	63	49,1	58,9	58,9
5 nejsilnějších rámců	73,5	55,2	71,7	67,4

Situace je podobná, nezkoumáme-li jen dominanci nejsilnějších rámců v denících, ale jejich celkový výskyt. V MF DNES se tři nejsilnější rámce jako dominantní, či sekundární vyskytují ve více než „101 % článků“¹³⁷. V Právu je tento ukazatel o 20 procentních bodů nižší. (viz TAB 4.5.4.2)

TAB 4.5.4.2 Přítomnost nejsilnějších rámců (% článků s přítomností X nejsil. rámců)

	MF DNES	Právo	HN	LN
2 nejsilnější rámce	71	61,4	71,7	66,7
3 nejsilnější rámce	101,2	82,5	103,8	95,9
4 nejsilnější rámce	128,8	101,7	135,8	123,3
5 nejsilnějších rámců	155,2	122,7	153,7	144,9

Poněkud odlišný pohled však nabídne hlubší pohled na strukturu konkurence rámců v jednotlivých denících. V Právu je totiž (což se dá vzhledem k předchozím zjištěním považovat za překvapivé) nejvyšší zastoupení článků, které mají jen jeden dominantní rámeček, a není do nich vpuštěno sekundární rámcování. Jinými slovy – strategií deníku je buďto soustředit se na jedno partikulární téma a úhel pohledu (36 % článků), nebo vytvořit jakési pluralistické rámcování, v němž žádný z rámců nedominuje (28,9 % článků). (viz TAB 4.5.4.3) Tento trend v Právu platí jak ve zpravodajství, tak v komentářích.

Pro vyhodnocení tohoto zjištění je však třeba zkoumat, jak diverzifikované je rámcování v sektoru článků, kde dominuje jeden rámeček a žádný není vpuštěn jako sekundární. Ukazuje se totiž, že Právo se sice více než ve třetině (36 %) zaměřuje na jeden partikulární úhel pohledu a používá v článku jen jedno dominující rámcování, ale v rámci tohoto trendu se soustředí na jiné rámce.

¹³⁶ V případě Hospodářských novin to je diplomatické a ekonomické rámcování a rámeček ruského imperialismu, v případě LN diplomatické a humanitární rámcování a rámeček českých vnitropolitických sporů a implikací.

¹³⁷ Formulace je v uvozovkách protože se pochopitelně nejedná o 101 % článků doslova. Jedná se o sumu procent, v nichž se první tři rámce vyskytují dominantně či sekundárně. Protože rámeček se může sekundárně vyskytovat v článku, v němž dominuje některý ze zbylých silných rámců, překračuje tento pomocný ukazatel 100 %.

TAB 4.5.4.3 Struktura heterogenity rámcování v denících (% článků)

	v článku není žádný z rámců ¹³⁸	žádný rámec není dominantní	dominantní rámec i sekundární rámce / rámce	jen jeden dominantní rámec
MF DNES	0	14,5	59,2	26,3
Právo	1,8	28,9	33,3	36,0
HN	0	12,8	59,0	28,2
LN	0,7	20,9	46,4	32,0

Nejedná se tak o snahu jeden typ rámcování a způsob pohledu na gruzínský konflikt upřednostňovat. Naopak v MF DNES, Lidových novinách a Hospodářských novinách platí, že pokud jeden typ rámcování zcela dominuje, jedná se s velkou pravděpodobností o humanitární rámcování (v MF DNES a Lidových novinách) nebo o ekonomické rámcování (v Hospodářských novinách). (viz TAB 4.5.4.4) I z tohoto úhlu pohledu se tedy nakonec potvrzuje zjištění, že rámcování gruzínského konfliktu v deníku Právo je více heterogenní než ve zbylých třech denících, a deník by tak nejlépe splňoval výše zmíněné požadavky Roberta Entmana.

TAB 4.5.4.4 Struktura sektoru článků s jedním dominantním a žádným sekundárním rámcem (sloupcová %)

	MF DNES	Právo	HN	LN
Diplomatický rámec	15	24,4	9,1	26,5
Rámec vojenských střetů a operací	10	12,2	9,1	12,2
Rámec hum. dopadů a lidských příběhů	50	17,1	4,5	30,6
Kauzální rámec - hledání viníků a odpovědnost	0	9,8	13,6	2
Rámec ekonomických důsledků a souvislostí	10	2,4	36,4	4,1
Rámec českých vnitropolitických sporů	10	19,5	13,6	14,3
Radarový rámec	5	2,4	0	0
Rámec ruského imperialismu	0	4,9	13,6	6,1
Rámec kosovského argumentu	0	7,3	0	4,1

4.5.5 Průběh a proměny rámcování gruzínského konfliktu v čase

4.5.5.1 Průběh a proměny rámcování obecně

V první kapitole kvantitativní analýzy jsme zkoumali časový průběh samotného přijetí tématu gruzínského konfliktu jednotlivými deníky a to, jak v průběhu sledovaného období deníky distribuovaly toto téma mezi zpravodajství a komentáře. V této kapitole budeme rovněž zkoumat časový průběh, ale v tomto případě již samotného rámcování – tedy proměny používání jednotlivých rámců v čase.

¹³⁸ Zde se jedná o tři výše uvedené články, které nepoužívají ani jeden ze sady rámců, která identifikovala kvalitativní analýza.

Zajímavé a základní srovnání nabízí korelační analýza, nakolik souvisí výskyt rámce s datem, kdy byl článek publikován. Tedy nakolik postupem času mizí využití některých rámců a využití jiných naopak sílí. Ukazuje se, že čas nemá zásadní vliv na dimenze rámců (tedy na to, jestli je v daných rámcích konflikt rámcován pro-ruský či pro-gruzínský). Hodnoty Spearmanova korelačního koeficientu jsou zde zcela minimální. Názorové zaměření jednotlivých deníků tedy nemá v čase jakýkoli lineární trend. (viz TAB 4.5.5.1.1)

V čase se ale proměňuje rámcování konfliktu jako takové - tedy intenzita využití základních rámců. Jinými slovy, proměňuje se to, jaké aspekty tématu gruzínského konfliktu jsou médií selektovány a zdůrazňovány. Hodnoty Spearmanova korelačního koeficientu naznačují, že v průběhu času mizí epizodické rámcování přes vojenské střety a operace a humanitární dopady/pomoc a lidské příběhy. Mizí i snaha o kauzální interpretaci konfliktu a hledání jeho viníků a příčin války (záporné korelační hodnoty těchto tří rámců – viz TAB 4.5.5.1.1).

TAB 4.5.5.1.1 Závislost použití rámců na časové vzdálenosti od počátku konfliktu

	Spearman coef. ¹³⁹
Diplomatický rámec	0,11
Rámec vojenských střetů a operací	-0,231
Rámec humanitárních dopadů / pomoci a lidských příběhů	-0,308
Kauzální rámec - hledání viníků a přisuzování odpovědnosti	-0,149
<i>Dimenze_Komu je přisuzována vina?</i>	-0,006
Rámec ruského imperialismu	0,163
<i>Dimenze_Má dnešní Rusko nepřiměřené a nebezpečné imperiální snahy (případně srovnatelné se SSSR)</i>	0,071
Rámec českých vnitropolitických sporů a implikací	0,273
Radarový rámec	0,107
<i>Dimenze_Pro-radarové / proti-radarové vyznění rámce</i>	-0,044
Rámec ekonomický důsledků a souvislostí	-0,012
Rámec kosovského argumentu	0,04

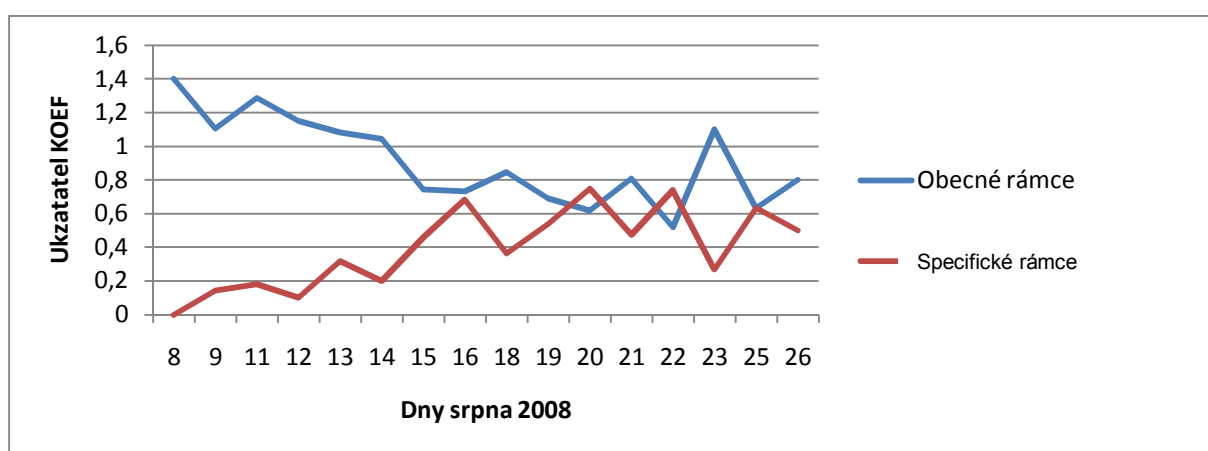
pozn: ukazatelem je Spearmanův korelační koeficient. Tučně jsou vyznačeny hodnoty, které by byly v případě statistického testu signifikantní na hladině 95 %.

¹³⁹ Spearmanův korelační koeficient měří závislost ordinálních proměnných (což je případ naší jednotlivých rámců, které mají kategorie 0,1,2 respektive 1,2,3,4,5). Nutno připomenout, že koeficient měří lineární závislost proměnných. Pokud by tedy například preference rámce v čase klesala a pak stoupala (křivka by měla tvar parabolický konvexní tvar do U), nemusel by koeficient tuto závislost zachytit. Jeho hodnoty je tak nutno chápat kriticky a skutečný průběh ověřit v další analýze.

Tyto rámce jsou naopak nahrazovány mírně sílícím **diplomatickým rámcem** a **zejména specifickým rámcováním** – tj. kulturním přiblížením konfliktu přes české vnitropolitické spory, zobecněním gruzínské války na problém ruského imperialismu a využitím radarového rámce (kladné korelační hodnoty těchto tří rámců – viz TAB 4.5.5.1.1).

Zajímavý a jednoznačný trend se ukazuje při podrobnějším srovnání používání obecných rámců (diplomatické, vojenské, ekonomické rámcování a **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů a kauzální rámec- hledání viníků a přisuzování odpovědnosti**) a používání specifických rámců (**radarový rámec, rámec kosovského argumentu, rámec ruského imperialismu a rámec českých vnitropolitických sporů a implikací**) v čase. (viz GRAF 4.5.5.1.1)

GRAF 4.5.5.1.1 Vývoj obecného a specifického rámcování v čase (deníky obecně)

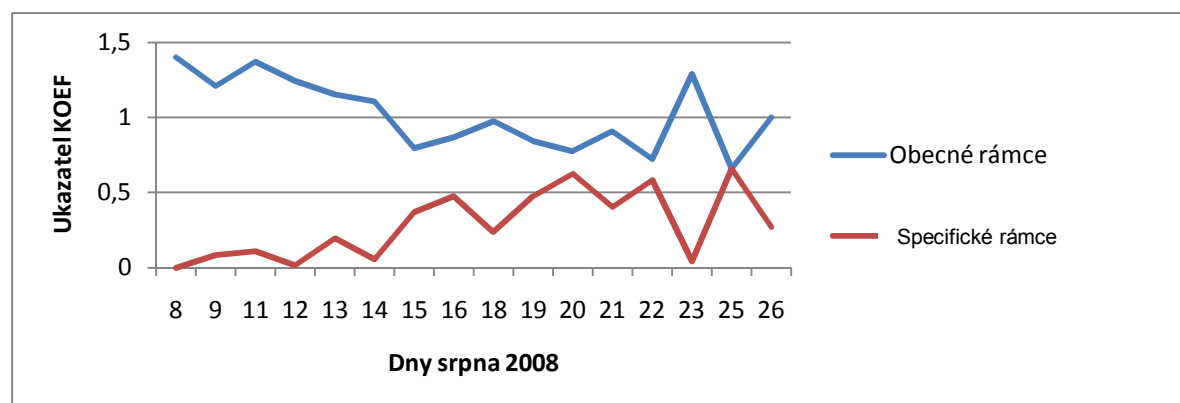
Ve srovnání trendů používání těchto dvou skupin rámců se jasně ukazuje, že média v prvních dnech války výrazně spoléhají na obecné rámce. V pozdějších dnech se pak přiklánějí k rámcování přes specifické aspekty problému (radarový rámec, rámec kosovského argumentu), k normativnímu zobecnění gruzínského konfliktu rámcem ruského imperialismu a k mediálnímu přenesení gruzínského problému z Gruzie na českou politickou scénu – terminologií teorie zpravodajských hodnot (Galtung & Rugeová 1965) ke kulturnímu přiblížení.

Tento trend se dá vysvětlit na jedné straně vyčerpáním původních zpravodajských hodnot v tématu gruzínského konfliktu (překvapivost, dynamičnost, konfliktnost – viz kvalitativní analýza 3.4) a na druhé straně samotným nalezením potenciálních specifických rámců novináři.

Trend posunu ke specifickému rámcování souvisí s faktem, že v průběhu gruzínského konfliktu mírně klesá zastoupení zpravodajských článků a roste zastoupení komentářů, které mají větší potenciál soustředit se na tematický specifické rámce, které

nemají zpravodajskou hodnotu časové aktuálnosti (kosovský argument, ruský imperialismus, atd.). Trend posilování komentářů v čase (viz GRAF 4.5.1.3) však není tak silný, aby se jím celkové posilování specifického rámcování vysvětlilo. Specifické rámcování se prosazuje i díky tomu, že proniká i do zpravodajství deníků. (viz GRAF 4.5.5.1.2)

GRAF 4.5.5.1.2 Vývoj obecného a specifického rámcování v čase (zpravodajství)

4.5.5.2 Průběh a proměny rámcování v jednotlivých denících

Obecný trend přechodu na specifické rámce je společný všem deníkům. Přesto se mezi nimi v této obecné strategii dají vysledovat specifika. (pro grafické srovnání deníků viz GRAF 4.5.5.2.1 níže)

Přijmeme-li výše uvedené vysvětlení přechodu na specifické rámce vycházející z teorie zpravodajských hodnot, dá se říci, že novináři MF DNES nejsilněji reflektovali vyčerpávání původních zpravodajských hodnot v tématu¹⁴⁰ a časně přecházejí na specifické rámcování. Zajišťují to zejména přechodem k **rámci českých vnitropolitických sporů a implikací** (zejména ve zpravodajství) a **rámci ruského imperialismu** (v komentářích).¹⁴¹

V MF DNES je také tato (ať už vědomá, či nevědomá) snaha rámcovat téma gruzínského konfliktu nově a specificky nejsilnější. Právě zejména díky výraznému využití **rámce ruského imperialismu a rámce českých politických sporů a implikací** od začátku druhého týdne specifické rámcování dominuje nad obecným (od 15. do 26. srpna je v 8 vydáních MF DNES rovnocenný či vyšší poměr specifických rámců).

V Právu je trend posunu ke specifickému rámcování poněkud slabší než v MF DNES (od 18. srpna zaujímá rovnocenný nebo vyšší podíl jen ve 4 dnech, ale v ostatních

¹⁴⁰ Frekvence obecného a specifického rámcování se vyrovnává již zhruba týden po začátku konfliktu, okolo 15. srpna.

¹⁴¹ V celém sledovaném období je rámec ruského imperialismu dominantní nebo sekundární v celých 79 procentech komentářů MF DNES.

není výrazně potlačováno). Novináři Práva navíc mají oproti MF DNES v přechodu na specifické rámce asi třídenní zpoždění. Právo využívá v přechodu na specifické rámcování stejné rámce jako MF DNES – oba, a zejména **rámec ruského imperialismu**, však otevírá ve výrazně menší míře. Výraznější roli naopak hraje **rámec kosovského argumentu**. Ten se hlavně v komentářích Práva¹⁴² objevuje v celém sledovaném období a při pozdějším oslabování původních obecných rámců hraje výraznou roli v posunu deníku ke specifickému rámcování.

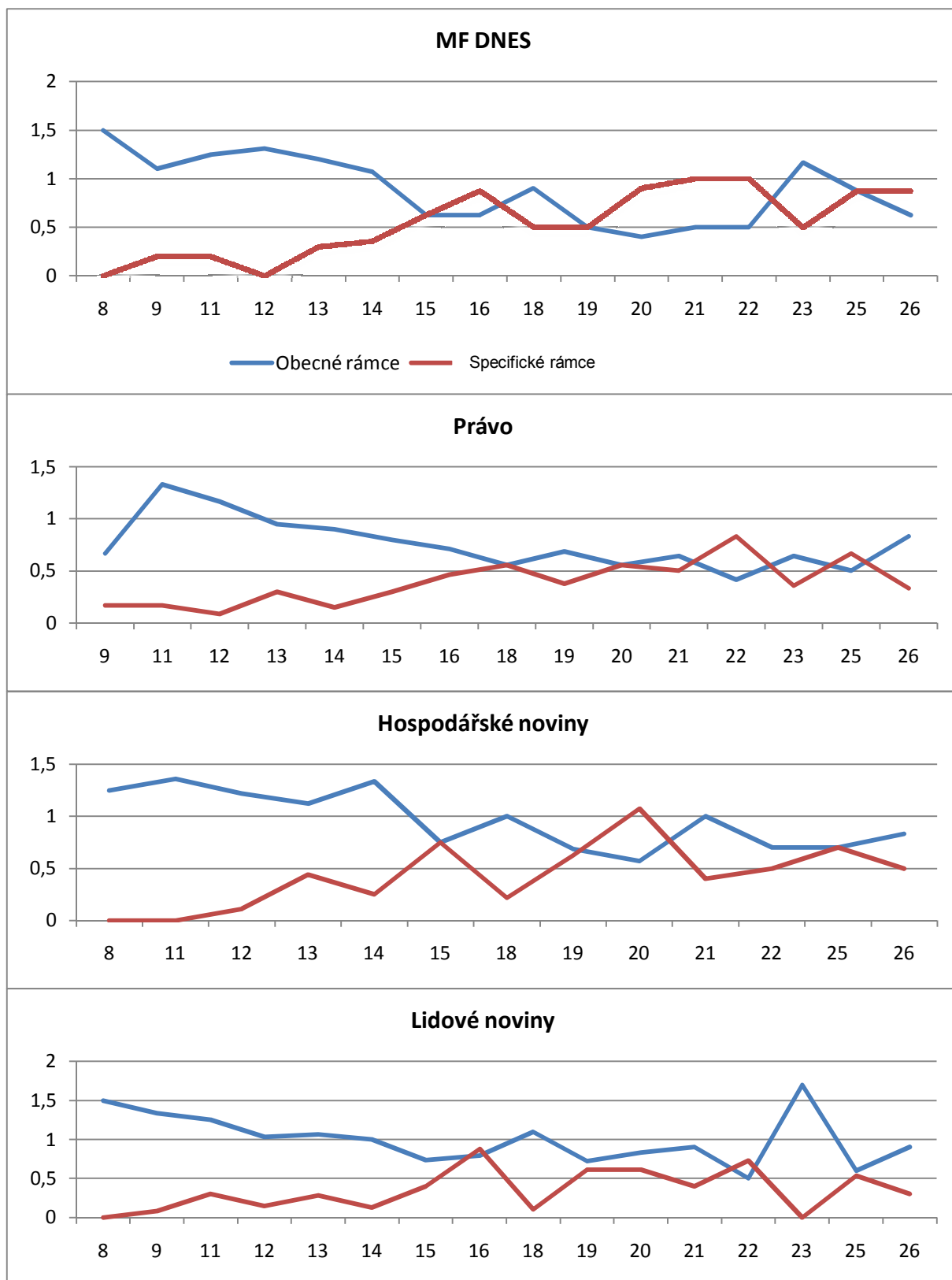
V Hospodářských novinách přichází trend posunu ke specifickému rámcování stejně jako v MF DNES velice brzy, což je navíc umocněno faktem, že deník nevyšel v sobotu 9. srpna 2008 (tedy bezprostředně po začátku konfliktu), a částečně tak propásł možnost prvotního epizodického vojenského rámcování – v prvních vydáních je tak specifické rámcování v HN relativně nejsilnější. Od druhého týdne se deník v intenzitě specifického rámcování spíše podobá Právu - je zde kolísavě silnější a slabší než obecné.

V Hospodářských novinách autoři zajišťují přechod na specifické rámcování zejména výrazným používáním **rámcem ruského imperialismu**, které je v deníku obecně využíváno ještě více než v MF DNES (viz kapitola 4.5.2). Ve srovnání s MF DNES ale novináři Hospodářských novin méně využívají kulturní přiblížení tématu, tedy není zde tak výrazný přechod od obecných rámců k **rámci českých vnitropolitických sporů a implikací**. Oproti Právu také vůbec neposiluje **rámec kosovského argumentu**, který v deníku celkově absentuje (viz kapitola 4.5.2)

Nakolik novináři Hospodářských novin považují důležité ekonomické rámcování, v němž dominují (viz kapitola 4.5.2), ilustruje i fakt, že se k němu nepřiklání až od druhého týdne gruzínského konflikt (tedy ve chvíli, kdy deníky obecně reagují na slábnutí původních zpravodajských hodnot v konfliktu a odklánějí se ke specifickému rámcování), ale používají **rámec ekonomických dopadů a souvislostí** již od počátku konfliktu. To částečně dokládá tezi Valkenburgové a Semetkové (1999), že tento rámec je tzv. generický - tedy, že je univerzální a (některá) média se k němu jako k ostatním zaběhlým rámcům mohou přiklonit ihned a takřkajíc automaticky, bez delší identifikace specifických čtenářsky zajímavých rámců.

¹⁴² V celém sledovaném období je rámec kosovského argumentu dominantní nebo sekundární v cca 46 procentech komentářů Práva.

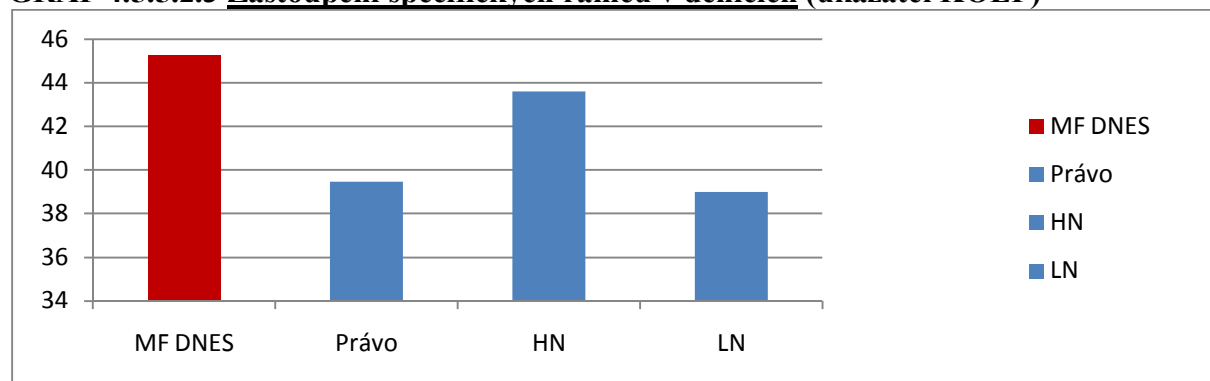
GRAF 4.5.5.2.1 Průběh obecného a specifického rámcování (srovnání deníků)

V Lidových novinách je trend posunu ke specifickým rámcům zřetelný nejméně ze všech deníků. Specifické rámcování sice také posiluje, ale jen výjimečně nad úroveň obecného. Strategie, jak alespoň částečně nahradit obecné rámcování specifickým, je zde do jisté míry opačná než v Hospodářských novinách. Novináři Lidových novin po prvním týdnu konfliktu a po vyjádřeních prezidenta Václava Klause silně přistupují na zpravodajskou hodnotu blízkosti a prosazuje se **rámec českých vnitropolitických sporů a implikací**. Poněkud překvapivě (vzhledem například k přítomnosti někdejší proti-ruské aktivistky Petry Procházkové)¹⁴³ se ale v průběhu času minimálně prosazuje **rámec ruského imperialismu**. Což odpovídá výsledkům z kapitoly 4.5.2 (viz výše).

Zjištění, že novináři MF DNES dominovali v přechodu na specifické rámcování a novináři Lidových novin v něm byli naopak nejméně důrazní, odpovídá i neprůběhová statistika, nakořik byla u jednotlivých deníků zastoupena skupina specifických rámců. (viz GRAF 4.5.5.2.3.)

GRAF 4.5.5.2.3 Zastoupení specifických rámců v denících (ukazatel KOEF)¹⁴⁴

4.5.6 Pro-ruskost a proti-ruskost v dimenzích rámců

Až dosud bylo předmětem analýzy, nakořik a kdy jednotlivá média vůbec využívala různé typy rámcování. Kvalitativní analýza ale také odhalila, že pět rámců v sobě obsahuje možnost protikladného použití (viz kapitola 3.4). Kvantitativní analýza se nebude zabývat dimenzí využití **diplomatického rámce** (konfliktnost x konsensualita) a **rámce kosovského**

¹⁴³ Jak bylo uvedeno výše - Petra Procházková nemá na prosazování rámce ruského imperialismu vliv, protože se v LN takřka nedostala ke psaní komentářů o gruzínském konfliktu.

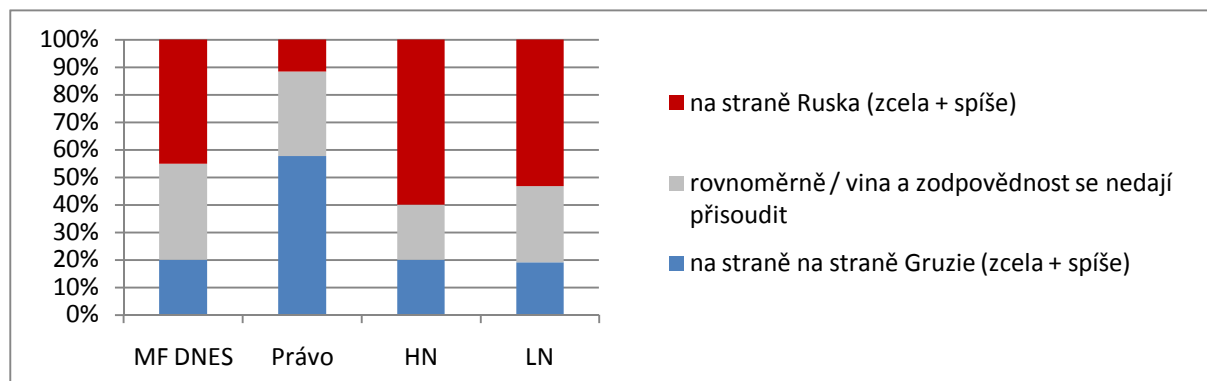
¹⁴⁴ Slabší výsledek Práva v této neprůběhové statistice je způsoben i faktem, že deník méně obecně méně používá dominantního rámcování, které se do ukazatel KOEF (1*procent dominantních použití + 0,5*procento sekundárních použití rámce) více projevuje. Silnější zastoupení specifických rámců v HN je dáno i faktem, že noviny proměškaly díky absenci vydání v sobotu 9. srpna první příležitost k vojenskému rámcování a později takřka zcela rezignují na humanitární rámcování.

argumentu (srovnatelnost x nesrovnatelnost gruzínského problému s Kosovem), ani **obecnou proměnnou vyznění článku** (pro-gruzínskost x pro-ruskost), protože v těchto třech proměnných nedosáhli kodéři dostatečné shody, a kategorie tak byly v duchu metodologie Jamese W. Tankarda z analýzy vyřazeny (viz kapitola 4.3).

Dimenze využití rámce, které napoví, zda se deník celkově stavěl ke konfliktu spíše pro-ruský, či pro-gruzínský, však lze zkoumat u **kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti**, u **rámce ruského imperialismu** i u **radarového rámce**. Už při analýze toho, komu novináři při použití kauzálního rámce (n=118 článků) přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání gruzínského konfliktu, se ukazuje výjimečné postavení deníku Právo. Jeho autoři v takřka 58 % případů přisuzují vinu zcela nebo spíše gruzínské straně, zatímco v ostatních denících je to v přibližně 20 % článků. Toto zjištění vyvrací dílčí Hypotézu 3 vycházející z kvalitativní analýzy, která tvrdila, že: *Všechny deníky při využití kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání častěji na stranu Ruska (resp. separatistických regionů)*.

MF DNES se odlišuje tím, že je v ní relativně nejvyšší počet článků (více než třetina), podle nichž buď vinu nelze jednoznačně přisoudit, nebo za rozpoutání konfliktu nesou odpovědnost obě strany. Naopak Hospodářské noviny nejvýrazněji přisuzují vinu ruské či jihoosetské straně. (viz GRAF 4.5.6.1)

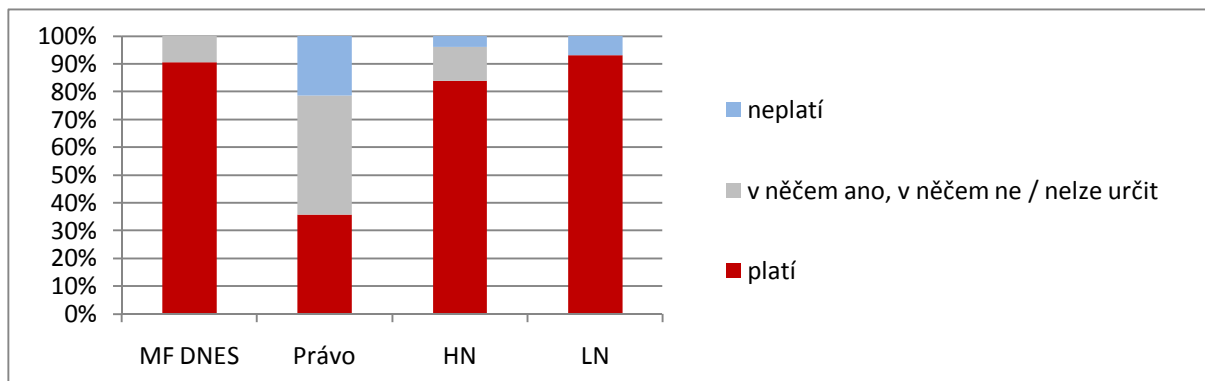
GRAF 4.5.6.1 Komu je přisuzována vina a odpovědnost za rozpoutání konfliktu

Totožný jev jako v otázce přisuzování odpovědnosti za gruzínský konflikt se ukazuje v dimenzi používání rámce ruského imperialismu (n=89 článků). V MF DNES, Hospodářských novinách i v Lidových novinách je v drtivé většině rámeček použit základním normativním způsobem – tedy poukazování na nepřiměřené a nebezpečné imperiální snahy Ruska. Tento trend je v jistém smyslu nejsilnější v MF DNES, protože deník vůbec nevpouští do své agendy proti-argumentaci a opačnou dimenzi rámce.

Proti těmto třem deníkům stojí Právo, kde se takřka dvě třetiny článků rámcovaně přes téma ruského imperialismu snaží tento prvotní normativní pohled negovat (tedy poukazovat, že mocenské snahy Ruska nejsou nepřiměřené či nebezpečné a srovnatelné se SSSR) či zaujímají v této otázce neutrální postoj. (viz GRAF 4.5.6.2)

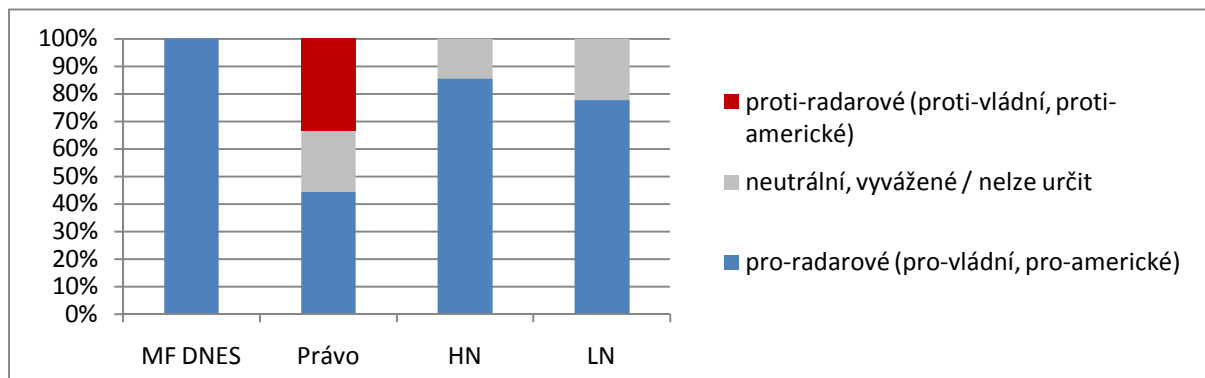
GRAF 4.5.6.2 Dnešní Rusko má nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy, případně srovnatelné se SSSR (konstatování platí / neplatí)

Pokud výše zmíněné odchylování deníku Právo v přisuzování viny za gruzínský konflikt a používání rámce ruského imperialismu interpretujeme jako projev obecnějšího méně kritického postoje k současnému Rusku, dá se projev této latentní proměnné předpokládat i v používání radarového rámce.

Při srovnání deníků se to prokazuje. Zatímco MF DNES, Hospodářské noviny a Lidové noviny v drtivé většině uznávají gruzínský konflikt a intervenci Ruska jako argument pro výstavbu americké protiraketové obrany, Právo v celé třetině článků volí proti-argumentaci. Příkladem je článek rozvedený v kvalitativní části analýzy, v němž novináři Práva s odkazem na rakouský deník Der Standard interpretují fakt, že gruzínský konflikt urychlil dohodu USA s Polskem o protiraketové základně, jako potvrzení obav Ruska, že protiraketový systém je primárně zaměřen proti němu a zpochybnění dlouhodobé argumentace USA a české vlády, že tomu tak není. (Právo 2008i)

GRAF 4.5.6.3 Pro-radarové (pro-vládní, pro-americké) vs. proti-radarové (proti-vládní, proti-americké) vyznění článků

Ze srovnání použití dimenzí rámců však vyplývají nejen fakticky, ale i teoreticky relevantní zjištění. Ukazuje se totiž, že deník Právo tří rámce, v jejichž použití se od ostatních deníků odchyluje k méně proti-ruskému postoji, využívá celkově nejméně (viz kapitola 4.5.2.2).¹⁴⁵ Ukazuje se tedy, že „strategií“¹⁴⁶ vytváření méně proti-ruského postoje je nejen poukazování na odpovědnost Gruzie za konflikt, argumentace proti obviňování Ruska z nebezpečných a nepřiměřených imperiálních snah a proti využívání gruzínského konfliktu jako pro-radarového argumentu. Deník Právo také využívá potlačení samotných tří základních rámců, které jsou ostatními médii využívány k vytváření proti-ruského postoje.

V kontextu tohoto zjištění není překvapivé, že deník Právo se místo těchto tří rámců výrazně nejsilněji ze všech deníků uchyluje k rámcování pomocí **rámce kosovského argumentu**. U toho se sice (minimálně v případě naší analýzy) rozdělení na dimenze srovnatelnosti a nesrovnatelnosti gruzínského problému s kosovským neukázalo jako dostatečně reliabilní pro zařazení do kvantitativní analýzy. Z logiky kosovského argumentu je ale zřejmé, a ukázala to i kvalitativní analýza (viz kapitola 3.4.7.4), že primárním argumentací je v tomto rámci právě poukaz na srovnatelnost problematiky nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie s nezávislostí Kosova (respektive zásahu Ruska proti Gruzii se zásahem NATO proti Srbsku) a názor poukazující na odlišnosti těchto problematik je až potenciální proti-argumentací.¹⁴⁷ Rámec tak poskytuje obecně větší prostor k méně proti-ruské interpretaci gruzínského konfliktu.

Při srovnání použití dimenzí tří rámců ve zpravodajských článcích a komentářích se ukazuje, že v **kauzálním rámci – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti a radarovém rámci** všechna média vyvíjejí snahu o relativně neutrálnější přístup ve zpravodajství a více hodnotící v komentářích, ačkoli převážná většina radarově rámcovaných zpravodajských článků vyznívá přesto pro-radarově (viz TAB 4.5.6.1). U dimenze **rámce ruského imperialismu** zastává neutrální postoj ve zpravodajství jen Právo a do ostatních deníků proniká hodnotící přístup stejně silně jako v komentářích. (viz TAB 4.5.6.1)

¹⁴⁵ Nejméně z hlediska ukazatele KOEF, který s poloviční vahou započítává i použití rámce jako sekundárního (viz graf 4.5.2.1.2)

¹⁴⁶ Slovo „strategie“ je záměrně uvedeno v uvozovkách, protože je mimo dosah naší analýzy ověření, že se jedná o záměrnou strategii deníku Právo.

¹⁴⁷ Výrazem „z logiky kosovského argumentu“ míníme fakt, že je jen obtížně myslitelné, že by byl nejprve rozvinut argument, že kosovský a gruzínský problém jsou nesrovnatelné, aniž by předtím bylo poukazováno na jejich srovnatelnost.

TAB 4.5.6.1 Charakteristika dimenzí rámců ve zpravodajství a komentářích

	Komu je přisuzována vina a odpovědnost za rozpoutání konfliktu?			Platí tvrzení že Rusko má nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy?			Jak vyznívá argumentace radarovým rámcem?			
	straně Gruzie	rovnoměrně / nedá se přisoudit	straně Ruska	platí	v něčem ano, v něčem ne / nelze určit	neplatí	pro-radarová	vyvážená / nelze určit	proti-radarová	
MfD	20	50	30	100	0	0	100	0	0	zpravodajství
Právo	47,4	42,1	10,6	28,6	57,1	14,3	33,3	33,3	33,3	
HN	25	25	50	76,9	15,4	7,7	83,3	16,7	0	
LN	24,2	33,3	42,5	81,8	0	18,2	71,5	28,6	0	
celkem	29,4	35,9	34,6	75,7	14,6	9,8	69,5	21,7	8,7	
MfD	20	20	60	81,9	18,2	0	100	0	0	komentáře
Právo	85,7	0	14,3	42,9	28,6	28,6	66,6	0	33,3	
HN	11,1	11,1	77,7	91,7	8,3	0	100	0	0	
LN	7,1	14,3	78,6	100	0	0	100	0	0	
celkem	25	12,5	62,5	85,5	10,4	4,2	85,7	0	14,3	

4.5.7 Vyhodnocení dílčích hypotéz vycházejících z kvalitativní analýzy

Výstupem z kvalitativní analýzy byly dílčí hypotézy o použití rámců jednotlivými deníky a o jejich vzájemných vztazích (viz kap 3.5). Některé z nich byly prověřeny už při kvantitativní analýze obecných výzkumných otázek a závěry zde budou zopakovány. Platnost ostatních bude testována v této subkapitole.¹⁴⁸

Metodologické hypotézy o dostatečné shodě kodérů v kódování všech rámců identifikovaných kvalitativní analýzou a jejich rozvíjejících kategorií (**Hypotéza 0a**) i v obecné kategorii **pro-gruzínského / pro-ruského zaměření článku (Hypotéza 0b)** se nepotvrdily, jak ukazuje kapitola o testování shody kodérů (viz kapitola 4.3).

Tematické hypotézy týkající se použití konfliktualistické a konsensuální dimenze diplomatického rámce (**Hypotéza 1a a 1b**)¹⁴⁹ byly kvantitativní analýze netestovatelné díky vyřazení dimenze **diplomatického rámce** kvůli nedostatečné shodě kodérů. Ze stejných

¹⁴⁸ Názvy hypotéz jsou psány tučně stejně jako v kapitole 3.5.

¹⁴⁹ **Hypotéza 2a** tvrdila, že: *V diplomatickém rámcování gruzínského konfliktu převládá ve všech analyzovaných denících konfliktualistický tón. Hypotéza 2b tvrdila, že: *Konfliktualistické diplomatické rámcování je nejdominantnější v deníku Hospodářské noviny, naopak nejméně dominantní v deníku Právo.**

důvodů nebyla testovatelná ani **Hypotéza 8d**, která se týkala použití dimenzí **rámce kosovského argumentu**.¹⁵⁰

Potvrdila se hypotéza **Hypotéza 2a**, že: *Deníky se zpravodaji v místě konfliktu dominantněji využívají epizodické rámcování*. Platí to pro MF DNES i Lidové noviny. Z pramení z pohledu teorií framingu zajímavá **Hypotéza 2b**, že *S intenzitou použití rámce vojenských střetů a operací pozitivně souvisí pro-gruzínské zaměření deníku* se potvrdila částečně. Platí u MF DNES a LN (epizodický framing a pro-gruzínské zaměření) a Práva (potlačení epizodického framingu a více proti-gruzínské zaměření), ale nikoli u Hospodářských novin, které na epizodický framing velký důraz nekladou a zároveň jsou silně pro-gruzínské.

Hypotéza 3 tvrdící, že: *Všechny deníky při využití kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti přisuzují vinu a odpovědnost za rozpoutání častěji na stranu Ruska (resp. separatistických regionů)*, byla vyvrácena v předchozí kapitole (viz kapitola 4.5.6). Pro deník Právo toto konstatování neplatí.

Hypotéza 4 tvrdící, že: *Rámcování pomocí humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů je nejvíce dominantní v deníku MF DNES*, se naopak v kvantitativní analýze (viz kapitola 4.5.2.2) potvrdila.

Hypotéza 5 tvrdící, že: *Generický rámeček ekonomických důsledků a souvislostí je u jednotlivých deníků vytlačena negenerickým (zejména specifickými) rámci*, se potvrdila s výjimkou Hospodářských novin, kde ekonomické rámcování hraje silnou roli a dominuje v takřka 13 % článků. (viz kapitola 4.5.2.2)

Dílčí tvrzení **Hypotézy 5**, že ekonomické rámcování je vytlačováno „*radarovým rámcem a rámcem kosovského argumentu v případě Práva a rámcem ruského imperialismu a rámcem humanitárních dopadů/pomoci v případě MF DNES*“, se potvrdilo jen částečně. Protože se ukázalo, že ekonomické rámcování je jednoznačně nejsilnější v Hospodářských novinách, je pro potvrzení tohoto dílčího tvrzení **Hypotézy 5** nutné zkoumat, na úkor kterých rámců Hospodářské noviny ekonomické rámcování posílily a které deníky dominují v těchto rámcích, které novináři Hospodářských novin „obětovaly“.

Naše domněnka z kvalitativní analýzy se potvrzuje v případě Práva a **rámce kosovského argumentu**. Deník v jeho používání jasně dominuje a Hospodářské noviny ho naopak zcela ignorují. Využívání **radarového rámce** je však ve všech denících zhruba stejně intenzivní a nedá se tak říci, že by ho Právo ve srovnání s Hospodářskými novinami

¹⁵⁰ Hypotéza 8d tvrdila, že: *Při použití rámce kosovského argumentu v denících dominuje argumentace, že kosovský problém je srovnatelný s problémem gruzínských odtrženeckých regionů*.

výrazně posilovalo. Stejně tak se zdá nerelevantní tvrdit, že vytlačování ekonomického rámcování souvisí s posilováním **rámce ruského imperialismu**. Samy Hospodářské noviny v něm totiž dominují. Ukazuje se však, že výrazně rezignovaly na využití humanitárního rámcování. Rámec **humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů** je naopak, i na úkor ekonomického rámcování, výrazně posílen v MF DNES a Lidových novinách. (viz kapitola 4.5.2.2)

Hypotéza 6a tvrdící, že: „*Při použití rámce ruského imperialismu převládá ve všech denících vyznění, že dnešní Rusko má nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy (případně srovnatelné se SSSR)*“, rovněž obecně neplatí. Vymyká se zde totiž deník Právo, kde takřka dvě třetiny článků využívajících **rámec ruského imperialismu** vyznívají neutrálně, nebo dokonce argumentují proti tvrzení o nepřiměřených a nebezpečných imperiálních snahách Ruska. (viz kapitola 4.5.6)

Hypotéza 6b tvrdící, že: „*Tato (proti-ruská) dimenze rámce ruského imperialismu nejvíce dominuje v deníku MF DNES.*“, se ovšem ukazuje pravdivá. Deník totiž jako jediný vůbec nepouští do své agendy proti-argumentaci a opačnou dimenzi rámce. Proti-ruská dimenze rámce ovšem silně převažuje i v Lidových a Hospodářských novinách. (viz kapitola 4.5.6)

Hypotéza 7a tvrdící, že: „*Při použití radarového rámce ve všech denících dominuje využití gruzínského konfliktu k pro-radarové (resp. pro-americké či pro-vládní argumentaci)*“, byla vyvrácena. V deníku Právo má totiž pro-radarové (resp. pro-americké, pro-vládní) vyznění jen 44 % článků využívajících **radarový rámec** a zbytek volí neutrální přístup či kontra-argumentaci. (viz kapitola 4.5.6) Potvrzuje se tím ovšem smysl **Hypotézy 7b**, že: „*Nejméně dominantní je tento trend v deníku Právo, který častěji než zbylé deníky využívá opačnou (proti-radarovou) dimenzi rámce.*“

Hypotéza 8a, že: „*Lidové noviny a Právo využívají rámec kosovského argumentu častěji jako dominantního v článku – tj. zaměřují se výhradně na tento problém.*“, se potvrdila. Analýza v kapitole 4.5.2.2 totiž ukázala, že zatímco v Právu a v Lidových novinách rámec kosovského argumentu dominuje v 5,3 % respektive v 4,6 % článků, v ostatních denících není dominantní v žádném z článků. (viz kapitola 4.5.2.2)

Navíc se potvrdila i **Hypotéza 8c** vycházející z kvalitativní analýzy, že: „*Deník Hospodářské noviny se kosovskému argumentu v rámcování vyhýbá.*“ Jak ukázala analýza v kapitole 4.5.2.2, novináři Hospodářských novin totiž rámec kosovského argumentu nepoužili ani jako sekundární.

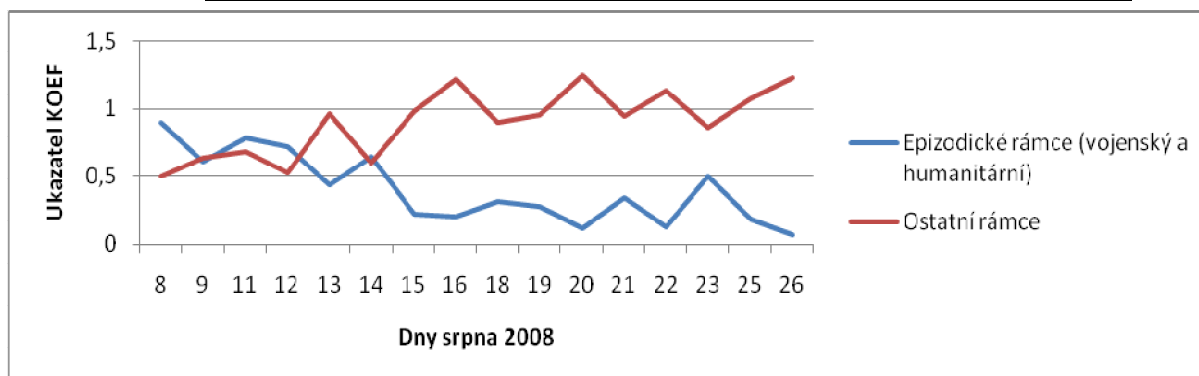
Hypotéza 8b, že „*Deník MF DNES častěji používá personifikaci a přiblížení rámce kosovského argumentu pomocí sporů na české politické scéně (tj. rámec kosovského argumentu komplementuje s rámcem českých vnitro-politických sporů a implikací)*.“, si vyžaduje podrobnější rozbor pomocí analýzy kontingence těchto dvou rámců. Ukazuje se, že hypotéza se do jisté míry platí. U MF DNES je totiž v polovině článků s přítomností **rámce kosovského argumentu dominantní rámec českých vnitropolitických sporů a implikací**. U Lidových novin a Práva je u článků s **rámcem kosovského argumentu rámec českých vnitropolitických sporů a implikací** dominantní jen ve 20 % a sekundární ve 20 % článků. Trend propojování těchto rámců a kulturního přibližování **rámce kosovského argumentu** v nich tedy existuje taktéž, ale je výrazně slabší než v MF DNES.

Z kvalitativní analýzy taktéž vycházely dvě dílčí hypotézy o průběhu rámcování v čase. První z nich, **Hypotéza 9a** tvrdila, že: „*Průběh a transformace rámcování gruzínského konfliktu v čase je u všech deníků totožný (což naznačuje, že deníky při výběru rámcování sledují obdobné zpravodajské hodnoty)*.“ Z pohledu kvantitativní analýzy rámcování v čase (viz kapitola 4.5.5) se tato hypotéza ukazuje jako platná jen částečně. Obecně totiž platí, že všechny deníky shodně a zhruba ve stejné době přecházejí z původních obecných rámců, které čerpaly ze základních zpravodajských hodnot v konfliktu, více na rámce specifické. Tento trend je ale u jednotlivých deníků různě silný a k přechodu na specifické rámcování jsou využívány jiné rámce. (viz kapitola 4.5.5)

Další dílčí **Hypotéza 10a** předpokládala, že „*epizodické rámcování pomocí rámce vojenských střetů a operací a rámce humanitárních dopadů/pomoci a lidských příběhů dominuje ve všech denících v první (8. - 11. srpna 2008) i druhé (14. - 15. 8. 2008) fázi konfliktu (což naznačuje preferenci zpravodajských hodnot uvedených v kapitole 3.4.2)*.“ Tato hypotéza se při bližší analýze ukazuje jako pravdivá. Spojíme-li dva epizodické rámce a zkoumáme intenzitu jejich využívání ve sledovaném období, ukazuje se, že byly velmi silné v první fázi konfliktu (8. - 11. srpna), v dalších dvou dnech (zejména 13. srpna) nastává mírný útlum jejich používání. Dne 14. srpna den po dalších ruských útocích na území vnitřní Gruzie se média k těmto rámcům vrací. Od té doby epizodické rámcování klesá trvale pod úroveň použití ostatních rámců. (viz GRAF 4.5.7.1)

Interpretujeme-li toto zjištění z hlediska zpravodajských hodnot, dá se říci, že i pohled na průběh rámcování v čase potvrzuje předpoklad, že pro deníky byly primárně důležité zpravodajské hodnoty dramatickosti, konfliktnosti a negativity (viz kapitola 3.4), dokázaly přerušit trend přechodu na ne-epizodické rámcování a k epizodickému rámcování se dočasně vrátit.

GRAF 4.5.7.1 Srovnání průběhu epizodických a ostatních rámců (všechny deníky)

Hypotéza 11 se týkala homogenity rámcování a zněla, že „*Rámcování ve všech denících je přibližně stejně homogenní – tj. deníky využívají přibližně stejné šíře rámců (tj. nabízejí stejný počet úhlů pohledu na gruzínský konflikt).*“ Analýza v kapitole 4.5.4 ukázala, že problém homogenity rámcování je možno hodnotit z více úhlů pohledu. Rámcování gruzínského konfliktu v médiích je srovnatelně homogenní, pokud zkoumáme šíři využití rámců. Nedochozí totiž k situaci, že by u jednoho média ve srovnání s ostatními výrazně absentoval více než jeden rámeček. Například Hospodářské noviny, které zcela ignorovaly rámeček kosovského argumentu.

Zaměříme-li se však na to, jak velké procento článků v jednotlivých denících opanovalo několik málo (např. 3) nejvíce používaných rámců, ukazuje se, že tato hodnota je výrazně nejnižší v deníku Právo. Právo je také heterogennější v tom smyslu, že ve člancích, které mají jen jeden dominantní framing a zaměřují se jeden vybraný aspekt gruzínského konfliktu, tyto aspekty a úhly pohledu více střídá. (viz kapitola 4.5.4)

Pokrytí gruzínského konfliktu Právem je nejheterogennější i ve smyslu použití dimenzí tří rámců – deník totiž ve srovnání s MF DNES, Lidovými novinami a Hospodářskými novinami nabízí diverznější paletu argumentací a interpretací v otázkách, kdo zavinil a nese odpovědnost za gruzínský konflikt, zda má dnešní Rusko nepřiměřené a nebezpečné imperiální snahy a zda byl gruzínský konflikt argumentem pro výstavbu radaru americké protiraketové obrany v ČR. (viz kapitola 4.5.6)

5. Závěr: Profily deníků a hlavní zjištění analýzy

Pro výzkum interpretace gruzínského konfliktu v hlavních českých denících byla aplikována analýza rámcování, která zkoumá jaké aspekty daného tématu novináři „vybírali“ a „zvýrazňovali“ (Entman 1993) a jaké interpretace tím vytvářeli. Po zvýšení tzv. teoretické citlivosti studiem analýz rámcování předchozích vojenských konfliktů byly v kvalitativní analýze identifikovány typy rámcování používané českými deníky (MF DNES, Právo, LN, HN) v době hlavní fáze gruzínského konfliktu (6. - 26. srpen 2008). Redukce subjektivity v následném kódování článků pro kvantitativní analýzu byla zajištěna Tankardovou metodou redukce seznamu rámců podle (ne)shody kódérů. V následné kvantitativní analýze byly poté zkoumány rozdíly v rámcování jednotlivých deníků, sdílené postupy rámcování a testovány byly dílčí hypotézy vycházející z kvalitativní analýzy.

Kvantitativní analýza byla rozdělena celkem do sedmi výzkumných kapitol.¹⁵¹ K utřídění a shrnutí nejzákladnějších zjištění těchto sekcí poslouží nejlépe vytvoření krátkých profilů jednotlivých deníků, podle toho jak rámcovaly gruzínský konflikt. Rozdílnosti mezi deníky se poté pokusíme zobrazit metodou multidimenzionálního škálování. V poslední kapitole závěru budou shrnuty teoreticky nejrelevantnější zjištění analýzy, které platí napříč deníky. Výsledky a aplikovaná metodologie budou podrobeny diskusi.

5.1 Profily deníků podle rámcování

Mladá fronta DNES

Deník MF DNES informoval o gruzínském konfliktu nejméně ze všech zkoumaných (76 článků vůči průměrným 105). Pozoruhodné je, že od tématu se odklání zhruba po 10 dnech od ruské intervence na území Jižní Osetie, v době kdy naopak opět vzrůstá zájem Lidových novin, což nahrává hypotéze o redistribuci tématu mezi deníky vydavatelství MAFRA. MF DNES má k tématu nejvíce zpravodajský přístup. Stejně jako Hospodářské a Lidové noviny komentáře posiluje na úkor zpravodajství až po prvním týdnu sledovaného období.

¹⁵¹ Zaměřené na 1) informování o gruzínském konfliktu obecně (intenzita, průběh a distribuci mezi komentáře a zpravodajství), 2) preference v rámcování obecně a na úrovni deníků (preferované a potlačované rámce), 3) distribuci jednotlivých rámců mezi zpravodajství a komentáře, 4) homogenitu / heterogenitu rámcování u jednotlivých deníků, 5) časový průběh a proměny rámcování obecně a na úrovni jednotlivých deníků, 6) pro-gruzínskost vs. pro-ruskost jednotlivých deníků při používání dimenzí rámců, 7) pravdivost dílčích hypotéz vycházejících z kvalitativní analýzy.

Potvrdilo se, že MF DNES je deník s nejpobulárněji zaměřeným zahraničním zpravodajstvím v tom smyslu, že klade z listů největší důraz na **rámec humanitárních dopadů/pomoci a lidské příběhy**.¹⁵² Obecně je zde nejsilněji zastoupeno epizodické rámcování (humanitární + vojenské rámcování), což souvisí s přítomností zpravodaje a komentátora Pavla Novotného v Gruzii. Díky preferenci epizodického rámcování je v MF DNES potlačeno diplomatické rámcování.¹⁵³ Od Práva a Lidových novin se MF DNES odlišuje i častější generalizací konfliktu na obecnější problém ruského imperialismu – uvnitř tohoto rámce deník v drtivé většině prosazuje interpretaci, že Rusko má nebezpečné a nepřiměřené snahy a nepouští do hry proti-argumentaci. Novináři MF DNES jsou nejdynamičtější v tom, že rychle a nejsilněji reflektují vyčerpávání původních zpravodajských hodnot v konfliktu a přecházejí z obecného rámcování na rámce specifické.

Kritickým bodem informování deníku o gruzínském konfliktu (např. z pohledu Roberta Entmana) je jeho velká homogenita. Ta se projevuje tím, že ve více než polovině (51,2 %) článků dominuje jeden ze tří nejsilnějších rámců (vojenský, humanitární či rámec **českých vnitropolitických sporů a implikací**). Novináři MF DNES jeví také poněkud jiné preference než ostatní deníky v otázce, jaké rámce zdůrazňovat ve zpravodajství a jaké v komentářích. Projevuje se to například nadstandardním přesunem **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací** do zpravodajství a **diplomatickým rámcem** do komentářů.

Právo

Deník Právo se rovněž v mnoha charakteristikách odlišuje od „průměrného rámcování“, a to většinou v opačném směru než MF DNES. V intenzitě „pokrytí“ gruzínského konfliktu je Právo druhým nejaktivnějším deníkem (114 článků vůči 105 průměrným). Od MF DNES se deník odlišuje mírně silnějším zastoupením komentářů. Především se ale od ostatních listů liší jiným trendem v redistribuci tématu mezi komentáře a zpravodajství – komentátoři Práva reagují rychleji již v úvodních dnech po začátku konfliktu a názorové texty už na počátku konfliktu zabírají třetinu celkových článků.

Právo nejvíce z deníků potlačuje epizodické rámcování (celkově je dominantní či sekundární jen ve 29,4 % článků, oproti například 52,6 % u MF DNES). Naopak klade větší důraz na diplomatické aspekty gruzínského konfliktu, které se u něj (výrazně více než v MF DNES či HN) prosazují i ve zpravodajství.

¹⁵²¹⁵² Vztah pobulárnosti a bulvárnosti zpravodajství s tímto rámcem byl pozorován už v dřívějších analýzách (viz kapitola 3.4.4). Potvrzuje ho zběžný pohled na 30 článků bulvárních deníků Blesk, Aha, Šíp o konfliktu – všechny jsou rámcovány tímto rámcem, nebo přes spory na české politické scéně. Tyto deníky, ale nebyly předmětem analýzy.

¹⁵³ Diplomatické rámcování MF DNES odstraňuje zejména ze zpravodajství a nechává prostor jeho komentářové reflexi. Naprostý opak platí v deníku o rámci českých vnitropolitických sporů a implikací

Právo se od ostatních deníků silně odlišuje v práci se třemi rámci, které obsahují protikladné dimenze a dají se využít jak k pro-gruzínské, tak k pro-ruské argumentaci. Deník více akcentuje vinu a odpovědnost Gruzie za konflikt, argumentuje častěji proti obavám z ruského imperialismu nebo je neutrálně analyzuje, a využívá gruzínský konflikt i k argumentaci proti americkému radaru. Také se však, což je z pohledu teorie framingu možná ještě zajímavější, od samotných základních rámců,¹⁵⁴ které jsou ostatními deníky majoritně využity k proti-ruské argumentaci, Právo více odklání.¹⁵⁵ Deník se místo nich zejména v komentářích více uchyluje k rámci **kosovského argumentu**, který poskytuje primárně pro-separatistický, a tedy proti-gruzínský styl argumentace.

Rámcování gruzínského konfliktu Právem je nejheterogennější ze všech deníků. Tři nejsilnější rámce dominují „jen“ ve 40 % článků a přes 30 % článků vůbec nemá dominantní framing. Právo sice zároveň silněji než ostatní deníky používá taktiku zaměření se na jeden partikulární aspekt problému,¹⁵⁶ ale tyto aspekty střídá, čímž rovněž vytváří diverzitu. Nejheterogennější je v Právu i nakládání s rámci, které se dají využít jak pro-gruzínsky tak pro-rusky.

Přechod na specifické rámcování, v kterém dominuje MF DNES, využívá Právo průměrně (méně než MF DNES, ale více než LN). Z pohledu teorie zpravodajských hodnot se zdá, že novináři Práva reflektují vyčerpávání původních zpravodajských hodnot s největším zpožděním.

Hospodářské noviny

Hospodářské noviny jevíly o gruzínský konflikt lehce podprůměrný zájem,¹⁵⁷ ale na rozdíl od ostatních deníků si všimly rodícího se konfliktu na Kavkaze už 6. srpna 2008. Oproti MF DNES, která o konfliktu nejprve informovala silně a pak razantně ustoupila, se téma gruzínského konfliktu drží v deníku poměrně vyrovnaně po celé sledované období. Stejně jako Právo se i Hospodářské noviny věnují tématu relativně silněji v komentářích (přes 23 % celkových článků), což zřejmě souvisí mimo jiné s tím, že ani jeden z těchto deníků nemá zpravodaje přímo v Gruzii.

Hospodářské noviny se nejvýrazněji odlišují v tom, že zcela minimálně používají rámcování přes **humanitární dopady/pomoc a lidské příběhy** (ještě méně než Právo). Druhý z epizodických typů framingu (**rámec vojenských střetů a operací**) je v nich zastoupen

¹⁵⁴ Jedná se o **kauzální rámec – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti, rámec ruského imperialismu a radarový rámec.**

¹⁵⁵ Zastoupení všech tří rámců je nejnižší právě v Právu. Viz kapitola 4.5.2.1.

¹⁵⁶ Tj. situace, kdy je v článku jen jeden dominantní ráme a nejsou přítomny žádné sekundární.

¹⁵⁷ Menší počet 78 článků je z části vysvětlitelný tím, že HN mají ve sledovaném vzorku o tři sobotní vydání méně.

standardně – celkově je však na epizodické rámcování kladen mnohem menší důraz než v MF DNES či Lidových novinách. Na rozdíl od Práva, které tento fakt nahrazovalo posílením diplomatického rámcování, se však novináři Hospodářských novin zcela nadstandardně zaměřují na ekonomické dopady a souvislosti konfliktu.

Hospodářské noviny také nejsilněji z deníků (ještě více než MF DNES) využívají **rámec ruského imperialismu**, přičemž tento rámec je v drtivé většině použit k primární protiruské argumentaci. Podobně vyznívá i použití **kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování zodpovědnosti** (podle 60 % článků vina spíše nebo zcela na straně Ruska) i **radarového rámce**. Jestliže se deník Právo odlišoval tím, že v souladu s menší kritičností k Rusku více používal **rámec kosovského argumentu**, pak Hospodářské noviny naopak tento rámec zcela ignorují.

Z hlediska homogenity využívání samotných základních rámců jsou Hospodářské noviny průměrné (tři hlavní rámce dominují v 47,4 % článků, což je více než u Práva a méně než u MF DNES). Důraz na ekonomické rámcování se projevuje i ve faktu, že pokud se novináři Hospodářských novin zaměřovali výhradně na jedno téma (článek měl jeden dominantní rámec), pak to bylo ve 36,4 % právě na ekonomické důsledky a souvislosti války. Rámci **ekonomických důsledků a souvislostí** se navíc věnovali od samotného počátku konfliktu a nepřešli k němu až po vyčerpání původních zpravodajských hodnot.

V obecném trendu přechodu z obecných rámců na specifické jsou novináři Hospodářských novin průměrní. Aplikovali ho poměrně brzy (dříve než Právo), ale ne v takové intenzitě jako například MF DNES.

Lidové noviny

Lidové noviny jevíly ve sledovaném období o gruzínský konflikt největší zájem (153 článků vůči průměrným 105). Souvisí to zejména s faktem, že měly stejně jako MF DNES v Gruzii svého zpravodaje (František Šulc), ale na rozdíl od ní neupustili od tématu cca 10 dní po hlavním střetu v Jižní Osetii, ale naopak jakoby přebrali agendu po druhém deníku z vydavatelství MAFRA – ve chvíli, kdy MF DNES od tématu celkově upouští, se jím Lidové noviny začínají opět intenzivně zajímat.¹⁵⁸

Z hlediska vnitřní distribuce tématu gruzínského konfliktu Lidové noviny ničím nevyčnívají.¹⁵⁹ Stejně jako MF DNES mají však i díky přítomnosti zpravodaje na místě nadprůměrně silné zastoupení epizodického rámcování (vojenské a humanitární

¹⁵⁸ Takřka třetina článků LN pochází z posledních zkoumaných 7 dnů (19. - 26. 8.)

¹⁵⁹ Komentáře v LN tvoří 21 % článků a v distribuci v čase sledují model zpočátku silného zpravodajství, které prvních deset dnů po hlavním konfliktu pozvolna ustupuje, a pak trend kolísá.

rámcování). Zejména využití rámce vojenských operací je však relativně slabší než u MF DNES – což je dáno i faktem, že epizodicky rámcované články zpravodaje Šulce se více „ztrácí“ v celkovém dvojnásobně větším zájmu Lidových novin o gruzínský konflikt.

Specifikem Lidových novin je nadstandardní využití kulturního přiblížení konfliktu pomocí **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací**. Ten se na rozdíl například od MF DNES prosazuje kromě zpravodajství silně v komentářích¹⁶⁰, což nahrává uvedené hypotéze, že Lidové noviny v jistém smyslu doplňují agendu MF DNES. Novináři Lidových novin se více než ostatní deníky soustředí na přímé hledání kauzálního vysvětlení konfliktu a hledání jeho viníků. Naopak málo utíkají ke generalizaci gruzínského konfliktu na téma ruského imperialismu. Tento fakt je překvapivý i proto, že zatímco u Práva se dalo poddimenzování rámce ruského imperialismu zdůvodnit méně proti-ruským přístupem deníku, u Lidových novin tento argument neplatí. Deník se totiž ve všech třech rámcích, které nabízejí pro-gruzínské a pro-ruské využití (**kauzální rámec – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti, rámec ruského imperialismu a radarový rámec**) jeví téměř stejně proti-ruský jako MF DNES a Hospodářské noviny.

Z hlediska homogenity rámcování jsou Lidové noviny ve všech ohledech¹⁶¹ spíše na úrovni MF DNES a Hospodářských novin, než na úrovni heterogennějšího informování deníku Právo. Na rozdíl od ostatních listů a zejména MF DNES však novináři Lidových novin nejméně přecházejí na specifické rámcování a jsou nejvíce „věrni“ původním zpravodajským hodnotám v konfliktu a obecnému rámcování.

5.2 Srovnání deníků multidimenzionálním škálováním

Zajímavé grafické srovnání, nakolik odlišně deníky rámcovaly gruzínský konflikt, nabízí metoda multidimenzionálního škálování (MDS).¹⁶² To funguje systémem promítnutí n-dimenzionálního prostoru do vizuálně zachytitelného prostoru, tedy zpravidla do jedno- až trojrozměrného prostoru.

Každý z našich rámců v tomto případě představuje proměnnou – dimenzi původního 12-rozměrného prostoru, ze kterého promítáme.¹⁶³ Každý ze čtyř deníků představuje jeden případ – bod v tomto prostoru. Hodnota každého bodu v jednotlivé dimenzi odpovídá

¹⁶⁰ Například v podobě diskuse, kritiky či podpory Václava Klause a dalších politiků.

¹⁶¹ Nejsilnější tři rámce dominují ve 49 % článků, pokud se LN zaměřují na jeden výhradní aspekt konfliktu (článek má jeden dominantní rámec), jsou to většinou humanitární dopady či diplomatické souvislosti. A poměrně homogenní je proti-ruské využití tří rámců s protikladnými možnostmi využití.

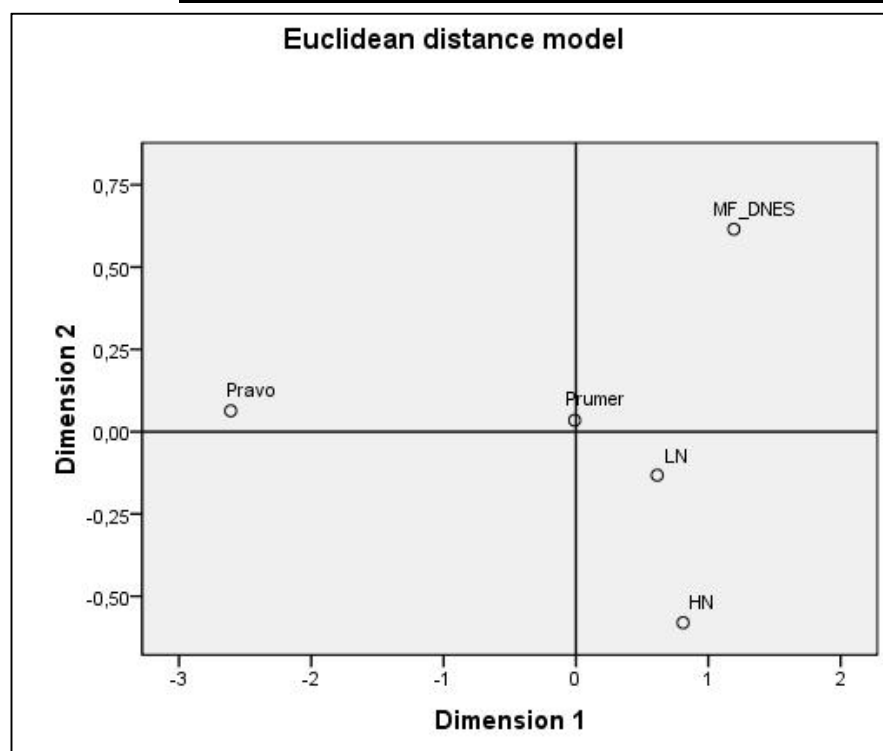
¹⁶² Konkrétně byla použita jeho základní verze ve statistickém programu SPSS - metoda ALSICAL.

¹⁶³ Do multidimenzionálního škálování jsme zařadili všechny rámce i rozvíjející proměnné a náš původní prostor má tedy 12 rozměrů (9 základních rámců a 3 rozvíjející proměnné).

hodnotě KOEF¹⁶⁴ daného deníku v daném rámci. Například deník MF DNES má hodnotu 0,24 v ose **diplomatického rámce**, 0,28 u **vojenského rámce** a 0,25 v ose **humanitárního rámce**. Tím by zaujímal bod o souřadnicích (0,24;0,28;0,25) v trojrozměrném prostoru těchto rámců. Má však také 9 dalších hodnot u zbylých proměnných – zaujímá tedy pro lidskou mysl těžko představitelné místo v 12D prostoru. Stejně tak svoje místo na základě hodnot KOEF v jednotlivých rámcích zaujímají zbylé tři deníky. Jedná se tedy o čtyři body ve 12D prostoru, které jsou od sebe nějak vzdálené.¹⁶⁵

V procesu MDS dochází k promítnutí tohoto 12D prostoru do prostoru jednoduššího (byl zvolen 2D a 1D prostor), tak aby se pokud možno zachoval poměr mezi vzdálenostmi jednotlivých bodů. Tedy tak, aby se i promítnutí na plochu a přímku zachovalo, jak se od sebe liší jednotlivé deníky v rámcování.

GRAF 5.2.1 Multidimenzionální škálování (ALSCAL – 2 DIMENZE)

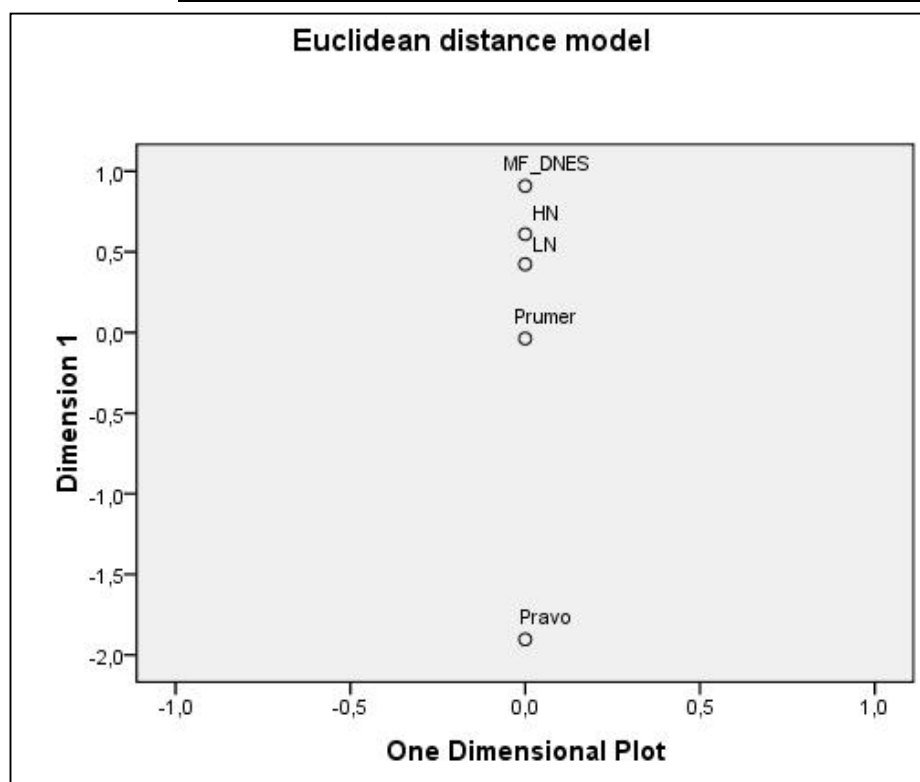
GRAF 5.2.1 ukazuje multidimenzionální škálování do dvojrozměrného a graf na následující straně (GRAF 5.2.2) škálování do jednorozměrného prostoru. Jedná se tedy průměry původního 12D prostoru na plochu a přímku.

¹⁶⁴ I zde tedy pro zjednodušení předpokládáme to, že dominantní rámec se v článku vyskytuje průměrně dvakrát silněji, než sekundární. Není to nic jiného než předpoklad kardinality proměnných našich základních rámců, které mají hodnoty (0,1,2) – přičemž 0 je nevyskyt, 1 je sekundární a 2 je dominantní. V MDS počítáme s takto definovanou proměnnou jako s kardinální, abychom mohli kalkulovat vzdálenosti. Jiným řešením by bylo počítat jen dominantní výskyty rámců, nebo počítat dominantní a sekundární jako srovnatelné (tj. oba váha 1). Ale obě tyto metody by byly hrubější než předpoklad kardinality, který jsme uplatnili v počítání ukazateli KOEF.

¹⁶⁵ Při metodě ALSCAL se dá použít více výpočtů vzdálenosti, ale v naší analýze byla použita prostá euklidovská vzdálenost, která v naší představitelném 1D až 3D světě odpovídá prosté délce přímky mezi dvěma body ($D = \sqrt{(d1x-d1y)^2 + (d2x-d2y)^2 + \dots + (dnx-dny)^2}$)

Zdá se, že právě promítnutí na plochu optimálně ukazuje rozdíly mezi rámcováním jednotlivých deníků. Mezi MF DNES, LN a HN existují rozdíly v základním rámcování, které se promítly do vzdáleností deníků ve vertikální dimenzi² (např. MF DNES se vymyká největším důrazem na epizodické rámcování a potlačením diplomatického rámce, HN zase ekonomickým rámcováním). Celkově je však nejvíce vzdálen deník Právo. Jeho oddálení od ostatních přitom probíhá v horizontální dimenzi¹ a má tedy původ v jiných charakteristikách než rozdílnosti mezi MF DNES, HN a LN. Což je logické – do tohoto rozměru se totiž promítl více fakt, že Právo zcela rozdílně používá dimenze tří rámců a interpretuje v nich konflikt více pro-ruský.¹⁶⁶ Grafický výstup z dvojrozměrného škálování tedy takřka ideálně odpovídá našemu intuitivnímu obrazu o tom, jakým způsobem jsou si jednotlivé deníky v rámcování vzdálené.

GRAF 5.2.2 Multidimenzionální škálování (ALSCAL – 1 DIMENZE)

¹⁶⁶ Tato interpretace je intuitivní, což je v interpretaci výstupů MDS nevyhnutelné. Plocha, na kterou se promítl původní 12D prostor byla totiž programem SPSS v oněch 12 dimenzích nakloněna právě tak, aby se po promítnutí uchovaly poměry mezi vzdálenostmi pokud možno stejné jako před promítnutím. Dvě dimenze našeho nového prostoru neodpovídají žádným dvěma dimenzím (a tedy dvěma rámcům) ze starého prostoru. Proto je vždy intuitivní interpretace založená na znalosti konkrétních rozdílů mezi zkoumanými body (deníky) nezbytná. V našem případě však MDS dospělo k elegantnímu závěru, že Právo se liší od ostatních deníků právě v horizontální dimenzi, v které se ostatní deníky (MF DNES, HN, LN) takřka neliší. Díky předchozím zjištěním je tedy zřejmé, že do této dimenze se nejvíc promítá pro-gruzínské / pro-ruské využití **rámce ruského imperialismu, radarového rámce a kauzálního rámce – hledání viníků a přisuzování odpovědnosti**, v němž se Právo odlišuje a ostatní tři deníky se víceméně shodují. V tom případě se do vertikální dimenze musí promítat zejména rozdíly v intenzitě využití základních rámců. Tato interpretace se dá vyčíst i z matice dat, která vstupuje do MDS – viz APPENDIX 2. Více o MDS a jeho interpretaci viz Kruskal & Wish (1978)

GRAF 5.2.2 je dalším zjednodušením, kdy bylo MDS provedeno z 12-rozměrného prostoru do jednorozměrného prostoru (tedy na přímku). Jedná se však už o příliš velké zjednodušení, do kterého se zřejmě majoritně promítá právě odlišné (méně proti-ruské) použití rámců ruského imperialismu, radarového rámce a kauzálního rámce – hledání viníků a odpovědnosti deníkem Právo (viz kapitola 4.5.6). Právě to je totiž nejviditelnější rozměr rámcování, v němž se zbylé deníky (MF DNES, HN, LN) shodnou a jejich průměty na přímku tak leží u sebe. (viz GRAF 5.2.1)

5.3 Shrnutí teoreticky relevantních poznatků a zhodnocení metodologie

Kromě relativně detailně popsaných rozdílů mezi tím, jak jednotlivé deníky přistupovaly k rámcování gruzínského konfliktu, přinesla kvantitativní analýza i několik teoreticky relevantních poznatků.

Jedním z nich je fakt, že všechny deníky se v průběhu informování konfliktu odklánějí od obecného rámcování a přecházejí ke specifickému. Tento trend je univerzální a u jednotlivých deníků pouze liší intenzitou. Prokázala se také hypotéza, že v obou dílčích vojenských fázích konfliktu (9. - 11. 8. a 14. 8.) dominuje epizodické rámcování, což se dá zdůvodnit preferencí zpravodajských hodnot dramatičnosti, negativity a konfliktnosti (viz kvalitativní analýza, kapitola 3.4). Vzhledem k výsledkům kvalitativní analýzy je až nečekaným zjištěním i to, že jednou z mála věcí, na které se deníky při rámcování zcela „shodly“, je snaha o kulturní přiblížení gruzínského konfliktu a masivní využívání **rámce českých vnitropolitických sporů a implikací**. Elegantní interpretovatelnou těchto trendů v rámcování teorií zpravodajských hodnot potvrzuje, že se může jednat o kooperující a nikoli alternativní mediálně-teoretické a výzkumné koncepty.

Mezi teoreticky relevantní potvrzené hypotézy patří i ta, že přítomnost zpravodaje na místě konfliktu (tj. zpravodajové MF DNES a LN v Gruzii) vede k dominanci epizodického framingu (vojenské a humanitární rámcování). U tří ze čtyř deníků se totiž také potvrzuje dřívější hypotéza z analýz rámcování válečných konfliktů (viz kapitola 2.5), že dominance epizodického framingu pozitivně souvisí s oslabením kritičnosti deníku k oficiálnímu postoji národních zahraničně-politických institucí¹⁶⁷ či nadnárodních institucí, ke kterým daný stát patří (EU), k danému konfliktu. Tento jev se projevuje v MF DNES a Lidových novinách, které mají zpravodaje na místě, dominují epizodickému framingu a

¹⁶⁷ Za oficiální postoj českých zahraničně politických institucí považujeme vyjádření vlády a ministra zahraničí – stejně jako Kolmer a Semetková (2009), kteří tuto hypotézu prokazovali v případě České televize a Iráku. Prezident Václav Klaus sice protikladné stanovisko vyjádřil, ale to učinil i u spojenecké invaze do Iráku a ani v jednom případě se nejednalo o jeho oficiální stanovisko jako české zahraničně politické instituce.

jsou výrazně pro-gruzínské, i v Právu, které zpravodaje na místě nemá, potlačuje epizodický framing a má nejméně pro-gruzínský přístup. Výjimkou jsou jen Hospodářské noviny, u nichž kritika Ruska a podpora Gruzie s epizodickým framingem nesouvisí.

Samostatnou kapitolou je také analýza homogenity rámcování, která vychází z teze zakladatele aplikovaného mediální framingu Roberta Entmana, že manipulativnost mediálních obsahů se tvoří v první řadě už nepluralitním a homogenním rámcováním. Podařilo se ukázat, že nejvíce heterogenní (z hlediska využití základních rámců) bylo rámcování deníku Právo, které zároveň nabízelo nejdíverznější využití dimenzí tří rámcům, s jejichž pomocí se dal gruzínský konflikt rámcovat pro-rusky či pro-gruzínsky (**rámec ruského imperialismu, kauzální rámec a radarový rámec**). Tímto vztahem se částečně potvrzuje Entmanův předpoklad, že nepluralistický framing je propojen s prezentováním vybraných normativních pohledů na rámcovanou událost.

Z hlediska teorie framingu je také zajímavé zjištění, že deníky v jistých momentech raději celkově potlačují rámce, uvnitř nichž preferují interpretace, které jdou proti celkovému mediálnímu trendu, než aby na tyto rámce plně přistoupily a snažily se uvnitř nich prosadit své, opačné interpretace.¹⁶⁸

Zásadním metodologickým zjištěním je fakt, že Tankardova metoda redukce seznamu rámců byla aplikována s poměrně racionálními výsledky – vedla k vyřazení dvou velice subjektivně kódovaných rozvíjejících proměnných rámců¹⁶⁹ a **obecné kategorie pro-gruzínského / pro-ruského vyznění**, aniž by celkově zničila aparát kategorií (rámců) vycházejících z kvalitativní analýzy.

Diskuse může být vedena nad tím, nakolik si Tankardova metoda po nutných adjustacích pro náš typ analýzy zachovává původní podobu. Její nejvýraznější modifikací však bylo použití celkem 11 kodérů¹⁷⁰ místo dvou, čímž se značně zvýšila robustnost metody v redukování potenciálně subjektivního kódování. (viz kapitola 4.2.2) Bližšímu rozboru by v budoucnu měla být podrobena otázka, nakolik je analýzách, které zavádějí seznam nedisjunktích rámců, neshoda v kódování způsobena subjektivitou kodérů, a nakolik rozdílnou intenzitou v jejich kódování – tedy tím, že někteří v průměru kódují více respektive méně rámců v článku, než jiní (viz tabulka 4.4.1). Pro účel odstranění nejsubjektivnější kódovaných a tedy kvantitativně těžko analyzovatelných kategorií se však naše modifikace Tankardovy metody osvědčila.

¹⁶⁸ To je případ menšího zastoupení rámce ruského imperialismu v deníku Právo a menšího zastoupení resp. ignorování rámce kosovského argumentu MF DNES resp. Hospodářskými novinami.

¹⁶⁹ Konfliktnost vs. konsenzuálnost diplomatického rámcování, srovnatelnost vs. nesrovnatelnost problému Jižní Osetie a Abcházie s kosovským problémem

¹⁷⁰ Při rozdělení materiálu na třetiny kodovali každý článek 4 kodéři (autor analýzy kodoval 2/3 článků) a jejich (ne)shoda byla testována. (viz kapitola 4.3)

Taktéž se podařilo ukázat, že kvantitativní analýza rámcování založená na frekvenční, kontingenční analýze, rozboru časových průběhů a pokročilejších metod jako multidimenzionálního škálování, může přinést reálný vhled do struktur a trendů v přístupu deníků k tak mediálně zajímavému tématu, jakým byl gruzínský konflikt. Výchozí podmínkou je však prvotní posílení teoretické citlivosti studiím analýz rámcování jiných konfliktů a bližší porozumění zkoumanému materiálu v kvalitativní analýze.

I po QUAL-QUAN koncipované analýze framingu gruzínského konfliktu zaměřené výhradně na text (nikoli na proces rámcování či jeho dopady na publikum) samozřejmě zůstávají otázky, například: Respektuje selekce rámců zpravodajské hodnoty záměrně a uvědoměle, či novináři pracují v tomto ohledu intuitivně? Nakolik relevantní by byla interpretace z kritických pozic politické ekonomie komunikace? Docházelo skutečně mezi deníky vydavatelství MAFRA (MF DNES a Lidové noviny) k záměrné redistribuci tématu (viz kapitoly 4.5.1 a 4.5.2)? Zužuje vysílání zpravodajů na místo konfliktu kritický potenciál deníků nezáměrně, nebo je provozováno i za tím účelem? Je homogenita rámcování u některých deníků záměrná, nebo vyvolaná omezeným tematickým zaměřením jejich autorů? Jaký vliv má rozdílné rámcování gruzínského konfliktu na publikum? Apod.

Tyto výzkumné otázky leží mimo analytický potenciál analýzy rámcování zaměřené na obsah. Mohla by se jimi však zabývat analýza framingu jakožto procesu založená na hloubkových rozhovorech s novináři a jinými „opinion makery“, jakou v minulosti provedl například Gadi Wolsfeld (Wolsfeld 1997), respektive analýza dopadů rámcování na publikum, jaké aplikují například Valkenburgová, Semetková a deVreese (1999). Provedená QUAL-QUAN analýza rámcování zaměřená na text však i těmito potenciálně navazujícím přístupům poskytla cenné výzkumné otázky, hypotézy a faktické zázemí.

English summary

Analysis of Russia-Georgia conflict framing in Czech newspapers consisted of qualitative and quantitative part. In the qualitative analysis frames was identified and particular research hypotheses was generated. The hypotheses were then tested in the quantitative analysis and structures and trends in framing were described and examined in detail. Quantitative analysis consisted of seven analytical sections which focused on different aspects of framing. To summarize findings from these sections is useful to create profiles of the analyzed newspapers based on their approaches to framing of Russia-Georgia conflict:

MF DNES paid generally smallest attention to the conflict from all the analyzed newspapers. Interesting finding is that MF DNES turned away from the topic in days when attention of Lidové noviny (LN) started to raise again. As LN and MF DNES are of the same publisher (MAFRA), existence of possible distribution of the topic between the newspapers was suggested. It was confirmed that MF DNES which has perhaps most popular oriented foreign news service focused most on **humanitarian and people oriented framing**. In general, the daily gave strongest emphasis to episodic framing (humanitarian + military framing) which was mostly due to presence of MF DNES correspondent in Georgia. The preference of military framing resulted in suppressing diplomatic framing. Unlike Právo or Lidové noviny MF DNES often generalized Russia-Georgia conflict to broader problem of Russian imperialism. In this frame journalists of MF DNES almost always argued that Russia had dangerous and inappropriate imperial ambitions (comparable to USSR times). In terms of news values theory, MF DNES journalist were quick and most uncompromising in moving from general types of framing to issue-specific framing. However, critical point of MF DNES framing was its strong homogeneity (three most frequent frames dominate in 51,2 % of articles).

Právo daily framed Russia-Georgia conflict quite differently. Unlike MF DNES, it paid very strong attention to the conflict. Significant was activity of Právo publicists which reflected and analyzed the conflict from the very beginning. Právo had smallest inclination to episodic framing (its present in 29,4 % of articles compared to 52,6 % articles of MF DNES) and it paid strongest attention to diplomatic aspects of the conflict. However, Právo differed most significantly in using of three frames which could have been used for pro-Georgian either pro-Russian arguing – it gave strongest empathy to Georgian guilt and accountability regarding the conflict, often impeached danger of Russian imperialism and

used Russia-Georgia war not only as an argument for building of US radar base in the Czech republic, but also as a counter argument. However, Právo also suppressed these primarily anti-Russian frames and used framing based on comparing Georgian conflict to Kosovo instead. Altogether, Právo had most heterogenic framing from the newspapers – either in terms of basic framing (three most frequent frames dominated in 40 % of articles and 30 % of articles did not have dominant framing at all) or in terms of pro-Georgian/pro-Russian interpreting of the issue.

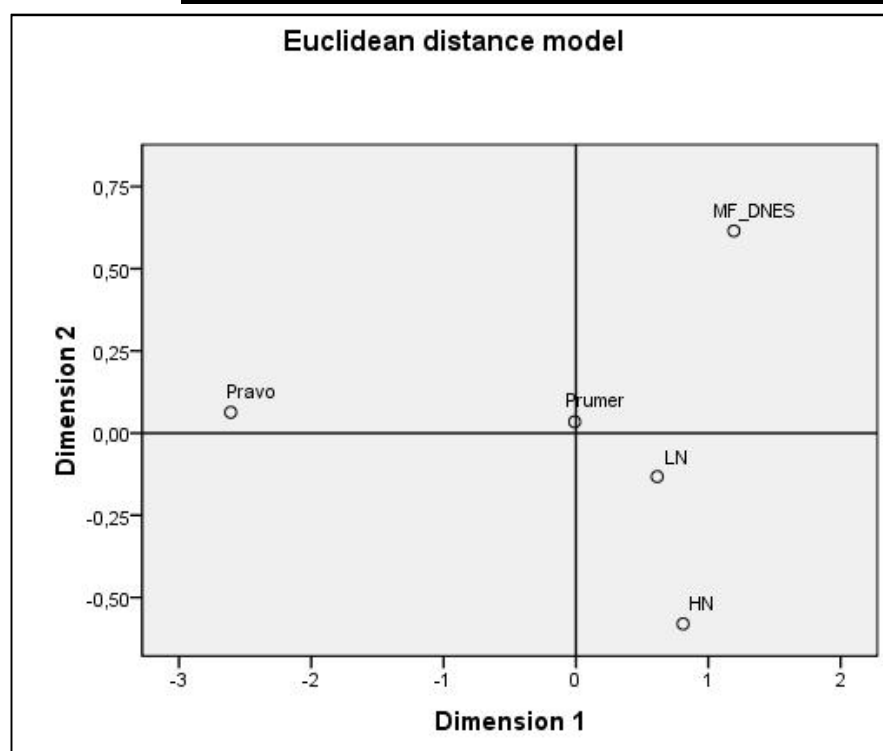
Hospodářské noviny paid an average attention to the conflict but it was the only daily newspaper which informed about tension in the Caucasus region before the war (6th August). Like Právo in Hospodářské noviny was Russia-Georgia conflict slightly more accepted as a topic by commentaries – which was perhaps due to the fact that these two dailies did not have own correspondent in Georgia. Hospodářské noviny significantly differed by giving strong emphasis on economic framing of the issue. On the other hand, it almost ignored humanitarian framing. Episodic framing was boosted by focus on military framing, but generally it was not that dominant as in MF DNES or Lidové noviny. Like MF DNES Hospodářské noviny often warned against dangerous Russian imperialism. Russia was also dominantly (60%) blamed for the conflict. The journalist completely ignored parallel to Kosovo which was frequently used as a frame in Právo. In terms of homogeneity and shift to issue-specific framing were journalists from Hospodářské noviny average.

The last analyzed newspaper – **Lidové noviny** – was most interested in the Russia-Georgia conflict (153 articles in 18 issues). It is due to the fact that the daily has own correspondent in Georgia, but unlike MF DNES did not leave the topic after ten days after beginning of the conflict. In contrary, Lidové noviny seemed to accepted agenda which was left by the newspaper of same publisher (MF DNES). As the newspaper had own correspondent in Georgia it also emphasized episodic (humanitarian and military) framing. However especially military framing was not that dominant as in MF DNES, because contributions of correspondent František Šulc dissolved in bigger amount of articles. Lidové noviny were specific in a strong emphasis it gave to **Czech political implications and conflicts frame** (deforming issue according to culture proximity news value). Unlike MF DNES Lidové noviny used this framing strongly in commentaries – also here it seems as they were continuing and commenting agenda of MF DNES. Journalists in Lidové noviny focused more on causal explanation of the conflict and ascribing blame for it. However, they did not generalize the conflict to the issue of Russian imperialism as MF DNES and Hospodářské noviny did. Suppressing of this kind of framing in Právo was understandable as

the daily was less pro-georgian than other newspapers. However, Lidové noviny were almost same anti-russian as MF DNES and Hospodářské noviny. Also in terms of framing homogeneity was Lidové noviny rather on the level of MF DNES and Hospodářské noviny than more heterogenic Právo. Journalists of the newspapers were more devoted to general types of framing and they were not shifting to issue-specific framing as the other newspapers did.

Described differences between the newspapers can be visualized by multidimensional scaling (ALSCAL method from 12D space to 2D space). See GRAF 5.2b.

GRAF 5.2b Multidimenzionální škálování (ALSCAL – 2 DIMENZE)

MDS can be easily understood and interpreted in this case. Právo is distanced from other newspapers in a horizontal way in which other dailies are almost equal. However other three dailies are distant in a vertical way. Therefore, the horizontal dimension represents difference in more pro-Russian framing by Právo and vertical dimension represents basic differences in framing strategies (for example episodic framing by MF DNES and economic framing by Hospodářské noviny).

Besides description of differences in framing in the particular newspapers there are also theoretically relevant hypothesis and schemes verified and observed in the study. There is general trend of substituting general types of framing by issue-specific framing in the later days of coverage. For all the newspapers is also common acceptance of cultural proximity news value, i.e. framing the conflict through particular political conflicts and actions of Czech politicians connected to the conflict.

It was also proved that there is positive correlation between presence of the newspaper correspondent in Georgia and using episodic framing. And I case of three dailies (MF DNES, Lidové noviny, Právo) also positive correlation between episodic framing and focusing of critical approach only to the one side of the conflict.

In terms of methodology usefulness of Tankard's list of frames approach for reducing subjectivity in quantitative coding process was proved. Three most subjectively coded categories were rejected from analysis, but the basic structure of frames identified in qualitative analysis stayed unharmed.

Bibliografie:

Ahernová, C.C. - Broadwayová, S.C. 2008. "To Booze or Not to Booze?" *Newspaper Coverage of Fetal Alcohol Spectrum Disorders*. In *Science Communication*, Volume 29 No 3 March 2008 362-385

Alozie, E.L. 2006. *INTERNATIONAL DIPLOMACY AND THE PRELUDE TO THE 2003 INVASION OF IRAQ. African News Coverage and Assessment*. in *The International Communication Gazette* VOL. 68(5-6): 449-472, London (2006)

BBC. 2008. *Q&A: Russian-Georgian ties*. In BBC 30.4.2008.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5393106.stm> (18.5.2010 10:00)

Boettcher, W.A. - Cobb, M.D. 2006. *Echoes of Vietnam? CASUALTY FRAMING AND PUBLIC PERCEPTIONS OF SUCCESS AND FAILURE IN IRAQ*, in *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 50, No. 6, 831-854 (2006)

Breuer, F. - Mruck, K. - Roth, W.-M. 2002. *Subjectivity and Reflexivity: An Introduction*. In FORUM: QUALITATIVE SOCIAL RESEARCH. Volume 3, No. 3, Art.9

Břesťan, R. 2010. *Haló, haló, my jsme taky noviny*. Webové stránky Čro. 6.1.2010
http://www.rozhlas.cz/radio_cesko/glosa/_zprava/678139 aktivní (15.5.2010 12:00)

Cífková, P. 2005. *Popularizace (a tzv. vulgarizace) českých deníků v letech 1997-2004 na příkladu Mladé fronty Dnes a Hospodářských novin*. Bakalářská práce. FSV UK. Praha

Coffey, A. - Atkinson, P. 1996. *Making sense of qualitative data. Complementary research strategies*. California: Sage publications

Cohen, J. 1999. *A question of sovereignty The Georgia-Abkhazia peace process*. In Conciliation resources. <http://www.c-r.org/our-work/accord/georgia-abkhazia/chronology.php#1992> aktivní (18.5.2010 10:00)

Cohen, J. 1960. *A coefficient of agreement for nominal scales*, in *Educational and Psychological Measurement*. Vol.20, No.1, pp. 37-46. (2006)

Corbinová, J. – Strauss, A. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert

Cotter, C. 1999. *Language and media: Five facts about the Fourth Estate*. In *The Workings of Language: Prescriptions to Perspective*. Rebecca S. Wheeler, ed. Westport, Conn.: Praeger Publishing: 165-179.

D'Angelo, P. 2006. *News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman*. In *Journal of Communication*. Vol.52, Issue 4. Str 870-888. 2006

Dimitrova, D.V. 2006. *Episodic Frames Dominate Early Coverage Of Iraq War in the NYTimes.com*. in *Newspaper Research Journal*.
http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3677/is_200610/ai_n21032454/ (20.4.2008 12:00)

- Domke, D. - Shah, D. V. - Wackerman, D. B. 2000. *Rights and morals, issues, and candidate integrity: insights into the role of the news media*. In *Political Psychology* 2000, 21 (4), p. 441-665.
- Dolejš, J. 2005. *Haló noviny nepovažují za komunistické*. Rozhovor s Jiřím Dolejšem na webových stránkách SDS 3.1.2005.
<http://www.sds.cz/view.php?cislocianku=2005010302> (15.5.2010 12:00)
- Entman, R. 1993. 'Framing: Toward the Clarification of a Fractured Paradigm', In *Journal of Communication* 43(4): 51–8
- Entman, R. 2010. *Improving Newspapers' Economic Prospects by Augmenting Their Contributions to Democracy*. In *The International Journal of Press/Politics* 2010; 15; 104
- Entman, R. 2007. *Framing Bias: Media in the Distribution of Power*. In *Journal of Communication* 57 (2007) str., 163–173
- Esser, F., - D'Angelo, P. 2006. *Framing the Press and Publicity Process in U.S., British, and German General Election Campaigns: A Comparative Study of Metacoverage*." In *Harvard Journal of Press/Politics* 11(3):44–66. 2006
- Fuglsag, R.S. 2001. *Framing the Motorcycle Outlaw*. In Reese & Gandy & Grant: *Framing Public Life*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates
- Galtung, J. 1998. *Peace Journalism: What, Why, Who, How, When, Where*. Paper presented at the workshop 'What are Journalists For?', TRANSCEND, Taplow Court, 3–6 September.
- Galtung, J. - Rugeová, M., H. 1965. *The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*, In *Journal of Peace Research*, vol. 2, pp. 64-91
- Gamson, W.A. 1992. *Talking Politics*. New York: Cambridge University Press
- Gasperini, B. 2006. *Russia Imposes Economic Sanctions on Georgia*. In *GlobalSecurity*.
<http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2006/10/mil-061003-voa05.htm>
 (18.5.2010 10:00)
- Goffman, E. 1974. *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. London: Harper and Row
- Hall, S. 2001. *Encoding/Decoding*. In Durham, M.G. - Kellner, D.M. (eds.) *Media and Cultural Studies: Keyworks*. 1st ed. Malden Oxford: Blackwell Publishers
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005
- Hendl, J. 2009. *Přehled statistických metod. Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 3.vydání

Charta OSN. 1945. *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf> (20.4.2009 12:00)

Chomsky, N. 1992. *Excerpts from Manufacturing Consent. Noam Chomsky interviewed by various interviewers*. In *Manufacturing Consent: Noam Chomsky and the Media* <http://www.chomsky.info/interviews/1992----02.htm> - aktivní (17.5.2010 12:00)

Chomsky, N. – Herman, E. 2002. *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books

IIFMCG. 2009. *Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. Report*. Vypracováno pro Radu Evropy

Itule, B.D. - Anderson, D.D. 1999. *News Writing and Reporting for Today's Media*. Graw-Hill Humanities/Social Sciences/Language

Iyengar, S. - Simon, A. 1993. *News Coverage of the Gulf Crisis and Public Opinion*. In *Communication Research*, Vol. 20, No. 3, 365-383 (1993)

Iyengar, S. 1991. *Is Anyone Responsible?: How Television Frames Political Issues*. Chicago: University of Chicago Press

Keller, J. 2004. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Slon

Klaehn, J. 2002. *A Critical Review and Assessment of Herman and Chomsky's 'Propaganda Model'*. In *European Journal of Communication*. London, Thousand Oaks, CA and New Delhi), Vol 17(2): 147–182.

Kolmer, Ch. - Semetková, H.A. 2009. *Framing the Iraq War. Perspectives from American, U.K., Czech, German, South African, and Al-Jazeera News*. *American Behavioral Scientist*, Vol. 52, No. 5, 643-656 (2009)

Kosovo ministry. 2009. *Kosovo: Countries that have recognized the Republic of Kosova*, aktuální k lednu 2010. <http://www.mfa-ks.net/?page=2,33> (20.4.2009 12:00)

Kruskal, J.B. – Wish, M. 1978. *Multidimensional Scaling*, Sage University Paper series on Quantitative Application in the Social Sciences, 07-011. Beverly Hills and London: Sage Publications

Kuzel, A.J. 1992. *Sampling in qualitative inquiry*. In B.F. Crabtree & W.L. Miller (Eds). *Doing qualitative research* (pp. 31-44). Newbury Park, Sage

Lee, S.T. - Maslog, C.C. - Kim, H.S. 2000. *ASIAN CONFLICTS AND THE IRAQ WAR. A Comparative Framing Analysis*. In *International Communication Gazette*, Vol. 68, No. 5-6, 499-518 (2006)

Li, X. 2007. *Stages of a Crisis and Media Frames and Functions: U.S. Television Coverage of the 9/11 Incident during the 24 Hours*, in *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, Vol. 51, No. 4, 2007, 670-687

Maher, M. 1997. *How and Why Journalists Avoid the Population*. in *Population and Environment*, Volume 18, Number 4, March 1977

Maher, M. 2003. *Framing: And Emerging Paradigm or Phase of Agenda-Setting*. In Reese & Gandy: *Framing Public Life*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

McFerrie, B. 2009. *Contesting the frame: Opposition leadership and the global financial crisis*, Chapter 12 in *Framing the Global Economic Downturn Crisis rhetoric and the politics of recession* (Ed. by Paul 't Hart and Karen Tindall). Anu E Press, Austrálie

McLeod, D. - Detenber, D.H. 1999. *Framing effects of television news coverage of social protest*. In *Journal of Communication* (1999) Volume: 49, Issue: 3, Pages: 3-23

Mencher, M. 1994. *News Reporting and Writing*, 6 th edn. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Communications, Inc.

Miles, M.B. - Huberman, A.M. 1994. *Qualitative data analysis. An expanded sourcebook. Second edition*. Londýn: Sage publications

Miley, S. 2009. *ICJ begins advisory proceedings on Kosovo independence*. In *Jurist - Legal News and Research*. 1.12.2009. <http://jurist.law.pitt.edu/paperchase/2009/12/icj-begins-advisory-prcoeedings-on.php> (23.4.12:00)

O'Mahony, P. - Schäfer, M.S. 2005. *The 'Book of Life' in the Press. Comparing German and Irish Media Discourse on Human Genome Research*. In *Social Studies of Science*, Vol. 35, No. 1, 99-130 (2005)

Pfau, M. M. - Haigh, M. - Gettle, M. - Donnelly, G. - Scott, D. - Warr, E. – Wittenberg. 2004 *'Embedding Journalists in Military Combat Units: Impact on Newspaper Story Frames and Tone'*, In *Journalism and Mass Communication Quarterly* 81(1): 74–88.

Polický, M. 2009. *Myslíte si, že čtete české noviny? Omyl!*. In *Obrys Kmen*, týdeník pro literaturu a kulturu deníku Haló noviny. 31.10.2009 <http://www.obrys-kmen.cz/index.php?rok=2009&cis=44&cl=04> aktivní (15.5. v 12:00)

Popper, K.R. 2002. *Conjectures and refutations*. London: Routledge and Kegan Paul

Popper, K. 1985. *Two Kinds of Definition*. in David Miller (ed.), *Popper Selections*

Price, V. – Tewksbury, D. 1997. *News values and public opinion: A theoretical account of media priming and framing*. In G. Barnett and F. J. Boster (Eds.), *Progress in the communication sciences*, Vol. 13, 173-212. Greenwich, CT: Ablex.

Reese, Stephen D. 2001. *Prologue - Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research*. In *Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World*, Ed. Stephen D Reese, Oscar H Gandy, and August E Grant. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates

Rentner, C. 2002. *Subjectivity and Objectivity in Qualitative Methodology*. In *FORUM: QUALITATIVE SOCIAL RESEARCH*. Volume 3, No. 3, Art. 16

- Riff, M.A. 1987. *Dictionary of Modern Ideologies*. Manchester : Manchester university press.
- Rodríguez, I. 2007. *Telling stories of Latino population growth in the United States. Narratives of inter-ethnic conflict in the mainstream Latino and African-American press*. In *Journalism* Vol. 8(5): 573–590 (2007)
- Ross, K.L. 1999. *Successors of Rome: Russia, 862-Present*. In PROCEEDINGS OF THE FRIESIAN SCHOOL, FOURTH SERIES <http://www.friesian.com/russia.htm> (11.5.2010 22:00)
- Ryan, L. - Goldenová, A. 2006. 'Tick the Box Please': *A Reflexive Approach to Doing Quantitative Social Research*. In *Sociology*, Vol. 40, No. 6, p. 1191-1200
- Shin, H. - Cameron, G. 2006. *News Framing of Cancer Burden: News Value and Theme Frames in the News Coverage of Cancer Burden*. Studie prezentována na konferenci International Communication Association v Drážďanech, v červenci 2006
- Shulz, W. - Reinemann, C. 2006. *Introduction to the special issue: News decisions and news values*. In *Communications*. Volume 31, Issue 1, Pages 1–4
- Sim, J. - Wright, C. C. 2005. *The Kappa Statistic in Reliability Studies: Use, Interpretation, and Sample Size Requirements* in *Physical Therapy*. Vol. 85, str.. 257—268 (2005)
- Snow, D.A. - Benford, R.D. 2000. *Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment*. In *Annual Review of Sociology* 26: p. 611–639.
- Stieler, K.. 1695. *Zeitungs Lust und Nutz*. Znovu vydáno Carl Schünemann Verlag, Brémy (1969)
- Strauss, A. 1987. *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge, England: Cambridge University Press. 1987
- SummitBucharest. 2008. *NATO: Russia must not be provoked by NATO enlargement, said the German Minister of Foreign Affairs*. Internetové stránky summitu NATO v Bukurešti. http://www.summitbucharest.ro/en/doc_160.html (17.5. 2008)
- Tankard, J. W. 2001. *The Empirical Approach to the Study of Media Framing*. In Reese, S.D. - Gandy, O.H. - Grant, A.E.: *Framing Public Life*. Londýn: Lawrence Elbraum Associates, 2001, p. 95 až 106
- Tankard, J.W. - Handersonová, L. - Sillbermanová, J. - Bliss, K., Ghanemová, S. 1991. *Media Frames: Approaches to Conceptualization and Measurement*. Boston : Association
- Teschová, R. 1990. *Qualitative Research: Analysis Types and Software Tools*. Londýn. Routledge
- Tuchmanová, G. 1973. *Making News by Doing Work: Routinizing the Unexpected*. The American Journal of Sociology, Vol. 79, No. 1. (1973), pp. 110-131
- Valkenburgová, P.M. – Semetková, H. - deVreese, C.H.. 1999. *The effects of news frames on readers' thoughts and recalls*. In *Communication Research*, Vol. 26, No. 5, 550-569 (1999)

Valkenburgová,P.M. – Semetková,H. 2000. *Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News,* in Journal of Communication 50 (2): 93-109

de Vreese, C. H. - Elenbaas, M. 2008. *Media in the game of politics: Effects of strategic metacoverage on political cynicism.* In International Journal of Press/Politics, 13(3), 285-309 (2008)

Weber,M. 1998. *Metodologie, sociologie a politika.* Praha: OIKOMENH

Westerstahl, J., Johannson, F. 1994. *Foreign News: News Values and Ideologies.* In European Journal of Communication, Vol. 9, No. 1, 71-89 (1994)

Wolfsfeld, G. 1997. Promoting Peace through the News Media: Some Initial Lessons from the Peace Process, Harvard International Journal of Press/Politics 2(2): 52–70.

Seznam citovaných článků ze zkoumaných deníků:

- (HN 2008a) - Černý,A.: Rusko přechází do diplomatické protiofenzivy. In HN, 26.8.2008, str.5 (Svět)
(HN 2008b) - Černý,A.: Aliance vůči Rusku přitvrdila. In HN, 20.8.2008, str.6 (Svět)
(HN 2008c) - Černý,A.: Merkelová chce Gruzii v NATO. In HN, 18.8.2008, str.5 (Svět)
(HN 2008d) - Černý,A.: Západ a Rusko se prou o Gruzii na půdě OSN. In HN, 21.8.2008, str.6 (Svět)
(HN 2008e) - Veselý,L.: Rusko v gruzínských Sudetech. In HN. 13.8.2008. str.8 (názory)
(HN 2008f) - Krugman,P.: Gruzie: konec éry globalizace. In HN, 18.8.2008, str.8 (názory)
(HN 2008g) - ČTK: KRÁTCE: Rusko nebude přihlížet násilí v Jižní Osetii. In HN, 6.8.2008, str.7 (Svět)
(HN 2008i) - Soukup,O., Ehl,M.: Válka na Kavkaze: Gruzie prohrála. In HN, 11.8.2008, str.1 (Titulní str.)
(HN 2008j) - Soukup,O.: RUSKO. In HN, 25.8.2008, str.6 (Svět)
(HN 2008k) - Ehl,M.: Prezident, který našval své spojence i mocného souseda. In HN, 11.8.2008, str.7 (Svět)
(HN 2008m) - Černý, A.: Ruská solojízda. In HN, 26.8.2008, str.9 (názory)
(HN 2008n) - Soukup,O.: Čtyři čeští novináři přepadeni v Gori. In HN, 14.8.2008, str.4 (Svět)
(HN 2008o) - Fisher,P.: Když se začne střílet, je z Klause levicový intelektuál. In HN, 20.8.2008, str.9 (názory)
(HN 2008p) - Ehl,M.: Moskva chce omezit vývoz kaspické ropy a plynu přes Gruzii. In HN, 12.8.2008, str.6 (Svět)
(HN 2008y) - Valášková,M., Křeč,L.: Češi Rusům rok '68 neodpustili. In HN, 20.8.2008, str.1 (Titulní str.)
(HN 2008z) - Křeč,L.: Rusko není demokratické, míní Češi. In HN, 20.8.2008, str.2 (Česko)
(HN 2008v) - ČTK, (red): Klaus: Rusko není Sovětský svaz, k nenávisti není důvod. In HN, 22.8.2008, str.3 (Česko)
(HN 2008w) - (kul): Havel na festivalu komentoval politiku. In HN, 25.8.2008, str.10 (kultura)
- (Právo 2008a) - (nka): Medveděv: Rozluka s NATO nebude tragická. In Právo.26.8.2008. str.10 (Ze zahraničí)
(Právo 2008b) - DPA,CNN,(vpl): McCain žádá přitvrdit vztahy s Ruskem. In Právo. 15.8.2008. str.7 (Ze zahraničí)
(Právo 2008c) - ČTK,DPA,(vpl): USA Gruzii varovaly: Vyhněte se střetu. In Právo. 13.8.2008. str.10 (Ze zahraničí)
(Právo 2008d) - Balabán,M.: Zamýšlené důsledky konfliktu v Gruzii. In Právo.25.8.2008. str.5 (Publicistika)
(Právo 2008e) - Šándor,A.: Saakašvilho fatální chyba. In Právo.15.8.2008. str.6 (Publicistika)
(Právo 2008f) - (ivi): Fico vidí vinu na straně Tbilisi. In Právo. 16.8.2008. str.10 (Ze zahraničí)
(Právo 2008g) - Keller,J: Je třeba to vidět třídě. In Právo.25.8.2008. str.6 (Publicistika)
(Právo 2008h) - Verner,P: Ztráta souvislostí. In Právo.22.8.2008. str.6 (Publicistika)
(Právo 2008i) - ČTK,DPA: Kyjev nabídl Západu protiraketový systém. In Právo.18.8.2008. str.10 (Ze zahraničí)
(Právo 2008j) - Hanák,J. V ruské pasti. In Právo.13.8.2008. str.6 (Publicistika)
(Právo 2008k) - Prouza,V.: Havel na Open Air Music politice neutekl. In Právo.25.8.2008. str.4 (Zpravodajství)

- (Právo 2008l) - ČTK,(nka): Čeští novináři okradeni v Osetii. In Právo.14.8.2008. str.12 (Ze zahraničí)
- (Právo 2008m) - Bek,L.: Komunisté se přou kvůli válce na Kavkaze. In Právo. 16.8.2008. str.3 (Zpravodajství)
- (Právo 2008n) - ČTK, (zr): Tbilisi se o pomoci uřeklo. In Právo. 14.8.2008. str.12 (Ze zahraničí)
- (Právo 2008o) - (los)(vpl): V mediální válce sbírá více bodů Tbilisi. In Právo. 13.8.2008. str.10 (Ze zahraničí)
- (MF 2008a) - Novotný,P.: O Gruzii bojují i propagandisté. In MF DNES.20.8.2008. str.7 (Ze světa)
- (MF 2008b) - Rybář,J.: Rusko poslalo tanky do Gruzie. In MF DNES. 9.8.2008. str.8 (Ze světa)
- (MF 2008c) - Rybář,J.: Ozvěny bojů v Jižní Osetii doléhají daleko. In MF DNES.9.8.2008. str.8 (Ze světa)
- (MF 2008d) - Novotný,P.: Rusové prý v Gori nejsou a my jsme je potkali. In MF DNES.14.8.2008. str.1 (Titulní strana)
- (MF 2008e) - Novotný,P.: Srpnová invaze. Do Gruzue. In MF DNES.12.8.2008. str.1 (Titulní strana)
- (MF 2008f) - AP, (sod): „Kolik je mrtvých? To nelze spočítat!“ . In MF DNES. 9.8.2008. str.8 (Ze světa)
- (MF 2008g) - Novotný,P.: Velmocenská politika Ruska je zpátky. Nebezpečná jako kdysi?. In MF DNES. 14.8.2008. str.11 (národy)
- (MF 2008h) - Novotný,P.: Gruzie prohrála s Ruskem „víkendovou válku“ . In MF DNES. 11.8.2008. str.1 (Titulní strana)
- (MF 2008i) - Musil,M.: Mýtus o gruzínském dobru a ruském zlu. In MF DNES. 15.8.2008. str.10 (národy)
- (MF 2008j) - Komárek,M.: SuperKlaus a „zločinní“ Gruzínci. In MF DNES. 19.8.2008. str.10 (národy)
- (MF 2008k) - Nidr,T.: Separatisté, nebo bojovníci za svobodu?. In MF DNES. 13.8.2008. str.7 (Ze světa)
- (MF 2008l) - Vaca,J.: Klaus přitvrdil, ostře se pustil do Gruzie. In MF DNES. 18.8.2008. str.1 (Titulní strana)
- (MF 2008m) - Truhlička,M.: Havel diskutoval o srpnu 68, radaru i Gruzii. In MF DNES. 25.8.2008. str.1 (Kraj Hradecký)
- (MF 2008n) - Novotný,P.: Moskva se vrací na pól, diktátoři slzí štěstím. In MF DNES. 23.8.2008. str.10 (národy)
- (MF 2008o) - (pak): Charita vybírá na pomoc Gruzii. In MF DNES.18.8.2008. str.1 (Střední Morava)
- (MF 2008p) - ČTK: Kvůli válce utekl kouč a šest hráčů z Tbilisi. In MF DNES. 12.8.2008. str.9 (sport)
- (MF 2008y) - Vaca,J.: Premiér: Klaus dělá problémy. In MF DNES. 20.8.2008. str.2 (Události a politika)
- (MF 2008v) - Hančilová,B.: Dnes Gruzie. Koho dáme Rusům zítra?. In MF DNES. 11.8.2008. str.10 (národy)
- (MF 2008w) - Rybář,J.: Kavkazská válka ve dni 08.08.08. In MF DNES. 9.8.2008. str.10 (národy)
- (LN 2008a) - Procházková,P.: S jídlem roste bič. In Lidové noviny. 26.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008b) - Šupová,T.: Kdo je uznal? Zatím nikdo. In Lidové noviny.16.8.2008. str.3 (Téma)
- (LN 2008c) - Šulce,F.: Rusové míří do nitra Gruzie. In Lidové noviny.12.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008d) - ČTK: Saakašvili vyzván Rusy k odstoupení. In Lidové noviny. 13.8.2008. str.3 (Téma)
- (LN 2008e) - Weiss,M.: Zas jedna hodina Evropy. In Lidové noviny.12.8.2008. str.2 (domov)
- (LN 2008f) - Máša,P.: Klausův boj s osetinskou lží. In Lidové noviny. 26.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008g) - Procházková,P.: Velké boje o malé území. In Lidové noviny.9.8.2008. str.7 (Svět)
- (LN 2008h) - Kolář,P.,Pešek,P.: Klaus se zastal Ruska. In Lidové noviny.16.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008i) - Palata,L.,ČTK: Poláci chtějí rakety. Bojí se Rusů. In Lidové noviny. 19.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008j) - Šalanda,R.: Krize v Gruzii stála Rusko miliardy. In Lidové noviny.22.8.2008. str.19 (Byznys)
- (LN 2008k) - Petráček,Z.: Suverénní české mlčení. In Lidové noviny.14.8.2008. str.1 (titulní)
- (LN 2008l) - (jih): Hledají dárcy, krev poslali do Gruzie. In Lidové noviny.14.8.2008. str.5 (Metropole/Brno)
- (LN 2008n) - (vas): „Nabízíme Jižní Osetii širokou autonomii“. In Lidové noviny.9.8.2008. str.7 (svět)
- (LN 2008m) - Šupová, T.: EU vyšle do Gruzie pozorovatele. 14.8.2008. str.7 (Svět)

APPENDIX 1: Příklad kódovacího procesu

TEXT	PRIMÁRNÍ KÓD	RÁMEC
Rusko přechází do diplomatické ofenzívy	<i>diplomatický tlak Ruska</i>	DIPLOMAT
* Poslanci v Moskvě se vyslovili pro uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie	<i>uznání JO a A</i>	
* Ukrajina se obává napětí v regionu	<i>obava sousedů Ruska</i>	IMPERIAL
Po vojenském vítězství a následujícím rozmístění ruských jednotek na klíčových místech Gruzie Moskva začala odpovídat na kritiku Západu diplomatickou protiofenzívou. Obě komory ruského parlamentu se vyslovily pro nezávislost dvou separatistických provincií, Abcházie a Jižní Osetie. Ruský prezident Dmitrij Medveděv pohrozil úplným přerušением vztahů své země se Severoatlantickou aliancí.	<i>diplomatický tlak Ruska</i> <i>uznání JO a A</i> <i>dobrovolná rozluka s NATO</i>	DIPLOM.
Prezident Medveděv reagoval na rostoucí tlak Západu, který Moskvě vytýká, že neplní dohodu o zastavení palby, podle které se měla ruská gruzínská vojska stáhnout na pozice před vypuknutím konfliktu.	<i>diplomatický tlak na stažení z Gruzie</i>	
Ministři zemí Severoatlantické aliance kvůli tomu minulý týden omezili vztahy s Ruskem. Medveděv včera pohrozil, že jeho země je připravena jít až k »roztržce vztahů« s NATO, pokud nebude chtít spolupracovat. »NATO má větší zájem na spolupráci než Rusko, pokud o spolupráci nestojí, nebude to nic hrozného,« prohlásil prezident v Soči při setkání s ruským velvyslancem v NATO Dmitrijem Rogozinem. Vládce Kremlu dodal, že takové rozhodnutí by bylo těžké, ale že vztahy s aliancí se po sporu Ruska a Gruzie kvůli Jižní Osetii už beztak »výrazně zhoršily«.	<i>sankce NATO</i> <i>dobrovolná rozluka s NATO</i> <i>zhoršení vztahů s NATO</i>	
Zvyšující se diplomatický tlak Ruska dokazuje i oznámení premiéra Vladimira Putina, že Rusko zvažuje jednostranné vypovězení některých dohod vyjednaných v rámci příprav přijetí Ruska do Světové obchodní organizace. Podle vicepremiéra Igora Šuvalova, který zmínil daně týkající se vývozu dřeva a některé celní tarify, jde o smlouvy, které »v současné době jsou v rozporu se zájmy Ruska«.	<i>diplomatický tlak Ruska</i> <i>dobrovolná rozluka s WTO</i>	
Rusko je jedinou ekonomickou velmocí, která ještě není členem Světové obchodní organizace, o vstup usiluje od roku 1993. Americký ministr obchodu Henry Paulson o víkendu naznačil, že by se kvůli sporu na Kavkaze mohlo přijetí Ruska do organizace odložit.	<i>odklad přijetí do WTO</i>	
Nejsilnější ohlas na Západě vyvolalo rozhodnutí obou komor ruského parlamentu podpořit uznání nezávislosti obou separatistických provincií Abcházie a Jižní Osetie, které byly až dosud součástí Gruzie. Výsledek hlasování v Radě federace a v Dumě má především symbolický význam, protože konečné rozhodnutí má prezident. Až dosud je Rusko jedinou členskou zemí OSN, která uznání nezávislosti separatistických oblastí projednává. Reakce Západu na hlasování byla vesměs záporná. Mluvčí německé vlády Thomas Stelg zdůraznil, že suverenitu a územní celistvost Gruzie nelze zpochybňovat, a vyzval Moskvu, aby hlasování ignorovala. »Je to rozhodnutí, které nijak nepřispívá zmírnění situace, řekl Stelg.	<i>reakce západu na uznání JO a A</i> <i>uznání JO a A</i> <i>reakce západu na uznání JO a A</i>	
Podobně se vyslovil ministr zahraničí Itálie Franco Frattini při včerejším jednání se svým ruským protějškem Sergejem Lavrovem. Frattini vybízel Moskvu, aby byla »zvláště opatrná, než udělá další krok«. Ještě na začátku konfliktu Frattini varoval před vznikem »protiruské koalice« v Evropě.	<i>reakce západu na uznání JO a A</i> <i>diplomatická koalice proti Rusku</i>	
Washington zvažuje další reakci na politiku Moskvy. Podle listu Financial Times americká ministryně zahraničí Condoleezza Riceová doporučila prezidentovi Bushovi, aby stáhl z Kongresu dohodu o	<i>diplomat. reakce USA – vypovězení jaderné spolupráce</i>	

<p>civilní jaderné spolupráci s Moskvou. Již den před hlasováním v Dumě a Radě federace svolal francouzský prezident Nicolas Sarkozy kvůli krizi na Kavkaze na začátek září zvláštní summit Evropské unie. Důvodem je především setrvávání ruských jednotek v Gruzii. S rozmístěním těchto jednotek se počítalo v nárazníkové, zhruba patnáctikilometrové zóně na hranicích Jižní Osetie. Tyto jednotky však nadále ovládají černomořský přístav Poti. Zástupce náčelníka generálního štábu Anatolij Nogovicyn vysvětlil přítomnost ruských vojsk jednoznačně: »Poti není v bezpečnostní zóně, ale to neznamená, že zůstaneme za čarou a že se budeme dívat, jak se tam Gruzínci projíždějí v amerických Humvees. «</p> <p>Dopady rusko-gruzínského sporu byly cítit při nedělních oslavách 17. výročí ukrajinské nezávislosti v Kyjevě. Prozápadně orientovaný prezident Viktor Juščenko řekl, že Ukrajina musí urychlit své přípravy na vstup do NATO, a zdůraznil, že »si musíme být vědomi hrozeb, které stále akutněji vznikají v našem regionu«.</p> <p>Ve východní a jižní části Ukrajiny je silně zastoupena rusky hovořící populace, která se tradičně vyslovuje pro úzké vztahy s Moskvou. Přístav Sevastopol na Krymu je základnou ruské Černomořské flotily. Ukrajinu zvláště zneklidňuje, jak Rusko zdůvodnilo svůj vojenský zásah na Kavkaze. Tvrdilo, že musí pomoci obyvatelům v Abcházii a Jižní Osetii, kterým před několika lety Moskva rozdala ruské pasy. Nejen Kyjev se obává, že podobný argument by mohl být použit i v dalších postsovětských zemích, kde žijí rusky mluvící menšiny.</p>	<p><i>diplomat. reakce EU – zvláštní summit</i></p>	<p>DIPLOM.</p>
	<p><i>setrvání ruských jednotek ve vnitřní Gruzii</i></p>	
	<p><i>obavy Ukrajiny z Ruska</i></p>	<p>IMPERIAL</p>
	<p><i>ruský vliv v části Ukrajiny</i></p>	
<p>HN, 26.8., Adam Černý, str. 5</p>		

POZN: DIPLOMAT či DIPLOM. - Diplomatický rámec, IMPERIAL - Rámec ruského imperialismu, VOJENSKY – Rámec vojenských operací

APPENDIX 2: KÓDOVACÍ KNIHA

Uvedeno ve tvaru:

PROMĚNNÁ (název)

Otázka (label proměnné):

1 – N ... možnosti odpovědí a jejich číselné označení

DIPLOMAT

Diplomatický rámec v článku:

0 - není přítomen

1 - je menšinový, sekundární

2 - je dominantní

KONF KONS

Vyjednávání a diplomatické procesy jsou je interpretovány:

1 – zcela konfliktualisticky

2 – spíše konfliktualisticky

3 – vyváženě, kombinovaně, nelze určit zaměření

4 – spíše konsensuálně

5 – zcela konsensuálně

VOJENSKY

Rámec vojenských střetů a operací v článku:

0 - není přítomen

1 - je menšinový, sekundární

2 - je dominantní

VINA ODPOV

Kauzální rámec - hledání viníků a prisuzování odpovědnosti v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 - je menšinový, sekundární
- 2 - je dominantní

GRU RUS

Vina za rozpoutání války a odpovědnost za její důsledky leží podle vyznění článku:

- 1 – zcela na straně Gruzie
- 2 – spíše na straně Gruzie
- 3 – rovnoměrná zodpovědnost, na vině obě strany (popř. nelze určit viník)
- 4 – spíše na straně Ruska (popř. separatistických regionů)
- 5 – zcela na straně Ruska (popř. separatistických regionů)

HUMANITA

Rámec humanitárních dopadů / pomoci a lidských příběhů:

- 0 - není přítomen
- 1 - je menšinový, sekundární
- 2 - je dominantní

EKONOM

Rámec ekonomický důsledků a souvislostí v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 – je menšinový, sekundární
- 2 – je dominantní

CZ POLIT

Rámec českých vnitropolitických sporů a implikací vyvolaných gruzínským konfliktem v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 - je menšinový, sekundární
- 2 - je dominantní

IMPERIAL

Rámec ruského imperialismu v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 - je menšinový, sekundární
- 2 - je dominantní

ANO NE

Konstatování, že dnešní Rusko má “nebezpečné a nepřiměřené imperiální snahy a (případně) jsou jeho mocenské ambice srovnatelné se SSSR” podle vyznění článku:

- 1 – určitě platí
- 2 – spíše platí
- 3 – nelze určit, zcela neutrální
- 4 – spíše neplatí
- 5 – určitě neplatí

RADAR

Radarový rámec – tj. rámec souvislosti gruzínského konfliktu s americkým radarem a protiraketovou obranou USA v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 - je menšinový, sekundární
- 2 - je dominantní

PRO PROTI

Argumentace gruzínským konfliktem v článku je:

- 1 – zcela pro-radarová (pro-vládní, pro-americká)
- 2 – spíše pro-radarová (pro-vládní, pro-americká)
- 3 – vyvážená, kombinovaná, nelze určit zaměření
- 4 – spíše proti-radarová (proti-vládní, proti-americká)
- 5 – zcela proti-radarová (proti-vládní, proti-americká)

KOSOVO

Rámec kosovského argumentu (argumentace uznáním nezávislosti Kosova a bombardováním Srbska kvůli Kosovu) v článku:

- 0 - není přítomen
- 1 - je přítomen v malé míře
- 2 - je dominantní

SROVNATELNOST

Problém nezávislosti Kosova a někdejšího bombardování Srbska kvůli Kosovu je podle článku s problémem gruzínských odtrženeckých regionů:

- 1 – zcela srovnatelný (popř. JO a Abcházie si zaslouží nezávislost ještě víc)
- 2 – spíše srovnatelný
- 3 – jak v čem, jak podle koho - nelze určit
- 4 – spíše nesrovnatelný
- 5 – zcela nesrovnatelný

BIAS

Celkové vyznění článku je:

- 1 – zcela pro-gruzínské
- 2 – spíše pro-gruzínské
- 3 – vyvážené, neutrální
- 4 – spíše pro-ruské (pro-osetské, pro-abchazské)
- 5 – zcela pro-ruské (pro-osetské, pro-abchazské)

APPENDIX 3: Matice dat pro multidimenzionální škálování

Hodnoty KOEF u podle médií a rámců

	MF DNES	Právo	HN	LN	Průměr
DIPLOMACIE_FINAL_koef	0,24	0,29	0,27	0,27	0,27
VOJENSTVI_FINAL_koef	0,28	0,15	0,24	0,19	0,21
HUMANITA_FINAL_koef	0,25	0,14	0,12	0,22	0,18
VINA_A_ODPOVEDNOST_FINAL_koef	0,16	0,14	0,19	0,20	0,17
VINA_GRUZIE_RUSKO_FINAL_koef	0,15	-0,35	0,26	0,19	0,16
IMPERIALISMUS_FINAL_koef	0,19	0,09	0,24	0,11	0,16
IMPERIALISMUS_ANO_NE_FINAL_koef	-0,64	-0,11	-0,58	-0,60	-0,48
CZ_POL_IMPLIKACE_FINAL_koef	0,17	0,16	0,13	0,18	0,16
RADAR_FINAL_koef	0,05	0,05	0,06	0,04	0,05
RADAR_PRO_PROTI_FINAL_koef	-0,80	-0,11	-0,57	-0,56	-0,51
EKONOMIKA_FINAL_koef	0,06	0,03	0,14	0,04	0,07
KOSOVO_FINAL_koef	0,05	0,09	0,00	0,06	0,05

POZN: Pro tuto matici je počítána hodnota dominantního rámce jako (1) a hodnota sekundárního rámce jako (0,5) a hodnota nevýskytu jako (0). Jedná se tedy o výše používaný ukazatel KOEF. U rozvíjejících proměnných (dimenzí rámců) je hodnota jednoho extrému (například vina zcela na straně Gruzie) rovná (-1) a hodnota druhého extrému rovná (1), hodnota neutrálního použití (0) a kategorie „spíše“ mají hodnoty (-0,5) až (0,5). Ukazatel KOEF se tak pohybuje na škále (-1,1).

Maticе vzdáleností pro metodu ALSCAL

	MF DNES	Právo	HN	LN	průměr
MF DNES	,000				
Právo	2,050	,000			
HN	,638	1,855	,000		
LN	,572	1,728	,457	,000	
průměr	,715	1,391	,539	,397	,000

POZN: Z těchto vzdáleností ve 12D prostoru, které jsou vypočítané z předchozí matice je jasně vidět, že nejvzdálenější jsou si v rámci MF DNES a Právo.